

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ

Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή

Με την υποστήριξη της Μονάδας Οργάνωσης της Διαχείρισης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων (ΜΟΔ Α.Ε.), Ομάδα Υποστήριξης Ειδικών Ομάδων Πληθυσμού Ο.Υ. Ε.Ο.Π.

**ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ & ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ**

Κομοτηνή, Δεκέμβριος 2014

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	4
1. ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ	6
1.2 <u>Η ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ</u>	6
1.3 <u>ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ «ΕΥΡΩΠΗ 2020»</u>	9
1.4 ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ	13
1.5 <u>ΠΟΡΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ</u>	18
2. Η ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ	22
2.1 <u>ΕΙΣΑΓΩΓΗ</u>	22
2.2 ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	23
2.3 ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΚΑΙ Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	24
2.4 <u>ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ</u>	26
2.5 <u>ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟΧΟΥ</u>	27
2.6 Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	27
2.6.1 <u>ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ 1: ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΚΡΑΙΑΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ</u>	28
2.6.2 <u>ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ 2: ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ</u>	30
2.6.3 <u>ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ 3 ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ</u>	31
2.6.4 <u>ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ 4: ΚΑΛΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ</u>	33
2.7 <u>ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ</u>	34
3. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ	35
3.1 Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ – ΘΡΑΚΗΣ (Π-ΑΜΘ)	35
3.1.1 <u>Δημογραφικά Χαρακτηριστικά</u>	36
3.1.2 <u>Διοικητική Οργάνωση</u>	37
3.2 <u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ</u>	37
3.2.1 <u>Οικονομικές Συνθήκες</u>	37
3.2.2 <u>Ενδοπεριφερειακές Ανισότητες</u>	43
3.2.3 <u>Απασχόληση και Ανεργία</u>	48
3.2.4 <u>Κοινωνική Ένταξη και Φτώχεια</u>	55
3.2.5 <u>Εκπαίδευση – Σχολική Διαρροή</u>	57
3.2.6 <u>Συνθήκες διαβίωσης – Ενεργειακή Φτώχεια</u>	61
3.2.7 <u>Υγεία</u>	63
3.2.8 <u>Προνοιακές πολιτικές</u>	64
3.2.9 <u>Υπηρεσίες Υγείας</u>	65

3.2.10	<u>Κοινωνική Επιχειρηματικότητα</u>	66
3.3	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ	67
3.4	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ	70
4.	ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ	72
4.8	ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ – ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ	115
4.8.1.	<u>ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΥΓΕΙΑΣ - ΠΡΟΝΟΙΑΣ</u>	115
4.8.2.	<u>ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ</u>	117
4.8.3.	<u>ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ</u>	117
4.8.4.	<u>ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ</u>	119
4.8.5.	<u>ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ</u>	119
4.9.1.	ΑΞΟΝΕΣ, ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ, ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ	123
4.9.1.1.	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2: ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΩΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΤΟΜΩΝ	123

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α: ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β: ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΝ ΣΕ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ: ΣΤΟΙΧΕΙΑ & ΧΑΡΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ: ΔΥΝΑΤΑ ΚΑΙ ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ (SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ)

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η κρίση χρέους το 2010, η οποία δεν είναι μόνο οικονομική, αλλά μια βαθιά και μεγάλης διάρκειας πολύπλευρη κρίση¹, δημοσιονομική, κοινωνική, θεσμική και πολιτική κρίση, οδήγησε χώρες της Ε.Ε. (πρώτα την Ελλάδα και έπειτα την Ισπανία και την Πορτογαλία) να επιβάλλουν περικοπές στις δαπάνες του δημόσιου τομέα και στις συντάξεις.

Στην Ελλάδα, η απώλεια θέσεων εργασίας, η οικονομική αβεβαιότητα, η αδυναμία εκπλήρωσης των οικονομικών υποχρεώσεων, εμφανίζονται όχι μόνο σε ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες αλλά ακόμη και σε ομάδες που διαφορετικά, αν δεν υπήρχε η κρίση, κάθε άλλο παρά θα είχαν επηρεαστεί.²

Η **φτώχεια εργαζομένων** καταγράφεται από τις υψηλότερες μεταξύ των χωρών της ΕΕ 27, ενώ σε υψηλά επίπεδα καταγράφεται η φτώχεια για τα άτομα με μερική απασχόληση και για τους απασχολούμενους –εκτός των μισθωτών. Πλήττονται οι οικογένειες με δύο παιδιά οι οποίες αδυνατούν να αντεπεξέλθουν στις ανάγκες και στις υποχρεώσεις τους καταγράφοντας υψηλά επίπεδα φτώχειας.

Το **ποσοστό ανεργίας** έχει υπερτριπλασιαστεί, και το **ποσοστό ανεργίας των νέων ανήλθε σε πρωτοφανή επίπεδα**. Οι νέοι, ιδίως τα κορίτσια, που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο και τα άτομα με χαμηλότερα επαγγελματικά προσόντα ανήκουν στις ομάδες που πλήττονται κατ' εξοχήν από την ανεργία. Επίσης, τα νοικοκυριά με άνεργο αρχηγό νοικοκυριού είναι αυτά που πλήττονται περισσότερο από την κρίση. Το ποσοστό των ατόμων **που κινδυνεύουν από τη φτώχεια** επί του συνολικού πληθυσμού στην Ελλάδα είναι υψηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ-27.

Σε περίοδο δημοσιονομικής εξυγίανσης και μείωσης των δημόσιων δαπανών υπάρχουν αρνητικές επιπτώσεις και στον τομέα της εκπαίδευσης. Είναι ανησυχητικό το υψηλό ποσοστό μαθητών με παρατεινόμενο χάσμα επιδόσεων ανάμεσα στους μετανάστες και τους γηγενείς. Η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση εξακολουθεί να μην είναι ελκυστική επιλογή και η συμμετοχή ενηλίκων στη **διά βίου μάθηση είναι εξαιρετικά χαμηλή** σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ, ενώ η διαφορά είναι ακόμη μεγαλύτερη για ειδικές ομάδες πληθυσμού, όπως οι μετανάστες, τα άτομα με χαμηλά επαγγελματικά προσόντα, οι άνεργοι, οι γυναίκες και οι ηλικιωμένοι.

Αύξηση τέλος καταγράφεται και στα επίπεδα της **οικονομικής επισφάλειας**. Το 2011, ο κίνδυνος φτώχειας αυξήθηκε δραστικά σε σύγκριση με το 2010, ενώ τις βασικές ομάδες υψηλού κινδύνου αποτελούν οι άνεργοι (ιδιαίτερα οι άνεργοι άνδρες), τα μονογονεϊκά νοικοκυριά με τουλάχιστον ένα εξαρτώμενο παιδί, τα άτομα με χαμηλή εκπαίδευση, οι μη

¹ Συνέντευξη Στέργιου Μπαμπανάνση, ομότιμου καθηγητή πανεπιστημίου Αιγαίου, Προέδρου του Ιδρύματος Μεσογειακών Μελετών για το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών «Το κοινωνικό πορτραίτο της Ελλάδας 2012».

² «Πορτραίτα της φτώχειας στην Ελλάδα της κρίσης», Διονύσης Μπαλουρόδης- Ναταλία Σπυροπούλου Μελετών για το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών «Το κοινωνικό πορτραίτο της Ελλάδας 2012»

οικονομικά ενεργοί εκτός των συνταξιούχων (νοικοκυρές κ.λπ.), οι γυναίκες (συνήθως ηλικιωμένες) που ζουν μόνες, τα νοικοκυριά που διαμένουν σε ενοικιασμένη κατοικία, αλλά και τα παιδιά ηλικίας 0-17 ετών. Παράλληλα, η στέρηση βασικών αγαθών και υπηρεσιών δεν αφορά πλέον μόνο το φτωχό πληθυσμό, αλλά και σημαντικό μέρος του μη φτωχού πληθυσμού³.

Οι συνθήκες στην αγορά εργασίας εκτιμάται ότι θα επιδεινωθούν περισσότερο στο προβλεπτό μέλλον.

Και παρά τα αρνητικά ποσοστά, στην Ελλάδα η επάρκεια και η αποτελεσματικότητα των συστημάτων κοινωνικής προστασίας για τη μείωση της φτώχειας είναι εξαιρετικά χαμηλές.

Η συγκεκριμένη κατάσταση συνδέεται και με την απουσία μίας ολοκληρωμένης Εθνικής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης, η οποία θα μπορούσε να αποτελέσει το πλαίσιο δημιουργίας του δικτύου ασφαλείας για τις ομάδες του πληθυσμού που πλήττονται περισσότερο από τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης και να χρησιμοποιηθεί ως αναπτυξιακό εργαλείο για την ορθολογική προώθηση κοινωνικών επενδύσεων μεγάλης κλίμακας.

³ Εθνικό Κέντρο Εθνικών Ερευνών « ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 2014-2020 ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΘΕΜΑΤΙΚΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ 8, 9 ΚΑΙ 10» Τελική έκθεση- Ιούλιος 2013

1. ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ

1.1 Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ

Το 2008 περισσότερα από 80 εκατομμύρια άτομα σε ολόκληρη την Ένωση ζούσαν κάτω από το όριο της φτώχειας, δηλαδή περισσότερα από τον πληθυσμό του μεγαλύτερου κράτους μέλους ή το 16,5 τοις εκατό του πληθυσμού. Από τα άτομα αυτά, περισσότερα από τα μισά είναι γυναίκες και 20 εκατομμύρια είναι παιδιά. Με την οικονομική κρίση, η κατάσταση επιδεινώθηκε.

Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης ήταν μεγαλύτερες για τα πιο ευάλωτα άτομα στις κοινωνίες. Τα άτομα με χαμηλότερο εισόδημα, οι νέοι, οι μετανάστες και τα άτομα με χαμηλά προσόντα που συχνά απασχολούνται σε εποχιακές και όχι καλά αμειβόμενες εργασίες, έχουν υποστεί τις μεγαλύτερες αυξήσεις όσον αφορά την ανεργία και, ως εκ τούτου, είναι εκτεθειμένα σε επιδείνωση των συνθηκών διαβίωσής τους. Ειδικότερα, ένας στους πέντε νέους στην αγορά εργασίας είναι άνεργος, το ποσοστό ανεργίας για τα άτομα που δεν είναι υπήκοοι της ΕΕ είναι κατά 11 τοις εκατό μεγαλύτερο από εκείνο των υπηκόων της ΕΕ, ενώ τα άτομα με χαμηλά προσόντα βιώνουν αύξηση της ανεργίας διπλάσια από εκείνη που βιώνουν τα άτομα με υψηλά προσόντα.

Σύμφωνα με το Σχέδιο Έκθεσης της Επιτροπής και του Συμβουλίου για την Απασχόληση (COM (2014) / 906 final/28.11.2014, ενώ στο διάστημα μεταξύ 2004 και 2008 το ποσοστό ανεργίας είχαν μειωθεί κατά περισσότερο από 2 ποσοστιαίες μονάδες, η οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση προκάλεσε σοβαρή επιδείνωση. Από το 2008 έως το 2013, το ποσοστό ανεργίας στην ΕΕ-28 αυξήθηκε από 7,0 σε 10,8 %. Σύμφωνα δε, με στοιχεία της Eurostat τον Σεπτέμβριο του 2014 έφτασε στο 10,1%, ποσοστό που ισοδυναμεί με 24,6 εκατομμύρια ανέργους. Διαπιστώνεται επίσης ότι το ποσοστό ανεργίας των νέων υπερβαίνει διαρθρωτικά τον μέσο όρο και ότι επηρεάζεται περισσότερο από την οικονομική κρίση. Τα ποσοστά ανεργίας επίσης των ατόμων με χαμηλό επίπεδο εξειδίκευσης είναι επίσης υψηλότερα (π.χ. για τους υπηκόους τρίτων χωρών το ποσοστό ανεργίας για το 2013 ήταν 21,7% από 14,3% που ήταν το 2008, ενώ το ποσοστό ανεργίας για τα άτομα με αναπηρία είναι διπλάσιο του ποσοστού ανεργίας των ατόμων χωρίς αναπηρία).

Η κατάσταση της ανεργίας στην ΕΕ συνεχίζει να παρουσιάζει μεγάλες αποκλίσεις. Τον Σεπτέμβριο του 2014 τα ποσοστά ανεργίας κυμάνθηκαν από 5 % στη Γερμανία έως 24% στην Ισπανία και 26,4% (στοιχεία Ιουλίου 2014) στην Ελλάδα.

Η μακροχρόνια ανεργία εξακολουθεί να αυξάνεται. Από το 2010 έως το 2013 το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας στην ΕΕ-28 αυξήθηκε από 3,9% σε 5,1 % με τις πλέον αρνητικές εξελίξεις στην Ελλάδα και στην Ισπανία. Η μακροχρόνια ανεργία πλήττει τους άνδρες,

τους νέους και τους εργαζόμενους με χαμηλή ειδίκευση και κυρίως όσους δραστηριοποιούνται σε φθίνουσας σημασίας επαγγέλματα και τομείς. Η συνολική κατάσταση της οικονομίας εξακολουθεί να αποτελεί σημαντικό παράγοντα που επηρεάζει τα ποσοστά των μακροχρόνια ανέργων ενώ υπάρχουν σημαντικές παράμετροι καθόσον ορισμένες χώρες επιτυγχάνουν υψηλά επίπεδα επανένταξης ενώ άλλες όχι μέσα στις οποίες είναι η Ελλάδα, η Βουλγαρία και η Σλοβακία. Κατά κανόνα ένας στους πέντε δεν έχει εργαστεί ποτέ, τρεις στους τέσσερεις είναι νέοι κάτω των 35 ετών με μεγάλους κινδύνους περιθωριοποίησης

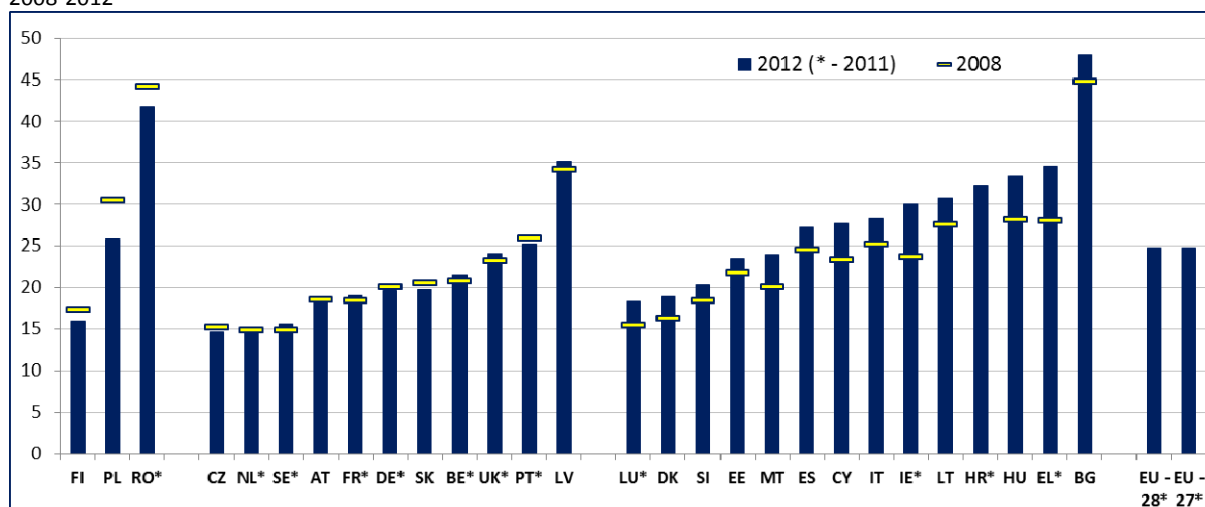
Η ανεργία των νέων παραμένει σε υψηλά επίπεδα. Τον Σεπτέμβριο του 2014 τα ποσοστά ανεργίας των νέων από 15 και 24 ετών μειώθηκαν σε 21,6% από 23,5% τον προηγούμενο χρόνο. Παρουσιάζονται μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ των 28 χωρών της ΕΕ όπου το μικρότερο ποσοστό εντοπίζεται στην Γερμανία 7,6% ενώ στην Ελλάδα σε 50,7 % και 53,7 στην Ισπανία.

Τέλος το ποσοστό των νέων (15-24) που δεν εργάζονται, δεν σπουδάζουν ή δεν παρακολουθούν επαγγελματική κατάρτιση παραμένει σε υψηλά επίπεδα, παρόλο που σχεδόν το 70% των νέων στην ΕΕ σπούδαζαν κατά το πρώτο τρίμηνο του 2014.

Οι λεγόμενοι «εργαζόμενοι-φτωχοί» αποτελούσαν το 2008 το 8% του εργαζόμενου πληθυσμού, ενώ ο κίνδυνος φτώχειας αυξήθηκε σημαντικά για τους άνεργους, από 39% σε 44% από το 2005 και μετά. Επιπλέον, το 8% των Ευρωπαίων ζουν υπό συνθήκες σοβαρής υλικής στέρησης και δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να καλύψουν ορισμένες ανάγκες που θεωρούνται βασικές για μια ευπρεπή διαβίωση στην Ευρώπη, όπως το τηλέφωνο, ή η επαρκής θέρμανση. Στις φτωχότερες χώρες το ποσοστό είναι μεγαλύτερο από 30%. Επίσης, ποσοστό μεγαλύτερο από το 9% του ευρωπαϊκού πληθυσμού σε ηλικία εργασίας ζει σε νοικοκυριά στα οποία δεν εργάζεται κανείς.

Σύμφωνα με το Σχέδιο Έκθεσης της Επιτροπής και του Συμβουλίου για την Απασχόληση (COM (2014) / 906 final/28.11.2014, το ποσοστό των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού αυξήθηκε σημαντικά και οι διαφορές μεταξύ κρατών μελών αυξάνονται. Από την αρχή της κρίσης το 2008 έως το 2012 ο αριθμός των Ευρωπαίων που αντιμετώπιζαν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού αυξήθηκε με στον ανησυχητικό αριθμό των 8,7 εκατομμυρίων ατόμων, που αντιστοιχεί στο 25,1 % του πληθυσμού της ΕΕ 28 του 2012.

Διάγραμμα 10: Εξέλιξη στο ποσοστό του πληθυσμού που διατρέχει κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROPE) 2008-2012

Πηγή: Eurostat, Στατιστικές της ΕΕ για το εισόδημα και τις συνθήκες διαβίωσης (EE - SILC) 2013. με αναφορά στο εισοδηματικό έτος 2012. Σημείωση : * - δεδομένα 2011 (δεν υπάρχουν δεδομένα για το 2012 για το Βέλγιο, τη Γερμανία, την Ιρλανδία, την Ελλάδα, τη Γαλλία, την Ουγγαρία, το Λουξεμβούργο, τις Κάτω Χώρες, την Πορτογαλία, τη Ρουμανία, τη Σουηδία, το ΗΒ).

Η εξέλιξη των επιπέδων φτώχειας ποικίλλει αισθητά ανάλογα με τις ηλικιακές ομάδες. Συνολικά, ο ενεργός πληθυσμός υπέστη τις μεγαλύτερες συνέπειες της κρίσης, κυρίως λόγω της αύξησης των επιπέδων ανεργίας ή των νοικοκυριών με χαμηλή ένταση εργασίας και της φτώχειας «εντός της εργασίας». Το 2012, περίπου 50 εκατομμύρια άτομα σε ενεργό ηλικία ζούσαν με λιγότερο από το 60% του Εθνικού διάμεσου ισοδύναμου εισοδήματος στην ΕΕ των 28 και 31,8 εκατομμύρια (έναντι 31,5 το 2013) αντιμετώπιζαν σοβαρές στερήσεις σε υλικά αγαθά. Το 10,9% του πληθυσμού ηλικίας 18-59 ετών ζούσε σε νοικοκυριό χωρίς κανέναν απασχολούμενο το 2012.

Τα ηλικιωμένα άτομα (65+) έχουν θιγεί σχετικά λιγότερο, καθώς ο κίνδυνος φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού που διατρέχουν μειώθηκε στα περισσότερα κράτη μέλη: οι γυναίκες εξακολουθούν να είναι πιο ευάλωτες στη φτώχεια των ηλικιωμένων από ότι οι άνδρες. Ωστόσο, αυτές οι σχετικές βελτιώσεις δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα κάποια αλλαγή στην κατάσταση του πραγματικού εισοδήματος των ηλικιωμένων ατόμων, αλλά οφείλονται κυρίως στο γεγονός ότι οι συντάξεις έχουν παραμείνει σε μεγάλο βαθμό αμετάβλητες, ενώ τα εισοδηματικά επίπεδα του ενεργού πληθυσμού έχουν μείνει στάσιμα ή έχουν μειωθεί.

Από το 2008 τα παιδιά αντιμετωπίζουν αυξανόμενο κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς η κατάσταση των γονιών τους (επί το πλείστον σε ενεργό ηλικία) έχει επιδεινωθεί. Η κατάσταση αυτή αφορά περισσότερα από 20 κράτη μέλη έναντι του 2008, με τα μονογονεϊκά νοικοκυριά να αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού (ΕΕ των 28: 47,8% το 2012), ποσοστό διπλάσιο από εκείνο των οικογενειών με δύο ενήλικες (24,4%). Παρατηρείται ότι ο σημαντικά υψηλότερος κίνδυνος φτώχειας με-

ταξύ των μονογονεϊκών νοικοκυριών υπάρχει σε όλα τα κράτη μέλη και κυμαίνεται από 35% στη Σλοβενία, τη Φινλανδία και τη Δανία έως το 78% στη Βουλγαρία. Ομοίως, οι οικογένειες με τρία ή περισσότερα παιδιά αντιμετωπίζουν σημαντικά υψηλότερο κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (ΕΕ των 28: 30,9%) σε σχέση με τον συνολικό πληθυσμό.

Οι άνδρες που βρίσκονται σε ενεργό ηλικία έχουν πληγεί πιο άμεσα από την επιδείνωση των συνθηκών στην αγορά εργασίας κατά την περίοδο της κρίσης. Ωστόσο, οι γυναίκες εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν μεγαλύτερο κίνδυνο (συνεχιζόμενης) φτώχειας ή αποκλεισμού από τους άνδρες, λόγω των περιόδων αδράνειας για λόγους υγείας και της (οικειοθελούς ή μη οικειοθελούς) μερικής απασχόλησης.

Ο κίνδυνος φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού το 2012 ήταν πολύ υψηλότερος (48,9 %) για τους υπηκόους τρίτων χωρών (ηλικίας 18-64 ετών) από ότι για τους ημεδαπούς (24,3 %), αύξηση που υπερβαίνει τις 3 ποσοστιαίες μονάδες μεταξύ 2012 και 2013

Η κρίση ~~στην~~ έφερε στην επιφάνεια ουσιαστικά προβλήματα και μη βιώσιμες τάσεις σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες.

Η Ευρώπη έχει τοποθετήσει την καταπολέμηση της φτώχειας στο επίκεντρο της οικονομικής και κοινωνικής ατζέντας και της ατζέντας της για την απασχόληση στη Στρατηγική «Ευρώπη 2020» με στόχο να βγουν τουλάχιστον 20 εκατομμύρια άνθρωποι από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό μέσα στην επόμενη δεκαετία.

Επίσης, στο πλαίσιο της Στρατηγικής **«Ευρώπη 2020»** προτείνεται η Πλατφόρμα για την Καταπολέμηση της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού, η οποία θέτει ένα δυναμικό πλαίσιο δράσης για να διασφαλιστεί η κοινωνική και εδαφική συνοχή, έτσι ώστε τα οφέλη της ανάπτυξης και της απασχόλησης να επιμεριστούν ευρέως σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, και τα άτομα που βιώνουν τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό να είναι σε θέση να ζήσουν με αξιοπρέπεια και να αναλάβουν ενεργό ρόλο στην κοινωνία.

1.2 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ «ΕΥΡΩΠΗ 2020⁴»

«Ευρώπη 2020» είναι η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανάπτυξη και την απασχόληση, που ξεκίνησε το 2010 με ορίζοντα το 2020. Στόχος της δεν είναι απλώς η αντιμετώπιση της κρίσης, αλλά και των μειονεκτημάτων του αναπτυξιακού μοντέλου, καθώς και η δημιουργία των συνθηκών για μια έξυπνη- με αποτελεσματικότερες επενδύσεις στην εκπαίδευση, την έρευνα και την καινοτομία, βιώσιμη- χάρη στην αποφασιστική μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα, και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη.

⁴ http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/targets/index_el.htm

Όταν λέμε ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς, εννοούμε **περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας**, ιδίως για τις γυναίκες, τους νέους και τους εργαζομένους μεγαλύτερης ηλικίας, **επενδύσεις σε δεξιότητες και επαγγελματική κατάρτιση**, **εκσυγχρονισμό των αγορών εργασίας και των συστημάτων κοινωνικής προστασίας**.

Στόχος είναι το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών και των ανδρών ηλικίας 20 έως 64 ετών να φθάσει στο 75%, να μειωθεί το ποσοστό πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου σε ποσοστό κατώτερο του 10%, και να αυξηθεί σε τουλάχιστον 40% το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 30-34 ετών που ολοκληρώνουν την τριτοβάθμια ή ισοδύναμη εκπαίδευση, και να μειωθεί κατά τουλάχιστον 20 εκατομμύρια ο αριθμός των ατόμων που ζουν σε συνθήκες φτώχειας ή απειλούνται με φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό.

Για να το πετύχει αυτό η ΕΕ έχει υιοθετήσει **δύο εμβληματικές πρωτοβουλίες:**

1. Την Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας που απευθύνεται:

- σε μεμονωμένα άτομα, παρέχοντάς τους τη δυνατότητα να αποκτήσουν **νέες δεξιότητες**, να προσαρμόζονται στις αλλαγές της αγοράς εργασίας και να αλλάζουν με επιτυχία επάγγελμα
- στην κοινωνία στο σύνολό της, εκσυγχρονίζοντας τις **αγορές εργασίας** ώστε να αυξηθεί το επίπεδο απασχόλησης, να μειωθεί η ανεργία, να αυξηθεί η παραγωγικότητα του εργατικού δυναμικού και να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα των κοινωνικών προτύπων μας

2. Την Ευρωπαϊκή πλατφόρμα κατά της φτώχειας, με στόχο

- Τη διασφάλιση οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής
- Την εγγύηση του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ατόμων που ζουν σε συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, παρέχοντάς τους τη δυνατότητα να ζουν αξιοπρεπώς και να συμμετέχουν ενεργά στην κοινωνία,
- Την παροχή βοήθειας στους πολίτες για να ενταχθούν στις κοινότητες όπου ζουν, να μορφωθούν, να βρουν δουλειά και να έχουν πρόσβαση σε κοινωνικά οφέλη.

Οι στόχοι αυτοί, έτσι όπως έχουν τεθεί και συμφωνηθεί:

- απεικονίζουν γενικά την πρόοδο που θα πρέπει να σημειώσει η ΕΕ σε κύριους τομείς μέχρι το 2020.
- μετατρέπονται **σε εθνικούς στόχους**, έτσι ώστε κάθε κράτος μέλος να μπορεί να ελέγχει τη δική του πρόοδο, και οι οποίοι αργότερα εξειδικεύονται και σε περιφερειακό επίπεδο.

Αναφορικά με την **Ελλάδα** οι στόχοι της Στρατηγικής 2020 παρουσιάζονται αναλυτικά στον παρακάτω πίνακα, ενώ ακολουθεί και η εξειδίκευση των εθνικών στόχων στην περιφέρεια της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

OVERVIEW OF EUROPE 2020 TARGETS¹

*Countries that have expressed their national target in relation to an indicator different than the EU headline target indicator

Member States targets	Employment rate (in %)	R&D (in % of GDP)	Emissions reduction targets (compared to 2005 levels) ²	Renewable energy (in % of gross final energy consumption)	Energy efficiency ³	Early school leaving in %	Tertiary education in %	Reduction of population at risk of poverty or social exclusion (in number of persons)
EU headline target	75%	3%	-20% (compared to 1990 levels)	20%	20%	<10%	40%	20,000,000
AT	77-78%	3.76%	-16%	34%	31.5	9.5%	38% (including ISCED 4/4a)	235,000
BE	73.2%	3.0%	-15%	13%	43.7	9.5%	47%	380,000
BG	76%	1.5%	20%	16%	15.8	11%	36%	260,000 (persons living in monetary poverty)*
CY	75-77%	0.5%	-5%	13%	2.8	10%	46%	27,000
CZ	75%	1% (public sector only)	9%	13%	39.6	5.5%	32%	Maintaining the number of persons at risk of poverty or social exclusion at the level of 2008 (15.3% of total population) with efforts to reduce it by 30,000
DE	77%	3%	-14%	18%	276.6	<10%	42% (including ISCED 4)	320,000 (long-term unemployed)*
DK	80%	3%	-20%	30%	17.8	<10%	>40%	22,000 (persons living in households with low work intensity)*
EE	76%	3%	11%	25%	6.5	9.5%	40%	Reduction of the at risk of poverty rate after social transfers to 15%, equivalent to an absolute decrease by 36,248 persons*
EL	70%	1.21%	-4%	20%	27.1	9.7%	32%	450,000
ES	74%	2%	-10%	20%	121.6	15% (school drop-outs)	44%	1,400,000-1,500,000
FI	78%	4%	-16%	38%	35.9	8%	42% (narrow national)	770,000 persons living at risk of poverty or social exclusion, equivalent to an absolute

¹ The national targets as set out in the National Reform Programmes (NRP) in April 2014.

² The national emissions reduction targets defined in Decision 2009/406/EC (or "Effort Sharing Decision") concern the emissions not covered by the Emissions Trading System. The emissions covered by the Emissions Trading System will be reduced by 21% compared to 2005 levels. The corresponding overall emission reduction will be -20% compared to 1990 levels. Targets are defined in terms of reduction of emissions or maximum increase in emissions.

³ The Energy Efficiency Directive 2012/27/EU sets out in article 3(1)(a) that the European Union 2020 energy consumption has to be of no more than 1474 Mtoe of primary energy or no more than 1078 Mtoe of final energy. This table only reports on primary energy consumption levels in 2020 expressed in Mtoe.

Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ -ΘΡΑΚΗΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΤΗΣ Ε2020

Στρατηγική «Ευρώπη 2020»	Στόχοι «Ευρώπη 2020»	Υφιστάμενη κατάσταση στην Ελλάδα		Στόχοι της χώρας για το 2020	Υφιστάμενη κατάσταση στην Π-ΑΜΘ
Επενδύσεις σε Ε&Α (% του ΑΕΠ)	3%	0,57% (2007) 0,67% (2011)		0,67%	0,33% (2005) 0,57% (2011)
Ποσοστό απασχόλησης (ηλικίες 20-64)	75%	64% (2010) 59,9% (2011) 55,3% (2012) 53,2% (2013)		70%	63,5% (2010) 57,9% (2011) 55,5% (2012) 53,0% (2013)
Πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου (%)	κάτω από 10%	13,7% (2010) 13,1% (2011) 11,4% (2012) 10,1 (2013)		9,70%	20,4% (2010) 20,3% (2011) 22,0% (2012) 21,9 (2013)
Ολοκλήρωση τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (%)	Τουλάχιστον 40% των νέων ηλικίας 30-34 ετών	28,4% (2010) 28,9% (2011) 30,9% (2012) 34,6% (2013)		32%	21,5% (2010) 20,2% (2011) 22,8% (2012) 22,6% (2013)
Μείωση αριθμού ατόμων σε κατάσταση ή σε κίνδυνο φτώχειας ή αποκλεισμού	20 εκατομμύρια	3.046.000 (2008) 3.031.000 (2010) 3.403.000 (2011) 3.795.100 (2012) (Στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ 29.11.2013)		Μείωση κατά 450.000	193.544 (2010) ¹ 212.101 (2011) 241.400 (2012)
Ενεργειακή απόδοση – μείωση κατανάλωσης ενέργειας σε Mtoe	Αύξηση ενεργειακής απόδοσης κατά 20%, που αντιστοιχεί στη μείωση της πρωτογενούς ενεργειακής κατανάλωσης κατά 368 Mtoe	29,79 Mtoe (2009) 27,61 Mtoe (2010) 27,03 Mtoe (2011)		Μείωση της κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας κατά 2,85 Mtoe το 2020	
Μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, ποσοστιαία ως προς το 1990	-20%, (ή -30% εάν οι συνθήκες το επιτρέψουν)	Σύνολο Εκπομπών (MtCO ₂ - eq): 104,67 (1990) 135,11 (2005) 117,57 (2010)	Εκπομπές εκτός ΣΕΔΕ (MtCO ₂ - eq): 63,84	Εκπομπές για τομείς εκτός ΣΕΔΕ -4% (σε σχέση με τις τιμές του 2005, Απόφαση	

¹ Τα μεγέθη για την ΠΑΜΘ είναι εκτιμήσεις βασισμένες στις διαχρονικές τάσεις σε εθνικό επίπεδο και το μέσο ποσοστό υπέρβασης των εθνικών μεγεθών για την περίοδο 2004-2010 σε επίπεδο Βόρειας Ελλάδας.

1.3 ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ⁵

Η πλατφόρμα έχει σκοπό την ανάληψη κοινών πρωτοβουλιών μεταξύ των κρατών μελών, των οργάνων της ΕΕ και των κύριων ενδιαφερομένων προκειμένου να καταπολεμήσουν τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Σκοπό έχει να βοηθήσει τις χώρες της ΕΕ να πετύχουν έναν **σημαντικό στόχο**: την έξοδο 20 εκατομμυρίων ανθρώπων από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Η "πλατφόρμα" εγκαινιάστηκε το 2010 και θα λειτουργεί μέχρι το 2020.

Σύμφωνα με τον πλέον συνηθισμένο **ορισμό**, ο οποίος υιοθετήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 1984 *«φτωχοί είναι εκείνα τα άτομα, οι οικογένειες ή οι ομάδες των οποίων οι υλικοί, πολιτισμικοί και κοινωνικοί πόροι είναι τόσο ανεπαρκείς ώστε να τους αποκλείουν από το ελάχιστο αποδεκτό βιοτικό επίπεδο της κοινωνίας που ζουν»*. Συνέπεια της ανεπάρκειας πόρων και εισοδήματος (εισοδηματική φτώχεια), μπορεί να είναι η περιθωριοποίηση και ο αποκλεισμός από τη συμμετοχή σε δραστηριότητες που θεωρούνται κανόνας για άλλους ανθρώπους στην κοινωνία. Απαιτεί ένα κατώτατο όριο για να μετρηθεί, το οποίο συνήθως είναι το 60% του διαμέσου διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος. Αυτή η σχετική θεώρηση της φτώχειας δίνει έμφαση στην οικονομική ανισότητα, σε αντίθεση με την απόλυτη φτώχεια που δίνει έμφαση στην οικονομική ανεπάρκεια⁶.

Παράλληλα, για τον καθορισμό της φτώχειας χρησιμοποιούνται οι παρακάτω τρεις δείκτες:

1. το ποσοστό κινδύνου φτώχειας (μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις),
2. τον δείκτη υλικής στέρησης και
3. το ποσοστό των ατόμων που ζουν σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας.

Οι άνθρωποι θεωρούνται ότι **αντιμετωπίζουν σοβαρή υλική στέρηση** στη περίπτωση που παρουσιάζουν τουλάχιστον 4 από τις 9 στερήσεις: i) να πληρώσουν το ενοίκιο ή τους πάγιους λογαριασμούς ρεύματος, νερού κλπ., ii) να κρατήσουν το σπίτι τους επαρκώς ζεστό, iii) να αντιμετωπίσουν απροσδόκητα έξοδα, iv) να τρώνε κρέας, ψάρι ή ισοδύναμο πρωτεΐνης κάθε δεύτερη μέρα, v) να απολαύσουν μία εβδομάδα διακοπών μακριά από το σπίτι, μία φορά το χρόνο, vi) να έχουν αυτοκίνητο, vii) να έχουν πλυντήριο ρούχων, viii) να έχουν έγχρωμη τηλεόραση ή ix) να έχουν τηλέφωνο.

⁵ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=961&langId=el>

⁶ Εθνικό Κέντρο Εθνικών Ερευνών "Διαμόρφωση Στρατηγικού πλαισίου Αναπτυξιακής πολιτικής 2014-2020 για τους Θεματικούς Στόχους 8,9,10»μ Τελική έκθεση Ιούλιος 2013

Τα άτομα που ζουν σε σπίτι με πολύ χαμηλό ποσοστό ή **χαμηλή ένταση εργασίας**, είναι άτομα ηλικίας 0-59 ετών και ζουν σε νοικοκυριό όπου οι ενήλικες εργάζονται λιγότερο από το 20% των δυνατοτήτων τους σε σχέση με τη συνολική εργασία που είχαν κατά τη διάρκεια των προηγούμενων 12 μηνών.

Με τη χρήση αυτού του ορισμού και αυτών των δεικτών φανερώνεται η μεγάλη διάσταση του προβλήματος της φτώχειας. Καλύπτει έναν πληθυσμό ευρύτερο από εκείνον που συνήθως θεωρείται «φτωχός», δεδομένου ότι εμπεριέχει μια εδαφική προοπτική και μορφές αποκλεισμού που δεν σχετίζονται αναγκαστικά με το εισόδημα. Η εδαφική διάσταση είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς τα «φτωχότερα άτομα» συγκεντρώνονται συχνά σε συγκεκριμένες περιφέρειες ή σε ακόμη μικρότερες περιοχές.

Τομείς Δράσης:

Η Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα καλύπτει τους εξής **τομείς δράσης**:

- **Πρόσβαση στην απασχόληση**

Η εύρεση εργασίας είναι ο ασφαλέστερος τρόπος εξόδου από τη φτώχεια για τα άτομα που μπορούν να εργαστούν. Καθώς οι οικονομίες θα επιστρέφουν στην ανάπτυξη, ο κύριος στόχος πρέπει να είναι η εξασφάλιση βιώσιμης ανάπτυξης με ένταση εργασίας. Η επίτευξη, έως το 2020, του στόχου που απαιτεί ποσοστό απασχόλησης 75% τόσο για τις γυναίκες όσο και για τους άνδρες, θα αποτελούσε τη μεγαλύτερη συμβολή στην προσπάθεια εξόδου 20 εκατομμυρίων ευρωπαίων από τη φτώχεια.

Δίνεται έμφαση στην καλύτερη λειτουργία και στις λιγότερο κατακερματισμένες αγορές εργασίας, σε ένα εργατικό δυναμικό με περισσότερα προσόντα και δεξιότητες, στην καλύτερη ποιότητα της εργασίας και των συνθηκών εργασίας, καθώς και στην προώθηση τόσο της δημιουργίας θέσεων εργασίας όσο και της ζήτησης εργασίας.

Απαιτούνται ολοκληρωμένες στρατηγικές που να συνδυάζουν καλοσχεδιασμένα συστήματα στήριξης του εισοδήματος, αγορές εργασίας χωρίς διακρίσεις και επαρκείς κοινωνικές υπηρεσίες. Τα άτομα που απέχουν από την αγορά εργασίας χρειάζονται επίσης αυξημένη κοινωνική στήριξη που να συνεχίζεται και όταν βρουν εργασία, έτσι ώστε να αποφευχθεί μια κατάσταση εναλλαγών στην οποία θα βρίσκονται εγκλωβισμένοι μεταξύ ανεργίας και επισφαλούς απασχόλησης χαμηλής ποιότητας.

- **Κοινωνική προστασία και πρόσβαση στις βασικές υπηρεσίες**

Η πρόσφατη κρίση έχει θέσει τα συστήματα κοινωνικής προστασίας υπό το καθεστώς της άνευ προηγουμένου πρόκλησης να αντιμετωπίσουν τα όλο και περισσότερο αυξανόμενα επίπεδα αποκλεισμού με μειωμένους δημόσιους πόρους.

Έχει ουσιαστική σημασία οι πολιτικές να καλύπτουν δύο βασικές προκλήσεις: **την πρόληψη**, η οποία είναι ο πλέον αποτελεσματικός και βιώσιμος τρόπος αντιμετώπισης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, και **την έγκαιρη παρέμβαση**, έτσι ώστε να αποφευχθεί για τα άτομα που περιέρχονται σε φτώχεια να παραμένουν παγιδευμένα σε ακόμη δυσκολότερες και προβληματικές κοινωνικοοικονομικές καταστάσεις.

Η επάρκεια και η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων έχουν ουσιαστική σημασία για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της φτώχειας των ηλικιωμένων. Το κλειδί για επαρκείς και βιώσιμες συντάξεις στο μέλλον είναι η «ενεργός γήρανση», η οποία προϋποθέτει, ειδικότερα, τη δημιουργία συνθηκών που θα επιτρέπουν στους μεγαλύτερης ηλικίας εργαζομένους να παραμένουν για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα στην αγορά εργασίας. Οι συνταξιοδοτικές μεταρρυθμίσεις πρέπει να λάβουν υπόψη τον συνολικό σχεδιασμό της κοινωνικής προστασίας. Οι ευάλωτες ομάδες και τα άτομα με σύντομη ή ασυνεχή εργασιακή σταδιοδρομία είναι πιθανό να εξαρτώνται όλο και περισσότερο από προβλέψεις για ελάχιστες συντάξεις και ελάχιστο εισόδημα για τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας.

Η αύξηση των ανισοτήτων όσον αφορά την υγεία στα κράτη μέλη υπογραμμίζει τις στενές αλληλεπιδράσεις μεταξύ των ανισοτήτων όσον αφορά την υγεία και της φτώχειας. Η κακή υγεία – η οποία συχνά οφείλεται σε κακές συνθήκες ζωής – μπορεί να συμβάλει σε μεγάλο βαθμό στη φτώχεια, καθώς μπορεί να μειώσει την ικανότητα προς εργασία αλλά και λόγω του κόστους της θεραπευτικής αγωγής και φροντίδας. Συνεπώς, η πρόληψη της νόσου και η παροχή πρόσβασης σε αποτελεσματική, προσιτή υγειονομική περίθαλψη και κοινωνική φροντίδα είναι σημαντικά μέτρα για την καταπολέμηση της φτώχειας. Το ζητούμενο λοιπόν είναι η εξασφάλιση επαρκούς, προσιτής και αποτελεσματικής φροντίδας υψηλής ποιότητας.

- **Πολιτικές για την εκπαίδευση και τη νεολαία**

Τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης θα πρέπει να αποτελούν σημαντικό παράγοντα στη στήριξη της ανοδικής κοινωνικής κινητικότητας και να βοηθούν στη ρήξη του φαύλου κύκλου της μειονεξίας και της ανισότητας. Η προσχολική εκπαίδευση είναι πιθανώς ο σημαντικότερος παράγοντας για τη ρήξη του φαύλου κύκλου της διαγενεαλογικής μεταβίβασης της φτώχειας και αποτελεί μια πολύ σημαντική επένδυση. Η επένδυση στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα υψηλής ποιότητας μπορεί να στηρίξει μια ασφαλή εκκίνηση στη ζωή για όλους. Τα κράτη μέλη έχουν θέσει σημείο αναφοράς, σύμφωνα με το οποίο το 95% των παιδιών ηλικίας από 4 ετών έως την αρχή της υποχρεωτικής εκπαίδευσης θα πρέπει να συμμετέχουν στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα.

Σε μακροπρόθεσμη προοπτική, η επίτευξη της μείωσης του ποσοστού πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, όπως συμφωνήθηκε με βάση τον πρωταρχικό στόχο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», σε λιγότερο από 10% έως το 2020 θα είναι μια σημαντική συμβολή στη

μείωση της φτώχειας, δεδομένου ότι ένα επαρκές επίπεδο δεξιοτήτων και ικανοτήτων (συμπεριλαμβανομένων των ψηφιακών) είναι απαραίτητο για την απασχολησιμότητα των νέων στις σημερινές αγορές εργασίας.

- **Μετανάστευση και ένταξη των μεταναστών**

Η διαχείριση της μετανάστευσης και η ένταξη των μεταναστών είναι στο προσκήνιο της ατζέντας για τις ευρωπαϊκές και τις εθνικές πολιτικές. Περισσότερο από 30 εκατομμύρια άνθρωποι – ή το 6,4% του πληθυσμού – που ζουν στην ΕΕ δεν είναι υπήκοοι των κρατών μελών της. Τα δύο τρίτα από αυτούς είναι υπήκοοι τρίτων χωρών. Η θέσπιση ενός ολοκληρωμένου και αποτελεσματικού πλαισίου πολιτικής για την ένταξη είναι μια σημαντική πρόκληση. Η διαδικασία ένταξης σε μια νέα κοινωνία είναι πολύ περίπλοκη και απαιτεί προσπάθειες σε διάφορους τομείς. Συνεπάγεται την πρόσβαση στην αγορά εργασίας, στη στέγαση, σε δημόσιες υπηρεσίες (ιδίως στις κοινωνικές και εκπαιδευτικές υπηρεσίες), σε ιδιωτικές υπηρεσίες (τράπεζες, ασφάλειες κ.λπ.), και τη δημιουργία κοινωνικών και πολιτιστικών σχέσεων με την κοινότητα, καθώς και τη συμμετοχή σε πολιτικές διαδικασίες. Υπάρχουν πολυάριθμα στοιχεία που αποδεικνύουν τη διαγενεαλογική μεταβίβαση της μειονεξίας στον μεταναστευτικό πληθυσμό. Επιπλέον, η δεύτερη και η τρίτη γενιά μεταναστών βιώνουν επίσης την ύπαρξη διακρίσεων όσον αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση, καθώς και στα αγαθά και στις υπηρεσίες. Έτσι, η επιτυχής ανταπόκριση στην πρόκληση της ένταξης είναι κεφαλαιώδους σημασίας για την κοινωνική συνοχή της Ευρώπης και συνδέεται στενά με το μέλλον των ευρωπαϊκών συστημάτων κοινωνικής προστασίας. Η επίτευξη του στόχου της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» σχετικά με την κοινωνική ένταξη και συνοχή θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από την ικανότητα της ΕΕ και των κρατών μελών της να συνδυάσουν την κοινωνική πολιτική με τη μεταναστευτική πολιτική.

- **Κοινωνική ένταξη και καταπολέμηση των διακρίσεων**

Οι πολιτικές κοινωνικής ένταξης χρειάζεται να συμπληρωθούν με αποτελεσματικές πολιτικές καταπολέμησης των διακρίσεων, αφού, για πολλές πληθυσμιακές ομάδες και μεμονωμένα άτομα, οι ρίζες της φτώχειας και των δυσχερειών πολύ συχνά βρίσκονται στους περιορισμούς οι οποίοι στερούν από τα εν λόγω άτομα ευκαιρίες και δικαιώματα που είναι διαθέσιμα σε άλλες πληθυσμιακές ομάδες. Η επίτευξη καλύτερου συνδυασμού της κοινωνικής πολιτικής με την πολιτική για την καταπολέμηση των διακρίσεων έχει ουσιαστική σημασία για την αντιμετώπιση των ιδιαίτερων μειονεκτημάτων που επηρεάζουν μεγάλα τμήματα του ευρωπαϊκού πληθυσμού.

Απαιτούνται πολιτικές για την ισότητα των φύλων για την αντιμετώπιση του ανοίγματος της φαλίδας των εισοδημάτων μεταξύ των φύλων το οποίο είναι ορατό στις περισσότερες ηλικιακές ομάδες και οδηγεί σε υψηλότερα ποσοστά φτώχειας στον γυναικείο πληθυσμό, τόσο στην εργασία όσο και εκτός εργασίας. Ο κίνδυνος αυτός αυξάνεται δραματικά για τις μόνες μητέρες και τις ηλικιωμένες γυναίκες.

Η καταπολέμηση των ιδιαίτερων μορφών διακρίσεων και αποκλεισμών τις οποίες αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία απαιτεί επίσης παρεμβάσεις σε ένα ευρύ φάσμα διαφόρων τομέων πολιτικής. Οι τρέχοντες δείκτες φτώχειας δεν αντικατοπτρίζουν με επιτυχία το γεγονός ότι η ποσότητα των πόρων που μπορεί να διασφαλίσει μια αξιοπρεπής ζωή για ένα άτομο χωρίς αναπηρία ενδέχεται να είναι απολύτως ανεπαρκής για άτομα με αναπηρία, λόγω των πρόσθετων εμποδίων που αντιμετωπίζουν κατά την εκτέλεση των καθημερινών τους δραστηριοτήτων.

Σχεδόν πάντα τα άτομα με προβλήματα ψυχικής υγείας είναι μεταξύ των περισσότερο αποκλεισμένων ομάδων στην κοινωνία και σταθερά αναφέρουν ότι ο στιγματισμός, οι διακρίσεις και ο αποκλεισμός αποτελούν σημαντικά εμπόδια στην πρόσβασή τους στην υγεία, την κοινωνική προστασία και την ποιότητα ζωής.

Η φτώχεια και η περιθωριοποίηση ορισμένων εθνοτικών μειονοτήτων, όπως οι Ρομά, έχουν αυξηθεί. Σε μια έρευνα του 2009 σχετικά με τις διακρίσεις σε επτά κράτη μέλη, η οποία διενεργήθηκε από τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, διαπιστώθηκε ότι οι μισοί από τους Ρομά που απάντησαν είχαν βιώσει διακρίσεις κατά τους προηγούμενους δώδεκα μήνες και το ένα πέμπτο υπήρξαν θύματα ρατσιστικών εγκλημάτων. Πολλοί Ρομά στεγάζονται απομονωμένοι και υπό κακές συνθήκες. Τα παιδιά των Ρομά είναι πιθανότερο να διδάσκονται σε ξεχωριστά σχολεία, να σημειώνουν πολλές απουσίες και να εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο.

Η έλλειψη στέγης και ο αποκλεισμός από τη στέγαση είναι ίσως τα πιο ακραία παραδείγματα φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού στη σημερινή κοινωνία. Μολονότι η πρόσβαση σε προσιτή στέγαση είναι θεμελιώδης ανάγκη και δικαίωμα, η εξασφάλιση αυτού του δικαιώματος εξακολουθεί να αποτελεί σημαντική πρόκληση σε πολλά κράτη μέλη. Η ανάπτυξη κατάλληλων και ολοκληρωμένων λύσεων, τόσο για την πρόληψη όσο και για την αντιμετώπιση της έλλειψης στέγης, θα παραμείνει σημαντικό στοιχείο της στρατηγικής της ΕΕ για την κοινωνική ένταξη.

Τομεακές πολιτικές

Η ευρεία χρήση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας στην εποχή του διαδικτύου ενισχύει την απασχολησιμότητα και τις ευκαιρίες στη ζωή, την ένταξη στις τοπικές κοινωνίες, τη χρήση των δημόσιων υπηρεσιών μέσω του διαδικτύου και την πρόσβαση στη σύγχρονη και αποτελεσματική περίθαλψη, διευκολύνοντας έτσι την κοινωνική ένταξη. Ως εκ τούτου, απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες έτσι ώστε να γεφυρωθεί το χάσμα της ψηφιακής υστέρησης. Η εκπαίδευση μπορεί να συμβάλει σημαντικά στο να αποφευχθεί η περαιτέρω διεύρυνση του χάσματος της ψηφιακής υστέρησης.

Η αύξηση των τιμών της ενέργειας μπορεί να αποτελέσει πρόκληση για τους πολίτες της ΕΕ. Οι ευάλωτες ομάδες προστατεύονται καλύτερα από την ενεργειακή φτώχεια μέσω της

πλήρους εφαρμογής από τα κράτη μέλη της υπάρχουσας νομοθεσίας της ΕΕ στον τομέα της ενέργειας και της χρήσης καινοτόμων και αποδοτικών από άποψη ενέργειας λύσεων.

Η πρόσβαση σε χρηματοοικονομικές υπηρεσίες για τους περισσότερο ευάλωτους μπορεί να βελτιωθεί μέσω των πολιτικών για την εσωτερική αγορά και τους καταναλωτές. Ο αποκλεισμός από χρηματοοικονομικές υπηρεσίες μπορεί να αποτελέσει εμπόδιο στην εύρεση εργασίας και στην πρόσβαση σε άλλες υπηρεσίες.

Συνοψίζοντας λοιπόν τα παραπάνω, οι **ειδικοί στόχοι** της «Ευρωπαϊκής Πλατφόρμας για την Καταπολέμηση της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού» αφορούν:

- τη στήριξη για την εξάλειψη της παιδικής φτώχειας.
- τη προώθηση της ενεργού ένταξης των πλέον ευάλωτων ομάδων στην κοινωνία και στην αγορά εργασίας, αφού η ανεργία είναι η κυριότερη αιτία της φτώχειας για τον πληθυσμό σε ηλικία εργασίας.
- την εξασφάλιση αξιοπρεπούς στέγασης για όλους.
- την εξάλειψη των διακρίσεων και τη μεγαλύτερη κοινωνική ενσωμάτωση των ατόμων με αναπηρίες, των εθνοτικών μειονοτήτων, των μεταναστών και άλλων ευάλωτων ομάδων.
- την αντιμετώπιση του χρηματοπιστωτικού αποκλεισμού και της υπερχρέωσης που οφείλονται στην αδυναμία πρόσβασης σε βασικές τραπεζικές υπηρεσίες.
- τη προώθηση της ενσωμάτωσης των Ρομά.

1.4 ΠΟΡΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ

1. **Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο⁷**: Το ΕΚΤ είναι το κυριότερο εργαλείο της Ευρώπης για την προώθηση της απασχόλησης και της κοινωνικής ένταξης. Συμβάλλει στην εξεύρεση εργασίας (ή καλύτερης εργασίας), στην ένταξη μειονεκτούντων ατόμων στην κοινωνία και στη διασφάλιση δικαιότερων ευκαιριών διαβίωσης για όλους. Για τον σκοπό αυτό επενδύει στο ανθρώπινο δυναμικό της Ευρώπης - εργαζομένους και ανέργους, νέους και ηλικιωμένους- και στις δεξιότητές του. Κάθε χρόνο, το Ταμείο βοηθά περίπου 15 εκατομμύρια άτομα να ενταχθούν στην αγορά εργασίας ή να βελτιώσουν τις δεξιότητές τους ώστε να βρουν δουλειά στο μέλλον. Την περίοδο 2014-2020, το ΕΚΤ θα χορηγήσει περίπου **80 δισ. Ευρώ** για χρηματοδοτήσεις με στόχο:

⁷ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=325&langId=el>

- **την κατάρτιση ατόμων και τη διευκόλυνσή τους στην εξεύρεση εργασίας:** το ΕΚΤ θα στηρίξει οργανισμούς σε όλη την ΕΕ, για την υλοποίηση έργων με στόχο την κατάρτιση και την εύρεση απασχόλησης. Επίσης, θα χρηματοδοτηθούν πρωτοβουλίες που στηρίζουν επιχειρηματίες με αρχικό κεφάλαιο, και εταιρίες που πρέπει να αντιμετωπίσουν την αναδιάρθρωση ή την έλλειψη καταρτισμένων εργαζόμενων. Η **συμβολή στην είσοδο των νέων στην αγορά εργασίας** θα αποτελέσει κορυφαία προτεραιότητα για το ΕΚΤ σε όλες τις χώρες της ΕΕ.
- **την προώθηση της κοινωνικής ένταξης:** η απασχόληση είναι ο πιο αποτελεσματικός τρόπος για να δώσει στους ανθρώπους ανεξαρτησία, οικονομική ασφάλεια και την αίσθηση ότι ανήκουν σε ένα σύνολο. Το ΕΚΤ θα συνεχίσει να χρηματοδοτεί πολλές χιλιάδες έργα που βοηθούν όσους αντιμετωπίζουν δυσκολίες ή προέρχονται από μειονεκτούσες ομάδες, να αποκτήσουν δεξιότητες, να βρουν εργασία και να έχουν τις ίδιες ευκαιρίες με όλους τους άλλους.
- **τη βελτίωση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης:** Σε ολόκληρη την ΕΕ το ΕΚΤ χρηματοδοτεί πρωτοβουλίες για τη βελτίωση της εκπαίδευσης και κατάρτισης, με στόχο να διασφαλίσει ότι οι νέοι θα ολοκληρώνουν την εκπαίδευσή τους και θα αποκτούν τις δεξιότητες που τους καθιστούν πιο ανταγωνιστικούς στην αγορά εργασίας. Η μείωση του ποσοστού ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση είναι προτεραιότητα, όπως είναι και η βελτίωση των ευκαιριών επαγγελματικής και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.
- **τη βελτίωση της ποιότητας των δημοσίων υπηρεσιών στα κράτη μέλη:** Το ΕΚΤ θα συνδράμει τις προσπάθειες των κρατών μελών για τη βελτίωση της **ποιότητας της δημόσιας διοίκησης και διακυβέρνησης**, και συνεπώς τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις τους, παρέχοντας τις απαιτούμενες διοικητικές και θεσμικές ικανότητες.

2. **Ευρωπαϊκό πρόγραμμα για την Απασχόληση και την Κοινωνική καινοτομία (EASI)⁸:** πρόκειται για το οικονομικό εργαλείο της Ε.Ε. με στόχο την προώθηση ποιοτικής και βιώσιμης απασχόλησης, όπου θα εξασφαλίζεται αξιοπρεπής και επαρκής κοινωνική προστασία και θα καταπολεμά τον κοινωνικό αποκλεισμό και την φτώχεια και θα βελτιώνει τις συνθήκες εργασίας. Το πρόγραμμα EASI για την προγραμματική περίοδο 2014-2020 ενσωματώνει τρεις δράσεις που για την περίοδο 2007-2013 λειτουργούσαν ανεξάρτητα, το PROGRESS, το EURES και το PROGRESS MICROFINANCE (Μικροδάνεια και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα). Για

⁸ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1081&langId=el>

την περίοδο 2014-2020 το EASI έχει προϋπολογισμό 919.469.000 € και έχει ως στόχο τους **τρεις άξονες**:

- **Εκσυγχρονισμός της εργασίας και των κοινωνικών πολιτικών**, μέσω του PROGRESS (61% του συνολικού Π/Υ).
- **Εργασιακή κινητικότητα**, μέσω του EURES (18% του συνολικού Π/Υ)
- **Πρόσβαση σε μικροδάνεια και ανάπτυξη κοινωνικών επιχειρήσεων**, μέσω του PROGRESS MICROFINANCE (21% του συνολικού Π/Υ)

3. Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στη Παγκοσμιοποίηση⁹: Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση παρέχει στήριξη σε άτομα που χάνουν τη θέση εργασίας τους είτε εξαιτίας σημαντικών διαρθρωτικών αλλαγών στο παγκόσμιο εμπόριο λόγω παγκοσμιοποίησης, π.χ. όταν κλείνει μια μεγάλη επιχείρηση ή μεταφέρεται η παραγωγή σε χώρες εκτός ΕΕ, είτε εξαιτίας της παγκόσμιας οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης. Ο συνολικός ετήσιος προϋπολογισμός του ΕΤΠ ανέρχεται σε 150 εκατ. ευρώ για την περίοδο 2014-2020. Το ταμείο αυτό μπορεί να χρηματοδοτεί έως και το 60% του κόστους σχεδίων παροχής βοήθειας σε εργαζομένους που απολύονται, ώστε να βρουν νέα θέση εργασίας ή να δημιουργήσουν δική τους επιχείρηση. Αφορά μόνο περιπτώσεις απόλυσης 500 και άνω εργαζομένων.

4. Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (FEAD)¹⁰: Το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (TEBA) στηρίζει τις δράσεις των χωρών της ΕΕ για παροχή υλικής βοήθειας στους απόρους. Η υλική αυτή βοήθεια συνίσταται στη διανομή τροφίμων, ρουχισμού και άλλων αναγκών ειδών ατομικής χρήσης, π.χ. παπούτσια, σαπούνι και σαμπουάν. Η παροχή υλικής βοήθειας πρέπει να συνοδεύεται από μέτρα κοινωνικής ένταξης, όπως καθοδήγηση και στήριξη για να μπορέσουν τα άτομα αυτά να βγουν από τη φτώχεια. Οι εθνικές αρχές μπορούν επίσης να στηρίζουν την παροχή μη υλικής βοήθειας προς τους απόρους, ώστε να τους βοηθούν να ενσωματωθούν καλύτερα στην κοινωνία. Για την περίοδο 2014-2020 έχουν διατεθεί **3,8 δις €** και προβλέπεται ότι οι χώρες της ΕΕ συμμετέχουν κατά **15%** τουλάχιστον στη χρηματοδότηση του εθνικού τους προγράμματος.

5. Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης¹¹: Ο γενικός στόχος του Ταμείου είναι να συμβάλει στην αποτελεσματική διαχείριση των μεταναστευτικών ροών και στην υλοποίηση, ενδυνάμωση και ανάπτυξη της κοινής πολιτικής στα θέματα

⁹ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=326&langId=el>

¹⁰ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1089&langId=el>

¹¹ http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/financing/fundings/migration-asylum-borders/asylum-migration-integration-fund/index_en.htm

ασύλου, επικουρικής προστασίας και προσωρινής προστασίας καθώς και την κοινή μεταναστευτική πολιτική, ενώ παράλληλα θα υπάρχει πλήρης σεβασμός προς τα δικαιώματα και αρχές που έχουν κατοχυρωθεί με βάση τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο πλαίσιο του γενικού στόχου του, το Ταμείο θα συνεισφέρει στους ακόλουθους ειδικούς στόχους:

- Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου
- ένταξη και νόμιμη μετανάστευση στα κράτη μέλη
- ενδυνάμωση δίκαιων και αποτελεσματικών στρατηγικών επιστροφής στα κράτη μέλη
- ενδυνάμωση της αλληλεγγύης και του επιμερισμού ευθυνών μεταξύ των κρατών μελών.

Για την περίοδο 2014-2020 έχουν διατεθεί συνολικά **€ 3,9 δις.**

6. **URBACT III¹²**: Το πρόγραμμα URBACT συμβάλλει στη διακίνηση της γνώσης και των καλών πρακτικών μεταξύ των πόλεων και των άλλων βαθμίδων άσκησης πολιτικής. Στόχος είναι η προώθηση αειφόρου ανάπτυξης και η βελτίωση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών συνοχής και περιφερειακής πολιτικής. Το πρόγραμμα είναι συγχρηματοδοτούμενο από το ΕΤΠΑ με Π/Υ €74.302 δις για την περίοδο 2014-2020. Το 70% αυτού του Π/Υ είναι δεσμευμένο σε πέντε θεματικούς άξονες οι οποίοι συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής Ευρώπη 2020 (ΘΣ1: **ενίσχυση έρευνας, τεχνολογική ανάπτυξη και καινοτομία**, ΘΣ4: **υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς**, ΘΣ6: **προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποτελεσματικότητας των πόρων**, ΘΣ8: **προώθηση της απασχόλησης και της κινητικότητας εργατικού δυναμικού**, ΘΣ9: **προώθηση κοινωνικής ενσωμάτωσης και καταπολέμηση της φτώχειας**).
7. **HORIZON 2020¹³**: Πρόκειται για ένα οικονομικό εργαλείο το οποίο προωθεί την οικονομική ανάπτυξη και δημιουργεί θέσεις εργασίας. Η επένδυση στην έρευνα και στην καινοτομία αποτελεί επένδυση στο μέλλον και τοποθετεί στην καρδιά της Ευρωπαϊκής πολιτικής την έξυπνη ανάπτυξη, την ανάπτυξη και την πρόσβαση στις θέσεις εργασίας χωρίς αποκλεισμούς.

¹² <http://urbact.eu/en/about-urbact/urbact-2014-2020/>

¹³ <http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/>

2. Η ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ

2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο κείμενο του ελληνικού Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ) 2011-2014 τίθενται τρεις εθνικοί στόχοι με ορίζοντα το 2020¹⁴:

- 1 **Η μείωση του αριθμού των ατόμων που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή /και υφίστανται υλικές στερήσεις ή /και διαβιούν σε νοικοκυριά χωρίς εργαζόμενα μέλη κατά 450.000 έως το 2020 (έτος βάσης: 2008). Δηλαδή, η μείωση του συνολικού ποσοστού φτώχεια ή κοινωνικού αποκλεισμού από 28% το 2008 σε 24% το 2020.**
- 2 **Η μείωση κατά 100.000 του αριθμού των ατόμων 0-17 ετών που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας έως το 2020. Αυτό σημαίνει μείωση του αντίστοιχου ποσοστού από 23% το 2008 σε 18% το 2020.**
- 3 **Η Δημιουργία «δịchτου κοινωνικής ασφάλειας» κατά της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, το οποίο θα διασφαλίζει την πρόσβαση για όλους σε βασικές υπηρεσίες, όπως ιατρική περίθαλψη, στέγαση και εκπαίδευση, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της κρίσης. Αυτός ο στόχος δεν έχει ποσοτικοποιηθεί, αλλά τονίζει την ανάγκη και την πρόθεση του κράτους να αυξήσει την πρόσβαση στις βασικές υπηρεσίες.**

Η Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης:

- Θεσπίζει ένα **κοινό πλαίσιο αρχών, προτεραιοτήτων και στόχων** για τον συντονισμό, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση όλων των παρεμβάσεων *καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού* σε εθνικό περιφερειακό και τοπικό επίπεδο
- Οριοθετεί τα **πεδία συνεργασίας και δικτύωσης δημόσιου και ιδιωτικού τομέα** για την πλήρη αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων πόρων
- Ιεραρχεί **μεταρρυθμιστικές προτεραιότητες** βάσει των στόχων της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής 2020 και του Μηχανισμού Χρηματοοικονομικής Σταθερότητας
- Οριοθετεί τα **πεδία αξιοποίησης του Σ.Ε.Σ. 2014 – 2020** (τουλάχιστον 1,3 δις. ευρώ θα διατεθούν για την χρηματοδότηση δράσεων με στόχο «την προαγωγή της ένταξης και την καταπολέμηση της φτώχειας»).

¹⁴ Ελληνική Δημοκρατία- Υπουργείο Οικονομικών «Ελληνικό Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων» Απρίλιος 2014

2.2 ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Με βάση τις εκτιμήσεις της EUROSTAT το 2013 σε κίνδυνο φτώχειας ή / και αποκλεισμού στην Ελλάδα βρίσκονταν **3,9 εκατομμύρια πολίτες (35,7% του πληθυσμού)**. Τα ποσοστά σχετικής φτώχειας εξακολουθούν να κυμαίνονται σε υψηλά επίπεδα (πάνω από το 23% του πληθυσμού), πλήττοντας κυρίως άτομα που κατοικούν στην ύπαιθρο, μονογονεϊκές οικογένειες, ΑμΕΑ, πολύτεκνες οικογένειες, ζευγάρια ηλικιωμένων, άνεργοι και συνταξιούχοι.

Ο **κίνδυνος φτώχειας για παιδιά ηλικίας 0-17** ετών ανέρχεται στο **28,8%** και είναι υψηλότερος κατά 5,7% από το αντίστοιχο ποσοστό του συνολικού πληθυσμού.

Παράλληλα, η Ελλάδα βρίσκεται στην πρώτη θέση με τα υψηλότερα επίπεδα ανεργίας στην ΕΕ-28 (25,9% τον Σεπτέμβριο του 2014), ενώ ήταν η χώρα με την μεγαλύτερη μείωση των κοινωνικών δαπανών στην Ευρωζώνη την περίοδο 2011 – 2012 και τη μεγαλύτερη απώλεια θέσεων εργασίας.

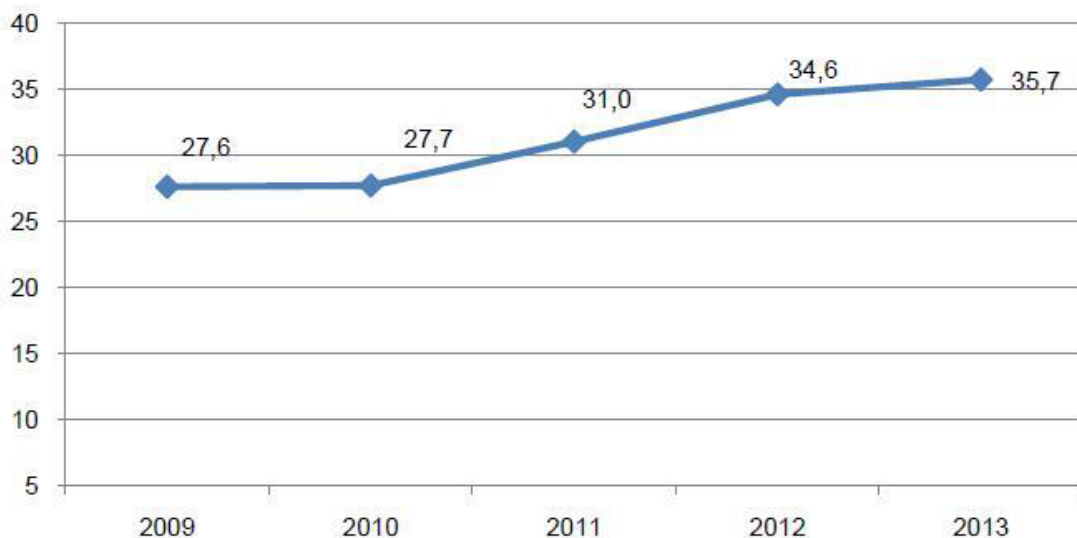
Από την άλλη πλευρά με βάση τη δειγματοληπτική Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών έτους 2013, με περίοδο αναφοράς εισοδήματος το έτος 2012, έχει αυξηθεί σημαντικά το **βάθος (χάσμα) του κινδύνου φτώχειας**, που αντιστοιχεί, στο **32,7%** του κατωφλίου του κινδύνου φτώχειας. Επομένως, το **50% των φτωχών κατέχουν εισόδημα** μεγαλύτερο από το 67,3% του κατωφλίου του κινδύνου φτώχειας (το οποίο ανέρχεται σε 5.023 ευρώ), δηλαδή **πάνω από 3.380 ευρώ, ετησίως, ανά άτομο**.

Σύμφωνα με την Έκθεση της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛ.ΣΤΑΤ) για τους Ετήσιους Μη Χρηματοοικονομικούς Λογαριασμούς Θεσμικών Τομέων, το 2013 το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών μειώθηκε κατά 10,2% σε σχέση με το 2012, από 136,2 δισ. ευρώ σε 122,2 δισ. ευρώ. Η μείωση αυτή οφείλεται στην πτώση κατά 10,7% των αποδοχών των εργαζόμενων και στην υποχώρηση κατά 12,3% των κοινωνικών παροχών που εισπράττουν τα νοικοκυριά. Τα ελληνικά νοικοκυριά βρέθηκαν σε κατάσταση χρηματοδοτικού ελλείμματος, καθώς το διαθέσιμο εισόδημα και ο δανεισμός τους δεν μπορούσαν να καλύψουν τις καταναλωτικές και επενδυτικές τους δαπάνες καθώς και τις ανάγκες αποπληρωμής του χρέους τους.

Ο **δείκτης εξάρτησης** (η σχέση του μη παραγωγικού τμήματος του πληθυσμού ηλικίας 0 - 14 ετών και 65+ με το τμήμα που παράγει, δηλαδή τις ηλικίες 15 - 64 ετών) στην Ελλάδα προβλέπεται να αυξηθεί από το 28,41% το 2010, στο 32,57% το 2020, στο 37,74% το 2030 και να φτάσει στο 56,65% το 2060.

Γράφημα 1: Ποσοστό πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού 2009-2013

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνες Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών ετών 2009-2013

Τέλος, σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών, 2012, μόλις το 35,3% των ατόμων με ανεπαρκείς πόρους (**οι 828.810 από τους 2.349.013**) λάμβαναν το 2012 δημόσιες παροχές εισοδηματικής ενίσχυσης (συμπεριλαμβανομένων και των συνταξιοδοτικών παροχών). Είναι, μάλιστα, χαρακτηριστικό ότι στις κατηγορίες των φτωχών με βάση το 50% και το 40% του διάμεσου εισοδήματος, το ποσοστό που λαμβάνει κάποια επιδοματική παροχή είναι ακόμα μικρότερο (31,8% και 25,5% αντίστοιχα). Προκύπτει, έτσι, το παράδοξο ότι **όσο βαθύτερη είναι η φτώχεια και, συνεπώς, η ανάγκη για υποστήριξη, τόσο λιγότερη είναι η παρέμβαση του δημόσιου συστήματος κοινωνικής προστασίας.**

2.3 ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΚΑΙ Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Η Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης αντανακλά τις νέες προτεραιότητες της Ελληνικής Πολιτείας για την ενδυνάμωση του Κοινωνικού Κράτους σε περιόδους οικονομικής ύφεσης. Στοχεύει

- Στην άμβλυση των ανισοτήτων με έμφαση στην αποτελεσματική προστασία των πλέον ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού
- Στον εκσυγχρονισμό των δημόσιων πολιτικών ένταξης με έμφαση στον ενεργητικό χαρακτήρα των μέτρων και την αναπτυξιακή διάσταση των κοινωνικών δαπανών
- Στην αναβάθμιση του πλαισίου συνεργασίας κράτους, κοινωνίας των πολιτών και αγοράς με έμφαση στην δημιουργία ισχυρών εταιρικών σχέσεων για την καταπολέμηση της φτώχειας και του αποκλεισμού

Η ιδεολογική αφετηρία της Εθνικής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης προσανατολίζεται **στη διαφύλαξη και αναζωογόνηση του κοινωνικού ιστού του Ελληνικού κράτους με την ενδυνάμωση των δημόσιων πολιτικών πρόληψης / καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.**

Η Εθνική Στρατηγική εισάγει ένα νέο μοντέλο «ενεργητικών πολιτικών» κοινωνικής προστασίας, οι οποίες προσανατολίζονται ιδίως στην πρόληψη και αντιμετώπιση των συνεπειών που δημιουργούνται από τα φαινόμενα της ανεργίας, της φτώχειας και του αποκλεισμού στην Ελληνική κοινωνία και αναμένεται να ενταθούν σε περίπτωση παράτασης της οικονομικής ύφεσης σε συνδυασμό με τις δυσμενείς δημογραφικές εξελίξεις και κυρίως την άμβλυνση του προστατευτικού ρόλου της οικογένειας και των άτυπων δικτύων φροντίδας.

Η Εθνική Στρατηγική προάγει την ισότιμη συμμετοχή όλων των πολιτών στην κοινωνική και οικονομική ζωή, επιβάλλοντας τον σχεδιασμό πολιτικών που ενθαρρύνουν και προάγουν την κοινωνικοποίηση των πλέον ευάλωτων ατόμων, ενισχύοντας τις ευκαιρίες ανάπτυξης εργασιακών δεξιοτήτων και καλλιέργειας κοινωνικών επαφών / διαπροσωπικών σχέσεων.

Η Στρατηγική δεν περιορίζεται στην παθητική υποστήριξη των ευάλωτων ατόμων αλλά προβλέπει **παρεμβάσεις ενεργητικών μέτρων**, που θα ενισχύσουν ουσιαστικά τους ενδιαφερόμενους να αντιμετωπίσουν καταστάσεις ανάγκης και να επαναφέρουν την ζωή τους σε φυσιολογικό ρυθμό. Απώτερος στόχος των παρεμβάσεων είναι η σταδιακή αποκατάσταση της αυτοδυναμίας και του αυτοσεβασμού των εξυπηρετούμενων. Για τους επωφελούμενους, μάλιστα, που είναι ικανοί και διαθέσιμοι προς εργασία, η αποκατάσταση επιτυγχάνεται ιδίως μέσω της σταδιακής επανένταξης στην αγορά εργασίας, ενώ για τους υπόλοιπους (παιδιά, ηλικιωμένοι, μη οικονομικά ενεργός πληθυσμός) η αποκατάσταση επιτυγχάνεται μέσω της κοινωνικής συμμετοχής και της διασύνδεσής τους με φορείς που παρέχουν φροντίδα κατάλληλη για τις ανάγκες τους.

Η Εθνική Στρατηγική Ένταξης εξασφαλίζει μέσω της ορθολογικής επένδυσης δημόσιων και ιδιωτικών πόρων (*στρατηγικές κοινωνικών επενδύσεων*) μακροπρόθεσμα σημαντικά αναπτυξιακά οφέλη, ιδίως όσον αφορά τις προοπτικές απασχόλησης των ευπαθών ομάδων και την ενίσχυση της καταναλωτικής τους ικανότητας / αγοραστικής δύναμης.

Η Στρατηγική αποδίδει ιδιαίτερη έμφαση:

- στην **κινητοποίηση** όλων των τομέων της οικονομίας και της κοινωνίας με στόχο την **αξιοποίηση του συνόλου των διαθέσιμων πόρων**
- στον **συντονισμό** μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών παρεμβάσεων με στόχο την διασφάλιση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητάς τους
- στην **προώθηση της κοινωνικής καινοτομίας** με στόχο την ανάπτυξη νέων τεχνικών αντιμετώπισης των κοινωνικών προβλημάτων

2.4 **ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ**

Οι αρχές της Στρατηγικής αφορούν σε τρία επίπεδα:

- το θεσμικό επίπεδο
- το κοινωνικοπολιτικό επίπεδο
- το επιχειρησιακό επίπεδο.

Από θεσμική άποψη, ο πυρήνας της Εθνικής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης αντιστοιχεί σε τρεις βασικές αρχές:

1. στην αρχή **της αναδιανεμητικής ισότητας**: **για** ισότιμη μεταχείριση όλων των ατόμων που αντιμετωπίζουν υψηλό κίνδυνο αποκλεισμού και τη λήψη θετικών για την προώθηση της κοινωνικής και εργασιακής τους ένταξης,
2. στην αρχή **της κοινωνικής δικαιοσύνης**: **για** παροχή ίσων ευκαιριών στις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού για την οικονομική και κοινωνική τους ανέλιξη,
3. στην αρχή **του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας**: **για** αντιμετώπιση κάθε ατόμου όχι ως παθητικό αντικείμενο αλλά ως υπεύθυνο πολίτη που δικαιούται να επιλέγει και να διεκδικεί την μορφή προστασίας που χρειάζεται.

Από κοινωνικοπολιτική άποψη, ο πυρήνας της Εθνικής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης αντιστοιχεί στις ακόλουθες βασικές αρχές.

1. **Στην αρχή της Επικουρικότητας** **που** τυποποιεί την παρέμβαση των προγραμμάτων κοινωνικής ένταξης για την κάλυψη μόνο εκείνων των αναγκών, οι οποίες δεν μπορούν να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά από τους ίδιους τους ενδιαφερόμενους.
2. **Στην αρχή της Εξατομίκευσης** **που** επιβάλλει την προσαρμογή των προγραμμάτων κοινωνικής ένταξης σε σχέση με την εξειδίκευση των αναγκών των ενδιαφερομένων.
3. **Στην Ενεργοποίηση των αποκλεισμένων ατόμων** **που** απορρέει από την ανάγκη άμεσης ενσωμάτωσής τους στον οικονομικό και κοινωνικό ιστό.

Από επιχειρησιακή άποψη, ο πυρήνας της Εθνικής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης αντιστοιχεί στις ακόλουθες βασικές αρχές.

1. **Στην αρχή της Κοινωνικής Λογοδοσίας** που επιβάλλει τη διατήρηση της επιτελικής αρμοδιότητας λήψης αποφάσεων στα όργανα του Κράτους (Κοινοβούλιο, Διοίκηση), που σχεδιάζουν και ρυθμίζουν το περιεχόμενο της Στρατηγικής.
2. **Στην αρχή της Δικτύωσης** που επιβάλλει την διαμόρφωση μόνιμων δικτύων οριζόντιας και κάθετης συνεργασίας με «εταίρους» φορείς (*stakeholders*) που έχουν εύλογο ενδιαφέρον για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων της Εθνικής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης.

3. Στην αρχή της πολυδιάστατης προσέγγισης της Κοινωνικής Καινοτομίας που επιβάλλει την υιοθέτηση σύνθετων μεθοδολογικών και εργαλείων για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων.

2.5 ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟΧΟΥ

Η Ελληνική πολιτεία υιοθετεί το μοντέλο μίας Στοχευμένης Στρατηγικής, η οποία διο-
χετεύει πόρους και δημιουργεί ευκαιρίες σε άτομα και οικογένειες που αντιμετωπίζουν αυξημένες καταστάσεις κινδύνου εξαιτίας της αντικειμενικής αδυναμίας τους να εξα-
σφαλίσουν αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης:

- είτε από **ιδιους πόρους** (π.χ. κινητή και ακίνητη περιουσία)
- είτε από την **αγορά εργασίας**
- είτε από το **δημόσιο σύστημα της υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης**
- είτε από το **δημόσιο σύστημα υγείας**.

Η επιλογή του μοντέλου της **Στοχευμένης Στρατηγικής**:

- α) ενσωματώνει ισχυρές **διαστάσεις κοινωνικής δικαιοσύνης και αλληλεγγύης**,
- β) εξασφαλίζει **προϋποθέσεις θεσμικής, επιχειρησιακής και χρηματοδοτικής βιωσιμότητας των παρεμβάσεων**,
- γ) εξυπηρετεί απόλυτα την **σταδιακή πλήρωση των τριών εθνικών στόχων για την καταπολέμηση της φτώχειας**

Οι επωφελοόμενοι της Στοχευμένης Στρατηγικής αντιστοιχούν σε άτομα και οικογένειες που απειλούνται ή έχουν εγκλωβισθεί σε συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, με βάση την ακόλουθη διάρθρωση:

- πρόσωπα σε **συνθήκες ακραίας φτώχειας**
- **παιδιά ηλικίας 0-17 ετών σε καταστάσεις αποκλεισμού**
- **πρόσωπα με αυξημένους κινδύνους φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού.**

2.6 Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Η διαμόρφωση της αρχιτεκτονικής αντανakλά μια ολοκληρωμένη προσέγγιση της εθνικής στρατηγικής, που καλύπτει διαφορετικές ανάγκες των ομάδων στόχου σε διαφορετικές περιόδους του βίου τους, χωρίς να υιοθετεί πεδία προτεραιοτήτων σε βάρος των άλλων. η προσέγγιση αυτή δομείται σύμφωνα με τον κύκλο ζωής των ατόμων και ενσωματώνει τις βασικές παρεμβάσεις ενίσχυσης των ίσων ευκαιριών ανά φάση ζωής: προσχολική ηλικία σχολική ηλικία, νεαρή ηλικία, ενήλικη φάση ζωής, γήρας.

Η Εθνική Στρατηγική εξειδικεύεται στα ακόλουθα επίπεδα

- Επίπεδο Α: **Πυλώνες**

- Επίπεδο Β: **Επιχειρησιακοί Άξονες**
- Επίπεδο Γ: **Προτεραιότητες Πολιτικής**
- Επίπεδο Δ: **Θεματικά Μέτρα**

Οι Πυλώνες της Στρατηγικής αντιστοιχούν από κοινωνικοπολιτική άποψη στην προώθηση του υποδείγματος της **Ενεργητικής Ένταξης** των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού, που έχουν σα στόχο:

- **Τη Στήριξη του εισοδήματος** ώστε να διασφαλίζεται αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο των ανθρώπων χωρίς επαρκείς πόρους για την κάλυψη των αναγκών τους
- **Τη Σύνδεση με την αγορά εργασίας** μέσω ενεργητικών μέτρων απασχόλησης
- **Τη Βελτίωση των συνθηκών πρόσβασης σε υπηρεσίες**, ώστε να είναι δυνατή η παροχή συμβουλών, υγειονομικής περίθαλψης, φροντίδας, ψυχολογικής και κοινωνικής αποκατάστασης σε ανθρώπους που έχουν ιδιαίτερη ανάγκη από τέτοιου είδους υπηρεσίες και δεν έχουν τα μέσα ή τη γνώση να ωφεληθούν από αυτές

Οι Πυλώνες της Εθνικής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης είναι οι ακόλουθοι:

ΠΥΛΩΝΑΣ 1: «**Καταπολέμηση της φτώχειας**»

ΠΥΛΩΝΑΣ 2: «**Πρόσβαση σε υπηρεσίες**»

ΠΥΛΩΝΑΣ 3: «**Αγορά εργασίας χωρίς αποκλεισμούς**»

Οι τρεις Πυλώνες της Στρατηγικής εξειδικεύονται σε Επιχειρησιακούς Άξονες (πακέτα παρεμβάσεων) όπως παρουσιάζονται παρακάτω:

Επιχειρησιακός Άξονας 1: **Καταπολέμηση της ακραίας φτώχειας**

Επιχειρησιακός Άξονας 2: **Πρόληψη και καταπολέμηση του αποκλεισμού των παιδιών**

Επιχειρησιακός Άξονας 3: **Προώθηση της ένταξης των ευπαθών ομάδων**

Επιχειρησιακός Άξονας 4: **Καλή διακυβέρνηση των πολιτικών ένταξης.**

Οι Επιχειρησιακοί Άξονες εξυπηρετούνται με συγκεκριμένες **Προτεραιότητες Πολιτικής**, οι οποίες εξειδικεύονται σε θεματικά **Μέτρα**

2.6.1 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ 1: ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΚΡΑΙΑΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ

Ο Άξονας 1 της Στρατηγικής εστιάζει στην προστασία των ατόμων που βιώνουν **συνθήκες ακραίας φτώχειας**, και είτε βρίσκονται σε κατάσταση κρίσης (π.χ. άστεγοι) είτε αδυνατούν να καλύψουν τις βασικές ανάγκες διαβίωσής τους. Η συγκεκριμένη ομάδα του πληθυσμού αποτελεί **ομάδα υψηλής δημόσιας προτεραιότητας**, καθώς παρουσιάζει τον υψηλότερο βαθμό κινδύνου και την μεγαλύτερη ανάγκη υποστήριξης από τις οργανωμένες υπηρεσίες της κοινωνικής διοίκησης σε περιόδους οικονομικής ύφεσης.

Ο Επιχειρησιακός Άξονας 1 διαρθρώνεται στις ακόλουθες δύο Προτεραιότητες Πολιτικών:
Προτεραιότητα Πολιτικής 1.1: Πρόσβαση σε Βασικά Αγαθά
Προτεραιότητα Πολιτικής 1.2: Πρόσβαση σε Επαρκείς Πόρους.

Προτεραιότητα Πολιτικής 1.1 Πρόσβαση σε Βασικά Αγαθά

Η πρόσβαση σε βασικά αγαθά αποτελεί, εξαιτίας της συγκυρίας της οικονομικής κρίσης, κρίσιμη προτεραιότητα επιδιώκοντας την πρόληψη, άρση ή άμβλυνση παραγόντων που αποτελούν εστίες υψηλού κινδύνου αποκλεισμού, όπως η αδυναμία κάλυψης των βασικών αναγκών διαβίωσης, η έλλειψη ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, η αδυναμία πρόσβασης στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και στους θεσμούς της δικαιοσύνης, η ενεργειακή φτώχεια και η έλλειψη κατάλληλης στέγασης.

Ως κύρια παρέμβαση της συγκεκριμένης Προτεραιότητας οριοθετείται η σταδιακή πρόσβαση των ατόμων που βιώνουν ακραία φτώχεια σε ένα ολοκληρωμένο **Πακέτο Βασικών Αγαθών**.

Μέτρα Πολιτικής για την προτεραιότητα «Πρόσβαση σε Βασικά Αγαθά»

- 1.1.1. Πρόσβαση σε βασικά είδη διαβίωσης
- 1.1.2. Πρόσβαση σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη
- 1.1.3. Αντιμετώπιση κρίσεων
- 1.1.4. Πρόσβαση σε κατάλληλη στέγη
- 1.1.5. Πρόσβαση σε ενέργεια
- 1.1.6. Πρόσβαση στο χρηματοπιστωτικό σύστημα
- 1.1.7. Πρόσβαση στη Δικαιοσύνη
- 1.1.8. Πρόσβαση σε δραστηριότητες πολιτισμού και αναψυχής

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 1.2: Πρόσβαση σε Επαρκείς Πόρους

Η πρόσβαση σε επαρκείς πόρους αποτελεί θεμελιώδη προτεραιότητα της Εθνικής Στρατηγικής, επιδιώκοντας να εξασφαλίσει για κάθε άτομο που εγκλωβίζεται σε συνθήκες ακραίας φτώχειας ένα πλέγμα μη ανταποδοτικών οικονομικών παροχών που θα συνδυάζονται με κατάλληλες υπηρεσίες φροντίδας και ενεργοποίησης. Ως κύρια παρέμβαση οριοθετείται εδώ η *σταδιακή ανάπτυξη ενός μοντέλου στοχευμένης εισοδηματικής ενίσχυσης των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού*, που θα εξειδικεύει τόσο το περιεχόμενο όσο και τις προϋποθέσεις πρόσβασης στις αντίστοιχες υπηρεσίες και παροχές.

Μέτρα Πολιτικής για την προτεραιότητα «Πρόσβαση σε Επαρκείς Πόρους»

- 1.2.1. Πιλοτική εφαρμογή ενός Γενικού Προγράμματος Ελαχίστου Εγγυημένου Εισοδήματος
- 1.2.2. Θεσμοθέτηση ενός Γενικού Συστήματος Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος
- 1.2.3. Επιδοματική κάλυψη αναγκών οικιακής θέρμανσης

2.6.2 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ 2: ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Ο Επιχειρησιακός Άξονας 2 της Στρατηγικής εστιάζει στην προστασία των παιδιών από τις εξαιρετικά επικίνδυνες επιπτώσεις που έχει η φτώχεια στη σωματική, πνευματική και ψυχολογική τους ανάπτυξη και, συνεπώς, στη δυνατότητά τους να εξελιχθούν μελλοντικά σε υγιείς και αυτοδύναμους ενήλικες. Υπό αυτό το πρίσμα, τα παιδιά (0-17 ετών) που μεγαλώνουν σε συνθήκες φτώχειας βιώνοντας πολλαπλές στερήσεις και μειονεκτήματα αποτελούν **ομάδα υψηλής δημόσιας προτεραιότητας**.

Τα Μέτρα του Άξονα διαρθρώνονται στις ακόλουθες Προτεραιότητες Πολιτικών:

Προτεραιότητα Πολιτικής 2.1: Πρόσβαση σε οικονομικούς πόρους

Προτεραιότητα Πολιτικής 2.2: Πρόσβαση σε οικονομικά προσιτές και ποιοτικές υπηρεσίες

Προτεραιότητα Πολιτικής 2.3: Πρόσβαση στην υποχρεωτική εκπαίδευση.

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 2.1: Πρόσβαση σε Οικονομικούς Πόρους

Η πρόσβαση των παιδιών σε οικονομικούς πόρους αποτελεί βασική προτεραιότητα της Στρατηγικής, επιδιώκοντας να εξασφαλίσει ένα πλέγμα μη ανταποδοτικών παροχών που θα παρέχουν σε κάθε παιδί που αντιμετωπίζει κινδύνους φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού ένα ασφαλές πλαίσιο για την ομαλή του ανάπτυξη.

Μέτρα Πολιτικής για την προτεραιότητα «Πρόσβαση σε Οικονομικούς Πόρους»

2.1.1. Πρόσβαση στο επίδομα απροστάτευτων παιδιών

2.1.2. Πρόσβαση στο ενιαίο επίδομα στήριξης τέκνων

2.1.3. Πρόσβαση στο επίδομα στήριξης Τρίτεκνων και Πολύτεκνων

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 2.2: Πρόσβαση σε Οικονομικά Προσιτές και Ποιοτικές Υπηρεσίες

Η πρόσβαση σε οικονομικά προσιτές και ποιοτικές υπηρεσίες αποτελεί βασική προτεραιότητα της Στρατηγικής, επιδιώκοντας την πρόληψη, άρση ή άμβλυνση παραγόντων που αποτελούν εστίες υψηλού κινδύνου αποκλεισμού κατά την παιδική ηλικία. Ως κύρια παρέμβαση επιλέγεται η πρόσβαση των παιδιών που ζουν σε συνθήκες φτώχειας σε ένα ολοκληρωμένο Πακέτο Βασικών Υπηρεσιών.

Μέτρα Πολιτικής για την προτεραιότητα «Πρόσβαση σε Οικονομικά Προσιτές και Ποιοτικές Υπηρεσίες»

2.2.1. Πρόσβαση σε υπηρεσίες προσχολικής αγωγής

2.2.2. Πρόσβαση σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης, ψυχαγωγίας και αναψυχής

2.2.3. Πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες ανοικτής φροντίδας

2.2.4. Πρόληψη της παραπομπής σε δομές κλειστής φροντίδας

2.2.5. Προώθηση της αποϊδρυματοποίησης, αποκατάστασης και επανένταξης

2.2.6. Αναβάθμιση της ποιότητας των υπηρεσιών κλειστής φροντίδας

2.2.7. Πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες Νομικής Συνδρομής

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 2.3: Πρόσβαση στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση

Η πρόσβαση των παιδιών που ζουν σε συνθήκες φτώχειας στην υποχρεωτική εκπαίδευση αποτελεί βασική προτεραιότητα της Στρατηγικής⁸³, επιδιώκοντας την πρόληψη, άρση ή άμβλυνση παραγόντων που αποτελούν εστίες υψηλού κινδύνου αποκλεισμού κατά την παιδική ηλικία.

Μέτρα Πολιτικής για την προτεραιότητα «Πρόσβαση στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση»

2.3.1. Πρόσβαση σε υπηρεσίες προσχολικής εκπαίδευσης

2.3.2. Πρόσβαση σε υπηρεσίες σχολικής εκπαίδευσης

2.3.3. Ειδική αγωγή των παιδιών με αναπηρία

2.3.4. Εκπαιδευτική Ένταξη παιδιών Ρομά

2.3.5. Καταπολέμηση της σχολικής διαρροής

2.6.3 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ 3 ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ

Ο Επιχειρησιακός Άξονας 3 της Στρατηγικής επικεντρώνεται στην προώθηση της ένταξης των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού, που συνδυάζει την ενίσχυση του εισοδήματος, την προώθηση στην απασχόληση χωρίς αποκλεισμούς και την πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες. Υποκείμενα των παρεμβάσεων του Άξονα είναι άτομα και οικογένειες σε κατάσταση φτώχειας, που:

- είτε έχουν ήδη ενταχθεί σε προγράμματα κάλυψης του Άξονα 1: Καταπολέμηση της ακραίας φτώχειας (π.χ. λήπτες παροχών ελαχίστου εισοδήματος)
- είτε εντάσσονται για πρώτη φορά σε προγράμματα κάλυψης του Άξονα 3, καθώς δεν αντιμετωπίζουν καταστάσεις ακραίας φτώχειας.

Τα Μέτρα του Άξονα διαρθρώνονται στις ακόλουθες Προτεραιότητες Πολιτικών:

Προτεραιότητα Πολιτικής 3.1 Ενίσχυση εισοδηματικών πόρων των ανέργων

Προτεραιότητα Πολιτικής 3.2 Πρόσβαση των ανέργων σε υπηρεσίες ενεργοποίησης για την ένταξη στην αγορά εργασίας

Προτεραιότητα Πολιτικής 3.3 Πρόσβαση ανέργων με σωρευτικά χαρακτηριστικά αποκλεισμού και άλλων ομάδων σε οικονομικά προσιτές και ποιοτικές υπηρεσίες.

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 3.1: Ενίσχυση εισοδηματικών πόρων των ανέργων

Μέτρα Πολιτικής

3.1.1. Πρόσβαση στο Επίδομα Μακροχρονίως Ανέργων

3.1.2. Πρόσβαση σε ειδικά επιδόματα για ευάλωτες ομάδες ανέργων χαμηλού εισοδήματος

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 3.2: Πρόσβαση των ανέργων σε υπηρεσίες ενεργοποίησης

Η ενεργοποίηση των ανέργων *επιβάλλεται* από την ανάγκη ενσωμάτωσής τους στον οικονομικό και κοινωνικό ιστό και ανάκτησης της προσωπικής τους αυτοδυναμίας. οι ενδιαφερόμενοι θεμελιώνουν δικαιώματα λήψης δημόσιων κοινωνικών παροχών / υπηρεσιών, αλλά παράλληλα αναπτύσσουν σταδιακά προσωπικές δράσεις αυτοτελούς κάλυψης των αναγκών τους για να περιορίσουν τους κινδύνους *εξάρτησης καθ' όλη τη διάρκεια του βίου τους* από το Κράτος.

Μέτρα Πολιτικής

3.2.1. Πρόσβαση των ευάλωτων ομάδων ανέργων σε προγράμματα μη τυπικής εκπαίδευσης και άτυπης μάθησης

3.2.2. Πρόσβαση των ευάλωτων ομάδων ανέργων σε προγράμματα ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης

3.2.3. Πρόσβαση των ευάλωτων ομάδων ανέργων σε δράσεις Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 3.3: Πρόσβαση σε οικονομικά προσιτές και ποιοτικές υπηρεσίες

Η συγκεκριμένη Προτεραιότητα περιλαμβάνει παρεμβάσεις με στόχο την πρόληψη, άρση ή άμβλυνση παραγόντων που αποτελούν υψηλές εστίες κινδύνου κοινωνικού αποκλεισμού, καλύπτοντας τόσο ανέργους με σωρευτικά χαρακτηριστικά αποκλεισμού, όσο και άλλες ομάδες.

Μέτρα Πολιτικής

3.3.1. Πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες ανοικτής φροντίδας

3.3.2. Πρόσβαση σε υπηρεσίες κατ' οίκον φροντίδας

3.3.3. Πρόληψη της παραπομπής σε δομές κλειστής φροντίδας

3.3.4. Προώθηση της αποϊδρυματοποίησης, αποκατάστασης και επανένταξης

3.3.5. Αναβάθμιση της ποιότητας των υπηρεσιών κλειστής φροντίδας

3.3.6. Πρόσβαση σε υπηρεσίες υποστήριξης της φερεγγυότητας των φτωχών νοικοκυριών

2.6.4 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ 4: ΚΑΛΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ **ΕΝΤΑΞΗΣ**

Ο Άξονας 4 της Στρατηγικής περιέχει οριζόντια μέτρα που στοχεύουν στην ενίσχυση του συστήματος διακυβέρνησης των πολιτικών ένταξης και στην διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής της Στρατηγικής. Τα Μέτρα του Άξονα διαρθρώνονται στις ακόλουθες τρεις Προτεραιότητες Πολιτικής:

Προτεραιότητα Πολιτικής 4.1 Συντονισμός των πολιτικών ένταξης

Προτεραιότητα Πολιτικής 4.2 Ποιότητα των πολιτικών ένταξης

Προτεραιότητα Πολιτικής 4.3 Αποτελεσματική εφαρμογή των πολιτικών ένταξης.

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 4.1: Συντονισμός των πολιτικών ένταξης

Μέτρα Πολιτικής

4.1.1. Εθνικός Μηχανισμός για τον συντονισμό των πολιτικών ένταξης

4.1.2. Περιφερειακά Παρατηρητήρια Ένταξης

4.1.3. Παρατηρητήριο Φορέων Κοινωνικής Φροντίδας και Αλληλεγγύης

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 4.2: Ποιότητα των πολιτικών ένταξης

Μέτρα Πολιτικής

4.2.1. Χάρτης Ποιότητας Κοινωνικών Υπηρεσιών

4.2.2. Δίκτυα Κοινωνικής Καινοτομίας

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 4.3: Αποτελεσματική εφαρμογή των πολιτικών ένταξης

Μέτρα Πολιτικής

4.3.1. Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού του δημόσιου τομέα

4.3.2. Ανάπτυξη του Κοινωνικού Πλουραλισμού

4.3.3. Ανάπτυξη της Βασικής και Εφαρμοσμένης Έρευνας στο πεδίο των πολιτικών ένταξης

2.7 ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

Εάν και η ανάπτυξη των πολιτικών κοινωνικής προστασίας υπέρ των ευπαθών ομάδων αξιοποιεί κυρίως δημόσιους πόρους (άμεση και έμμεση φορολογία), η Στρατηγική εισάγει και κατοχυρώνει νέους μηχανισμούς συλλογικής αλληλεγγύης για τη χρηματοδότηση των προγραμμάτων ένταξης, ενθαρρύνοντας παράλληλα τους φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α΄ και Β΄ Βαθμού να αναπτύσσουν σταδιακά και τοπικές στρατηγικές κοινωνικών επενδύσεων μέσω αξιοποίησης πόρων Διεθνών Οργανισμών και ιδίως της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η χρηματοδότηση των δημόσιων πολιτικών κοινωνικής ένταξης¹¹⁴ καλύπτεται την περίοδο αυτή κατά σειρά προτεραιότητας από τις εξής πηγές:

- Πόροι του Κρατικού Προϋπολογισμού
- Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι σε επίπεδο ΟΤΑ Α΄ και Β΄ βαθμού (Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι και έσοδα από ανταποδοτικά τέλη)
- Πόροι του ΕΣΠΑ 2007-2013 και του ΣΕΣ 2014-2020
- Πόροι από Προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Πόροι του Χρηματοδοτικού Μηχανισμού του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου¹¹⁶ 2009-2014 και 2015-2020
- Πόροι άλλων Διεθνών Οργανισμών (π.χ. Παγκόσμια Τράπεζα, Διεθνής Οργάνωση Εργασίας, Συμβούλιο της Ευρώπης)
- Πόροι από Διεθνή Σύμφωνα / Πρωτόκολλα Συνεργασίας μεταξύ Ελλάδας και άλλων χωρών
- Ιδιωτικοί πόροι στο πλαίσιο ανάπτυξης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από επαγγελματικές ενώσεις και επιχειρήσεις
- Ιδιωτικοί πόροι στο πλαίσιο ανάπτυξης δράσεων κοινωνικών επενδύσεων
- Ιδιωτικοί πόροι στο πλαίσιο ανάπτυξης δράσεων οργανωμένης κοινωνικής προσφοράς (δωρεές και χορηγίες

3. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ

3.1 Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ – ΘΡΑΚΗΣ (Π-ΑΜΘ)

Βασικό χαρακτηριστικό της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης (Π-ΑΜΘ) αποτελεί η, ως προς τη χώρα αλλά και η ως προς την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), συνοριακή της θέση, η οποία μέχρι σχετικά πρόσφατα (1989), επέβαλε σημαντικούς περιορισμούς στην, προς βορρά και στην προς ανατολάς κινητικότητα. Την τελευταία δεκαετία η ΠΑΜΘ μετασχηματίζεται από «ακριτική περιφέρεια» σε «πύλη της χώρας και της ΕΕ». Κύριοι παράγοντες που συντελούν προς την κατεύθυνση αυτή είναι η ολοκλήρωση της Εγνατίας Οδού και των Καθέτων Αξόνων και η διεύρυνση της ΕΕ σε γειτονικά κράτη (Βουλγαρία, Ρουμανία). Το γεγονός των «ανοικτών συνόρων» με τη Βουλγαρία και την Τουρκία είχε μέχρι τώρα και θετικές και αρνητικές επιπτώσεις: στις αρνητικές εντάσσονται σαφώς η τάση φυγής ελληνικών βιομηχανιών εντάσεως εργασίας στην Βουλγαρία, χώρα με πολύ φθηνότερο εργατικό κόστος, ενώ στις θετικές η διεύρυνση των εξαγωγικών αγορών του επιχειρηματικού τομέα της Περιφέρειας (συμπεριλαμβανομένου και του τουρισμού). Η συνολική έκταση της Περιφέρειας ανέρχεται σε 14.157 τετραγωνικά χιλιόμετρα το οποίο αντιστοιχεί στο 10,7% της συνολικής έκτασης της χώρας.

Πηγή: http://magrathea.eetaa.gr/website/eetaa_maps/indexmap.html

Χάρτης 1: Οι Περιφέρειες της Ελλάδας

3.1.1 Δημογραφικά Χαρακτηριστικά

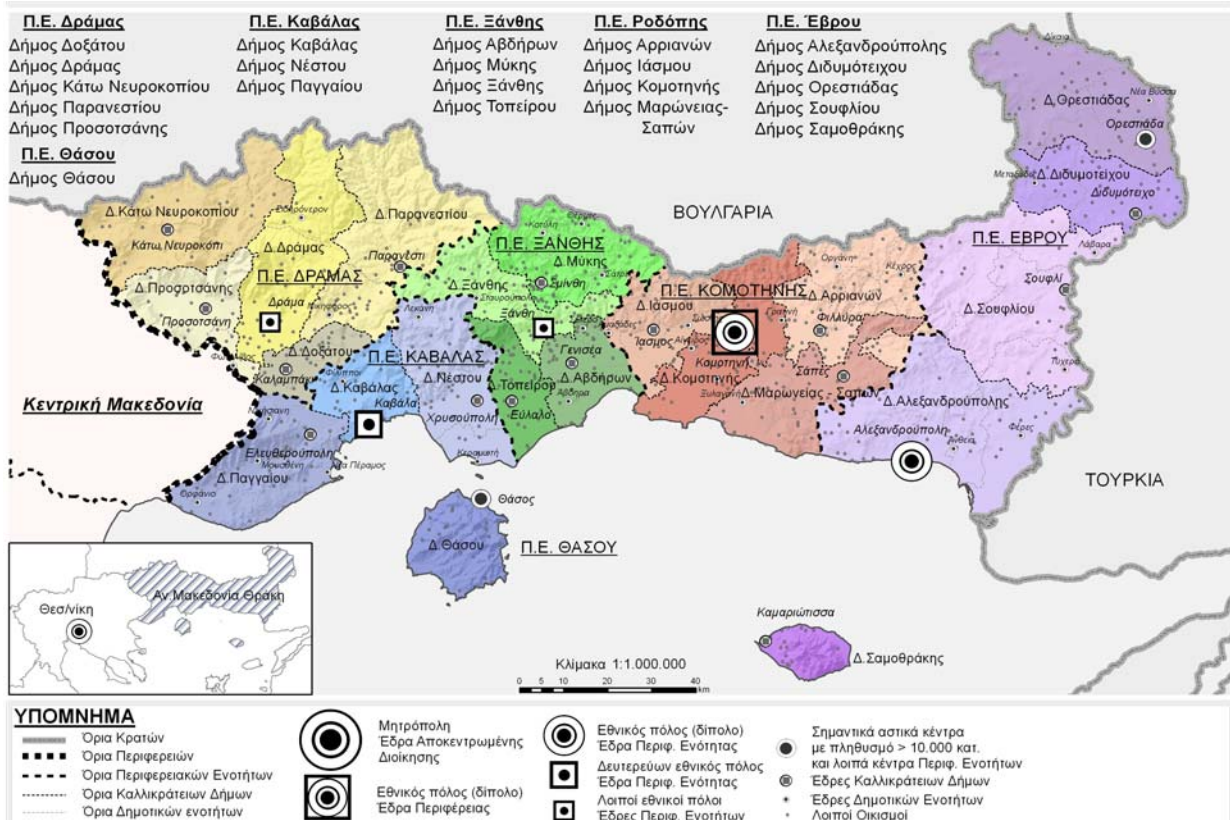
Ο **πληθυσμός** αποτελεί το πιο σημαντικό προγραμματικό μέγεθος του αναπτυξιακού και χωροταξικού σχεδιασμού, παραμένει όμως ένας από τους πλέον αστάθμητους παράγοντες. Η θετική εξέλιξη του πληθυσμού συνδέεται με την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη, ενώ η πληθυσμιακή στασιμότητα, ή δυσμενέστερα, η μείωση του πληθυσμού, οδηγεί στην κοινωνική και οικονομική υποβάθμιση. Ο μόνιμος¹⁵ πληθυσμός της ανέρχεται σε **608.170** κατοίκους σύμφωνα με τα οριστικά αποτελέσματα της απογραφής του 2011, καλύπτοντας, έτσι, το 5,54% του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Ως αστικός πληθυσμός χαρακτηρίζεται το 59,1% του συνολικού πληθυσμού και παρουσιάζει αυξητικές τάσεις, ενώ ως αγροτικός το 40,9%, και παρουσιάζει τάσεις μείωσης. Στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης συγκαταλέγονται και οι ειδικές πληθυσμιακές ομάδες που διαβιούν στη Περιφέρεια. Ιδιαίτερη αναφορά αξίζει να γίνει στις κοινότητες των αθίγγανων (Ρομά), ο πληθυσμός των οποίων υπολογίζεται σε 14.000 άτομα περίπου. Επίσης, σημαντικός είναι και ο αριθμός των παλιννοστούντων ομογενών, 21.000 χιλιάδες περίπου, που διαβιούν στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης και οι οποίοι προέρχονται κυρίως από χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, καθώς και θρησκευτική μειονότητα (που περιλαμβάνει και τους «Πομάκους») που χαρακτηρίζεται από διαφορετικό θρησκευτικό πολιτισμό, γλώσσα, κουλτούρα, νοοτροπία και στάση ζωής. Η θρησκευτική μουσουλμανική μειονότητα υπολογίζεται σε 120.000 περίπου άτομα¹⁶.

¹⁵ Το σύνολο των ατόμων που έχουν ζήσει συνεχώς στον τόπο συνήθους διαμονής τους για περίοδο τουλάχιστον 12 μηνών πριν την ημερομηνία αναφοράς της απογραφής ή έφθασαν στον τόπο συνήθους διαμονής τους κατά τους τελευταίους 12 μήνες πριν την ημερομηνία αναφοράς, με την πρόθεση να παραμείνουν εκεί για τουλάχιστον 1 χρόνο.

¹⁶ Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης. «Μακροπρόθεσμο Στρατηγικό Σχέδιο Βιώσιμης Ανάπτυξης» Φεβρουάριος 2013

3.1.2 Διοικητική Οργάνωση

Η διοικητική της οργάνωση περιλαμβάνει 5 περιφερειακές ενότητες (νομούς), με 22 Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Πηγή: Αναθεώρηση Χωροταξικού

Χάρτης 2: Διοικητική Οργάνωση Π-ΑΜΘ

3.2 ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

3.2.1 Οικονομικές Συνθήκες

Συγκριτικά με τις Περιφέρειες της Χώρας, η οικονομία της ΠΑΜΘ διακρίνεται από τρία κύρια χαρακτηριστικά:

- ιστορικά χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης,
- παραδοσιακή παραγωγική δομή με έντονο αγροτικό προσανατολισμό και
- σημαντική συσσώρευση επενδεδυμένου κεφαλαίου κυρίως με τη μορφή υποδομών μεταφορών και ενέργειας.

Από την άλλη, λαμβάνοντας υπόψη το πλούσιο **ενδογενές δυναμικό** της ΠΑΜΘ σε ότι αφορά στους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους αλλά και στο ανθρώπινο δυναμικό, καταγράφονται σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης. Ειδικότερα, η ΠΑΜΘ χαρακτηρίζεται από τα ακόλουθα δυνατά σημεία:

- σχετικά ευρεία παραγωγική βάση,
- μία σχετικά πρόσφατη δυναμική δραστηριοποίησης των επιχειρήσεων της σε Ε&Α,
- ευρείας διαφοροποίησης και πλούσιους αναπτυξιακούς πόρους, συμπεριλαμβανομένων του υδατικού δυναμικού, των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και άλλων ενεργειακών πόρων, του πλούσιου φυσικού περιβάλλοντος και του οικολογικού αποθέματος, των πολιτιστικών και των ορυκτών πόρων,
- ικανοποιητικά ανεπτυγμένες υποδομές οδικών μεταφορών και προοπτικές διασύνδεσης με τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα,
- σημαντικές σε ποσότητα και ισόρροπα αναπτυγμένες υποδομές βιομηχανικής συγκέντρωσης (ΒΙΠΕ/ΒΙΟΠΑ),
- ισχυρή ταυτότητα των κύριων αστικών κέντρων,
- διαπολιτισμικότητα και
- σχετική εμπέδωση πνεύματος κατευθυνόμενου από την προσέγγιση της αειφόρου ανάπτυξης και της ποιότητας ζωής.

Σε όλη την ενδεκαετία 2000 - 2010 το κκ ΑΕΠ της ΠΑΜΘ δεν έχει καταφέρει να ξεπεράσει το 75% του μ. ο. της ΕΕ, παρά τη μικρή αλλά παροδική βελτίωση, από 63% το 2000 σε 70% το 2009, η οποία μάλλον οφείλεται στην πτώση του μ. ο. της ΕΕ λόγω της ένταξης κρατών με χαμηλότερο επίπεδο ανάπτυξης, παρά σε πραγματική μεγέθυνση της περιφερειακής οικονομίας. Σύμφωνα δε με τα πλέον πρόσφατα στοιχεία το κ. κ. ΑΕΠ της ΠΑΜΘ το 2011 ανέρχεται σε 13.100 € και ισοδυναμεί με το 57% του μ. ο. της ΕΕ-28.

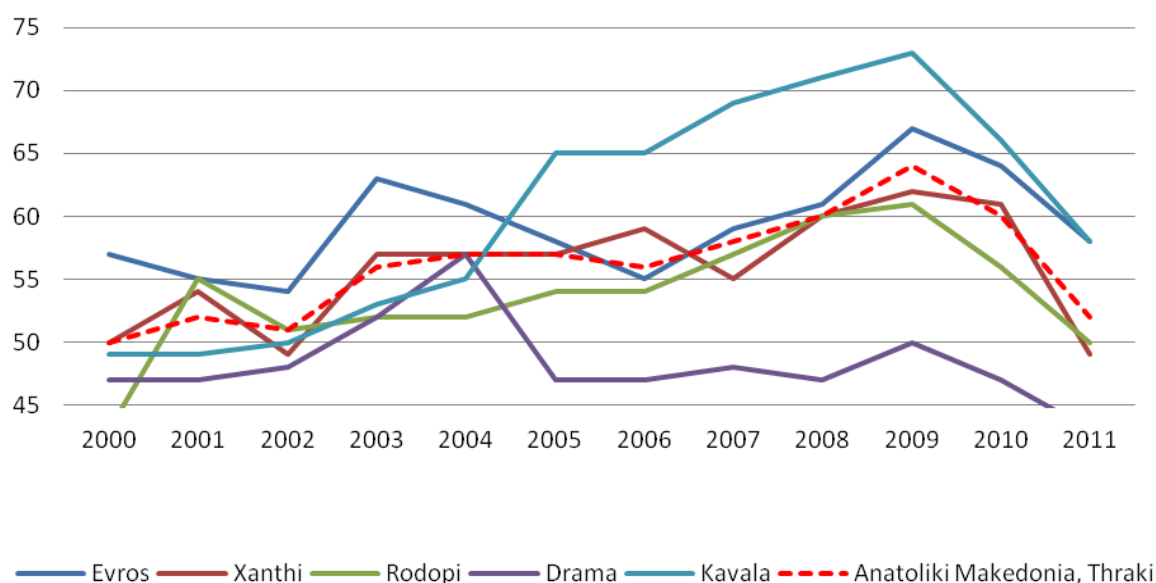
Το εργατικό δυναμικό της Περιφέρειας ανέρχεται (Β' τρίμηνο 2011) σε 256,2 χιλιάδες και ο αριθμός των ανέργων σε 52,6 χιλιάδες, ήτοι το ποσοστό ανεργίας σε 20,7%, μεγαλύτερο από το 16,3% της χώρας και συγκριτικά με τις άλλες περιφέρειες της χώρας η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης, καταλαμβάνει την τρίτη θέση, μετά το Νότιο Αιγαίο, τη Δυτική Μακεδονία και τα Ιόνια Νησιά. Η δεινή θέση της Περιφέρειας χαρακτηρίζεται από επιμέρους δυσμενέστερες επιδόσεις ως προς τα ποσοστά ανεργίας των νέων και των γυναικών, και των μακροχρόνια ανέργων καθώς και ως προς το βαθμό απασχόλησης. Η παραγωγικότητα της εργασίας στην Περιφέρεια εμφανίζεται πολύ μειωμένη σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο.

Η τομεακή σύνθεση της απασχόλησης καταδεικνύει τη μεγάλη εξάρτηση της Περιφέρειας από τον πρωτογενή τομέα, στον οποίο απασχολείται το 26% των εργαζομένων ενώ στο δευτερογενή τομέα το 17% και στον τριτογενή το 57%.

Αναφορικά με το μορφωτικό επίπεδο του ανθρώπινου δυναμικού, διαπιστώνεται υψηλή συγκέντρωση πληθυσμού με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και μειωμένη αναλογία πληθυσμού με υψηλό μορφωτικό επίπεδο.

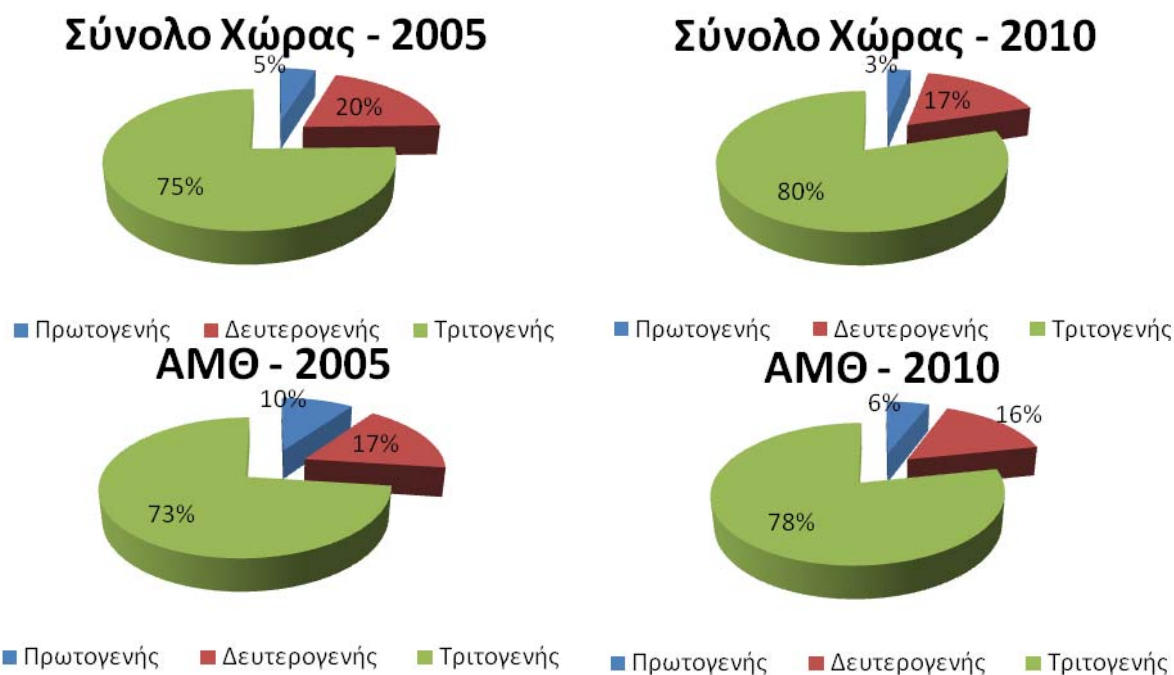
Παρουσιάζονται διαγράμματα της εξέλιξης του κκ ΑΕΠ της ΠΑΜΘ, σε επίπεδο NUTS2 και NUTS3, η τομεακή του σύνθεση, η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ανά κλάδο, η εξέλιξη

της περιφερειακής ΑΠΑ σε ομαδοποιημένους τομείς επιχειρηματικής δραστηριότητας καθώς και η διαχρονική εξέλιξη του διαθέσιμου εισοδήματος.

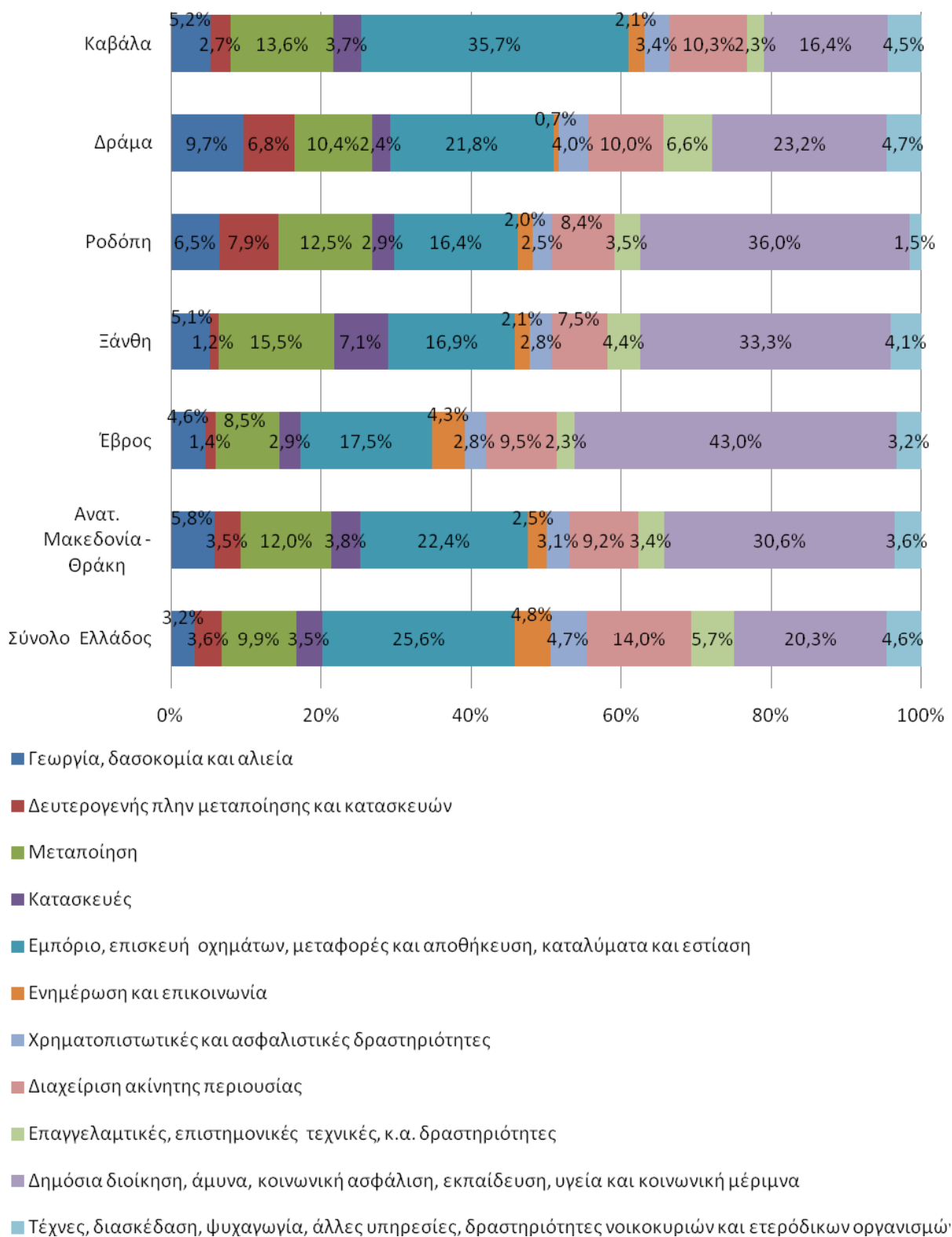
Πηγή: EUROSTAT.

Σχήμα 1: Κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε NUTS3 επίπεδο ως % του μ. ο. της Ε.Ε.

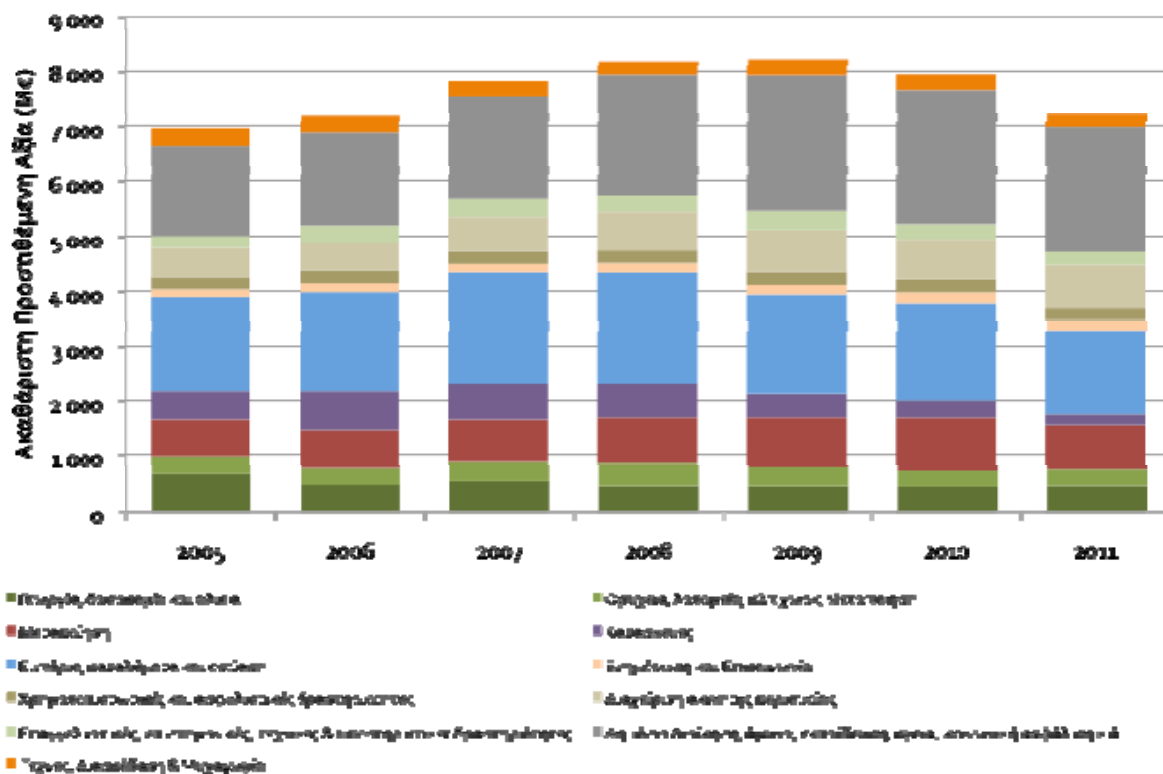
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ

Σχήμα 2: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία ανά Παραγωγικό Τομέα ως % της συνολικής για 2005 και 2010 (Σύνολο Χώρας και ΑΜΘ).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ

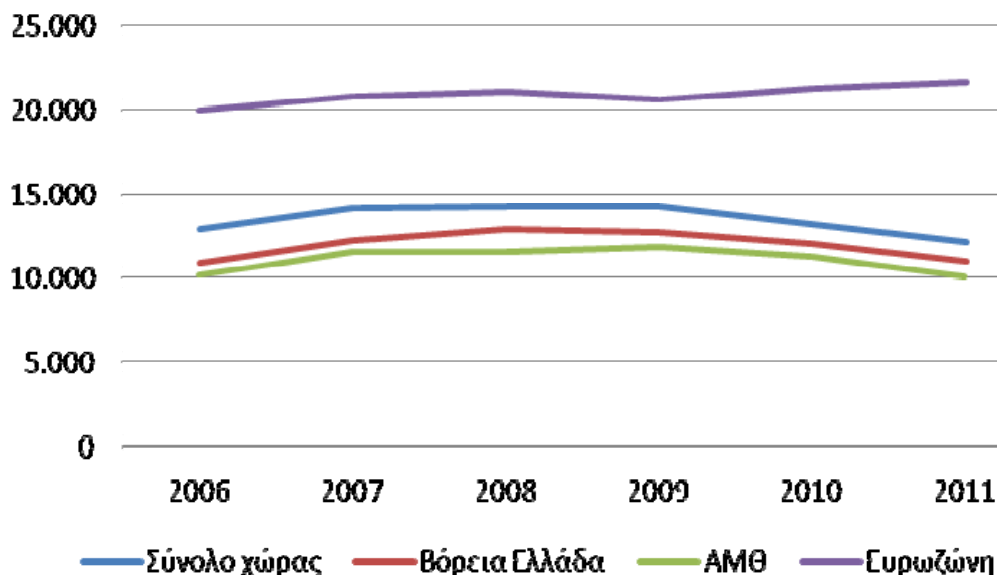
Σχήμα 3: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία ανά κλάδο ως % της συνολικής για το 2010 (Σύνολο Χώρας, ΑΜΘ, Π.Ε.).

Πηγή: Περιφερειακή RIS3

Σχήμα 4: Εξέλιξη Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας Ανά Τομέα Επιχειρηματικής Δραστηριότητας 2005 - 2011

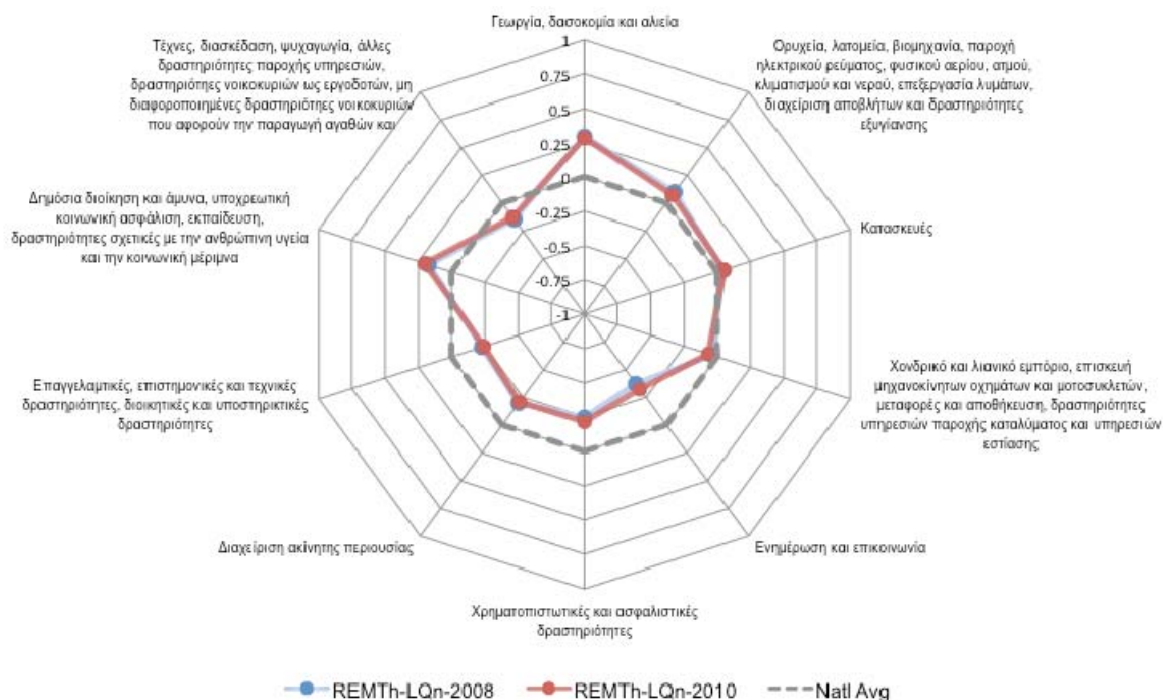
Διαθέσιμο Εισόδημα

Πηγή: EUROSTAT

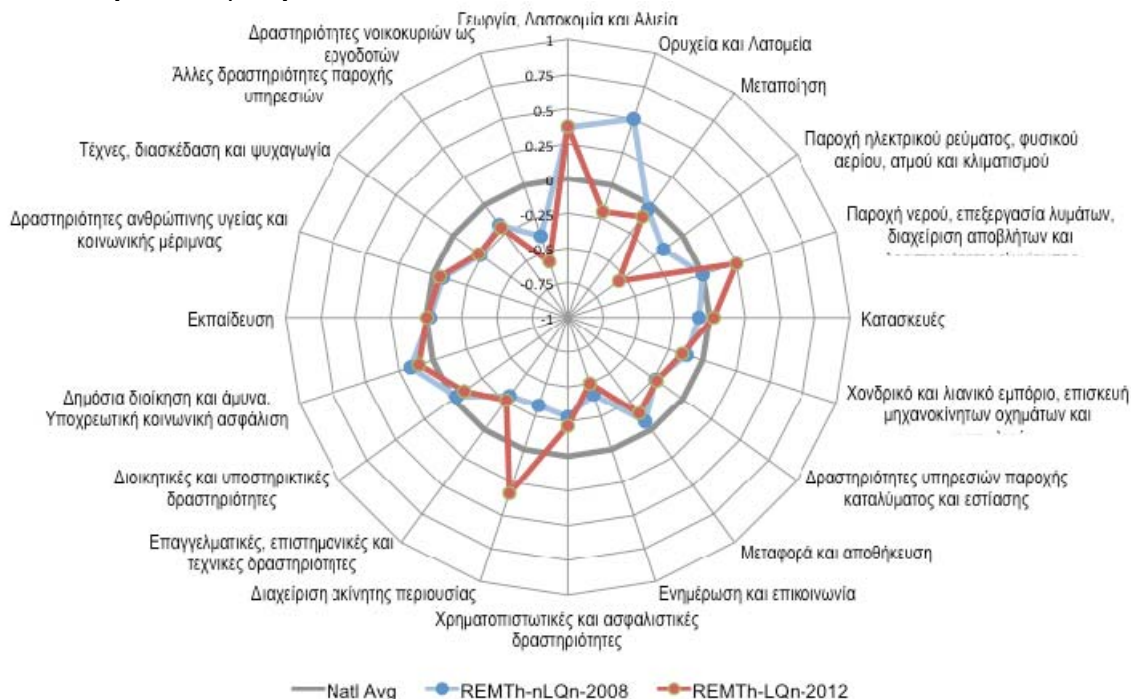
Σχήμα 5: Κατά κεφαλήν διαθέσιμο οικογενειακό εισόδημα (Σύνολο Χώρας, ΑΜΘ, Ευρωζώνη)

Η Π-ΑΜ-Θ παρουσιάζει σημαντική και διαχρονική οικονομική εξειδίκευση στον πρωτογενή τομέα, τόσο όσον αφορά την Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία όσο και την Απασχόληση (~55.000 θέσεις εργασίας το 2012).

Πηγή: Περιφερειακή RIS3

Σχήμα 6: Περιφερειακή Εξειδίκευση ως προς την Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία: ΑΜ-Θ σε Σχέση με την Ελλάδα, Έτη 2008 και 2010

Πηγή: Περιφερειακή RIS3

Σχήμα 7: Περιφερειακή Εξειδίκευση ως προς την Απασχόληση: ΑΜ-Θ σε Σχέση με την Ελλάδα, Έτη 2008 και 2012

Διαπεριφερειακές συγκρίσεις

(Οριο φτώχειας, κατά Περιφέρεια, με βάση δειγματοληπτική έρευνα ΕΛΣΤΑΤ)

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΠΡΙΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΙΣ ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΤΑΞΗ & ΕΠΙΔΟΜΑΤΑ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΠΡΙΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΙΣ ΜΕ ΣΥΝΤΑΞΗ & ΕΠΙΔΟΜΑΤΑ	% ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΟ ΟΡΙΟ ΦΤΩΧΕΙΑΣ (ΟΡΙΟ ΦΤΩΧΕΙΑΣ <60% ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΙΑΜΕΣΟΥ ΙΣΟΔΥΝΑΜΟΥ ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ)
Δ. Μακεδονία	22.777,29	17.258,49	16.258,36	10.744,81	29,95%
Πελοπόννησος	22.739,41	17.826,87	16.888,54	10.386,85	27,93%
Β. Αιγαίο	22.717,28	17.295,79	16.646,94	11.239,92	27,85%
Δ. Ελλάδα	21.510,90	16.961,10	16.158,12	10.188,44	27,43%
Ιόνια	23.071,95	17.331,73	16.116,00	10.392,12	27,17%
Θεσσαλία	23.598,52	18.599,03	17.702,40	11.132,77	25,84%
Κ. Μακεδονία	23.698,02	18.380,69	17.478,83	11.533,23	25,52%
ΑΜΘ	22.594,65	17.871,27	16.886,17	11.249,79	25,05%
Στ. Ελλάδα	22.866,24	18.086,61	17.141,63	10.847,14	24,64%
Ν. Αιγαίο	28.729,21	21.950,40	21.013,45	15.131,08	22,94%
Ήπειρος	23.919,30	18.695,50	17.925,00	10.275,89	21,92%
Αττική	29.843,94	22.415,63	21.611,36	15.282,03	19,21%
Κρήτη	25.630,00	20.421,20	19.585,01	13.439,38	17,20%

Εθνικός μέσος όρος: 23,1% = 100

Ως προς εθνικό μέσο όρο	
>125	
112,5 - 125	
100 - 112,5	
87,5-100	
< 87,5	

3.2.2 Ενδοπεριφερειακές Ανισότητες

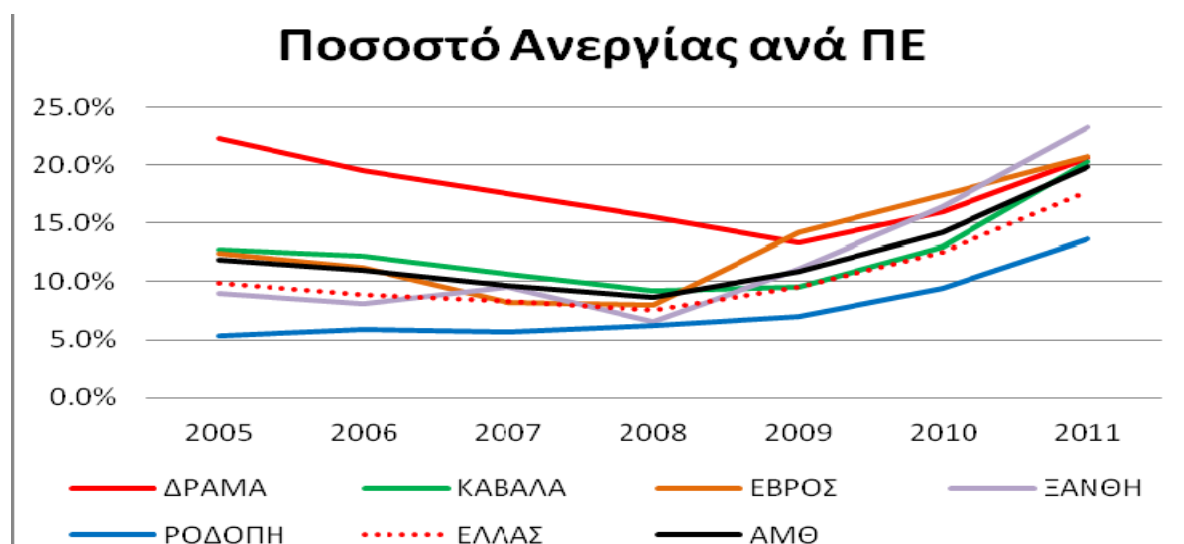
Σε ενδοπεριφερειακό επίπεδο, διαπιστώνονται έντονες ανισότητες μεταξύ των νομών με βάση το επίπεδο και τη διαχρονική μεταβολή των δεικτών του παραγόμενου και κατά κεφαλήν προϊόντος. Οι 5 νομοί της Περιφέρειας κατατάσσονται σε δύο ομάδες με βάση τις επιδόσεις τους. Στην πρώτη ομάδα, με σχεδόν ισοδύναμες επιδόσεις σε σχέση με τη συμμετοχή στο περιφερειακό προϊόν και το επίπεδο του κατά κεφαλήν προϊόντος, εντάσσονται οι νομοί Έβρου και Καβάλας, οι οποίοι αθροιστικά παράγουν σχεδόν το 55% του προϊόντος της ΑΜΘ και έχουν υψηλότερο βιοτικό επίπεδο από τον μέσο όρο της Περιφέρειας κατά 8 με 9 ποσοστιαίες μονάδες. Στη δεύτερη ομάδα ανήκουν οι νομοί Ξάνθης, Ροδόπης και Δράμας, οι οποίοι συμβάλλουν αθροιστικά στο υπόλοιπο 45% του προϊόντος της ΑΜΘ και έχουν χαμηλότερο βιοτικό επίπεδο από το μέσο όρο της Περιφέρειας κατά 5 έως και σχεδόν 10 ποσοστιαίες μονάδες.

Οι Περιφερειακές Ενότητες της ΑΜΘ συμμετέχουν άμεσα στη διαμόρφωση του συνολικού ΑΕΠ της Περιφέρειας, φαινόμενο που οξύνθηκε στο πέρασμα της δεκαετίας. Οι σημαντικότερες μεταβολές παρατηρούνται στις ΠΕ Καβάλας και Δράμας με την πρώτη (ΠΕ Καβάλας) να αυξάνει σημαντικά τη συμμετοχή της στο συνολικό ΑΕΠ της Περιφέρειας, από 24% σε 27%, ενώ στη δεύτερη (ΠΕ Δράμας) επήλθε μείωση από 15% σε 13%. Η αύξηση της συμμετοχής της ΠΕ Καβάλας στο συνολικό ΑΕΠ θα πρέπει να αποδοθεί κυρίως στην προαναφερθείσα σημαντική αύξηση στο δευτερογενή τομέα παραγωγής, αντίθετα η σχετική μείωση στην ΠΕ Δράμας θα πρέπει να αποδοθεί στη χαμηλή απόλυτη αύξηση του δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα, σε συνδυασμό με τη μείωση στον πρωτογενή.

Αξιοσημείωτο είναι ότι η ΠΕ Δράμας είναι η μοναδική που παρουσιάζει αρνητικό πρόσημο στο ΜΕΡΜ του ΑΕΠ της ως ποσοστό του συνόλου της Περιφέρειας καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου 2001-2009, ενώ οι υπόλοιπες ΠΕ παραμένουν ουσιαστικά σταθερές σε αυτό το δείκτη. Επίσης ο αυξανόμενος ανταγωνισμός λόγω της ένταξης και άλλων βαλκανικών χωρών στην ΕΕ απαιτεί γρήγορες διαδικασίες σύνδεσης και συνεργασίας της χώρας με τις χώρες αυτές, που απαιτούν τη συγκρότηση νέου παραγωγικού προτύπου για τη διευκόλυνση της κινητικότητας κεφαλαίου και ανθρώπινου δυναμικού. Η ΠΕ Δράμας είναι η μοναδική η οποία παραμένει μακριά από τον αναπτυξιακό άξονα της Εγνατίας Οδού. Σε συνδυασμό με τη μη ολοκλήρωση του Κάθετου Άξονα «Δράμα-Κάτω Νευροκόπι-Εξοχή-Ελληνοβουλγαρικά σύνορα», που θα συμβάλει στην ουσιαστική και άμεση σύνδεση της ΠΕ με τις ελληνικές και βαλκανικές αγορές, η ΠΕ δεν είναι ανταγωνιστική και δεν προσελκύει την κίνηση κεφαλαίου και ανθρώπινου δυναμικού.

Το παραπάνω συμπέρασμα επιβεβαιώνεται και από την εξέταση του κατά κεφαλή ΑΕΠ στις Περιφερειακές Ενότητες της ΑΜΘ. Η ΠΕ Δράμας ήταν ήδη, το 2001, η μειονεκτικότερη ΠΕ (η μοναδική με κατά κεφαλή ΑΕΠ μικρότερο του μέσου όρου της Περιφέρειας ΑΜΘ), κατάσταση η οποία επιδεινώνεται σημαντικά το 2009, όπου το κατά κεφαλή ΑΕΠ της ΠΕ Δράμας πέφτει στο 76,8% του περιφερειακού (από 92,7% το 2001).

Στη διάρκεια της περιόδου 2001-2009, φαίνεται να ενισχύεται σημαντικά η ΠΕ Καβάλας (με το σχετικό δείκτη να εκτοξεύεται στο 117,1% από 104,9%) και οριακά η ΠΕ Ξάνθης. Σημαντική πτώση (κατά 4,2% και 6,7%, αντίστοιχα) εμφανίζουν οι ΠΕ Έβρου και Ροδόπης. Μάλιστα, στην περίπτωση της Ροδόπης, το κατά κεφαλή ΑΕΠ το 2009 είναι χαμηλότερο σε σχέση με αυτό του συνόλου της Περιφέρειας, ενώ το 2001 ήταν υψηλότερο.

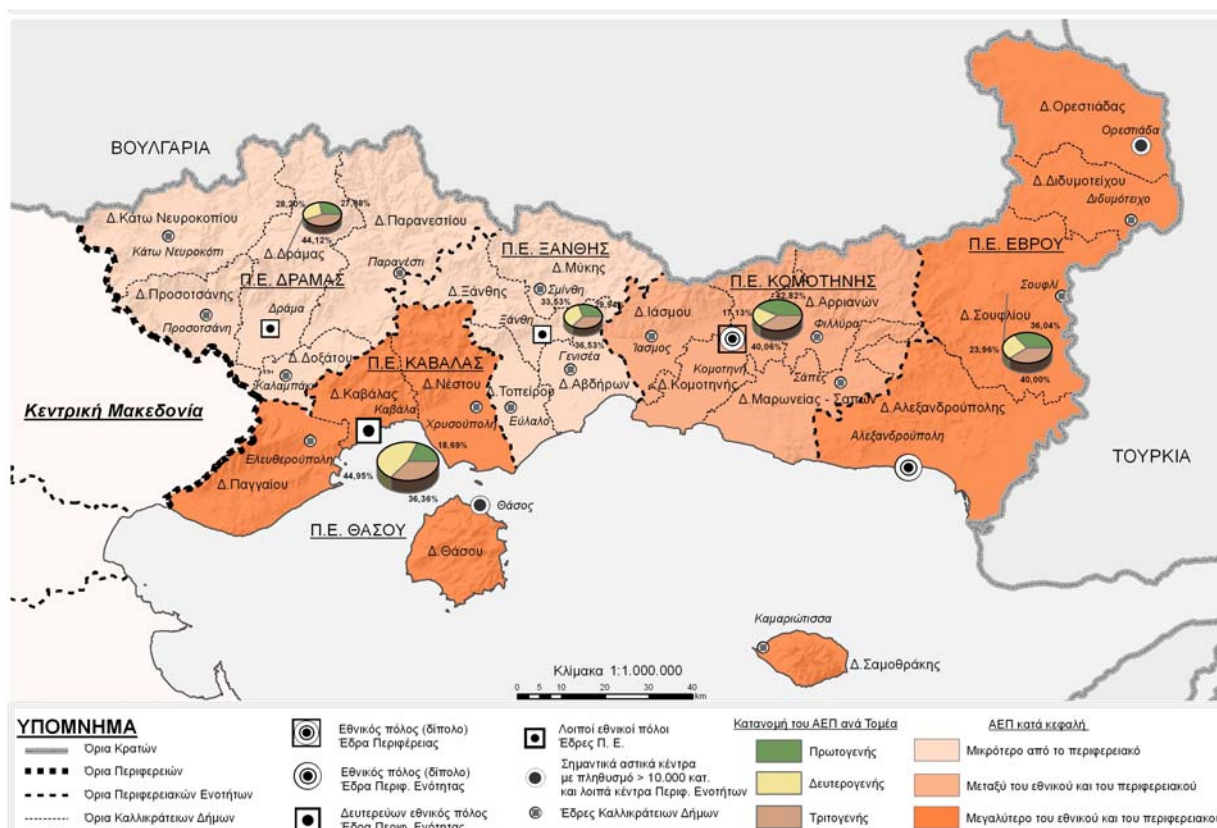

Πηγή: Eurostat. και ιδία επεξεργασία

Σχήμα 8: Ποσοστό ανεργίας στην ΑΜΘ, ανά Περιφερειακή Ενότητα (2005-2011)¹⁷

¹⁷ Πηγή: Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης. «Μακροπρόθεσμο Στρατηγικό Σχέδιο Βιώσιμης Ανάπτυξης» Φεβρουάριος 2013

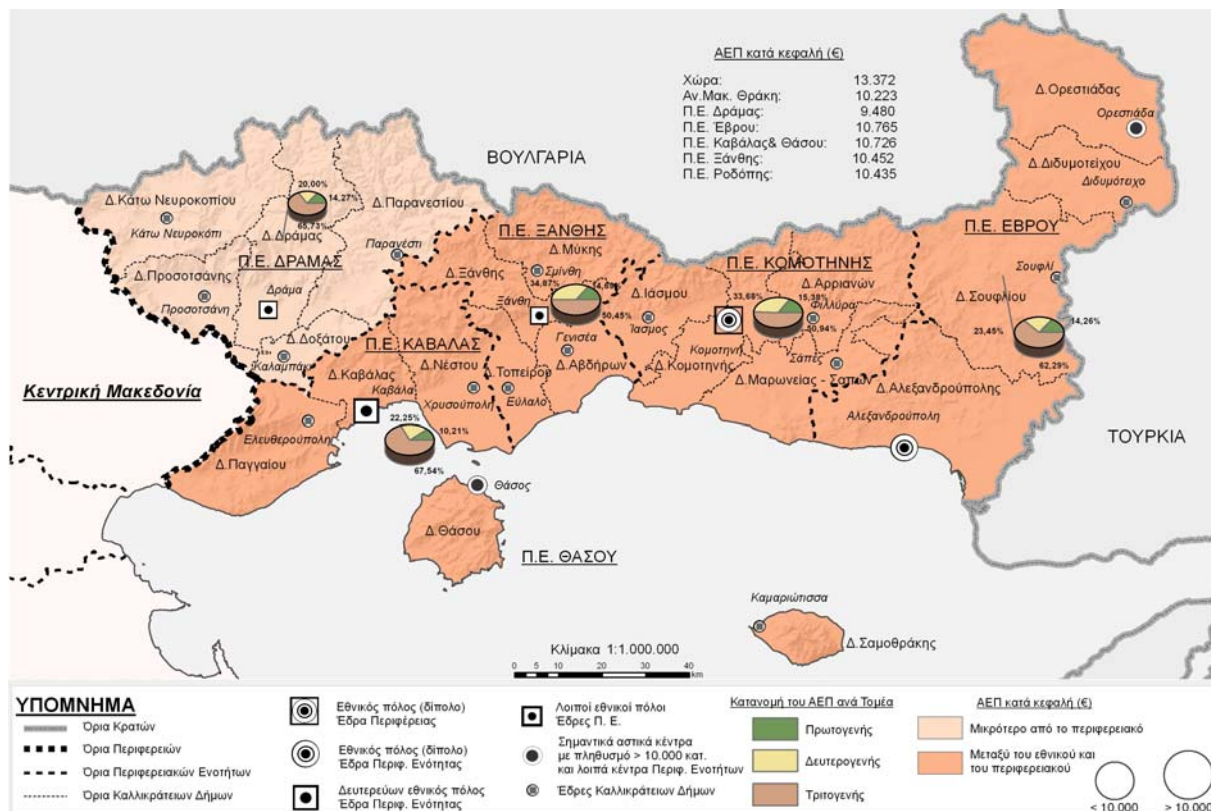
Ένα επιπλέον πρόβλημα που καταγράφεται αναφορικά με την ανομοιογένεια μεταξύ των περιοχών της, είναι και το ακόλουθο: Ανά Περιφερειακή Ενότητα παρατηρούνται περιοχές α) με βασικές ελλείψεις σε δημόσιες υποδομές υγείας-μέριμνας, β) με συγκέντρωση ευπαθών ομάδων, γ) περιοχές με επιβαρυνμένο περιβάλλον, και δ) απομακρυσμένες περιοχές. Η άνιση ανάπτυξη των περιοχών και οι άνισες συνθήκες διαβίωσης, υγείας και εργασίας, πολλαπλασιάζουν τα φαινόμενα αποκλεισμού, δημιουργώντας ανισότητες και ανάπτυξη δύο ταχυτήτων σε πληθυσμούς και περιοχές μέσα στην ίδια Περιφέρεια¹⁸.

Πηγή: Αναθεώρηση Χωροταξικού

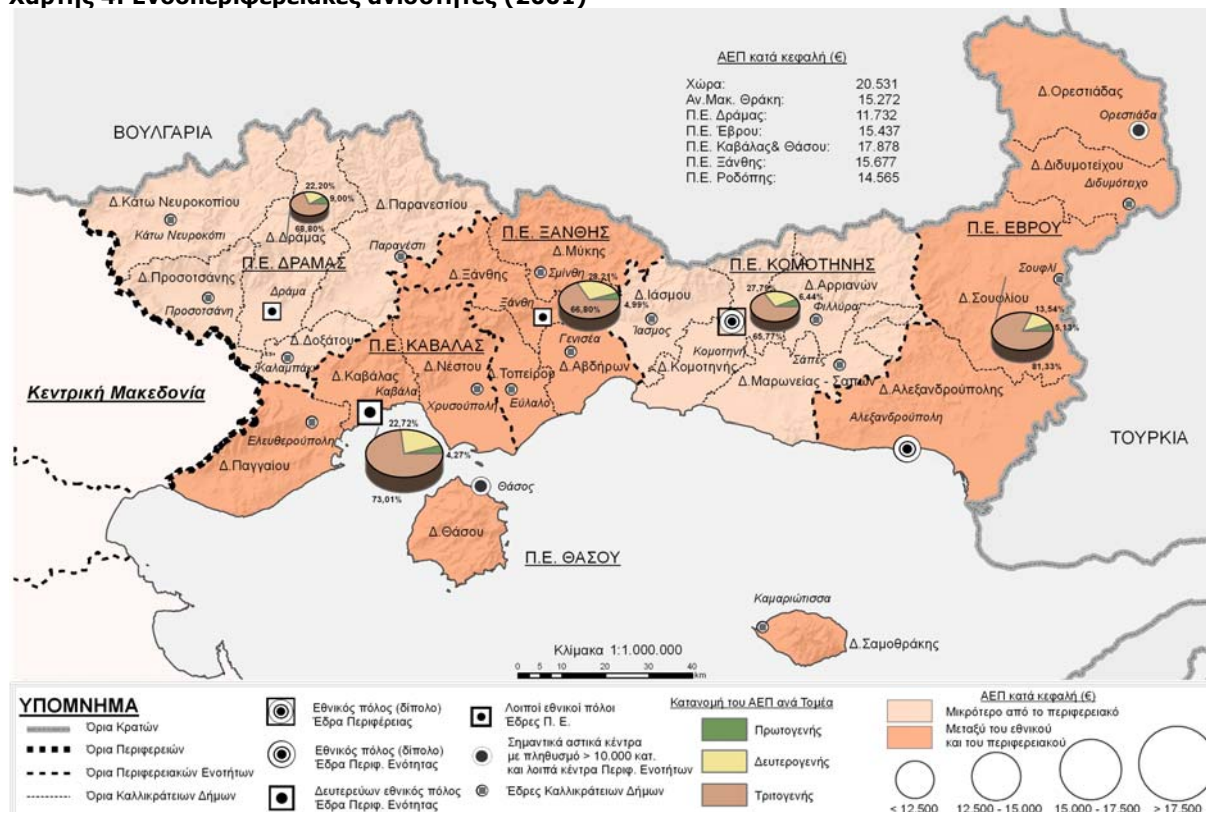
Χάρτης 3: Ενδοπεριφερειακές ανισότητες (1991)

¹⁸ Πρόταση Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης για τη διαμόρφωση των κατευθύνσεων Εθνικής Ανπτυξιακής Στρατηγικής Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020. Οκτώβριος 2012

Πηγή: Αναθεώρηση Χωροταξικού

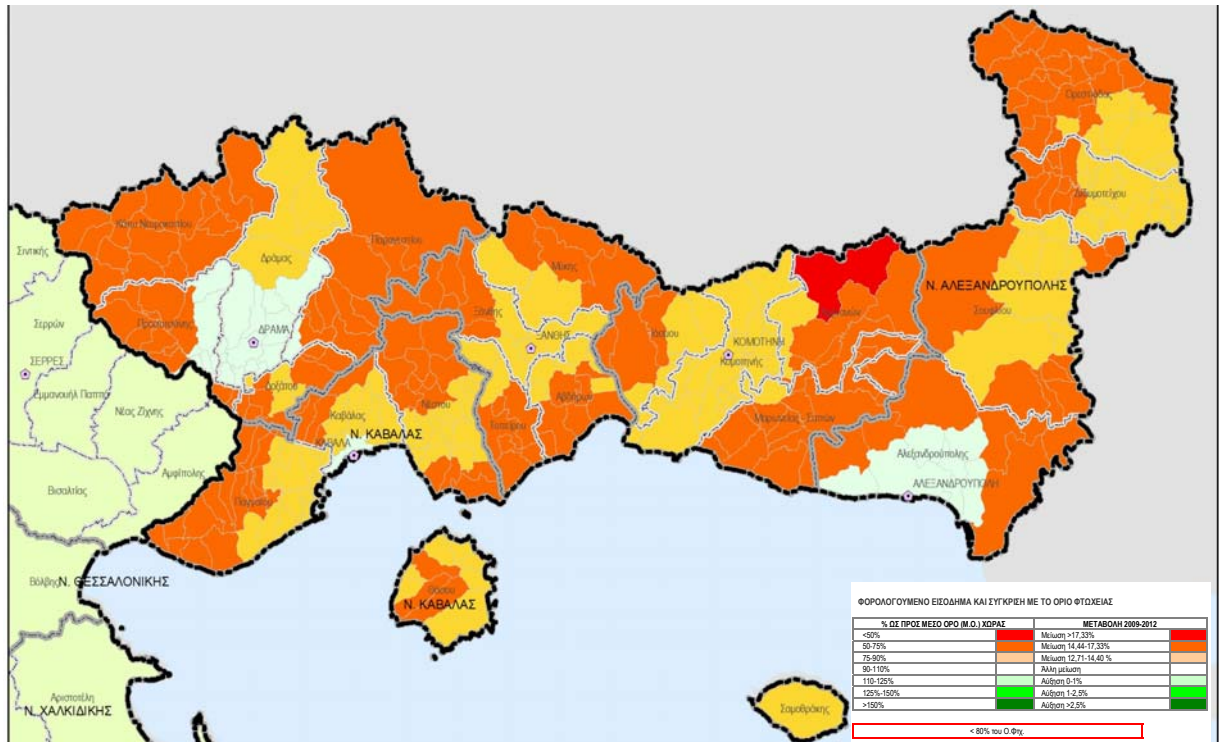
Χάρτης 4: Ενδοπεριφερειακές ανισότητες (2001)

Πηγή: Αναθεώρηση Χωροταξικού

Χάρτης 5: Ενδοπεριφερειακές ανισότητες (2009)

Η μεγάλη άνοδος της ανεργίας σε συνδυασμό με τις αδυναμίες του συστήματος κοινωνικής προστασίας έχουν προκαλέσει αξιοσημείωτη αύξηση της φτώχειας. Ενδοπεριφερειακά,

Χάρτης 6: Χαρτογράφηση Φορολογούμενου Εισοδήματος: Κατάσταση 2012 / ΠΑΜΘ

Με μέσο φορολογητέο εισόδημα λιγότερο από 8.000 €, κατατάσσεται αναμφισβήτητα μεταξύ των ασθενέστερων οικονομικά περιοχών της χώρας. Ακολουθούν οι περιοχές των Σαπών και του Ιάσμου με μέσο φορολογητέο εισόδημα ελάχιστα πάνω από τις 10.000 €. Στην ΠΕ Ξάνθης οι «φτωχότερες» περιοχές είναι οι περιοχές του Εχίνου και του Ευλάλου όπου συγκεντρώνονται και ευπαθείς ομάδες πληθυσμού. Η ΠΕ Καβάλας παρουσιάζει μεγάλες αντιθέσεις με την πλειονότητα των περιοχών της πάνω από το όριο φτώχειας. Η «φτωχότερη» εν τούτοις περιοχή της ΠΕ Καβάλας είναι ο ορεινός Κεχροκάμπος με μέσο φορολογητέο εισόδημα 9.474 €. Η ΠΕ Έβρου παρουσιάζει κάποιες περιοχές εμφανώς κάτω του ορίου της φτώχειας (Πέπλος, Μεταξάδες, Πύθιο) με μέσο όρο φορολογητέου εισοδήματος περί τα 10.500 €. Η ΠΕ Δράμας τέλος, παρουσιάζει την ομαλότερη εικόνα με μικρές μόνο αποκλίσεις πάνω και κάτω από το όριο. Άγνωστη παραμένει ακόμη η συγκέντρωση φτώχειας σε θύλακες εντός των αστικών συγκροτημάτων της Περιφέρειας.

3.2.3 Απασχόληση και Ανεργία

Στην ΠΑΜΘ τα διαρθρωτικά προβλήματα δεν έχουν μέχρι σήμερα αντιμετωπισθεί συστηματικά και παρά τις πολιτικές¹⁹ που εφαρμόστηκαν στο παρελθόν οι ανισότητες επιμένουν, ενώ η φτώχεια και η ανεργία αυξάνονται, ιδιαίτερα μετά το 2008. Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης αποτυπώνονται στην απώλεια **34.205** θέσεων εργασίας κατά την περίοδο 2008-2011-με το δευτερογενή τομέα να σημειώνει τη μεγαλύτερη μείωση (46,8%) και αύξηση του ποσοστού ανεργίας από 14,4% το 2010, σε 26,4% το 2013, με μεγαλύτερη ένταση στους νέους (59,8% το 2013). Παράλληλα, η συμμετοχή της ΠΑΜΘ στην απασχόληση (49,1% το 2013 για τις ηλικίες 15-64), συνεχίζει να υπολείπεται τόσο του Ευρωπαϊκού Μ.Ο. όσο και του Εθνικού (64,1% και 49,3% αντίστοιχα) ενώ είναι ιδιαίτερα χαμηλή στους νέους (έως 24 ετών)²⁰.

Ήδη από το 2005 οι ρυθμοί συμμετοχής του πληθυσμού της ΠΑΜΘ (15-64 ετών) στην απασχόληση παρουσιάζουν υστέρηση τόσο από το μέσο όρο της χώρας (κατά 0,6%) όσο και από το μ.ο. της ΕΕ-27 (κατά 4%). Από το 2008 και μετά ακολουθούν μία δραματική πτωτική πορεία, η οποία οδηγεί το 2013 σε οριακή μεν σύγκλιση με τον εθνικό μ.ο. (σε 0,2 ποσοστιαίες μονάδες) και στη μεγαλύτερη δε από ποτέ απόκλιση από τον Ευρωπαϊκό μ.ο. (κατά 15%). Η εξέλιξη αυτή οφείλεται στη ραγδαία αύξηση της ανεργίας - λόγω των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης και της δημοσιονομικής προσαρμογής - στην Ελλάδα

¹⁹ Σύμφωνα με την πρόοδο υλοποίηση του ΕΠ Μακεδονίας - Θράκης 2007 - 2013, δημιουργήθηκαν κατά τη διάρκεια υλοποίησης των έργων 6.800 θέσεις εργασίας. Κατά την προγραμματική περίοδο 2000 - 2006 από το **Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο** (ΕΚΤ), χρηματοδοτήθηκαν δράσεις με Δημόσια Δαπάνη 94,1 εκατ. €. Στις δράσεις του Ε.Κ.Τ. περιλαμβάνονται δράσεις κοινωνικής ένταξης που έχουν δημιουργήσει 435 θέσεις εργασίας (390 άτομα στις δομές φροντίδας και 45 άτομα στα ΙΑΚ) (έμμεσες επιπτώσεις) με άμεσα ωφελομένους 8.783 (δομές φροντίδας) κατοίκους κυρίως ορεινών, μειονεκτικών περιοχών ή ευπαθών κοινωνικά ομάδων (τσιγγάνοι 20.000 άτομα εξυπηρετούμενοι από τα 9 Ιατροκοινωνικά Κέντρα στην Περιφέρεια Α.Μ.Θ.) ή ειδικών πληθυσμιακών ομάδων. Ξεχωριστή σημασία για το πρόγραμμα αποτελούν οι δράσεις προώθησης της απασχόλησης στο πλαίσιο των τριών Ολοκληρωμένων Παρεμβάσεων Αστικής Ανάπτυξης και των 18 Τοπικών Πρωτοβουλιών Απασχόλησης, όπως ωφελήθηκαν συνολικά 1.650 άτομα (1.308 STAGE, 220 Νέων Ελευθέρων Επαγγελματιών και 122 Νέων Θέσεων Εργασίας). Επίσης, υλοποιήθηκαν 174 προγράμματα κατάρτισης ανέργων, εργαζόμενων και αυτοαπασχολούμενων και καταρτίστηκαν 2.846 άτομα, επιχορηγήθηκαν 1.091 νέοι ελεύθεροι επαγγελματίες (461 άνδρες και 630 γυναίκες) και επιχορηγήθηκαν 641 νέες θέσεις εργασίας (246 άνδρες και 395 γυναίκες) σε όλους τους τομείς της οικονομίας. Τέλος σημαντική είναι η ενίσχυση της γυναικείας απασχόλησης και επιχειρηματικότητας που υλοποιήθηκαν μέσω του EOMMEX Α.Ε. Οι δράσεις αφορούσαν στην παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών για την υποστήριξη των επιχειρήσεων, συμμετοχή σε θεματικά εργαστήρια (workshops), συμμετοχή σε εκθέσεις, ανοικτά συνέδρια και ημερίδες, συμμετοχή των γυναικών σε επιχειρηματικές αποστολές, διαφήμιση και προβολή μικρής κλίμακας των γυναικείων επιχειρήσεων και προμήθεια εξοπλισμού και λογισμικού. Υλοποιήθηκαν περί τα 1.223 επενδυτικά σχέδια

²⁰ Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανατολικής Μακεδονίας- Θράκης 2014-2020. Κομοτηνή Δεκέμβριος 2014

και στην ΠΑΜΘ, από την οποία δεν έχει καταφέρει να ανακάμψει ούτε η χώρα, ούτε η ΠΑΜΘ.

Ως κύριες ανάγκες της ΠΑΜΘ εντοπίζονται:

- η αύξηση των θέσεων απασχόλησης για την αντιμετώπιση τόσο της ανεργίας των νέων όσο και του γενικού πληθυσμού,
- η αύξηση της γυναικείας συμμετοχής στην απασχόληση και
- η αντιμετώπιση της μακροχρόνιας ανεργίας.

Η υψηλή ανεργία στην ΠΑΜΘ σχετίζεται άμεσα με την ύπαρξη ευάλωτων κλάδων στο τοπικό παραγωγικό σύστημα (όπως π.χ. η βιομηχανία εντάσεως εργασίας) και προήλθε κυρίως από τις μεγάλες απώλειες θέσεων εργασίας (κατά 46,8%) στο δευτερογενή τομέα (αποβιομηχάνιση και πλήγμα του κλάδου των κατασκευών) και δευτερευόντως στη δασοκομία-υλοτομία και στην αλιεία, ενώ δεν φαίνεται να συσχετίζεται με το διαχρονικά χαμηλό μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού (περί το 10% του πληθυσμού ήταν αναλφάβητοι το 2001) καθώς το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού αυτού απασχολείται στον αγροτικό τομέα ο οποίος συγκράτησε και οριακά αύξησε τις θέσεις εργασίας.

Οι εξελίξεις της απασχόλησης στους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας της περιφέρειας κινούνται προς την ίδια κατεύθυνση, εμφανίζοντας μείωση, αλλά διαφοροποιούνται ως προς το μέγεθος της μείωσης. Η υψηλότερη μείωση της απασχόλησης παρατηρείται στο δευτερογενή τομέα κατά 46,8% γεγονός που οδηγεί σε απώλεια 23.278 θέσεων εργασίας, ακολουθεί ο πρωτογενής τομέας με μείωση κατά 17,2% και απώλειες της τάξεως των 9.844 θέσεων εργασίας και τέλος ο τριτογενής με μείωση μόλις 0,8% ή 1.083 θέσεις εργασίας²¹.

Αξίζει να σημειωθεί ότι τα ποσοστά ανεργίας των ομάδων του πληθυσμού που αντιμετωπίζουν και πριν το ξέσπασμα της κρίσης προβλήματα πρόσβασης στην αγορά εργασίας και στην απασχόληση (νέοι, γυναίκες, αποφυλακισθέντες, πρώην τοξικομανείς, Ρομά κ.ο.κ.) διαμορφώνονται σε εξαιρετικά υψηλά επίπεδα.

Σε σχέση με το φύλο, η γυναικεία συμμετοχή εμφανίζει διαχρονικά σοβαρή υστέρηση σε σχέση με τον μ. ο. της ΕΕ-27, η οποία συνεχώς διευρύνεται (6,5% το 2000, 10,3% το 2006, 15% το 2012) και μετά το 2004 εμφανίζει υστέρηση ακόμη και σε σχέση με τον εθνικό μ. ο. γεγονός που σχετίζεται τόσο με την μετάβαση της τοπικής οικονομίας από αγροτική σε «τριτογενοποιημένη», όσο και σε οικογενειακές δομές και πρότυπα χαρακτηριστικά της ΑΜΘ (η γυναίκα στο σπίτι). Το μεγαλύτερο πρόβλημα της ΠΑΜΘ σε σχέση με την απασχόληση είναι η δραματική αύξηση της ανεργίας κατά 17,7 ποσοστιαίες μονάδες

²¹ Έκθεση/ μελέτη της Αλίκης Κύρου αναφορικά με τις εξελίξεις στην περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης στο θέμα της απασχόλησης.

λόγω της κρίσης (από 8,7% το 2008 σε 26,4% το 2013) και κατά 37,9 ποσοστιαίες μονάδες για τους νέους (από 21,8% το 2008 σε 59,8% το 2013).

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ανέργων της περιφέρειας είναι η μεγάλη άνοδος των νέων ανέργων (νεοεισερχόμενων στην αγορά εργασίας), η οποία είναι και σημαντικά υψηλότερη από τις υπόλοιπες περιφέρειες, καθώς και η αύξηση των ανέργων νεότερης ηλικίας. Επιπλέον, το εκπαιδευτικό επίπεδο της πλειοψηφίας των ανέργων είναι απόφοιτοι δημοτικού ή υποχρεωτικής εκπαίδευσης²².

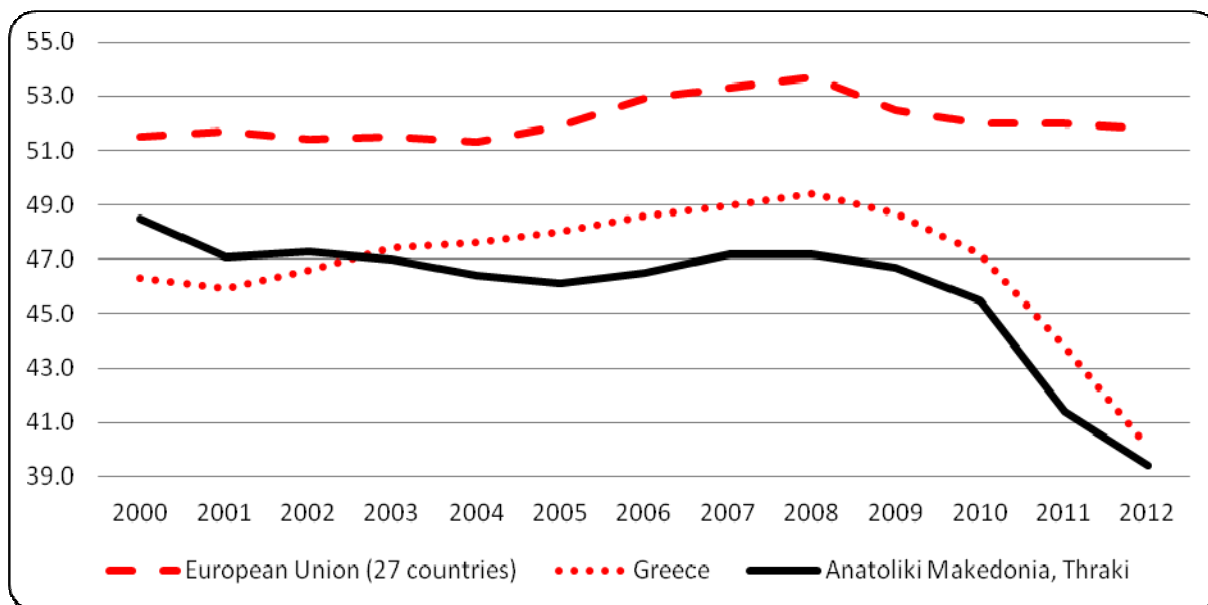
Επομένως, αποτελεί **στρατηγική επιλογή** της ΠΑΜΘ **η αναθέρμανση της αγοράς εργασίας και η αύξηση της απασχόλησης να γίνει κυρίως μέσα από την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας**.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ 2008-2012, ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

	ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ			ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ 2012 (4Q)	ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ 2012
	2008 (Q2)	2012 (Q2)	% μεταβολή		
Δυτική Μακεδονία	75.355	58.380	-22,5%	30,1	48,3
Κεντρική Μακεδονία	610.856	476.128	-22,1%	27,9	51,1
Κρήτη	215.995	171.980	-20,4%	23,0	55,2
Στερεά Ελλάδα	175.740	141.139	-19,7%	28,6	50,0
Αττική	1.327.565	1.085.312	-18,2%	27,8	55,9
Σύνολο ιδιωτικού τομέα	3.560.424	2.935.229	-17,6%	26,0	53,0
Αν. Μακεδονία – Θράκη	178.441	148.493	-16,8%	22,0	50,5
Πελοπόννησος	199.608	167.872	-15,9%	20,4	51,5
Θεσσαλία	228.669	194.811	-14,8%	24,4	51,4
Δυτική Ελλάδα	215.918	186.627	-13,6%	27,2	50,8
Νότιο Αιγαίο	101.628	88.893	-12,5%	18,0	54,8
Ήπειρος	103.307	90.543	-12,4%	25,5	50,6
Ιόνια Νησιά	80.222	77.615	-3,2%	17,2	52,8
Βόρειο Αιγαίο	47.120	47.436	0,7%	21,5	51,4

Πηγή: ΕΛ. ΣΤΑΤ.

²² Έκθεση/ μελέτη της Αλίκης Κύρου αναφορικά με τις εξελίξεις στην περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης στο θέμα της απασχόλησης

Σχήμα 8: Ποσοστά απασχόλησης πληθυσμού άνω των 15 ετών 2000-2012²³

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται συνοπτικά τα βασικά μεγέθη της απασχόλησης και της ανεργίας στην περιφέρεια.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ & ΘΡΑΚΗΣ

	2008	2011	Μεταβολή	% Μεταβολή
Πληθυσμός Χώρας	10.776.116	10.919.626	143.510	1,3
Πληθυσμός Περιφέρειας	587.578	589.155	1.577	0,3
Μερίδιο Περιφέρειας στον Πληθυσμό της Χώρας	5,5	5,4	-0,1	
Πληθυσμός Περιφέρειας (15-64 ετών)	378.931	376.537	-2.394	-0,6
Εργατικό Δυναμικό Περιφέρειας (Σύνολο)	257.975	254.636	-3.339	-1,3
Εργατικό Δυναμικό Περιφέρειας (15-64 ετών)	254.643	249.874	-4.769	-1,9
Δείκτης Συμμετοχής (Χονδρικός)	43,9	43,2	-0,7	-1,6
Δείκτης Συμμετοχής (15-64 ετών)	67,2	66,4	-0,8	-1,2
Απασχόληση (Σύνολο)	236.193	201.988	-34.205	-14,5
Απασχόληση (15-64 ετών)	232.862	197.315	-35.547	-15,3
Δείκτης απασχόλησης (Σύνολο)	40,2	34,3	-5,9	-14,7
Δείκτης απασχόλησης (15-64 ετών)	61,5	52,4	-9,0	-14,7
Πρωτογενής Τομέας	57.121	47.277	-9.844	-17,2
Δευτερογενής Τομέας	49.769	26.491	-23.278	-46,8
Τριτογενής Τομέας	129.303	128.220	-1.083	-0,8
Ανεργία (Σύνολο)	21.781	52.648	30.867	141,7
Ανεργία (15-64)	21.781	52.559	30.778	141,3
Δείκτης (Ποσοστό) Ανεργίας (Σύνολο)	8,4	20,7	12,2	
Δείκτης (Ποσοστό) Ανεργίας (15-64 ετών)	8,6	21,0	12,5	

Πηγή: ΕΛ. ΣΤΑΤ. και ίδια επεξεργασία

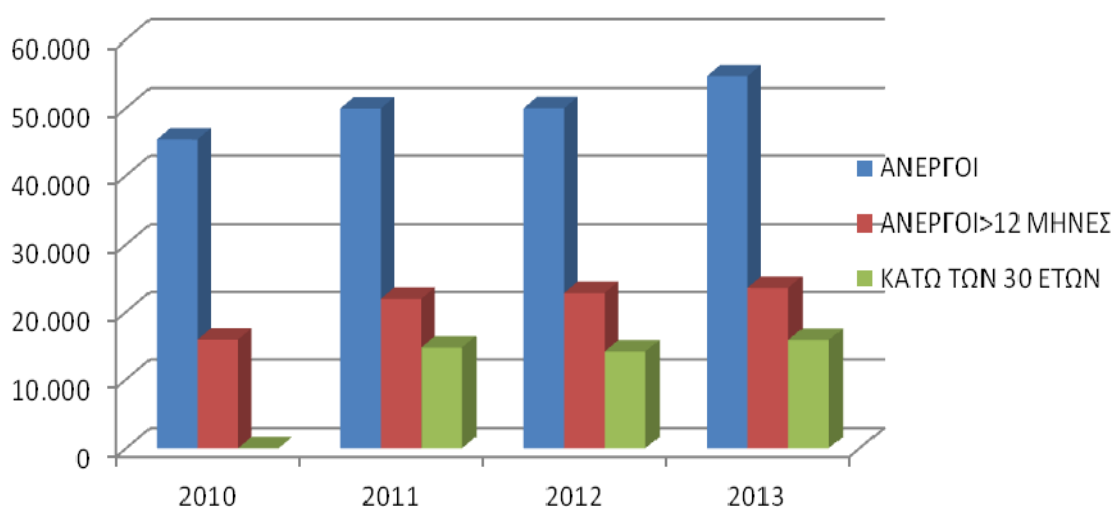
²³ Πηγή: Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανατολικής Μακεδονίας- Θράκης 2014-2020. Κομνηνή Δεκέμβριος 2014

Τα πλέον πρόσφατα στοιχεία για την εξέλιξη της Ανεργίας στην Π-ΑΜΘ παρουσιάζονται στον ακόλουθο Πίνακα 1.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3: ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΜΘ (2010-2013)

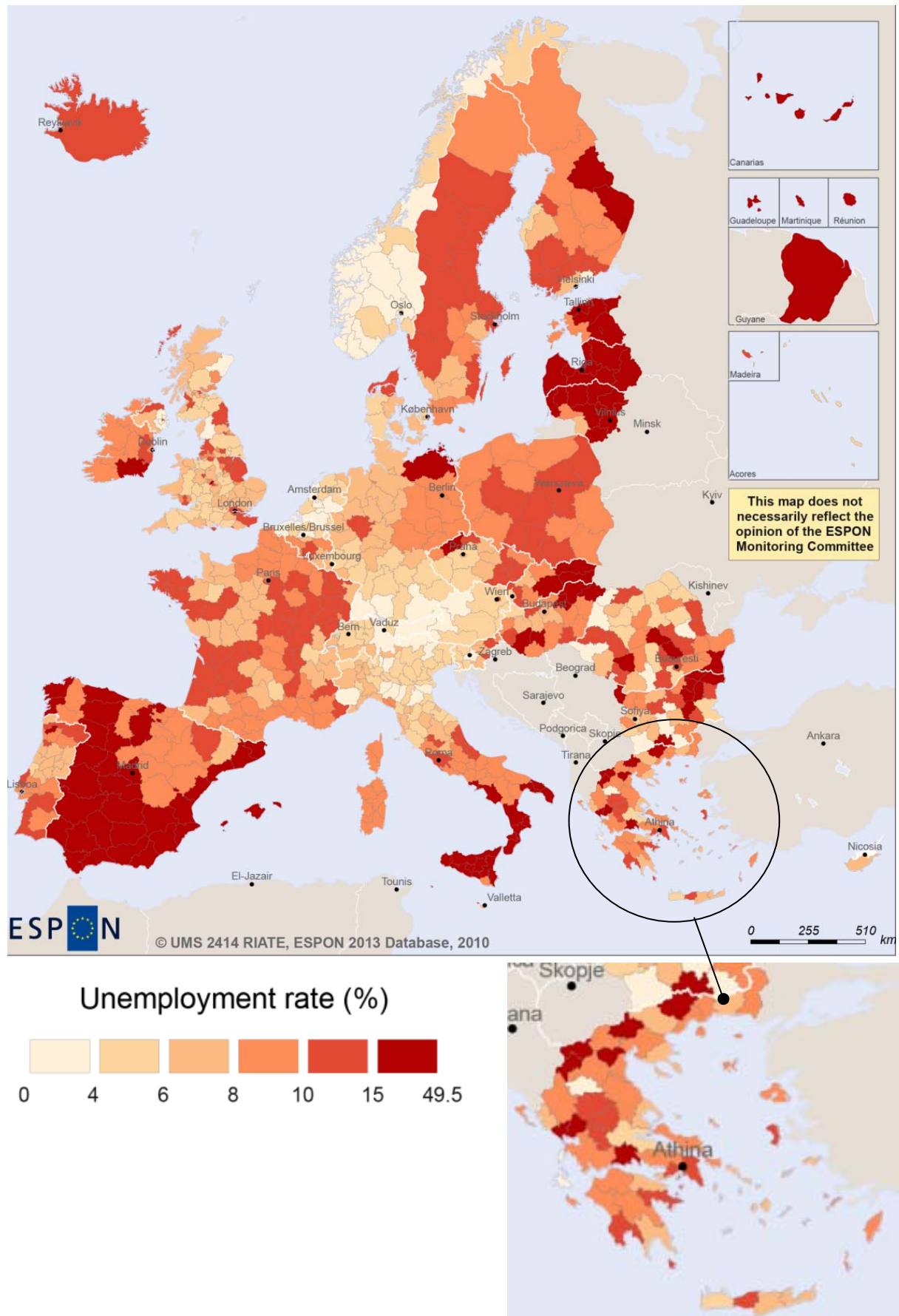
Εξέλιξη της ανεργίας στην Περιφέρεια ΑΜΘ (2010-2013)	2010	2011	2012	2013
ΑΝΕΡΓΟΙ	45.344	49.930	49.965	54.714
ΑΝΕΡΓΟΙ > 12 ΜΗΝΕΣ	15.894	21.936	22.805	23.560
ΚΑΤΩ ΤΩΝ 30 ΕΤΩΝ	0	14.725	14.123	15.835

Πηγή: Επεξεργασία στατιστικών στοιχείων ΟΑΕΔ για την περιφέρεια ΑΜΘ (για το 2010 δεν υπάρχουν δημοσιευμένα στοιχεία για την ανεργία σε άτομα ηλικίας κάτω των 30 ετών)

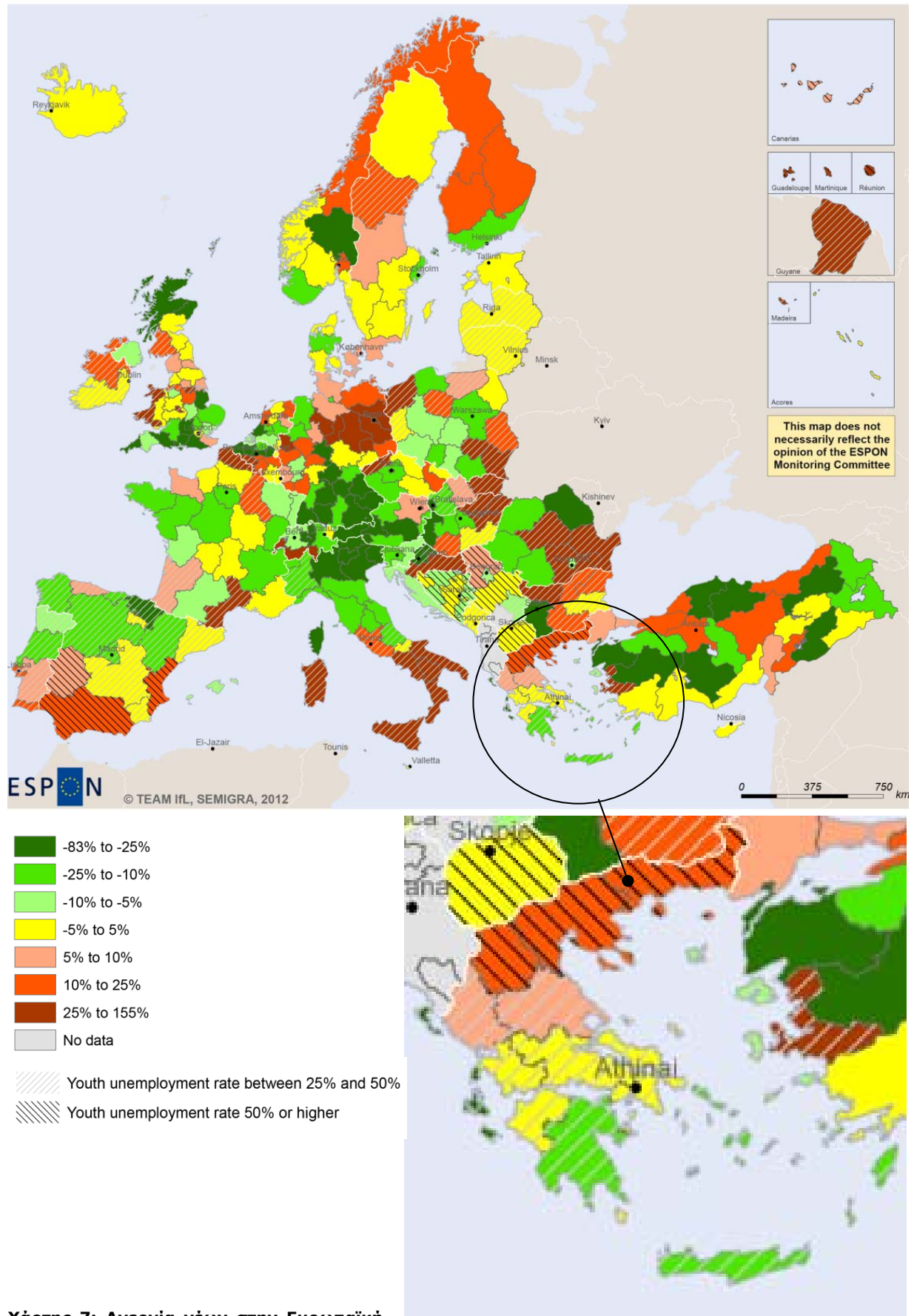

Πηγή: Eurostat. και ίδια επεξεργασία

Σχήμα 9: Εξέλιξη της ανεργίας στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης (2010 – 2013)

Χάρτης 6: Ανεργία στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010)

Χάρτης 7: Ανεργία νέων στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010).

3.2.4 Κοινωνική Ένταξη και Φτώχεια

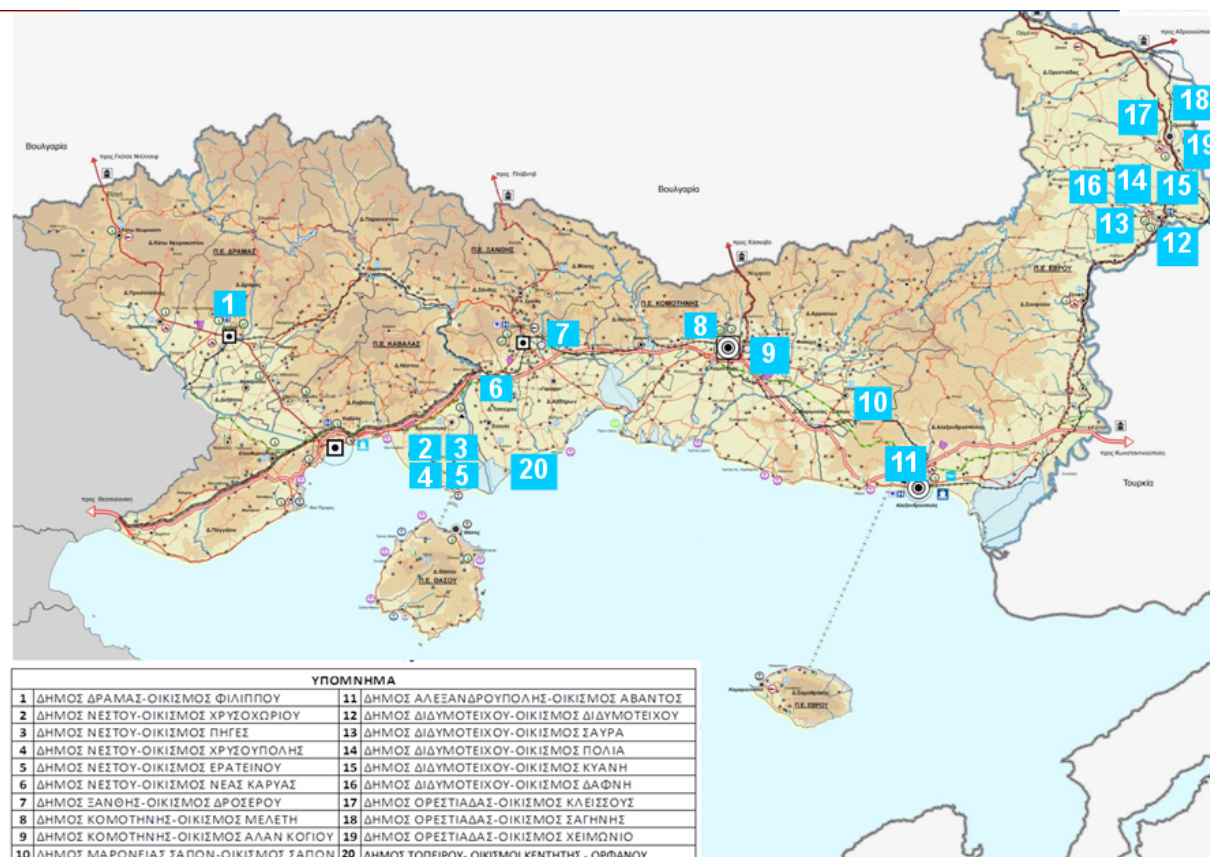
Διαχρονικά η Βόρεια Ελλάδα παρουσιάζει υψηλότερο ποσοστό πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας απ' ό,τι ο εθνικός μ.ο. κατά 4-6 ποσοστιαίες μονάδες. Από το 2009 και μετά η φτώχεια παρουσιάζει μία έξαρση στην Ελλάδα (αύξηση 2009-2012 κατά 17%), και παρόλο που απουσιάζουν τα αντίστοιχα περιφερειακά στατιστικά δεδομένα, εκτιμάται ότι και η ΠΑΜΘ αντιμετωπίζει παρόμοιας έκτασης επέλαση της φτώχειας αυξάνοντας τόσο τα προβλήματα κοινωνικής ένταξης όσο και κάλυψης του πληθυσμού από υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας. Μία πρώτη έρευνα που υλοποιήθηκε με τη συνεργασία των κοινωνικών υπηρεσιών των Δήμων της ΠΑΜΘ δείχνει μία ανησυχητική αύξηση των ρυθμών φτωχοποίησης του πληθυσμού, η οποία αποτυπώνεται στην ολοένα αυξανόμενη ζήτηση για υπηρεσίες των οποίων έκανε χρήση, μέχρι το 2010, μόνο ένα μικρό και περιθωριοποιημένο τμήμα του πληθυσμού. Τα στοιχεία που συλλέχθηκαν αποτυπώνουν:

- Αύξηση του αριθμού των ανασφάλιστων πολιτών κατά 90% από το 2012 και μετά και αύξηση των ανασφάλιστων πρώην επαγγελματιών και των οικογενειών τους λόγω μεγάλου αριθμού πτωχεύσεων επιχειρήσεων.
- Αύξηση του αριθμού των οικογενειών που αδυνατούν να καλύψουν τις βασικές βιοτικές ανάγκες (από το 2011 αύξηση στα συσσίτια κατά 350%, στα κοινωνικά παντοπωλεία & διανομές τροφίμων κατά 150%).
- Εμφάνιση μιας νέας κατηγορίας πολιτών σε απόλυτη ένδεια, των παλιννοστούντων άνω των 65 ετών, οι οποίοι στερήθηκαν το δικαίωμα στη συνταξιοδότηση και την ασφάλιση. Επισημαίνεται ότι οι παλιννοστούντες αποτελούν σημαντικό τμήμα του πληθυσμού στην ΠΑΜΘ και ένα από τα πιο υποβαθμισμένα οικονομικά.
- Ύπαρξη θυλάκων απόλυτης φτώχειας οι οποίοι συχνά ταυτίζονται με οικισμούς Ρομά ή άλλων πληθυσμών με πολιτισμικές ιδιαιτερότητες ή/και απομονωμένους γεωγραφικά. Η οικονομική κρίση - που έχει σαν αποτέλεσμα τη μείωση των κρατικών παροχών με ταυτόχρονη άνοδο του αριθμού των δικαιούχων - εντείνει την κοινωνική τους εξαθλίωση. Ιδιαίτερα για τους Ρομά - που στην πλειοψηφία τους είναι εργάτες γης μόνιμα εγκατεστημένοι - η αθρόα έλευση εποχικών εργατών από γειτονικές Βαλκανικές χώρες χαμηλότερου κόστους ζωής που δέχονται ανασφάλιστη εργασία και ιδιαίτερα χαμηλά ημερομίσθια - εντείνει την ανεργία η οποία είναι πλέον της τάξης του 95%. Αυτή ήρθε να προστεθεί σε μια σειρά από προβλήματα που αντιμετωπίζουν παραδοσιακά η υποαπασχόληση, η πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και εκπαίδευσης, η αστικο-δημοτική τακτοποίηση, η συμμετοχή στις τοπικές υποθέσεις, κ.α.

Ως κύριες ανάγκες της ΠΑΜΘ εντοπίζονται:

- η ποσοτική και ποιοτική βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας και η βελτίωση της πρόσβασης σε αυτές από όλους τους κατοίκους της ΠΑΜΘ και κυρίως από ευπαθείς και ειδικές ομάδες πληθυσμού,
- η ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας και η δημιουργία συνθηκών απασχολησιμότητας για ειδικές και ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού και των ατόμων που πλήττονται περισσότερο από τη φτώχεια, και
- η προώθηση της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων.

Ειδικά αναφορικά με τους Ρομά, ο πληθυσμός τους στην ΠΑΜΘ, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των ΙΑΚ, ανέρχεται σε 14.000 άτομα περίπου. Οι οικισμοί που έχουν αναπτυχθεί, ως επί το πλείστον, εντοπίζονται στις παρυφές των αστικών και ημιαστικών κέντρων.

Πηγή: «ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ», BCS, Νοέμβριος 2013

Χάρτης 8: Περιοχές παρέμβασης Επιχειρησιακού Προγράμματος Ιδιαίτερα υποβαθμισμένων περιοχών - ΡΟΜΑ

Για την υποστήριξη των πληθυσμών αυτών έχουν αναπτυχθεί Ιατροκοινωνικά Κέντρα (ΙΑΚ), στη Δράμα, στη Ξάνθη, στη Χρυσούπολη, στις Σάπες, στο Διδυμότειχο, στην Ορεστιάδα και δυο στην Κομοτηνή. Στους οικισμούς οι οποίοι ενσωματώνονται στον ιστό ημιαστικών περιοχών, παρά τα προβλήματα κοινωνικής απομόνωσης, δεν εμφανίζεται έντονη

εικόνα υποβάθμισης ή απειλής της Δημόσιας Υγείας, ούτε είναι αξιοσημείωτη η διαφορά του επιπέδου διαβίωσης. Αντίθετα οι οικισμοί με τα μεγαλύτερα προβλήματα εντοπίζονται στις παρυφές των μεγάλων αστικών συγκεντρώσεων. Τα προβλήματα εντείνονται λόγω της μεγάλης συγκέντρωσης πληθυσμού σε ελάχιστο χώρο, του οποίου η κάλυψη πλησιάζει το 100%. Όσον αφορά στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού τα προβλήματα εντοπίζονται κυρίως τον τομέα της εκπαίδευσης. Στον τομέα της υγείας τα σημαντικότερα προβλήματα των οικισμών της Περιφέρειας αφορούν, στο ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό του πληθυσμού με προβλήματα Ψυχικής Υγείας και προβλήματα Ψυχικών εξαρτήσεων, στη δυσκολία πρόσβασης του πληθυσμού στο Σύστημα Υγείας και τις αντίστοιχες δομές και στην ανεπάρκεια πρόληψης και φροντίδας σε θέματα υγείας. Στον τομέα της απασχόλησης, η αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης των Ρομά της ΠΑΜΘ, αναδεικνύει την αναγκαιότητα παρέμβασης για την υποστήριξη τους και την ένταξη τους στην αγορά εργασίας. Αναγκαία είναι επίσης η παρέμβαση για την αντιμετώπιση φαινομένων κοινωνικής παθογένειας μέσα στις κοινότητες. Περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, η παιδική εργασία, ζητήματα γυναικείας χειραφέτησης, παραβατικότητα, απουσία συλλογικότητας, καθώς και η κυριαρχία προκαταλήψεων και των στερεοτύπων, είναι φαινόμενα που εντοπίζονται στις κοινωνίες των Ρομά, αποτελώντας εμπόδιο στην κοινωνική τους ένταξη.

3.2.5 Εκπαίδευση – Σχολική Διαρροή

Ο δείκτης πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου βάσει στοιχείων Eurostat (δηλ. το ποσοστό νέων ηλικίας 18-24 ετών που δεν έχουν ολοκληρώσει τον ανώτερο κύκλο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και δεν παρακολουθούν άλλο πρόγραμμα εκπαίδευσης ή κατάρτισης) είναι διαχρονικά κατά πολύ υψηλότερος για την ΠΑΜΘ από το μ.ο. για τη χώρα και την ΕΕ27 και υψηλότερος από κάθε άλλη Περιφέρεια της χώρας. Έτσι το 2013 διαμορφώθηκε σε 10,1% σε επίπεδο χώρας και 12% σε επίπεδο ΕΕ-27, ενώ στην ΠΑΜΘ το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 21,9%. Επίσης, αξιοσημείωτη ιδιαιτερότητα της ΠΑΜΘ αποτελεί το γεγονός ότι η μεγαλύτερη σχολική διαρροή εμφανίζεται διαχρονικά στο Γυμνάσιο σε αντίθεση με τα πανελλαδικά στοιχεία που αναδεικνύουν ότι τα μεγαλύτερα ποσοστά σχολικής διαρροής παρουσιάζονται στο Λύκειο. Οι αλλαγές αυτές πιθανά οφείλονται σε μεγάλο βαθμό στην αύξηση της συμμετοχής της μουσουλμανικής μειονότητας στην εκπαίδευση.

Οι παραπάνω τάσεις αντικατοπτρίζονται τόσο στο χαμηλό γενικό μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού, όσο και στους ρυθμούς αύξησης των τελευταίων ετών του ποσοστού με ανώτερη και ανώτατη εκπαίδευση (δηλ. Λυκείου, και ΑΕΙ). Έτσι, για το 2013, το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 25-64 ετών στην ΠΑΜΘ που εμπίπτει στην κατώτερη κατηγορία εκπαίδευσης (δηλ. χωρίς εκπαίδευση, με πρωτοβάθμια εκπαίδευση και υποχρεωτική δευτερο-

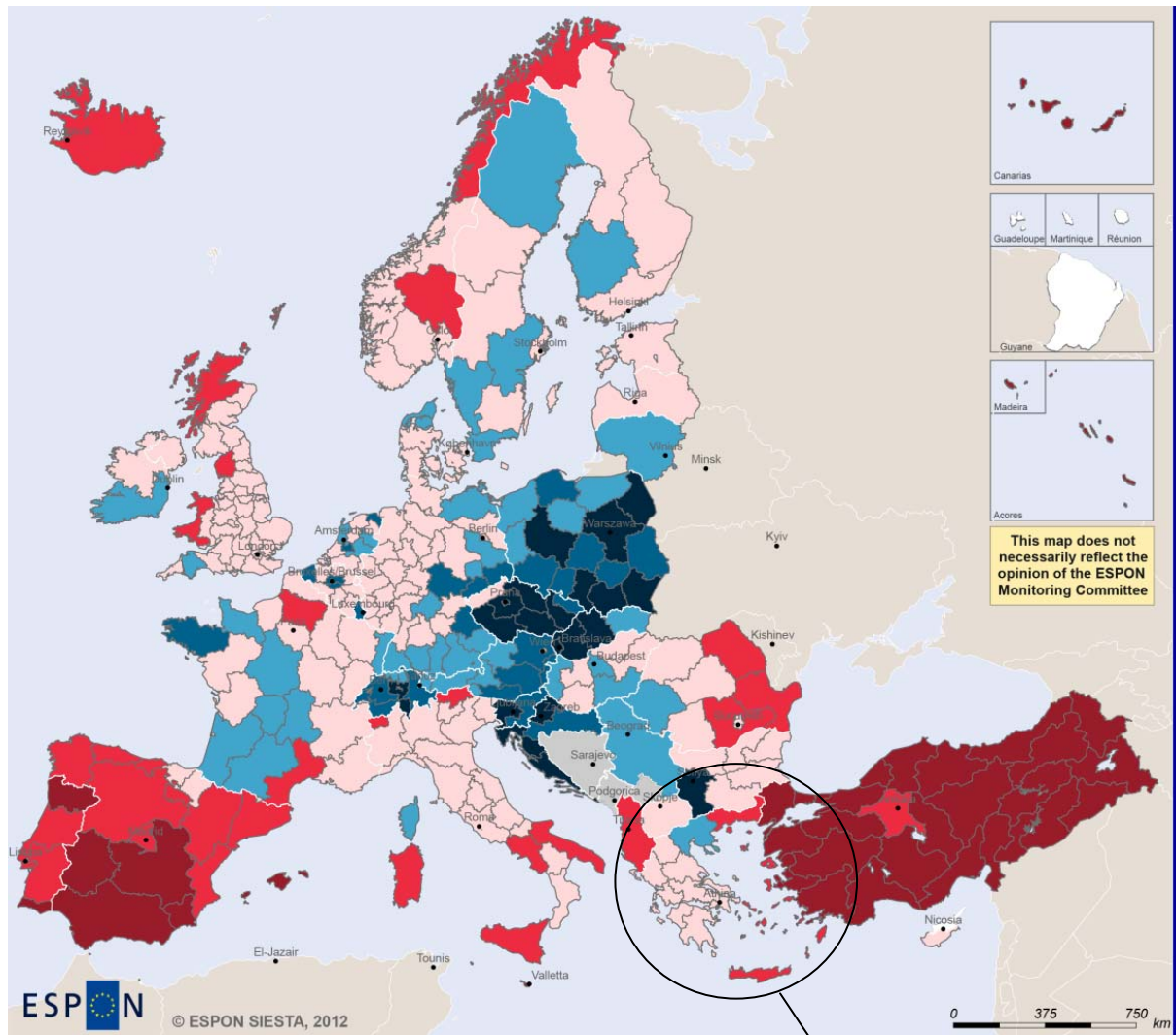
βάθμια εκπαίδευση) διαμορφώνεται στο 51%, ενώ ο μ.ο. για τη χώρα είναι 32,8% και για την ΕΕ27 24,9%. Παράλληλα, το ποσοστό του πληθυσμού με ανώτερη και ανώτατη εκπαίδευση παρουσίασε μία αύξηση μεταξύ 2001-2013 κατά 11,8 ποσοστιαίες μονάδες στην ΠΑΜΘ, ξεπερνώντας στο ρυθμό ανάπτυξης της ΕΕ-27 αλλά όχι τον εθνικό (15,1 μονάδες για τη χώρα και 10,2 μονάδες για ΕΕ-27 αντιστοίχως). Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στην ευρύτερη συμμετοχή στην ανώτερη εκπαίδευση (Λύκειο). Έτσι, στην ηλικιακή κλάση 30-34 ετών η ΠΑΜΘ σήμερα συνεχίζει να υπολείπεται του εθνικού μ.ο. κατά 12 ποσοστιαίες μονάδες και του ΕΕ-27 μ.ο. κατά 14,2 μονάδες, αφού μόνο το 22,6% του πληθυσμού διαθέτει ανώτατη εκπαίδευση.

Παράλληλα, παρατηρείται μείωση σε ότι αφορά τον αριθμό των σχολικών μονάδων (κατά 9% την περίοδο 2006 – 2011) μέσα από καταργήσεις και συγχωνεύσεις σχολείων, αλλά και σημαντικά προβλήματα υποδομών. Τα μεγαλύτερα προβλήματα υποδομών αφορούν είτε σχολικές μονάδες που δεν διαθέτουν δικές τους κτιριακές εγκαταστάσεις και «φιλοξενούνται» σε άλλες μόνιμες ή προσωρινές εγκαταστάσεις, είτε σχολεία τα οποία παρουσιάζουν μεγάλη αύξηση του μαθητικού πληθυσμού, είτε σχολικές μονάδες των οποίων οι εγκαταστάσεις κρίθηκαν «ακατάλληλες» και εγκαταλείφθηκαν. Η αύξηση μαθητικού δυναμικού σε αρκετές σχολικές μονάδες – συχνά λόγω αυξημένης συμμετοχής στην εκπαίδευση από ειδικές ομάδες πληθυσμού - αποτελεί μια επιπλέον αιτία για την ανάγκη ανέγερσης και προσθήκης νέων διδακτηρίων. Σύμφωνα με στοιχεία της Περιφερειακής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης, καταγράφεται σήμερα, σημαντικός αριθμός σχολικών μονάδων που χρειάζονται νέες εγκαταστάσεις που σε μεγάλο ποσοστό αφορούν την υποχρεωτική εκπαίδευση. Το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο – και η σοβαρή υστέρηση της ΠΑΜΘ στην τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση και δια-βίου μάθηση - επιδρά αρνητικά στην ανταγωνιστικότητα των κλάδων του περιφερειακού παραγωγικού συστήματος, όπως αναδεικνύεται τόσο από την ανάλυση για την έξυπνη εξειδίκευση όσο και από άλλες κλαδικές μελέτες όπως π.χ. για τον αγροτικό τομέα το μορφωτικό επίπεδο του οποίου είναι το χαμηλότερο.

Ως κύριες ανάγκες στην ΠΑΜΘ καταγράφονται:

- η βελτίωση των εκπαιδευτικών υποδομών σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και κυρίως εκεί που καταγράφονται μεγάλες ελλείψεις,
- η αναβάθμιση του μορφωτικού επιπέδου με την καταπολέμηση της σχολικής διαρροής,
- η επέκταση/βελτίωση των δεξιοτήτων με δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης και δια βίου μάθησης και
- η διασύνδεση της γνώσης με την τοπική οικονομία,

- η ύπαρξη μόνιμου περιφερειακού μηχανισμού καταγραφής, μελέτης, παρακολούθησης και αξιολόγησης του ποσοστού, των αιτίων σχολικής διαρροής και των παραγόντων που συμβάλλουν σε αυτή.

Percentage of population aged 18-24, 2010
EU 2020 Target = 10%

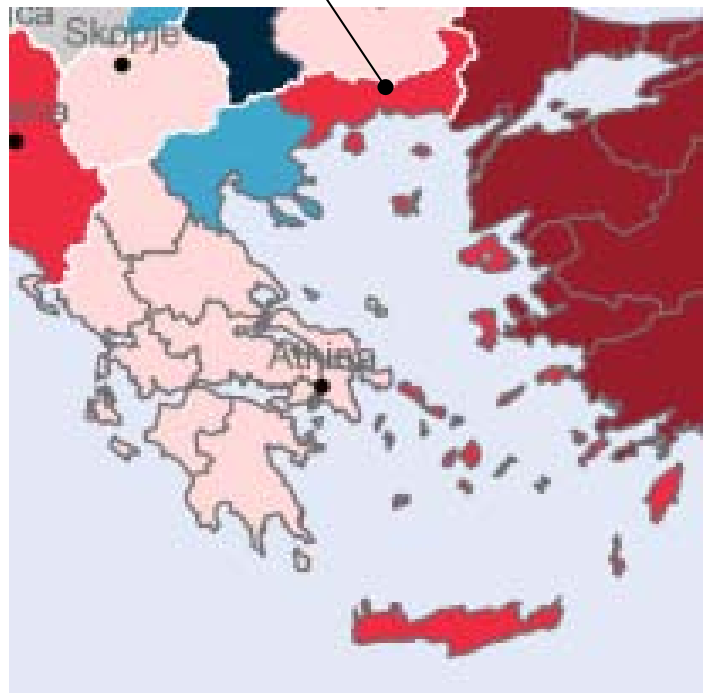
Below EU 2020 Target

< 5
5 - 7.5
7.5 - 10

No data

Above EU 2020 Target

10 - 20
20 - 30
> 30

Χάρτης 9: Ποσοστό σχολικής διαρροής (2010)

3.2.6 Συνθήκες διαβίωσης – Ενεργειακή Φτώχεια

Με τον όρο ενεργειακή φτώχεια εννοούμε την κατάσταση εκείνη όπου το νοικοκυριό πληρώνει περισσότερο από το 10% του εισοδήματος του προκειμένου το σπίτι του να έχει ένα αποδεκτό επίπεδο θέρμανσης. Με άλλα λόγια, η ενεργειακή φτώχεια συνδέεται με την κατάσταση όπου κάποιο νοικοκυριό δεν έχει τη δυνατότητα να θερμάνει το σπίτι του έτσι ώστε να αισθάνεται υγιής.

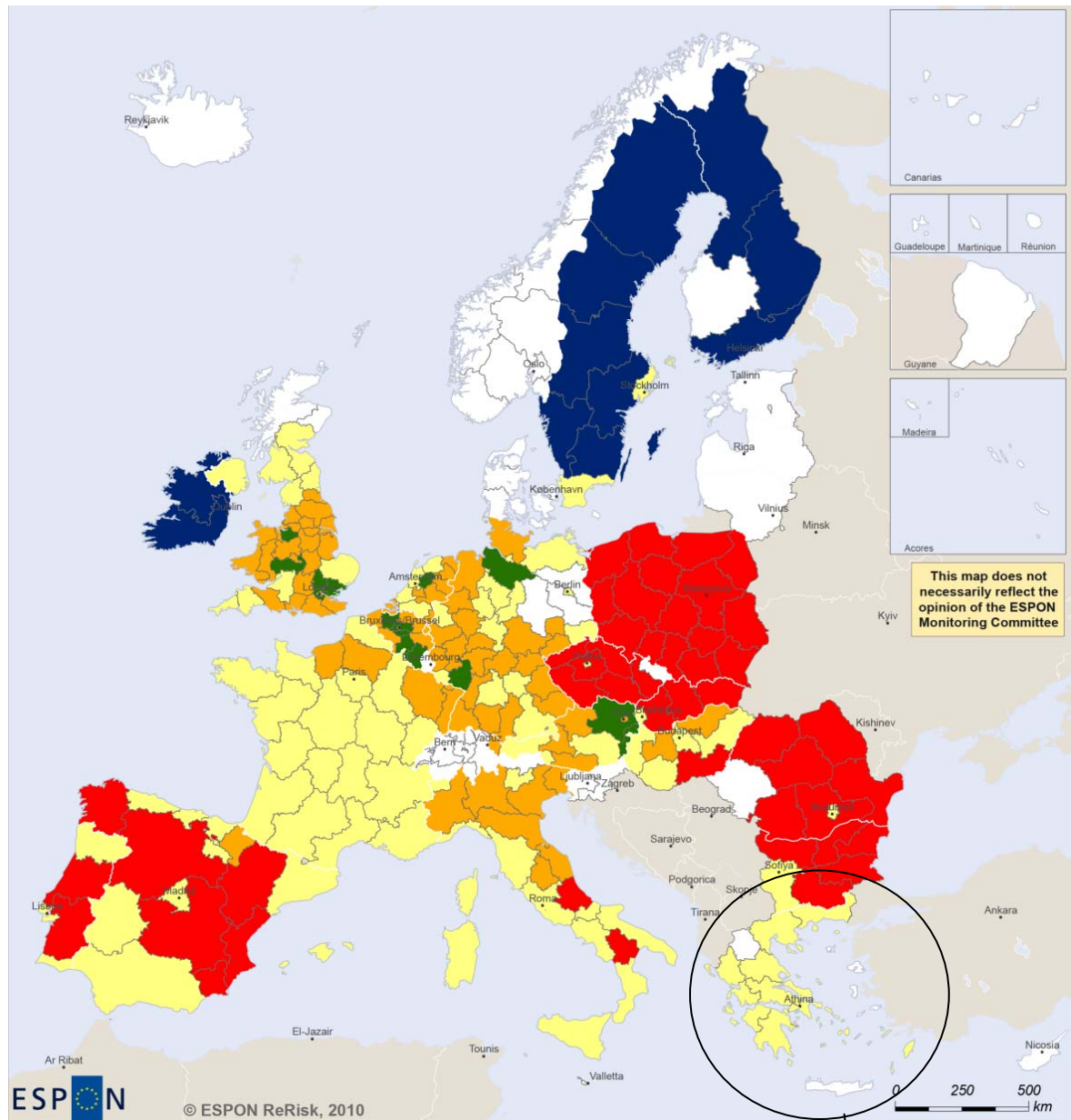
Η ενεργειακή φτώχεια προκαλείται από το συνδυασμό 3 παραγόντων:

1. Χαμηλό εισόδημα
2. Υψηλές τιμές πετρελαίου, φυσικού αερίου, ηλεκτρισμού
3. Αναποτελεσματική ενεργειακή απόδοση των κτιρίων.

Στην περιφέρεια της Ανατολικής Μακεδονίας- Θράκης, σύμφωνα με την έρευνα του καθηγητή Ε, Πανά²⁴, Τμήμα Στατιστικής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, που πραγματοποιήθηκε το Νοέμβριο του 2012 στη Βόρεια Ελλάδα παρατηρείται ότι το 77% των κτιρίων κατασκευάστηκαν πριν από το 1980, ενώ ο αριθμός των κτιρίων που κατασκευάζεται μετά το 1980-1985 είναι συνεχώς μειούμενος (Σημείο 3: αναποτελεσματική ενεργειακή απόδοση κτιρίων).

Τέλος να σημειωθεί ότι περίπου 600 οικογένειες ανά ορεινό Δήμο κάνουν χρήση της δωρεάν ξυλείας-ποσότητα ικανή ώστε να καλύπτει τις ανάγκες της οικογένειας- που γίνεται μετά από συνεργασία του Δήμου με το Δασαρχείο.

²⁴ http://library.tee.gr/digital/m2600/m2600_panas.pdf

Regional typology

(Clustering process results from nine indicators on energy poverty)

- With problems and potential
- Well-off, with trouble ahead
- Struggling, looking for jobs and a brighter future
- Wealthy and commuting
- Cool and windy, but working
- No data

Χάρτης 10: Περιφερειακή τυπολογία ενεργειακής φτώχειας (2010)

3.2.7 Υγεία

Στον τομέα της υγείας εντοπίζονται σοβαρά ζητήματα στον πληθυσμό της ΠΑΜΘ. Σύμφωνα με τη Eurostat και στις τρεις βασικές αιτίες θανάτου που παρακολουθούνται σε επίπεδο Περιφερειών (ασθένειες του αναπνευστικού, του κυκλοφορικού και νεοπλασίες), η ΠΑΜΘ έχει για την περίοδο 2008-2010 υψηλότερο δείκτη θανάτων ανά 100.000 κατοίκους τόσο σε σχέση με τον εθνικό όσο και τον Ευρωπαϊκό μ.ο. (ΠΑΜΘ: 1.102,8, Ελλάδα: 964,5, ΕΕ-28: 971,8). Ο δείκτης παρουσιάζει διαχρονικά σταθερά αυξανόμενη τάση, όπως και στο σύνολο της χώρας, τη στιγμή που σε Ευρωπαϊκό επίπεδο η τάση είναι αρνητική από το 2003 και μετά. Η διασυννοριακή θέση της ΑΜΘ (και κυρίως όσον αφορά τα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ) προσθέτει έναν ακόμη παράγοντα κινδύνου σε σχέση με τις συνθήκες δημόσιας υγείας λόγω της αυξημένης παρουσίας στην περιφέρεια παράνομων μεταναστών που πολύ συχνά είναι φορείς μεταδοτικών νοσημάτων.

Παρά τις «καλές» κοινωνικό-οικονομικές συνθήκες των ετών πριν το 2008 που διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο στη βελτίωση των υγειονομικών συστημάτων, οι διαθέσιμες κλίνες ανά 100.000 κατοίκους στην ΠΑΜΘ συνεχίζουν το 2009 να είναι λιγότερες κατά 10,8% σε σχέση με τον εθνικό μ. ο. και κατά 33% σε σχέση με τον αντίστοιχο Ευρωπαϊκό, και το νοσηλευτικό προσωπικό υστερεί κατά 10% από τον εθνικό μ.ο. και κατά 50,4% από τον αντίστοιχο Ευρωπαϊκό. Λόγω των επιπτώσεων της κρίσης, εκτιμάται ότι η ζήτηση και η χρήση δημόσιων υπηρεσιών υγείας πρόκειται να αυξηθεί ραγδαία επηρεάζοντας το επίπεδο δημόσιας υγείας. Κατά την περίοδο 2009-2013 σημειώνεται αύξηση στους αριθμούς των νοσηλευόμενων στα νοσοκομεία της Π-ΑΜΘ κατά 43,2%. Ταυτόχρονα παρατηρείται αύξηση στα κρούσματα μολυσματικών νοσημάτων λόγω των πληθυσμών των παράνομων μεταναστών που φιλοξενούνται στο χώρο της ΠΑΜΘ, χωρίς όμως να υπάρχει προς το παρόν σαφής εθνική στρατηγική για τον τρόπο αντιμετώπισης του φαινομένου λόγω της εξελισσόμενης μεταρρύθμισης του συστήματος υγείας.

Ως κύριες ανάγκες στην ΠΑΜΘ καταγράφονται:

- κτιριακή βελτίωση υφισταμένων μονάδων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας Υγείας, κυρίως προς την κατεύθυνση ενεργειακής εξοικονόμησης (που θα καλυφθούν από την ΕΠ 4γ)
- ο εκσυγχρονισμός και αντικατάσταση πεπαλαιωμένου εξοπλισμού, και η λειτουργική αναβάθμιση των υποδομών με την προσθήκη ειδικών διαγνωστικών τμημάτων, κ.α., και
- η εξειδικευμένη εκπαίδευση των λειτουργών υγείας στη χρήση του νέου εξοπλισμού, των διαγνωστικών υπηρεσιών, κλπ.

3.2.8 Προνοιακές πολιτικές

Οι αδυναμίες και στρεβλώσεις στις προνοιακές πολιτικές στην Ελλάδα – και κατ' επέκταση και στην ΠΑΜΘ - εντοπίζονται κατά κύριο λόγο στην έλλειψη στοχευμένων στρατηγικών προστασίας των ατόμων που βρίσκονται σε κατάσταση ανάγκης και στην απουσία ολοκληρωμένων ενεργητικών δράσεων εργασιακής και κοινωνικής ένταξης των ευπαθών ομάδων (ΑΜΕΑ, ηλικιωμένοι, κλπ).

Εξαίρεση αποτελεί η λειτουργία των Κέντρων Στήριξης Ευπαθών Ομάδων που στοχεύει την καταπολέμηση του αποκλεισμού που υφίστανται κοινωνικά ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού, όπως οι Ρομά. Μέσω των ΚΣΕΟ λειτουργεί μία ολοκληρωμένη υποστηρικτική δομή, μέσω της οποίας θα παρέχεται πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας, πρόσβαση στην εκπαίδευση και στην απασχόληση, καθώς και ενέργειες ευαισθητοποίησης της τοπικής κοινωνίας για την ομαλή ένταξη της ομάδας στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο.

Συγκριμένα μέσω των ΚΣΕΟ παρέχονται:

- Υπηρεσίες στήριξης και κοινωνικής ένταξης: συμβουλευτικές υπηρεσίες για την ένταξη της οικογένειας στην ελληνική κοινωνία, στήριξη και ενεργοποίηση των γυναικών, παροχή βοήθειας για την διευκόλυνση και συνηγορία για τη ρύθμιση προνοιακών αιτημάτων, δικαστικών, αστικοδημοτικών και νομικών εκκρεμοτήτων, και πρωτοβάθμια ιατρική περίθαλψη.
- Υπηρεσίες για την προώθηση στην απασχόληση: υποστήριξη για την δημιουργία και ανάπτυξη Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών, συνεταιρισμών και επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας, υποστήριξη για ανεύρεση εργασίας, προώθηση σε δράσεις συμβουλευτικής και κατάρτισης.
- Υπηρεσίες ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης κοινού: ευαισθητοποίηση του κοινωνικού συνόλου και άρση των στερεοτύπων και προκαταλήψεων, ενημέρωση/ευαισθητοποίηση των ωφελουμένων για θέματα δημόσιας Υγείας.

Τη στιγμή αυτή λειτουργούν οκτώ ΚΣΕΟ στην Π-ΑΜΘ: από ένα στη Δράμα, στη Ξάνθη, στη Χρυσούπολη, στις Σάπες, στο Διδυμότειχο, και στην Ορεστιάδα, και δυο στην Κομοτηνή και εξυπηρετούν οικισμούς Ρομά συνολικού πληθυσμού 10.000 ατόμων.

Η σημαντικότερες ανάγκες περιλαμβάνουν:

- τη δημιουργία μηχανισμού συντονισμού των φορέων και δράσεων προνοιακής φύσης που λειτουργούν στην ΑΜΘ,
- την επέκταση της κάλυψης του πληθυσμού Ρομά από ΚΣΕΟ, και
- την κάλυψη άλλων ομάδων πληθυσμού που υπόκεινται ή απειλούνται από αποκλεισμό όπως οι μετανάστες.

3.2.9 Υπηρεσίες Υγείας

Ένα από τα οξύτερα προβλήματα που τα άτομα από ευπαθείς ομάδες πληθυσμού καλούνται να αντιμετωπίσουν είναι οι περιορισμοί πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας – πρόνοιας. Η συνεχιζόμενη ύφεση, η αύξηση της ανεργίας, η υποαπασχόληση, και η μετανάστευση, έχουν αναγκάσει μεγάλη μερίδα πολιτών να απολέσουν την ασφαλιστική τους ικανότητα και κατά συνέπεια την ιατροφαρμακευτική τους κάλυψη.

Ομάδες ευπαθών πληθυσμών, ωφελούμενοι μιας ήδη θεσμοθετημένης και συστηματοποιημένης μέριμνας όπως οι ΡΟΜΑ, ή οι άποροι καλύπτουν σε μεγάλο βαθμό τις ανάγκες τους αυτές μέσω βιβλιαρίων απορίας και δημοσίων υπηρεσιών μέριμνας (ΚΣΕΟ). Η παρατεταμένη εν τούτοις οικονομική κρίση έχει δημιουργήσει νέες ευάλωτες ομάδες πληθυσμού. Μακροχρόνια άνεργοι, ανασφάλιστοι ελεύθεροι επαγγελματίες, εργαζόμενοι σε καθεστώς μαύρης εργασίας, μετανάστες, χαμηλοσυνταξιούχοι, ασθενείς με οξεία ή χρόνια νοσήματα (χρόνια καρδιοπάθεια, πνευμονοπάθεια, διαβήτης κλπ), ασθενείς με ψυχική νόσο, αδυνατούν να καλύψουν το κόστος ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και αναλωσίμων, διαγνωστικών εξετάσεων και νοσηλίων. Σε αυτούς θα πρέπει να προστεθούν - μετά τις περικοπές ειδικών επιδομάτων (φυσιοθεραπείας, λογοθεραπείας, ψυχολογικής και οικογενειακής στήριξης) - τα άτομα με αναπηρίες, και οι παλιννοστούντες άνω των 65 ετών, οι οποίοι στερήθηκαν το δικαίωμα στη συνταξιοδότηση και την ασφάλιση. Επισημαίνεται ότι οι παλιννοστούντες αποτελούν σημαντικό τμήμα του πληθυσμού στην ΠΑΜΘ και ένα από τα πιο υποβαθμισμένα οικονομικά.

Τα στοιχεία που παραθέτουν οι Υγειονομικές Υπηρεσίες δείχνουν ότι οι μη δικαιούχοι ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης τείνουν να αρνούνται νοσηλείας λόγω αδυναμίας κάλυψης των νοσηλίων ενώ τα νοσοκομεία τείνουν να μειώνουν τις ημέρες νοσηλείας τους.

Οι κύριες διαπιστωμένες ανάγκες περιλαμβάνουν:

- κάλυψη ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, διαγνωστικών εξετάσεων και νοσηλίων για ανασφάλιστους,
- πρόσβαση σε υπηρεσίες και κέντρα παροχής υπηρεσιών αντιμετώπισης, αποκατάστασης, ψυχολογικής υποστήριξης και συμβουλευτικής σε χρόνια νοσούντες και ΑΜΕΑ,
- ενεργοποίηση δράσεων προληπτικής ιατρικής και προαγωγής της ατομικής υγείας (διαχείριση χρόνιων παθήσεων, ομάδες υψηλού κινδύνου κ.α.) για ομάδες πληθυσμού που βρίσκονται σε αποκλεισμό, και
- βελτίωση της πρόληψης έναντι παραγόντων κινδύνου για τη δημόσια υγεία.

3.2.10 Κοινωνική Επιχειρηματικότητα

Το επίπεδο δραστηριοποίησης φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας στην περιφέρεια είναι σχετικά χαμηλό. Στην ΠΑΜΘ έχουν ιδρυθεί 28 ΚΟΙΝΣΕΠ. Από αυτές, 8 δραστηριοποιούνται στον τομέα πολιτισμού - τουρισμού, 3 στον τομέα υπηρεσιών υγείας, 6 στην πρωτογενή παραγωγή και μεταποίηση τροφίμων, 4 στον τομέα εξωραϊσμού και καθαριότητας, 7 στον τομέα συμβουλευτικής, προγραμμάτων και μελετών. Παράλληλα η Κοινωνική Οικονομία μπορεί να δώσει διέξοδο στα προβλήματα από-ανάπτυξης και έλλειψης τραπεζικής πίστης ενώ κεφαλαιοποιεί τη μεγάλη παράδοση στο συνεταιριστικό κίνημα και την έκρηξη εθελοντισμού που παρατηρείται στην περιφέρεια.

Συνοπτικά λαμβάνοντας υπόψη την υφιστάμενη κατάσταση και τις αδυναμίες που παρουσιάζονται στην περιφέρεια της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, καταλήγουμε ότι οι προσπάθειες για την υποβοήθηση των ατόμων με πολλαπλά προβλήματα στην περιφέρεια πρέπει να συνδυασθεί με την ουσιαστική αύξηση της γνώσης που διαθέτουμε για τα άτομα αυτά και με την προσπάθεια να αναγνωρίσουμε τις πολιτικές που είναι κατάλληλες και παράγουν αποτελέσματα (αξιολόγηση). **Ως εκ τούτου το πρώτο στάδιο εκπόνησης του Επιχειρησιακού Σχεδίου για τον κοινωνικό αποκλεισμό επικεντρώνεται στην περιγραφή και αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης, καθώς και σε μια παρουσίαση του τι περιλαμβάνει το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Σχέδιο Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης 2014-2020 αναφορικά με τις πιο πάνω ομάδες στόχου.**

3.3 **ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ**

Η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης διατυπώνει την αναπτυξιακή της στρατηγική λαμβάνοντας υπόψη τα βασικά χαρακτηριστικά της υφιστάμενης κατάστασης της Περιφέρειας αλλά και την εξαιρετικά κρίσιμη κοινωνικό-οικονομική κατάσταση της χώρας, στοχεύοντας να συμβάλει στη συνολική ανάπτυξη της Ελληνικής οικονομίας, στη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής με παράλληλη προστασία του περιβάλλοντος. Έτσι λοιπόν, στην Ανατολική Μακεδονία - Θράκη, που παρουσιάζει το μεγαλύτερο αναπτυξιακό έλλειμμα, η **αναπτυξιακή στρατηγική** εστιάζει στην αναστροφή του αρνητικού κλίματος που δημιουργήθηκε από την πρόσφατη οικονομική κρίση, και η εδραίωση ενός **νέου προτύπου ανάπτυξης** το οποίο στοχεύει σε «**ενδογενή-αυτοτροφοδοτούμενη**» και όχι «**επιδοτούμενη**» **ανάπτυξη** και βασίζεται στην ανασυγκρότηση του παραγωγικού προτύπου μέσω:

- της **αξιοποίησης των διαθέσιμων και ανεκμετάλλεωτων περιφερειακών πόρων και υποδομών** καθώς και των διαθέσιμων εθνικών, ευρωπαϊκών και ιδιωτικών κεφαλαίων-ώστε να τροφοδοτηθεί βραχυπρόθεσμα η διαδικασία ενεργοποίησης των παραπάνω πόρων και να παραχθεί μακροπρόθεσμα τοπική υπεραξία που θα καταστήσει την αναπτυξιακή διαδικασία «αυτοτροφοδοτούμενη» και
- της **αξιοποίησης του ευρύτερου εξωτερικού γεωγραφικού περιβάλλοντος** (διασυνοριακή περιοχή, Μεσόγειος, αναδυόμενες αγορές Μαύρης Θάλασσας) και των εδραιωμένων / δυνητικών σχέσεων με αυτό.

Η υλοποίηση των παραπάνω πρέπει να γίνει μέσω της **ενίσχυσης των παραγόντων και διαδικασιών που επηρεάζουν την επιχειρηματική επιτυχία** και όχι με κίνητρα που απλώς επηρεάζουν τη χωροθέτηση επιχειρήσεων.

Έτσι, το αναπτυξιακό όραμα της ΠΑΜΘ για το 2020, λαμβάνοντας υπόψη και τα αποτελέσματα της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης σε ότι αφορά στους τομείς με συγκριτικό πλεονέκτημα, διατυπώνεται ως η:

«ανασυγκρότηση του παραγωγικού προτύπου της Περιφέρειας ώστε, να μετασχηματιστεί σε τουριστικό προορισμό αριστείας και σημαντικό βιομηχανικό πόλο, αξιοποιώντας το συγκριτικό της πλεονέκτημα στο αγροδιατροφικό σύμπλεγμα, το πλούσιο ενδογενές της δυναμικό, τη γεωγραφική της θέση και προωθώντας την κοινωνική συνοχή με την κινητοποίηση υφισταμένων αλλά και νέων κοινωνικών συλλογικοτήτων»

Η δε αναπτυξιακή της στρατηγική βασίζεται:

α. Στον τομέα της οικονομίας:

- Ενίσχυση επιλεγμένων οικονομικών δραστηριοτήτων με συγκριτικά πλεονεκτήματα ως πυλώνων ανάπτυξης της Περιφέρειας.
- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και επιχειρηματικής επιτυχίας μέσα από ταχεία ενσωμάτωση υφιστάμενης τεχνολογίας, παραγωγή εγχώριας καινοτομίας και επέκταση επιχειρήσεων στην αλυσίδα καθετοποίησης και διασύνδεση παραγωγικών δραστηριοτήτων.
- Βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και προώθηση σε νέες αγορές των πλέον εξαγωγίμων προϊόντων/υπηρεσιών.

β. Στον κοινωνικό τομέα:

- Βελτίωση των παρεχομένων υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας, μέσα από στοχευμένες δράσεις για την χωρίς διακρίσεις πρόσβαση όλων των κατοίκων της ΠΑΜΘ.
- Αύξηση της απασχόλησης και καταπολέμηση της φτώχειας, μέσα από την υλοποίηση ολοκληρωμένων τοπικών σχεδίων και πρωτοβουλιών, ενεργητικών πολιτικών για ένταξη στην αγορά εργασίας ειδικών ομάδων που βρίσκονται εκτός εργασίας, εκπαίδευσης, ή/και δια βίου μάθησης και την ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας ως μοντέλου οργάνωσης της παραγωγής, της οικονομίας και της συλλογικής ζωής.
- Βελτίωση των υποδομών και των υπηρεσιών εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης ποσοτικά και ποιοτικά, με τη συμπλήρωση της κτιριακής υποδομής, την πρόληψη και μείωση της σχολικής διαρροής, την ενίσχυση της συμμετοχής ειδικών ομάδων του πληθυσμού στην εκπαίδευση και σε προγράμματα δια βίου μάθησης και τη σύνδεση της κατάρτισης με τις ανάγκες του κοινωνικό-οικονομικού συστήματος της ΠΑΜΘ.

γ. Στον τομέα του περιβάλλοντος και των υποδομών:

- Διατήρηση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, ως αναγκαία προϋπόθεση για την ανάπτυξη της Π-ΑΜΘ, μέσα από τη βελτίωση της εφαρμογής των περιβαλλοντικών υποχρεώσεων, αξιοποίηση νέων τεχνολογιών μέτρησης και παρακολούθησης του περιβάλλοντος και τεχνολογιών διαχείρισης αποβλήτων, με έμφαση στην ανακύκλωση / επαναχρησιμοποίηση, μέσα από τη δημιουργία αποτελεσματικού δικτύου προστατευόμενων περιοχών και συνεργασίας με τις τοπικές κοινωνίες για την προώθηση σχεδιασμού με βάση τις αρχές της αειφορίας.

- Βιώσιμη αξιοποίηση των φυσικών πόρων και του δυναμικού ΑΠΕ μέσα από την προσέλκυση βιώσιμων επενδυτικών σχημάτων, την προώθηση αποτελεσματικότερης τεχνολογίας για τη μείωση των απωλειών και τη διαχείριση ακραίων φαινομένων και κρίσεων.
- Ανάπτυξη των ενεργειακών υποδομών μέσα από τη συνδυασμένη λειτουργία δικτύων και εγκαταστάσεων αποθήκευσης, εισαγωγής, εξαγωγής και μεταφοράς, κυρίως με την αξιοποίηση αγωγών μεταφοράς φυσικού αερίου .

Η αναπτυξιακή στρατηγική της ΠΑΜΘ θέτει ως **βασικούς στόχους**:

- **τη διεύρυνση της οικονομικής δραστηριότητας,**
- **την αύξηση της απασχόλησης,**
- **την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και**
- **τη βελτίωση της ελκυστικότητας της ΠΑΜΘ ως τόπο κατοικίας και παραγωγής.**

και περιλαμβάνει πλέγμα παρεμβάσεων που σχεδιάστηκαν και ιεραρχήθηκαν ώστε να ανταποκρίνονται τόσο στις άμεσες όσο και στις μακροπρόθεσμες αναπτυξιακές επιδιώξεις.

Οι πόροι των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ) της περιόδου 2014-2020, που αναλογούν στην ΠΑΜΘ, επαρκούν για την επίτευξη μικρού μέρους των στόχων της περιφερειακής αναπτυξιακής στρατηγικής και επομένως θα πρέπει να κατευθυνθούν στην επίτευξη **επιλεγμένων στόχων υψηλής προτεραιότητας** διασφαλίζοντας ταυτόχρονα και τη συμβολή στην επίτευξη των στόχων της πολιτικής συνοχής της Κοινότητας. Οι επιλεγμένοι αυτοί στόχοι υψηλής προτεραιότητας περιλαμβάνουν:

- Αντιμετώπιση της ανεργίας και της φτώχειας μέσω της επιχειρηματικότητας και μέσω της ένταξης μειονεκτικών ομάδων στην αγορά εργασίας.
- Αύξηση της ανταγωνιστικότητας / αποδοτικότητας της τοπικής αγροτικής οικονομίας μέσω της ανάπτυξης του αγροδιατροφικού τομέα.
- Αύξηση της ανταγωνιστικότητας της εγχώριας βιομηχανίας μέσα από την ενσωμάτωση τεχνολογίας, καινοτομίας (διάχυση των αποτελεσμάτων της έρευνας στις επιχειρήσεις και δικτύωση ερευνητικών ομάδων με επιλεγμένους κλάδους της μεταποίησης) και την ένταξη σε αλυσίδες αξίας και συνεργατικά σχήματα.
- Ενίσχυση της εξωστρέφειας του τριτογενή τομέα με βελτίωση της ποιότητας της τουριστικής προσφοράς.
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής και βελτίωση της ικανότητας υποδομών & δομών να στηρίζουν μακροπρόθεσμα την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, με έμφαση:
 - στην ενέργεια (γεωθερμία, βιομάζα),

- στις μεταφορές (διασύνδεση Εγνατίας, αξιοποίηση σιδηροδρόμου, αναβάθμιση υφιστάμενων οδικών υποδομών),
 - στην υγεία (βελτίωση αποδοτικότητας, κάλυψη υποεξυπηρετούμενων πληθυσμών),
 - στην εκπαίδευση (βελτίωση δεξιοτήτων & μορφωτικού επιπέδου, μείωση σχολικής διαρροής) και
 - στις ψηφιακές υπηρεσίες.
- Προώθηση της ισόρροπης ανάπτυξης της ΠΑΜΘ.
 - Προστασία του Περιβάλλοντος (αντιμετώπιση πλημμύρων, διαχείριση στερεών αποβλήτων, υδατικών πόρων και προστατευόμενων περιοχών).

3.4 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ

Οι Στόχοι της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και η συνεισφορά του ΠΕΠ στον τομέα της κοινωνικής ένταξης και φτώχειας:

Οι προγραμματιζόμενες παρεμβάσεις του Θ.Σ. 9, που εντάσσονται στον ΑΠ 3, συμβάλουν στον πρωταρχικό αυτό στόχο αφενός όσον αφορά τον κοινωνικό αποκλεισμό και αφετέρου όσον αφορά τη φτώχεια (η οποία αντιμετωπίζεται και μέσω του ΑΠ 1, με την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας). Σε σχέση με τον κοινωνικό αποκλεισμό προγραμματίζονται δράσεις για τους Ρομά μέσω των Κέντρων Ευπαθών Ομάδων που περιλαμβάνουν:

- **υπηρεσίες στήριξης και κοινωνικής ένταξης:** ένταξη στην ελληνική κοινωνία, στήριξη και ενεργοποίηση των γυναικών, ρύθμιση προνοιακών αιτημάτων και νομικών εκκρεμοτήτων, παροχή πρωτοβάθμιας ιατρικής περίθαλψης, κλπ,
- **υπηρεσίες που αποσκοπούν στην προώθηση της απασχόλησης:** στήριξη Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών (Ν.Ε.Ε.), συνεταιρισμών και επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας, κλπ,
- **υπηρεσίες ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης κοινού:** άρση των στερεοτύπων και προκαταλήψεων, διεξαγωγή ερευνών κλπ.

Τη στιγμή αυτή λειτουργούν κέντρα στη Δράμα, στην Ξάνθη, στη Χρυσούπολη, στις Σάπες, στο Διδυμότειχο, στην Ορεστιάδα, και δυο στην Κομοτηνή.

Οι Στόχοι της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και η συνεισφορά του ΠΕΠ στον τομέα της εκπαίδευσης/ σχολικής διαρροής:

Οι προγραμματιζόμενες παρεμβάσεις του ΘΣ 10, που εντάσσονται στον ΑΠ 3, συμβάλουν στον πρωταρχικό στόχο της μείωσης της σχολικής διαρροής μέσα από την προσφορά ε-

παρκών σχολικών υποδομών (σε ποσότητα, ποιότητα, και γεωγραφική προσβασιμότητα) σε σημεία που παρατηρείται σήμερα αυξημένη ζήτηση . Η στρατηγική αυτή επιχειρεί να κεφαλαιοποιήσει τις παρατηρούμενες τάσεις αύξησης του ποσοστού συμμετοχής ειδικών κοινωνικών ομάδων στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση (βλ. SWOT – Παράρτημα Γ), επιδρώντας έτσι μακροπρόθεσμα και στη βελτίωση της προοπτικής συμμετοχής τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Στο ΠΕΠ προβλέπονται μόνο δράσεις ΕΤΠΑ για το ΘΣ 10 και επομένως κρίνεται απαραίτητη η συνδρομή του προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια-βίου Μάθηση» για όλες τις δράσεις προώθησης στη δια-βίου μάθηση, αλλά και σύνδεσης της εκπαίδευσης με την οικονομία οι οποίες είναι καθοριστικές για την ανάπτυξη της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας.

Τέλος αναφορικά με την αυτό-απασχόληση και την επιχειρηματικότητα **Θεματικός Στόχος 8** (προώθηση της απασχόλησης και υποστήριξης της κινητικότητας των εργαζομένων) **και 10** (επένδυση στην Εκπαίδευση, την απόκτηση δεξιοτήτων και τη Δια βίου Μάθηση) Η προτεραιότητα αυτή εντάσσεται στο πλαίσιο του, τα κίνητρα θα πρέπει να στοχεύουν στην παραγωγή νέων/καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών, σε τομείς όπου υπάρχει συγκριτικό πλεονέκτημα.

Όπως προκύπτει από την **Περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης**²⁵ της ΠΑΜ-Θ, οι τομείς εκείνοι που έχουν συγκριτικό πλεονέκτημα είναι ο Αγροτικός Τομέας, με έμφαση σε προϊόντα τοπικής παραγωγής, θερμοκηπιακές καλλιέργειες, δενδροκαλλιέργειες, οπωροκηπευτικά, αγροτοδασοποιεία και τοπικά προϊόντα όπως μέλι, επιτραπέζια σταφύλια, μετάξι και οινοποιεία, και ο τομέας της Μεταποίησης- Τουρισμός με έμφαση σε μη μεταλλικά ορυκτά και πλαστικά- ελαστικά.

²⁵ Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας- Θράκης. «Περιφερειακή Στρατηγική Καινοτομίας Έξυπνης Εξειδίκευσης». Ιούνιος 2014

4. ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ

4.1. ΕΡΕΥΝΑ ΠΕΔΙΟΥ - ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ – ΥΛΟΠΟΙΟΥΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΑ

Η περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης έγινε μέσα στο περιοριστικό πλαίσιο που θέτουν οι παρακάτω πηγές.

- Έρευνες από την ΕΛ. ΣΤΑΤ.
 1. Έρευνα εισοδήματος και συνθηκών διαβίωσης των νοικοκυριών, που δεν δίνει εικόνα της φτωχοποίησης σε επίπεδο Περιφέρειας, αλλά δείχνει την γενικότερη τάση.
 2. Έρευνα εργατικού δυναμικού με ποσοστά ανεργίας και απασχόλησης σε επίπεδο Περιφέρειας με έτος αναφοράς το 2012.
 3. Απογραφή του πληθυσμού του 2011 με στοιχεία δημογραφικά και απασχόλησης – ανεργίας ανά Δήμο.
- Τα στοιχεία της BCS για τα εισοδήματα παρά το γεγονός ότι αναφέρονται στο 2012 και δίνουν μια κατεύθυνση στον χωρικό προσδιορισμό των φτωχών περιοχών :
 1. Αναφέρονται στο μέσο εισόδημα, άρα δεν μπορούν να εντοπίσουν θύλακες βάθμισης π. χ μέσα στα αστικά κέντρα τα οποία έχουν υψηλούς μέσους όρους.
 2. Δεν περιλαμβάνουν μη δηλωθέντα εισοδήματα (π.χ για εισοδήματα κάτω από ένα όριο δεν ήταν υποχρεωτική η φορολογική δήλωση μέχρι το 2013)
 2. Πλήθος εξωγενών παραγόντων δίνουν μια εξελικτική εικόνα πολλές φορές λανθασμένη. (Το παράδειγμα της βελτίωσης των εισοδημάτων 2009-2012, όπου δεν λαμβάνεται υπόψη το γεγονός, ότι το 2012 στο εισόδημα των αγροτών υπολογίστηκαν και οι αποζημιώσεις από τις θεομηνίες είναι χαρακτηριστικό).
- Για να αντιμετωπισθούν οι παραπάνω αδυναμίες των επίσημων στατιστικών στοιχείων και ερευνών, αλλά και να απεγκλωβιστεί η εικόνα από την ψυχρότητα των αριθμών, έγινε μια μεγάλη προσπάθεια, να συλλεχθούν στοιχεία και να καταγραφούν πολιτικές σε μία επιτόπια έρευνα, με τη ουσιαστική συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων στελεχών των Κοινωνικών Δομών της Αυτοδιοίκησης καθώς και των αρμόδιων αιρετών.

Είναι μια διαδικασία, που ξεκίνησε μέσω της Διαβούλευση για την σύνταξη του νέου ΠΕΠ, με τη δημιουργία Θεματικής Ομάδας Δράσεων ΕΚΤ, και η οποία στη συνέχεια διευρύνθηκε βάζοντας στο τραπέζι της συζήτησης περισσότερα από εξήντα άτομα, εκπροσώπους αλλά κυρίως εργαζόμενους στο πεδίο. Συντάχθηκε από κοινού ένας πίνακας – ερωτηματολόγιο, ο οποίος συμπληρώθηκε από τους 22 Δήμους με πραγματικά στοιχεία από τις κοινωνικές υπηρεσίες και με τους σχολιασμούς των στελεχών. Πρόκειται για μία συλλογική προσπάθεια, η οποία συνεχίζεται και εξειδικεύεται, διότι έγινε φανερό σε όλους τους συμμετέχοντες, οι οποίοι σε πολλές περιπτώσεις ήρθαν για πρώτη φορά σε επαφή μεταξύ τους εξ αιτίας του έργου, ότι ο καλύτερος τρόπος αξιοποίησης των υπαρχόντων πόρων είναι η συνεχής ενημέρωση για την κατάσταση στο πεδίο και η ανταλλαγή εμπειριών και τεχνογνωσίας.

Γνωρίζουμε ότι και αυτή η προσέγγιση παρουσιάζει μεγάλες αδυναμίες και ότι η ανάλυση των συλλεχθέντων στοιχείων είναι ελλιπής και όχι ιδιαίτερα συστηματική, κυρίως λόγω της ανομοιογένειας των πηγών και του διαθέσιμου χρόνου. Για παράδειγμα ένα σοβαρό θέμα προκύπτει από τα διαφορετικά κριτήρια ένταξης των ωφελουμένων σε καθεστώς προστασίας ανάλογα με την Υπηρεσία στην οποία απευθύνονται, όπως επίσης και το οριζόντιο θέμα της προστασίας των προσωπικών δεδομένων.

Θεωρούμε παρά ταύτα, ότι αποτελεί την αρχή μιας δυναμικής συνεργασίας, η οποία φιλοδοξούμε να μορφοποιηθεί σε μία **μόνιμη Δομή** συντονισμού, δικτύωσης (προς το εσωτερικό και το εξωτερικό περιβάλλον), παρακολούθησης, αξιολόγησης και επαναπροσδιορισμού όλων των δράσεων ένταξης και καταπολέμησης της φτώχειας στην Περιφέρεια.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΒΡΟΥ

ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ: Μόνιμος πληθυσμός **37.695** Μέση ηλικία : **45,3**

Απασχολούμενοι: **12.657** Ζητούσαν Εργασία :**1.942** Μαθητές/Σπουδαστές :**4.340** Συνταξιούχοι:**11.625** Οικιακά:**3.510** Λοιπά:**3.621**

Απασχόληση :Πρωτογενής: **3.348** Δευτερογενής: **1.251** Τριτογενής: **8.058**

Είναι ο αστικός δήμος του βορίου Έβρου που συγκεντρώνει δραστηριότητες του τριτογενή τομέα με πολύ μικρή συμμετοχή των άλλων δύο τομέων και με μεγάλο αριθμό συνταξιούχων της τρίτης ηλικίας.

Στο Δήμο λειτουργούν:

Συσσίτιο του Δήμου που εξυπηρετεί από το 2009 μέχρι σήμερα κατά μέσο όρο **400** άτομα το χρόνο, εκ των οποίων ένα μικρό αλλά αυξανόμενο ποσοστό είναι μαθητές πρωτοβάθμι-

ας εκπαίδευσης. Σύμφωνα με τα στοιχεία των στελεχών του Δήμου έχει αυξηθεί το ποσοστό των ατόμων που διαμένουν σε νοικοκυριά χωρίς κανέναν εργαζόμενο με αποτέλεσμα να αυξηθεί και ο αριθμός ατόμων που απευθύνονται στα κέντρα σίτισης. Επίσης έχει αυξηθεί το τελευταίο έτος σύμφωνα με την καταγραφή περιστατικών ο αριθμός παιδιών που επηρεάζονται από συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού. Για το 2014 διπλασιάστηκαν τα αιτήματα σίτισης για παιδιά από τα δημοτικά Σχολεία Ορεστιάδας.

Συσσίτιο της Μητρόπολης Διδυμοτείχου, Ορεστιάδας & Σουφλίου όπου σημειώθηκε μια αύξηση της τάξεως του **366%**, με το 25% των ωφελομένων να είναι παιδιά.

Κοινωνικό παντοπωλείο, το οποίο προσφέρει τρόφιμα σε 163 οικογένειες.

Βοήθεια στο Σπίτι, δομή που προσφέρει υπηρεσίες σε **450** ηλικιωμένους και ΑΜΕΑ, άτομα μοναχικά, με πολύ χαμηλά εισοδήματα, όπου σε συνεργασία με τη δομή του συσσιτίου μεταφέρονται και γεύματα κατ'οίκον.

Κοινωνικό Ιατρείο- Φαρμακείο της Μητρόπολης Διδυμοτείχου, Ορεστιάδας

& Σουφλίου: εξυπηρετεί 60 ανασφάλιστους, μεγάλο μέρος των οποίων είναι παιδιά.

Κέντρο Στήριξης Ρομά και Ευπαθών Ομάδων. Στην περιοχή Δήμου Ορεστιάδας υπάρχουν συνολικά τρεις οικισμοί-καταυλισμοί. Οι δυο στις περιοχές της Σαγήνης και της Κλεισσούς, και ένας στο χωριό Χειμώνιο. Το σύνολο των ατόμων που διαβιούν σε αυτούς είναι περίπου **900**, οι περισσότεροι σε συνθήκες ακραίας φτώχειας (προνοιακά επιδόματα, μαύρη και περιστασιακή απασχόληση, παιδική εργασία 70%). Το κέντρο στηρίζει το σύνολο του πληθυσμού με ποικίλες δράσεις όπως: προληπτικής ιατρικής, ενισχυτικής διδασκαλίας, εκπαίδευσης ενηλίκων, διευκόλυνση πρόσβασης σε υπηρεσίες κ.ά.

Παιδικοί Σταθμοί ΕΣΠΑ φιλοξενούν περίπου 100 παιδιά.

Σύμφωνα με τα διαχρονικά στοιχεία από τις Κοινωνικές Δομές που υλοποιεί το ΝΠΔΔ-Κέντρο Κοινωνικής Προστασίας Αλληλεγγύης και Αθλητισμού Δήμου Ορεστιάδας (Βοήθεια στο σπίτι, Κέντρο Στήριξης Ρομά και Ευπαθών Ομάδων, Κέντρα σίτισης) αλλά και την καθημερινή επαφή των στελεχών με τους πολίτες εκτιμάται ότι οι συνθήκες διαβίωσης των νοικοκυριών που παραδοσιακά πλήττονται από τη φτώχεια γίνονται όλο και πιο δύσκολες. Επίσης προστίθενται και νέες κατηγορίες όπως χαμηλοσυνταξιούχοι, νοικοκυριά χωρίς κανένα εργαζόμενο, μονογονεϊκές οικογένειες, που πριν το 2010 ήταν στα όρια της φτώχειας.

ΔΗΜΟΣ ΣΟΥΦΛΙΟΥ: Μόνιμος πληθυσμός:**14.941** Μέση ηλικία:**46,4** Απασχολούμενοι:**4.471**

Ζητούσαν Εργασία:**656** Μαθητές/Σπουδαστές:**1.787**

Συνταξιούχοι:**5.153** Οικιακά:**1.621** Λοιπά:**1.253**

Απασχόληση: Πρωτογενής:**1.598** Δευτερογενής:**502** Τριτογενής:**2.371**

Αγροτικός Δήμος με έναν δευτερογενή τομέα ήδη σε παρακμή από τα μέσα του περασμένου αιώνα (μετάξι), με μεγάλη διασπορά οικισμών. Το συνεχώς αυξανόμενο ποσοστό γερασμένου πληθυσμού σε συνδυασμό με την εσωτερική μετανάστευση του νεαρού πληθυσμού, κυρίως των γυναικών, αποτελεί το μεγαλύτερο κοινωνικό πρόβλημα σύμφωνα με τα αρμόδια στελέχη του Δήμου. Η εντατική προσπάθεια των Υπηρεσιών, στις οποίες περιλαμβάνεται και η πλήρης καταγραφή των ευπαθών ομάδων πληθυσμού, μειώνει σημαντικά τις συνέπειες, με ανασταλτικό παράγοντα την έλλειψη συντονιστικού οργάνου σε επίπεδο Π.Ε.

Στο Δήμο λειτουργούν:

Συσσίτιο του Δήμου που εξυπηρετεί **126** άτομα, κυρίως ηλικιωμένους, αλλά με αυξανόμενους ρυθμούς και άλλους αδύναμους πολίτες.

Βοήθεια στο Σπίτι με **2** δομές που επισκέπτονται και στηρίζουν **225** ηλικιωμένους

Κοινωνική μέριμνα που στηρίζει **200** άτομα.

ΚΑΠΗ 2 δομές με **1350** μέλη.

Παιδικοί σταθμοί 4 δομές με **70** παιδιά

Τα στελέχη και οι αιρετοί του Δήμου έχουν καταθέσει πλήθος προτάσεων κατά τη διαβούλευση και μέσω των ερωτηματολογίων της ΕΥΣΕΚΤ με κυρίαρχο αίτημα την δημιουργία **μόνιμου μηχανισμού** σε επίπεδο Π.Ε, για τον συντονισμό και την παρακολούθηση των δράσεων καταπολέμησης της Φτώχειας, την επεξεργασία και διάχυση της πληροφόρησης και την υπεύθυνη δικτύωση σε περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

ΔΗΜΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ Μόνιμος πληθυσμός:**72.959** Μέση ηλικία:**40,1**

Απασχολούμενοι:**25.044** Ζητούσαν Εργασία:**5.175** Μαθητές/Σπουδαστές:**12.062** Συνταξιούχοι:**16.031** Οικιακά:**7.435** Λοιπά:**7.212**

Απασχόληση: Πρωτογενής:**1.897** Δευτερογενής:**3.198** Τριτογενής:**19.949**

Ο μητροπολιτικός Δήμος της ΠΕ Έβρου, διοικητικό και οικονομικό κέντρο με το ανώτερο μέσο φορολογούμενο εισόδημα στην ΠΕ και στο μέσο όρο της Χώρας, αλλά και έναν πληθυσμό **3500** περίπου μουσουλμάνων, πιθανώς Ρομά που ζει στις παρυφές της πόλης και πολύ κάτω από το όριο της φτώχειας.

Στο Δήμο λειτουργούν:

Δομές Συσσιτίων - Από Υπηρεσίες του Δήμου που σιτίζουν **250** άτομα και **180** μαθητές Α' βάθμιας εκπαίδευσης

Συσσίτιο Μητρόπολης Αλεξανδρούπολης, Τραϊανούπολης & Σαμοθράκης:

λειτουργεί εδώ και τρία χρόνια. Από το 2013 χορηγεί **250** μερίδες φαγητού ημερησίως.

Κοινωνικό Παντοπωλείο : εξυπηρέτησε **840** άτομα το 2012 και **1023** το 2013.

Τράπεζα μεταχειρισμένων ειδών: **532** άτομα το 2012 και **534** το 2013.

Κοινωνικό Ιατρείο : το επισκέφθηκαν **900** άτομα το 2012 και **1200** το 2013.

Κοινωνικό Φαρμακείο: παρείχε δωρεάν φαρμακευτική αγωγή σε **750** το 2012. και **1100** το 2013 άνεργους ανασφάλιστους με τη στήριξη εθελοντών.

Βοήθεια στο Σπίτι : Το 2013 από τρεις δομές στηρίχθηκαν **300** ηλικιωμένοι.

Παιδικοί Σταθμοί : φιλοξενούν περί τα **650** παιδιά κάθε χρόνο.

Κοινωνικά διδασκαλεία : στηρίζουν με την βοήθεια εθελοντών **50** μαθητές

Μεγάλα προβλήματα αντιμετωπίζει ο πληθυσμός των μουσουλμάνων της περιοχής «Τέρμα Άβαντος» όπως ανεργία, αναλφαβητισμό, σχολική διαρροή, χρήση ουσιών, αυθαίρετη δόμηση και λοιπά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Ρομά στο σύνολο της χώρας. Κύριο εισόδημα τα πολυτεχνικά επιδόματα και τα επιδόματα πρόνοιας. Ο οικισμός τους περιλαμβάνεται στο «**Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης για την Ένταξη των ΡΟΜΑ και πληθυσμών που διαμένουν σε Ιδιαίτερα Υποβαθμισμένους Οικισμούς της Περιφέρειας ΑΜΘ**» και έχουν ήδη ολοκληρωθεί έργα υποδομών ύψους **1.679.669 €** που αφορούν ένα σημαντικό αντιπλημμυρικό έργο και δημιουργία ασφαλούς πρόσβασης (πεζογέφυρες, πεζοδρόμια, ηλεκτροφωτισμός, εξωραϊσμός του χώρου). Δράσεις «τύπου» ΕΚΤ προβλέπονται στο Επιχειρησιακό και θα υλοποιηθούν στην νέα προγραμματική περίοδο.

Το μεγαλύτερο βάρος της κοινωνικής πολιτικής έχει αναλάβει το «Πολυκοινωνικό κέντρο» (Ν.Π.Δ.Δ). το οποίο σχεδιάζει πολιτικές με βάση τις ανάγκες, όπως καθημερινά εμφανίζο-

νται, προσπαθώντας να αξιοποιήσει νέα μοντέλα – καλές πρακτικές και νέες πηγές χρηματοδότησης, προωθώντας παράλληλα τον εθελοντισμό. Από την εμπειρία της λειτουργίας του Φορέα, προκύπτει και εδώ η ανάγκη δημιουργίας συντονιστικού φορέα σε επίπεδο ΠΕ.

Η Περιφερειακή Ενότητα Έβρου με τα δύο αστικά κέντρα (Αλεξανδρούπολη και Ορεστιάδα) στις γεωγραφικές της άκρες και τις κωμοπόλεις Σουφλί και Διδυμότειχο στο ενδιάμεσο, με μόνη την Αλεξανδρούπολη να βρίσκεται εισοδηματικά στο μέσο όρο της Χώρας, έχει ένα πλήθος οικισμών, που παρουσιάζουν έναν εισοδηματικό μέσο όρο κάτω από αυτόν της χώρας, και πολλοί από αυτούς κάτω του ορίου φτώχειας (11.986)-2012.

Η απόσταση των οικισμών από τα αστικά και ημιαστικά κέντρα, σε συνδυασμό με το ανοκλήρωτο οδικό δίκτυο, δημιουργεί προβλήματα στην παροχή υπηρεσιών (υγείας, κοινωνικής φροντίδας, εκπαίδευσης) με αποτέλεσμα την μετανάστευση των νέων και όσων ηλικιωμένων έχουν αυτή την δυνατότητα.

Από τα υπάρχοντα στοιχεία καταγράφουμε έναν αριθμό **4.570** ανασφάλιστων πολιτών, οι οποίοι καλύπτονται, από τα «**βιβλιάρια υγείας**» της Πρόνοιας για 2013 με αυξητικές τάσεις της τάξης του **10-15%**, σύμφωνα με τις μέχρι στιγμής καταγραφές για το 2014. Πολλοί από τους δικαιούχους δηλώνουν μηδενικά εισοδήματα και η εργασία τους είναι συνήθως περιστασιακή και αδήλωτη.

Τα προνοιακά **επιδόματα** κάλυπταν έως το 2012 περίπου **4000** άτομα και μόνο μετά την αυστηροποίηση των κριτηρίων και τις καθυστερήσεις των επιτροπών μειώθηκαν σε **2550** το 2013. Οι επανασυνδέσεις ρεύματος λόγω αδυναμίας των νοικοκυριών φτάνουν τις **150** για το 2013.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΒΑΛΑΣ

ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ Μόνιμος πληθυσμός: **70.501** Μέση ηλικία: **43**

Απασχολούμενοι: **22.033** Ζητούσαν Εργασία: **5.987** Μαθητές/Σπουδαστές: **12.282** Συνταξιούχοι: **17.449** Οικιακά: **7.702** Λοιπά: **5.048**

Απασχόληση: Πρωτογενής: **1.185** Δευτερογενής: **4.084** Τριτογενής: **16.764**

Παραδοσιακό κέντρο μεταποίησης της Περιφέρειας, λιμάνι, με εξαιρετικό παρελθόν στην βιομηχανία καπνού, αλλά και πιο πρόσφατα στην χημική και πετρελαϊκή που βρίσκεται σε πλήρη παρακμή (επιβιώνουν η Βιομηχανία Φωσφορικών Λιπασμάτων και τα πετρέλαια του

Πρίνου). Τα τελευταία χρόνια, κάτω και από την πίεση των συνεπειών της αποβιομηχάνισης, αναπτύχθηκε ένα ισχυρό δίκτυο κοινωνικής προστασίας αστικού τύπου, με την εμπλοκή της Αυτοδιοίκησης, ΜΚΟ, εθελοντών, επιστημονικών συλλόγων και Ευρωπαϊκών πόρων.

Στο Δήμο λειτουργούν

Δομές Συσσιτίων: από Μητρόπολη με **180** ωφελούμενους επίσης Κάθε μήνα δίδεται ένα επίδομα **οικονομικής ενίσχυσης** σε **200** οικογένειες, λειτουργεί Κέντρο Ιματισμού από όπου το έτος 2013 διανεμήθηκαν **6.000** τεμάχια. Μέσω του ταμείου Υποτροφιών δίνονται **υποτροφίες** σε άπορους προκειμένου να καταφέρουν να ολοκληρώσουν τον κύκλο των σπουδών τους και τέλος η Ιερά Μητρόπολη έχει στην ιδιοκτησία της τρία (3) διαμερίσματα στην Θεσσαλονίκη όπου τα διαθέτει δωρεάν σε άπορους φοιτητές.

Κοινωνικά Παντοπωλεία : λειτουργούν 2 Δομές και συγκεκριμένα 1 στην Δημοτική Ενότητα Καβάλας και μία στη Δημοτική Ενότητα Φιλίππων με **588** εξυπηρετούμενους για το 2013 με αύξηση **400%** από το 2009

Έκτακτη επιδότηση: για αγορά τροφίμων για τις περιόδους των εορτών, η οποία αφορούσε **900** οικογένειες δεν είναι πλέον δυνατή τα τελευταία δύο χρόνια.

Κοινωνικό Ιατρείο - Φαρμακείο: πρωτοβουλία του Δήμου Καβάλας. Η λειτουργία του ξεκίνησε τον Ιούνιο του 2012 με 22 ωφελούμενους. Το τρέχον χρονικό διάστημα εξυπηρετούνται περίπου **530** άτομα. Μέχρι και σήμερα έχουν καταγραφεί **3.000** δωρεάν επισκέψεις.

Στο Κοινωνικό Φαρμακείο – Ιατρείο παρέχουν εθελοντικά τις υπηρεσίες τους **10** γιατροί του ΕΣΥ, **35** ιδιώτες γιατροί **13** ειδικοτήτων και **167** φαρμακοποιοί. Έχει στηθεί ένα αξιολογικό δίκτυο μέσα από το οποίο οι ωφελούμενοι δύνανται να έχουν πρόσβαση και σε διαγνωστικές εξετάσεις, π.χ. Β επιπέδου για τις εγκύους, αιματολογικές εξετάσεις, μαγνητικές εξετάσεις και παρέχεται η δυνατότητα πρόσβασης στο νοσοκομείο για νοσηλεία.

Οι Γιατροί του Κόσμου εμβολιάζουν τα ανασφάλιστα παιδιά έχοντας ολοκληρώσει το σύνολο του βασικού εμβολιασμού.

Δημοτικά Ιατρεία Ιατροί διαφόρων ειδικοτήτων παρέχουν πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας στους Δημότες όλων των ασφαλιστικών ταμείων με ιατρικές εξετάσεις, συνταγογράφηση φαρμάκων, ενέργειες προληπτικής ιατρικής, ιατροκοινωνικές συμβουλές, αγωγή υγείας κ.α. και τα οποία εξυπηρέτησαν **21.600** ασθενείς.

Κοινωνικός Συνεταιρισμός Περιορισμένης Ευθύνης Ν. Καβάλας – Τομέας Ψυχικής Υγείας
Ο Δήμος Καβάλας μέσω προγραμματικής σύμβασης αναθέτει την καθαριότητα και ευπρε-

πισμό όλων των γηπέδων του Δήμου Καβάλας απασχολώντας τριάντα **(30) άτομα Α.Μ.Ε.Α.** και γενικού πληθυσμού.

Βοήθεια στο Σπίτι: Στο Δήμο Καβάλας λειτουργούν έξι (6) δομές και εξυπηρετούν κατά μέσο όρο **500** ηλικιωμένους τα τελευταία πέντε χρόνια.

Παιδικοί Σταθμοί: κατά το 2013 φιλοξένησαν **853** παιδιά.

Η εικόνα των **Ευπαθών Ομάδων** που αντιμετωπίζουν προβλήματα, όπως καταγράφονται από τις υπηρεσίες του Δήμου :

- Μικρή ομάδα Ρομά, οι οποίοι ζουν στο περιθώριο.
- Οικονομικοί μετανάστες, οι οποίοι κατάγονται κυρίως από την Αλβανία και όσοι δεν επαναπατρίστηκαν τα δύο τελευταία χρόνια, πλήττονται από την ανεργία.
- Παλιννοστούντες ομογενείς, οι οποίοι ασχολούνταν κυρίως με το μικρεμπόριο. - Ιδιαίτερα ευάλωτοι είναι οι ανειδίκευτοι εργάτες, όσοι στερούνται απολυτηρίου υποχρεωτικής εκπαίδευσης, και άτομα με ειδικές ανάγκες, λόγω παντελούς έλλειψης προσφοράς θέσεων εργασίας προς αυτούς(το μορφωτικό επίπεδο φαίνεται να είναι μια ασπίδα προστασίας, καθώς διευκολύνει την κοινωνική δικτύωση).
- Επισημαίνεται επίσης η είσοδος στην κατηγορία των φτωχών ενός μεγάλου τμήματος των ελεύθερων επαγγελματιών, οι οποίοι αδυνατούν να ανταπεξέλθουν στις φορολογικές και κυρίως τις ασφαλιστικές τους υποχρεώσεις, με αποτέλεσμα να καλύπτονται περιστασιακά και προσωρινά από βιβλιάρια ανασφάλιστων.

Χωρική Κατανομή: Συγκέντρωση πληθυσμού οικονομικών μεταναστών και ελλήνων ομογενών στην πόλη της Καβάλας. Συγκέντρωση Παλιννοστούντων στο οικισμό Νέος Ζυγός, (περί τις τριάντα οικογένειες), οι οποίοι στην πλειοψηφία τους είναι άνεργοι και υποστηρίζονται από τις Κοινωνικές Δομές.

ΔΗΜΟΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ Μόνιμος πληθυσμός:**32.085** Μέση ηλικία: **44** Απασχολούμενοι: **9.849**
Ζητούσαν Εργασία: **2.241** Μαθητές/Σπουδαστές: **4.455** Συνταξιούχοι: **9.222** Οικιακά: **3.670**
Λοιπά: **2.648**

Απασχόληση: Πρωτογενής:**3.173** Δευτερογενής:**1.868** Τριτογενής:**4.808**

Ο Δήμος με κέντρο την Ελευθερούπολη με μεγάλη ποικιλία στην αγροτική παραγωγή χτυπήθηκε από την κρίση, με αποτέλεσμα την απότομη αύξηση της ανεργίας, η οποία οδηγεί

σημαντικό μέρος του πληθυσμού σε καταστάσεις ακραίας φτώχειας, στις οποίες δεν μπορούν να ανταποκριθούν τα παραδοσιακά δίκτυα κοινωνικής αλληλεγγύης.

Στο Δήμο λειτουργούν

Διανομή τροφίμων: Το έτος 2012 επωφελήθηκαν 590 οικογένειες ενώ το 2013 **557** οικογένειες. Διαμέσου πόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης δόθηκαν είδη τροφίμων σε 1.111 ωφελούμενους το 2012 και σε **1.572** ωφελούμενους το 2013.

Συσσίτιο: Ιεράς Μητρόπολης Ελευθερουπόλεως: Καθημερινά σιτίζονται περίπου **100** άτομα, διανέμονται ετησίως **τρόφιμα** περίπου σε **413** οικογένειες, ενώ δίδονται **υποτροφίες** σε **16** φοιτητές που οι οικογένειές τους αντιμετωπίζουν σοβαρά οικονομικά προβλήματα.

Στήριξη: με είδη πρώτης ανάγκης αλλά και οικονομικά περίπου **70** οικογένειες (ΦΙΛΟΠΤΩΧΟΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΟΛΗΣ “Η ΑΡΩΓΗ”)

Δίκτυο Εθελοντών υποΣΤΗΡΙΖΩ: υποστηρίζεται από το Δήμο Παγγαίου και έχει υλοποιήσει μέχρι τώρα δράσεις διανομής βασικών ειδών διατροφής και ρουχισμού σε οικονομικά αδύναμες οικογένειες. Παράλληλα μέσω της ιστοσελίδας του Δήμου συντονίζονται δράσεις εθελοντών για **αγορές προϊόντων χωρίς μεσάζοντες**.

Βοήθεια Στο Σπίτι: εξυπηρετούνται κατά μέσο όρο **350** ηλικιωμένοι.

Παιδικοί Σταθμοί: : κατά το 2013 φιλοξένησαν **229** παιδιά, με αύξηση της τάξεως του 80% από το 2010.

Για την εικόνα της φτώχειας στο Δήμο, τα αρμόδια στελέχη του σημειώνουν ότι πλην των συνταξιούχων, οι οποίοι έχουν μεν ένα σταθερό εισόδημα, το οποίο όμως είναι ίσο ή και χαμηλότερο των επιδομάτων του ΟΑΕΔ (συντάξεις ΟΓΑ), εντοπίζονται οι εξής κατηγορίας φτώχειας: οι οικονομικά αδύναμοι (άτομα με περιορισμένους πόρους και χαμηλή πιστοληπτική ικανότητα), άτομα σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης (π.χ θύματα φυσικού καταστροφών ή έκτακτων γεγονότων), ηλικιωμένοι, άτομα με αναπηρίες ή με χρόνιες ασθένειες άτομα με ψυχικές παθήσεις, παιδιά και εφήβους σε συνθήκες κρίσης, πολύτεκνες και μονογονεϊκές οικογένειες, χρήστες τοξικών ουσιών, αποφυλακισμένοι και παλιννοστούντες.

ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΥ Μόνιμος πληθυσμός:**22.331** Μέση ηλικία:**44,5** Απασχολούμενοι:**7.060** Ζητούσαν Εργασία:**1.612** Μαθητές/Σπουδαστές:**2.920** Συνταξιούχοι:**6.360** Οικιακά:**2.534** Λοιπά:**1.845**

Απασχόληση: Πρωτογενής:**2.078** Δευτερογενής:**1.362** Τριτογενής:**3.620**

Ο Δήμος παρά το γεγονός ότι διαθέτει μία σχετικά πλούσια πεδινή περιοχή περιλαμβάνει και έναν ορεινό όγκο, με προβλήματα γήρανσης του πληθυσμού, απομόνωσης, μετανάστευσης και καταστροφής της παραγωγικής βάσης. Στην πεδινή περιοχή οι οικισμοί των Ρομά, οι οποίοι περιλαμβάνονται στο «**Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης για την Ένταξη των ΡΟΜΑ και πληθυσμών που διαμένουν σε Ιδιαίτερα Υποβαθμισμένους Οικισμούς της Περιφέρειας ΑΜΘ**», στηρίζονται από το κέντρο στο Χρυσόχωρι.

Στο Δήμο λειτουργούν

Χορήγηση συσσιτίου σε μαθητές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

(πρωινό) Ο αριθμός των μαθητών που σιτίζονται είναι **2.300** καθημερινά.

Χορήγηση ξηράς τροφής από το ΝΠΔΔ ΕΥΝΕΣΤΙΑ: ωφελούμενοι **1241** άτομα.

Τραπέζι Αγάπης Εκκλησίας Αγ. Δημητρίου σιτίζει περί τα **80** άτομα κάθε χρόνο.

Βοήθεια στο Σπίτι : 2 δομές οι οποίες φροντίζουν **170** μοναχικούς ηλικιωμένους κατά μέσο όρο κάθε χρόνο.

Παιδικοί Σταθμοί: Για το 2012-2013 **155** παιδιά.

Χορήγηση καύσιμης ύλης (Καυσόξυλα) σε **612** νοικοκυριά.

Επανασυνδέσεις Ρεύματος: **33** νοικοκυριά.

Κέντρο Στήριξης Ρομά: στους οικισμούς Ν. Καριά, Πηγές και Χρυσόχωρι οι ωφελούμενοι είναι **576** άτομα και κατά το 2013 εξυπηρετήθηκαν **1.390** αιτήματα + **380** εμβολιασμοί, μία αύξηση 100% από το 2010.

Παρά το γεγονός ότι ο Δήμος έχει αναπτύξει ένα αξιόλογο δίκτυο για την καταπολέμηση της φτώχειας και οι υπηρεσίες του καταβάλουν μεγάλες προσπάθειες να αντεπεξέλθουν, τα προβλήματα ακραίας φτώχειας εντείνονται.

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα στοιχεία του ΝΠΔΔ ΕΥΝΕΣΤΙΑ, έχουν υποβάλλει αίτημα για χορήγηση βοήθειας περίπου **2.000** νοικοκυριά.

Πρόβλημα οικονομικής ανέχειας παρουσιάζεται στον **ορεινό όγκο** όπου παρέμειναν στην πλειοψηφία οι ηλικιωμένοι καθώς οι νεαρότερης ηλικίας έχουν μεταναστεύσει.

Οι οικισμοί των **Ρομά** πλήττονται λόγω της εισροής αλλοδαπών που τους έχουν αποκλείσει από τις αγροτικές εργασίες, όπου απασχολούνταν παραδοσιακά. Παρατηρείται επίσης το φαινόμενο να **επιστρέφουν** οικογένειες από τα αστικά κέντρα και να εγκαθίστανται με τις πατρικές τους οικογένειες καθώς έχουν μείνει άνεργοι και δεν μπορούν να επιβιώσουν.

Πολλοί **επαγγελματίες** της περιοχής έχουν κλείσει τις επιχειρήσεις τους και **οφείλουν** μεγάλα ποσά στην εφορία αλλά και στα ασφαλιστικά τους ταμεία, με αποτέλεσμα να βρίσκονται και εκτός ασφαλιστικού συστήματος.

Οι **παλιννοστούντες** έχουν ενσωματωθεί πλέον με τον γηγενή πληθυσμό, όμως ιδιαίτερα βάλλονται οι **ηλικιωμένοι**, των οποίων έχουν ανασταλεί οι συντάξεις και δεν έχουν πόρους ζωής. Στην κατηγορία αυτή υπήρξε μετανάστευση για εργασιακούς λόγους στην Κύπρο, αναφέρθηκαν όμως και περιστατικά επιστροφής στην Ρωσία.

Ελπίδα ανάκαμψης αποτελεί η αναμενόμενη αξιοποίηση του γεωθερμικού πεδίου, με μία δραστική αναδιάρθρωση της αγροτικής παραγωγής και τον προσανατολισμό της σε δυναμικές θερμοκηπιακές καλλιέργειες.

ΔΗΜΟΣ ΘΑΣΟΥ Μόνιμος πληθυσμός:**13.770** Μέση ηλικία:**45** Απασχολούμενοι:**4.478** Ζητούσαν Εργασία:990 Μαθητές/Σπουδαστές:**1.765**

Συνταξιούχοι:**3.918** Οικιακά:**1.613** Λοιπά:**1.006**

Απασχόληση: Πρωτογενής:**648** Δευτερογενής:**854** Τριτογενής:**2.976**

Τα εισοδήματα των κατοίκων προέρχονται από την υψηλής ποιότητας αγροτική παραγωγή (ελιές, μέλι) και τον τουρισμό, καθώς το νησί είναι πόλος έλξης για Έλληνες και ξένους επισκέπτες, με μικρή όμως τουριστική περίοδο. Παρά ταύτα, προβλήματα που είναι συνέπεια της απομόνωσης παρουσιάζονται στους ορεινούς οικισμούς του νησιού.

Στο Δήμο λειτουργούν

Βοήθεια στο Σπίτι: Λειτουργεί μία δομή και εξυπηρετεί κατά μέσο όρο **80** άτομα, ηλικιωμένους και Α.Μ.Ε.Α.

Παιδικοί Σταθμοί: την περίοδο 2010 – 2013 εντάχθηκαν **107** παιδιά.

Έκτακτες οικονομικές ενισχύσεις Δήμου Θάσου: για τα έτη 2010 – 2013 πληρούσαν τις προϋποθέσεις και ενισχύθηκαν οικονομικά **13** οικογένειες.

Διανομή καυσόξυλων: το 2009 μοιράστηκαν καυσόξυλα σε **500** οικογένειες ενώ το 2013 χρειάστηκε να ενισχυθούν **900**.

Εθελοντικοί φορείς: Στο Δήμο Θάσου έχει αναπτυχθεί ένα δίκτυο εθελοντών οι οποίοι συγκεντρώνουν είδη διατροφής, ένδυσης, υπόδησης, θέρμανσης ακόμη και θέσεις εργασίας στις επιχειρήσεις τους για οικογένειες που αντιμετωπίζουν σημαντικά οικονομικά προβλήματα και αδυνατούν να αντεπεξέλθουν στις βασικές καθημερινές τους ανάγκες.

Η Περιφερειακή Ενότητα Καβάλας παρά το γεγονός ότι είναι η μόνη στην Περιφέρεια που αντλεί αξιόλογα εισοδήματα από τον Τουρισμό έστω και σε μικρή εποχιακή βάση, έχει πληγεί πρώτα από την αποβιομηχάνιση και πρόσφατα από την οικονομική κρίση. Όλες οι ορεινές περιοχές, αλλά και πολλές πεδινές, πλην της πόλης της Καβάλας, βρίσκονται εισοδηματικά κάτω από τον εθνικό μέσο όρο και συχνά κάτω από το όριο φτώχειας. Οι Δήμοι έχουν αναπτύξει σημαντική κοινωνική δράση είτε με τις δικές τους υπηρεσίες, είτε με την ενεργοποίηση του εθελοντισμού.

Για το 2013 είχαν εκδοθεί **1716** βιβλιάρια για ανασφάλιστους πολίτες και δόθηκαν συνολικά **2.162** επιδόματα κάθε είδους εκ των οποίων **213** αφορούσαν την προστασία παιδιών. Τα στοιχεία του Γενικού Νοσοκομείου Καβάλας για την αύξηση της ζήτησης δωρεάν υπηρεσιών είναι χαρακτηριστικά της οικονομικής, αλλά κυρίως της ένδειας ασφαλιστικής κάλυψης των πολιτών. Το 2011 **οι ανασφάλιστοι** που εξετάστηκαν στα εξωτερικά ιατρεία ήταν **1087**, το 2012 **1464** και το 2013 **7293**, αντίστοιχα στα τμήματα επειγόντων περιστατικών οι αριθμοί ήταν **232** το 2011, **966** το 2012 και **1001** το 2013.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΞΑΝΘΗΣ

ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ Μόνιμος πληθυσμός: **65.133** Μέση ηλικία: **36,9** Απασχολούμενοι:**19.989**
Ζητούσαν Εργασία: **6.807** Μαθητές/Σπουδαστές:**12.609** Συνταξιούχοι:**11.053** Οικιακά:**7.581**
Λοιπά:**7.094**

Απασχόληση: Πρωτογενής:**830** Δευτερογενής:**3.801** Τριτογενής:**15.358**

Το μοναδικό αστικό κέντρο της Περιφερειακής Ενότητας μετά την ενσωμάτωση και του πρώην Δήμου Σταυρούπολης επεκτάθηκε στην ορεινή περιοχή, γεγονός που δεν άλλαξε σημαντικά την δημογραφική του σύνθεση (**2050** άτομα) και το οικονομικό του προφίλ, λόγω της μεγάλης παρακμής των ορεινών οικισμών, σε όλα τα επίπεδα. Τρίτος κατά σειρά Δήμος με τη χαμηλότερη μέση ηλικία στη χώρα, παρουσιάζει μια λογική αναλογία εργαζομένων και συνταξιούχων, αλλά κακή σχέση απασχολούμενων και αναζητούντων εργασία. Η ίδρυση και λειτουργία πολλών επιχειρήσεων, και με τη βοήθεια των Αναπτυξιακών νόμων, κατά τις δεκαετίες '70 - '80 δημιούργησε πολλές προσδοκίες και έγινε πόλος έλξης για εργατικό και επιστημονικό δυναμικό από όλη τη χώρα. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα των μεγάλων συνεταιριστικών εργοστασίων επεξεργασίας αγροτικών προϊόντων. Δυστυχώς ο Δήμος ακολούθησε την αποβιομηχάνιση της Θράκης, αλλά και της Χώρας, που οδήγησε αυτό το δυναμικό στην ανεργία.

Στο Δήμο λειτουργούν

Βοήθεια στο σπίτι: 187 άτομα το 2014 σε καθημερινή βάση και 500 περιστασιακά (διανομές τροφίμων).

Συσσίτια σε μαθητές Α΄ βάθμιας εκπαίδευσης: 740 μερίδες 476 σάντουιτς

Συσσίτια σε μαθητές Β΄ βάθμιας εκπαίδευσης : 420 σάντουιτς

Κοινωνικό Παντοπωλείο: εξυπηρετεί από το 2009 κατά μέσο όρο 75 οικογένειες

Ενίσχυση Απόρων Δημοτών: Ρούχα 62 οικογένειες, έπιπλα 4 οικογένειες, τρόφιμα 13 οικογένειες, φάρμακα 16 οικογένειες, εισιτήρια ΚΤΕΛ 5 οικογένειες, φωτογραφίες 6 οικογένειες, παιχνίδια 40 οικογένειες, κλινοσκεπάσματα 40 οικογένειες το 2012 και σε 47 οικογένειες το 2013 δόθηκαν είδη ρουχισμού, βρεφικές πάνες, καθαριστικά και είδη υγιεινής.

Επανασυνδέσεις Ρεύματος: 49 νοικοκυριά.

Κέντρο Στήριξης Ρομά: 632 άτομα εξυπηρετήθηκαν το 2013

Παιδικοί Σταθμοί: φιλοξενήθηκαν 203 παιδιά το 2013

Στο Δήμο Ξάνθης κατοικούν δύο μεγάλες πληθυσμιακές ομάδες, στις οποίες παρουσιάζονται έντονα προβλήματα φτώχειας και κοινωνικής ένταξης, οι Παλιννοστήσαντες από τις χώρες της Πρώην Σοβιετικής Ένωσης και οι Ρομά.

Οι Παλιννοστήσαντες, οι οποίοι άρχισαν να έρχονται από την δεκαετία του '80 εγκαταστάθηκαν σε οργανωμένο σύγχρονο οικισμό την πρώτη περίοδο και σε νέες κατοικίες μέσα στον αστικό ιστό στη συνέχεια, με τη βοήθεια χαμηλότοκων δανείων και με στήριξη της πολιτείας. Άνθρωποι με υψηλό μορφωτικό επίπεδο, αλλά με μεγάλες δυσκολίες προσαρμογής στην εργασιακή και κοινωνική πραγματικότητα της χώρας μας, απέτυχαν σε μεγάλο ποσοστό, να ενταχθούν στην κοινωνία της πόλης. Οι ανωτέρω παρατηρήσεις ισχύουν ως επί το πλείστον για την πρώτη γενιά, διότι η δεύτερη γενιά με τη συμμετοχή της στο Ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, είτε εντάχθηκε σε μεγάλο βαθμό στην τοπική κοινωνία, είτε μετανάστευσε, όπως και πολλοί άλλοι νέοι του γενικού πληθυσμού. Το πρόβλημα παραμένει και εντείνεται συνεχώς με τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, οι οποίοι βρίσκονται σε έναν τόπο, όπου δεν κατάφεραν να ενταχθούν, δεν έχουν εργασία ή κάποια σύνταξη, ούτε περιουσία, για να έχουν κάποιο εισόδημα. Επί πλέον η φυγή των νέων της οικογένειας, για αναζήτηση εργασίας σε άλλες πόλεις ή χώρες, αποτελεί ένα ακόμη πλήγμα για την επιβίωση τους, παράλληλα με την διακοπή της συνταξιοδότησης τους από τις χώρες προέλευσης τους. Εν-

δεικτικό στοιχείο είναι ο διπλασιασμός του αριθμού των ηλικιωμένων που εντάχθηκαν στην επιδοματική πολιτική του Δήμου από το 2009 στο 2013 (97 – 176).

Οι Ρομά, ένας πληθυσμός που με μετριοπαθείς υπολογισμούς αριθμεί 3.500 άτομα, κατοικεί στον οικισμό του Δροσερού, στις παρυφές της πόλης. Ο πληθυσμός δεν είναι σταθερός, διότι αφενός τους καλοκαιρινούς μήνες το 50% μετακινείται σε άλλα μέρη της χώρας σε αναζήτηση εργασίας, αφετέρου στο νότιο τμήμα του οικισμού εγκαθίστανται συνεχώς νέες οικογένειες από άλλες πόλεις της Ελλάδας αλλά και των γειτονικών χωρών. Μέσα στον οικισμό λειτουργεί δημοτικό σχολείο, αλλά υπάρχει ανάγκη και για δεύτερο, παρά τη μεγάλη σχολική διαρροή. Επίσης ο Δήμος λειτουργεί Κέντρο Στήριξης, το οποίο από το 2009 έχει διπλασιάσει τον αριθμό των εξυπηρετούμενων και των αιτημάτων τους. Επίσης με την οικονομική ενίσχυση του ΕΟΧ και την τεχνική της ΕΥΣΕΚΤ του Υπουργείου Εργασίας, λειτούργησε το «Κέντρο υποστήριξης Φροντίδας Φτωχών οικογενειών με παιδιά» το 2011 με 2012 και ξανάρχισε να λειτουργεί τον Δεκέμβριο του 2013. Το Δεκεμβρίου του 2013 στο κέντρο ήταν εγγεγραμμένες **80** οικογένειες με **261** παιδιά. Η ανεργία (70% με τις εκτιμήσεις των στελεχών του Κέντρου), η αδήλωτη και εποχιακή εργασία, παράλληλα με το πλανόδιο εμπόριο και την ανακύκλωση συνθέτουν την εργασιακή κατάσταση στον οικισμό και τα προνοιακά επιδόματα με την ασφαλιστική κάλυψη των «βιβλιαρίων απορίας», αντιπροσωπεύουν μεγάλο μέρος του εισοδήματος του. Ο οικισμός εντάχθηκε στο «**Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης για την Ένταξη των ΡΟΜΑ και πληθυσμών που διαμένουν σε Ιδιαίτερα Υποβαθμισμένους Οικισμούς της Περιφέρειας ΑΜΘ**» με ένα σημαντικό έργο ύδρευσης αποχέτευσης και διαμόρφωσης οδών και πεζοδρομίων, συνολικής δημόσιας δαπάνης **2.082.358** ευρώ. Το παραπάνω έργο ολοκλήρωσε τα δίκτυα υποδομών του οικισμού, με μεγάλο αντίκτυπο στην ποιότητα ζωής των κατοίκων.

ΔΗΜΟΣ ΜΥΚΗΣ Μόνιμος πληθυσμός:**15.540** Μέση ηλικία:**37,2** Απασχολούμενοι:**3.616** Ζητούσαν Εργασία:**1.779** Μαθητές/Σπουδαστές:**2.818**

Συνταξιούχοι:**2.883** Οικιακά:**2.993** Λοιπά:**1.451**

Απασχόληση: Πρωτογενής:**1.743** Δευτερογενής:**1.195** Τριτογενής:**678**

Αποκλειστικά ορεινός Δήμος με μοναδικές ιδιαιτερότητες και σε επίπεδο χώρας, με δημογραφικά χαρακτηριστικά, που θα ζήλευαν πολλές πόλεις στην Ελλάδα, παρά τον ορεινό χαρακτήρα του, το χαμηλό μέσο μορφωτικό επίπεδο και την χαμηλή απόδοση της τοπικής παραγωγής (λιγότερα από **1500** ευρώ ανά οικογενειακή εκμετάλλευση ετησίως). Στο Δήμο

έχουν αναπτυχθεί 4-5 μεγάλοι οικισμοί, όπου υπάρχει εμπορική και μικρή μεταποιητική δραστηριότητα και δεκάδες άλλοι καθαρά αγροτικοί, ενώ το μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματος προέρχεται από δραστηριότητες εκτός Δήμου και σε πολλές περιπτώσεις εκτός Ελλάδας.

Στο Δήμο λειτουργούν

Βοήθεια στο Σπίτι : κατά μέσο όρο **250** εξυπηρετούμενοι ηλικιωμένοι από το 2009 μέχρι το 2013 κάθε χρόνο.

Η απουσία άλλων υποστηρικτικών δομών παρά το γεγονός ότι εξηγείται από την διαφορετική στάση του πληθυσμού απέναντι στη φτώχεια, λόγω της πολιτισμικής του ιδιαιτερότητας (μουσουλμάνοι) και τους ισχυρούς οικογενειακούς δεσμούς, δεν παύει να αποτελεί πρόβλημα και δεν αντικατοπτρίζει σε καμία περίπτωση την εικόνα της οικονομικής κατάστασης της περιοχής μετά την κρίση. Με μέσο φορολογούμενο εισόδημα **62,1%** του μέσου όρου, από τα χαμηλότερα της χώρας, και μοναδική πραγματική πηγή εισοδήματος την εποχιακή απασχόληση των ανδρών εκτός περιοχής, μετά την πτώση της οικοδομικής δραστηριότητας στη χώρα και την χαμηλότερη προσφορά εργασίας στα ναυπηγεία της Βόρειας Ευρώπης, από εργάτες των νεοεισελθόντων χωρών στην Ε.Ε., η κατάσταση στους ορεινούς οικισμούς είναι κρίσιμη.

Ελπίδα για ανάκαμψη είναι η μεγάλη βελτίωση του εκπαιδευτικού επιπέδου των μικρότερων ηλικιών, με το σπάσιμο του αναλφαβητισμού, παρά τα τεράστια προβλήματα της μειονοτικής εκπαίδευσης και η παραδοσιακά μεγάλη κινητικότητα και προσαρμοστικότητα του πληθυσμού.

ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ Μόνιμος πληθυσμός:**19.005** Μέση ηλικία:**41,8** Απασχολούμενοι:**5.014**
Ζητούσαν Εργασία:**2.116** Μαθητές/Σπουδαστές:**2.920**

Συνταξιούχοι:**4.788** Οικιακά:**2.626** Λοιπά:**1.541**

Απασχόληση: Πρωτογενής:**1.640** Δευτερογενής:**1.229** Τριτογενής:**2.145**

Πεδινός Δήμος με παρελθόν στην αγροτική παραγωγή αλλά και στον δευτερογενή τομέα, ο οποίος τις δεκαετίες του '70 - '80 πλήγηκε από την αποτυχία αναδιάρθρωσης της γεωργίας, αλλά και από την αποβιομηχάνιση, με αποτέλεσμα την μετανάστευση των νέων στα αστικά κέντρα και στο Εξωτερικό. Οι πραγματικές πηγές πλούτου του Δήμου, οι οποίες όμως ελάχιστα έχουν αξιοποιηθεί, είναι οι ιχθυοκαλλιέργειες (Βιστωνίδα, Λάφρα-Λαφρούδα), ο του-

ρισμός (αρχαιολογικός χώρος Αβδήρων, Εθνικό Πάρκο Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης) και το γεωθερμικό πεδίο του Ερασμίου (ανάπτυξη θερμοκηπίων, ιαματικός τουρισμός).

Στο Δήμο λειτουργούν

Συσσίτια: καθημερινά εξυπηρετούνται **20-25** άτομα κατά μέσο όρο.

Ενίσχυση Απόρων Δημοτών: ο Δήμος φροντίζει με διάφορους τρόπους **45** άπορους πολίτες.

Βοήθεια στο σπίτι: κατά μέσο όρο η δομή εξυπηρετεί **260** ηλικιωμένους.

Σε κάποιους οικισμούς υπάρχει μικρός αριθμός οικογενειών Ρομά Μουσουλμάνων μόνιμα εγκατεστημένες αλλά με τα γνωστά προβλήματα ένταξης. Εργάτες γης, οι οποίοι πλήττονται από την γενικότερη εισροή μεταναστών από τις γειτονικές χώρες. Τέλος ενδεικτικά αναφέρουμε ότι περί τα **600** άτομα ασφαλίζονται από τις υπηρεσίες πρόνοιας του Δήμου.

ΔΗΜΟΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ Μόνιμος πληθυσμός:**11.544** Μέση ηλικία: **42,1**

Απασχολούμενοι:**3.006** Ζητούσαν Εργασία:**932** Μαθητές/Σπουδαστές:**1.540**

Συνταξιούχοι: **2.842** Οικιακά:**2.027** Λοιπά:**1.197**

Πρωτογενής:**1.440** Δευτερογενής:**560** Τριτογενής:**1.006**

Ο μεγαλύτερος σε έκταση και φτωχότερος σε μέσο φορολογούμενο εισόδημα (**61,3** του Μ.Ο. της χώρας) Δήμος της Π.Ε. Παραποτάμια πεδινή περιοχή, με μέτωπο στη Θάλασσα, που όμως δεν έγινε δυνατόν μέχρι σήμερα να αξιοποιηθούν κανένα από τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα. Η φτώχεια των κατοίκων είναι παραδοσιακή, αλλά και επιδεινούμενη από την κρίση, καθώς ο Δήμος δεν διαθέτει τα μέσα για να την αντιμετωπίσει.

Στο Δήμο λειτουργούν

Βοήθεια στο σπίτι: εξυπηρετούνται περί τα **45** άτομα ετησίως

Παιδικοί Σταθμοί: το 2013 φιλοξενήθηκαν **36** παιδιά

Μεγάλο μέρος των κατοίκων του Δήμου είναι Μουσουλμάνοι εκ των οποίων ένας αριθμός στους οικισμούς Κύρνος, Ηλιόπετρα και Εύλαλο χαρακτηρίζονται από τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες των Ρομά και έχουν συμπεριληφθεί στο **«Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης για την Ένταξη των ROMA και πληθυσμών που διαμένουν σε Ιδιαίτερα Υποβαθμισμένους Οικισμούς της Περιφέρειας ΑΜΘ»**

Μια άλλη ομάδα που πλήττεται από ανεργία και ακραία φτώχεια είναι οι παλιννοστήσαντες από την πρώην ΕΣΣΔ, οι οποίοι ζουν σε οικισμούς στα χωριά Άβατο, Θαλασσιά, Εξοχή, Τύμπανο, Ν. Αμμισό. Και για τις δύο αυτές ομάδες μοναδική ανακούφιση αποτελούν τα παραδοσιακά δίκτυα αλληλεγγύης στο πλαίσιο της κοινότητας τους και εν μέρει η περίθαλψη και επιδοματική πολιτική της Κοινωνικής Πρόνοιας (περί τα **393** βιβλιάρια ανασφαλίστων το 2013).

Η Περιφερειακή Ενότητα Ξάνθης έχει πληγεί στο σύνολο της, πρώτα από την παρακμή της βιομηχανικής και βιοτεχνικής δραστηριότητας και στη συνέχεια από την πρόσφατη οικονομική κρίση. Ομάδες οι οποίες βιώνουν σε μεγαλύτερο ποσοστό συνθήκες ακραίας φτώχειας είναι πολλοί ηλικιωμένοι, οι οποίοι καλούνται να στηρίξουν με την πενιχρή τους σύνταξη τις οικογένειες των παιδιών τους, που πλήττονται από την ανεργία, οι ηλικιωμένοι Παλιννοστήσαντες, δίχως κανενός είδους εισόδημα, μεγάλο μέρος των Ρομά και οι μουσουλμάνοι κάτοικοι της ορεινής περιοχής.

Για το 2013 εκδόθηκαν **4450** βιβλιάρια ανασφαλίστων από τις υπηρεσίες των Δήμων και δόθηκαν επιδόματα σε 2358 άτομα εκ των οποίων **488** απροστάτευτων παιδιών.

Από τα θετικά στοιχεία που αποτελούν ελπίδα για ανάκαμψη είναι το ανθρώπινο δυναμικό, το οποίο υπάρχει σε παραγωγικές ηλικίες, ακόμη και στην ορεινή περιοχή και ο φυσικός πλούτος (γεωθερμία, βιότοποι, ποταμός Νέστος, λιμνοθάλασσες) ο οποίος παραμένει ακόμη ελάχιστα αξιοποιημένος.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΜΑΣ

ΔΗΜΟΣ ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ Μόνιμος πληθυσμός: **7.860** Μέση ηλικία:**45,1** Απασχολούμενοι:**2.150** Ζητούντες Εργασία:**537** Μαθητές/Σπουδαστές:**1.176**

Συνταξιούχοι:**2.420** Οικιακά:**949** Λοιπά:**628**

Απασχόληση: Πρωτογενής:**1.111** Δευτερογενής:**288** Τριτογενής:**751**

Ορεινός Δήμος με μεγάλη και συνεχή μετανάστευση των νέων, με αποτέλεσμα να παρουσιάζεται μείωση του πληθυσμού σε απόλυτους αριθμούς στο διάστημα ανάμεσα στις δύο απογραφές. Γεωργία και κτηνοτροφία οι βασικές πηγές εισοδήματος, με ένα δυναμικό σε κατάσταση γήρανσης, και μέσο εισόδημα στο **65%** του μέσου εθνικού εισοδήματος.

Στο Δήμο λειτουργούν

Συσσίτια: από το 2009 παρατηρείται μια αύξηση της ζήτησης της τάξεως του 80% με **135** άτομα καθημερινά.

Δράσεις ενίσχυσης: περίπου **3000** άτομα ενισχύονται κάθε χρόνο από το Δήμο.

Βοήθεια στο σπίτι: **160** ωφελούμενοι ηλικιωμένοι εξυπηρετήθηκαν το 2013.

Παιδικοί Σταθμοί: **45** παιδιά φιλοξενούνται καθημερινά.

Βασικό πρόβλημα, κατά γενική ομολογία, είναι η φυγή των νέων και αυτή είναι η κύρια συνέπεια της φτωχοποίησης.

ΔΗΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ Μόνιμος πληθυσμός: **58.944** Μέση ηλικία:**42,6** Απασχολούμενοι:**18.021**
Ζητούσαν Εργασία:**5.509** Μαθητές/Σπουδαστές: **9.884**

Συνταξιούχοι:**14.393** Οικιακά: **6.610** Λοιπά: **4.527**

Απασχόληση: Πρωτογενής:**1.308** Δευτερογενής:**3.527** Τριτογενής:**13.186**

Ο Δήμος, κέντρο μιας αγροτικής περιοχής, που επίσης γνώρισε σημαντική οικονομική ανάπτυξη τις δεκαετίες '70-'80 με εκατοντάδες βιοτεχνίες ετοίμου ενδύματος, χτυπήθηκε από αποανάπτυξη πολύ πριν την οικονομική κρίση. Ο μέσος όρος του εισοδήματος βρίσκεται ακόμη πολύ κοντά στον εθνικό μέσο όρο αλλά η τάση είναι αρνητική από χρόνο σε χρόνο.

Στο Δήμο λειτουργούν

Συσσίτια: με πρωτοβουλία της Μητρόπολης για **180** άπορους πολίτες.

Συσσίτια σε μαθητές Α' βάθμιας εκπαίδευσης: **30** μαθητές

Οικονομική Ενίσχυση Απόρων Δημοτών : **39** περιπτώσεις το 2011 και **174** το 2014

Ενίσχυση κατά την περίοδο εορτών **600** οικογένειες για το 2013

Κοινωνικό Παντοπωλείο: το 2014 εξυπηρέτησε **745** οικογένειες

Διανομή τροφίμων: το 2014 χορηγήθηκαν φρούτα σε **1750** οικογένειες.

Υποστηρικτική διδασκαλία: συμμετείχαν **30** μαθητές

Βοήθεια στο σπίτι: Με 4 δομές εξυπηρετούνται κατά μέσο όρο **450** άτομα ετησίως

Παιδικοί Σταθμοί : φιλοξενούνται **333** παιδιά το 2014

Κέντρο Στήριξης Ρομά: εξυπηρετεί **380** άτομα του οικισμού Φιλίππου.

Στην ανατολική είσοδο της πόλης υπάρχει ένας μόνιμος οικισμός Ρομά που αριθμεί **80 οικογένειες, (400 άτομα)** οι οποίες σε ποσοστό 80% εξαρτώνται από προνοιακά επιδόματα και περιστασιακή και αδήλωτη εργασία και ζουν σε ακατάλληλες κατοικίες κατά 40%. Ο αναλφαβητισμός και η σχολική διαρροή καθώς και ο αποκλεισμός από την πρόσβαση σε υπηρεσίες έχουν μειωθεί σημαντικά με την δράση των στελεχών του Κέντρου Στήριξης, τα τελευταία χρόνια. Δυστυχώς λόγω της αυθαίρετης εγκατάστασης του οικισμού δεν στάθηκε δυνατόν να υλοποιηθούν έργα υποδομών στην πρώτη φάση της υλοποίησης του **«Επιχειρησιακού Σχεδίου Δράσης για την Ένταξη των ΡΟΜΑ και πληθυσμών που διαμένουν σε Ιδιαίτερα Υποβαθμισμένους Οικισμούς της Περιφέρειας ΑΜΘ»**.

Ο Δήμος έχει συμπεριλάβει στον αναπτυξιακό του προγραμματισμό την λειτουργία αυτόνομης **Δομής**, η οποία συντονίζει, παρακολουθεί, προγραμματίζει και εμψυχώνει τη δράση όλων των φορέων, δημόσιων και ιδιωτικών, οι οποίοι δραστηριοποιούνται προς την κατεύθυνση της καταπολέμησης της φτώχειας.

ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΑΝΕΣΤΙΟΥ Μόνιμος πληθυσμός: **3.901** Μέση ηλικία: **48,4** Απασχολούμενοι:**808**

Ζητούσαν Εργασία:**280** Μαθητές/Σπουδαστές:**493**

Συνταξιούχοι:**1.430** Οικιακά:**497** Λοιπά:**393**

Απασχόληση: Πρωτογενής:**271** Δευτερογενής:**147** Τριτογενής:**390**

Ορεινός Δήμος στο σύνολο του, στην είσοδο μιας περιοχής με παρθένα δάση, προστατευμένες περιοχές, αλλά ελάχιστα αξιοποιημένες και με έναν πληθυσμό που ο μέσος όρος ηλικίας του αγγίζει τα 50, υποφέρει από την απουσία παραγωγικής δραστηριότητας και δεν έχει ακόμη καταφέρει να στραφεί προς τον τουρισμό.

Στο Δήμο λειτουργούν

Συσσίτια: 30 άτομα σιτίζονται με πρωτοβουλία του Δήμου και 15 της Μητρόπολης καθώς και 5 μαθητές.

Οικονομική Ενίσχυση Απόρων Δημοτών : το 2013 ενισχύθηκαν από το Δήμο 35 άποροι πολίτες.

Βοήθεια στο Σπίτι : 550 ηλικιωμένοι κατά μέσο όρο εξυπηρετούνται κάθε χρόνο.

Παιδικοί Σταθμοί : 33 παιδιά ωφελήθηκαν το 2013, κατά 14 λιγότερα από το 2009!

Επανασυνδέσεις Ρεύματος: 7 νοικοκυριά από τον Δήμο.

Καύσιμη ύλη (Καυσόξυλα): 600 νοικοκυριά.

Η πρωτεύουσα Παρανέστι βρίσκεται στις όχθες του Νέστου και συνδέεται και σιδηροδρομικά με τη Δράμα και τον Νικηφόρο, την άλλη μεγάλη οικιστική συγκέντρωση του Δήμου. Οι δυνατότητες ανάπτυξης ορεινού τουρισμού είναι πολύ μεγάλες, αλλά οι μέχρι σήμερα προσπάθειες πάσχουν από έλλειψη συντονισμού, εξωστρέφειας και κυρίως από την έλλειψη νέων.

ΔΗΜΟΣ ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ Μόνιμος πληθυσμός:**13.066** Μέση ηλικία:**49,7**

Απασχολούμενοι:**3.231** Ζητούσαν Εργασία:**992** Μαθητές/Σπουδαστές:**1.669**

Συνταξιούχοι:**5.163** Οικιακά:**1.276** Λοιπά:**735**

Απασχόληση: Πρωτογενής: **978** Δευτερογενής:**706** Τριτογενής:**1.547**

Δήμος με πολλούς ηλικιωμένους λόγω της συνεχιζόμενης μετακίνησης των νέων προς την κοντινή Δράμα. Μεγάλα προβλήματα όπως περιγράφονται από τα στελέχη του Δήμου εντοπίζονται στις οικογένειες ανέργων με παιδιά, στους νέους πτυχιούχους, που επιστρέφουν λόγω αδυναμίας εύρεσης εργασίας στις πόλεις και στους ηλικιωμένους Παλιννοστήσαντες. Παρατηρείται τέλος ένα νέο μεταναστευτικό ρεύμα, παρόμοιο με αυτό του '60 – '70 στην ίδια περιοχή, προς Γερμανία και Κύπρο.

Στο Δήμο λειτουργούν

Βοήθεια στο Σπίτι : κατά μέσο όρο 250 άτομα εξυπηρετούνται κάθε χρόνο.

Παιδικοί Σταθμοί : σε 6 δομές φιλοξενούνται περί τα 150 παιδιά.

Οικονομική Ενίσχυση Απόρων Δημοτών : το **2014** ενισχύθηκαν εκτάκτως με ποσά από 100 έως 300 ευρώ **70** άποροι δημότες.

Ελπίδα ανάκαμψης αποτελούν τα υδροπονικά θερμοκήπια Ολλανδικού τύπου που αναπτύχθηκαν στα όρια του Δήμου, καθώς και οι υπηρεσίες γύρω από αυτά, όπου ήδη απασχολούνται 150 εξειδικευμένοι εργάτες και επιστημονικό προσωπικό.

ΔΗΜΟΣ ΔΟΞΑΤΟΥ Μόνιμος πληθυσμός:**14.516** Μέση ηλικία:**46,6** Απασχολούμενοι:**3.810**
Ζητούσαν Εργασία:**1.382** Μαθητές/Σπουδαστές:**2.146**

Συνταξιούχοι:**5.039** Οικιακά:**1.260** Λοιπά:**879**

Απασχόληση: Πρωτογενής:**890** Δευτερογενής:**803** Τριτογενής:**2.117**

Πεδινός και ημιορεινός Δήμος σε μια περιοχή που πλούτισε από την καπνοκαλλιέργεια στο παρελθόν αλλά και καταστράφηκε δύο φορές κατά τη διάρκεια των δύο παγκοσμίων πολέμων. Θεωρείται περιοχή με μεγάλες δυνατότητες αγροτικής ανάπτυξης, ως γειτνιάζουσα με τα Τενάγη των Φιλιππων και με μέσο εισόδημα κοντά στον εθνικό μέσο όρο παρά την επικράτηση δημογραφικά των μεγάλων ηλικιών.

Στο Δήμο λειτουργούν

Βοήθεια στο Σπίτι : δύο δομές με **140** εξυπηρετούμενους

Διανομή τροφίμων: δικαιούχοι για το 2014 έφθασαν τα **801** άτομα.

Η μικρή απόσταση των οικισμών του Δήμου από τα αστικά κέντρα της Δράμας και της Καβάλας λειτουργεί αρνητικά για την διαμονή των νέων στην περιοχή αλλά θετικά προς την κατεύθυνση της μελλοντικής της ανάπτυξης, η οποία διαφαίνεται με βάση σύγχρονες πρωτοποριακές καλλιέργειες.

Η Περιφερειακή Ενότητα Δράμας αποτελεί ίσως τυπικό παράδειγμα για την εξέλιξη της οικονομίας στη Βόρειο Ελλάδα. Κατοικήθηκε από πρόσφυγες μετά το 1922, ανέπτυξε έντονη αγροτική δραστηριότητα, πλήγηκε από την Κατοχή και τον Εμφύλιο, ακολούθησε το μαζικό μεταναστευτικό ρεύμα τις δεκαετίες 1960 – 1970, ανέκαμψε την δεκαετία του 1980 με

την επιστροφή των μεταναστών και την ανάπτυξη της βιοτεχνίας και τέλος γνώρισε την αποβιομηχάνιση με την παρακμή των βιοτεχνιών και την είσοδο στην οικονομική κρίση.

Η κατάσταση σε αριθμούς είναι λίγο καλύτερη από αυτήν στην γειτονική Ξάνθη όσον αφορά τα φαινόμενα ακραίας φτώχειας, αν και η φανερή γήρανση του πληθυσμού, οι χαμηλές αγροτικές συντάξεις, το νέο μεταναστευτικό ρεύμα των νέων δεν αφήνει πολλές ελπίδες για βελτίωση του εισοδήματος, το οποίο κατά μέσο όρο κινείται στα όρια της φτώχειας. Το 2013 δόθηκαν **1466** βιβλιάρια ανασφάλιστων και ενισχύθηκαν με προνοιακά επιδόματα **1700** άτομα, εκ των οποίων **138** παιδιά.

Τα τελευταία χρόνια δύο μεγάλες πετυχημένες επενδύσεις στον τομέα της υδροπονικής καλλιέργειας λαχανικών σε θερμοκήπια, με συμπαραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, ευνοημένες από το μικροκλίμα της ημιορεινής Δράμας, απασχολούν ήδη 250 άτομα και δίνουν μια νέα διάσταση στις ελπίδες για ανάκαμψη. Ζητούμενο είναι η δημιουργία μιας κρίσιμης μάζας, ώστε να αναπτυχθεί τεχνογνωσία, να εξασφαλιστούν εξωτερικές οικονομίες και να προβληθεί μια Ονομασία Προέλευσης, παράλληλα με αυτήν των κρασιών και της πατάτας Νευροκοπίου, που αναπτύχθηκαν τις τελευταίες δύο δεκαετίες.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΡΟΔΟΠΗΣ

ΔΗΜΟΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ Μόνιμος πληθυσμός: **66.919** Μέση ηλικία: **39,5**

Απασχολούμενοι: **20.631** Ζητούσαν Εργασία: **4.755** Μαθητές/Σπουδαστές: **13.212**

Συνταξιούχοι: **13.640** Οικιακά: **8.377** Λοιπά: **6.304**

Απασχόληση: Πρωτογενής: **2.879** Δευτερογενής: **3.187** Τριτογενής: **14.565**

Δήμος που εκτείνεται στο μέσο της ΠΕ περιλαμβάνει εκτός από την πρωτεύουσα της ένα ορεινό και ένα πεδινό - παραλιακό τμήμα. Στα όρια του Δήμου υπάρχουν δύο συγκεντρώσεις μουσουλμάνων Ρομά εκ των οποίων ένας οικισμός σχεδόν στο κέντρο της Κομοτηνής (1200 άτομα), και ένας άλλος 10 χλμ. δυτικά της πόλης με 350 άτομα. Επίσης στις παρυφές της υπάρχει οργανωμένος οικισμός Μουσουλμάνων της Μειονότητας, οι οποίοι στην πλειοψηφία τους συγκεντρώνουν πολλά από τα χαρακτηριστικά των Ρομά (κοινωνικά, μορφωτικού επιπέδου, απασχόλησης) με αποτέλεσμα να προσφεύγουν και αυτοί στις κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου. Τέλος ένας οργανωμένος οικισμός παλιννοστούντων από τις χώρες της πρώην ΕΣΣΔ, οι οποίοι εγκαταστάθηκαν με τον ίδιο τρόπο με αυτούς της Ξάνθης, έχουν περίπου τα ίδια χαρακτηριστικά και δυστυχώς τα ίδια προβλήματα.

Στο Δήμο λειτουργούν

Δομές Συσσιτίων : από Υπηρεσίες Δήμου **250** από 85 το 2009 και από την Ιερά Μητρόπολη **150** πολίτες σιτίζονται καθημερινά.

Διανομή τροφίμων: **650** άτομα από 300 το 2009 από τις υπηρεσίες του Δήμου και **230** από την Ιερά Μητρόπολη.

Βοήθεια στο Σπίτι : υποστηρίζονται **520** ηλικιωμένοι και ΑΜΕΑ από 358 το 2009

Κέντρα Στήριξης Ρομά: το 2013 **718** κάτοικοι των οικισμών Αλάν Κογιού και Μελέτης εξυπηρετήθηκαν από τα Κέντρα.

Παιδικοί Σταθμοί: **358** παιδιά φιλοξενήθηκαν το 2013 από 40 το 2010 από τις δομές του Δήμου και **150** από αυτές της Ιεράς Μητρόπολης.

Κοινωνικό παντοπωλείο: λειτουργεί με πρωτοβουλία της Ιεράς Μητρόπολης και καλύπτει τις ανάγκες 150 πολιτών.

Κοινωνικό Φροντιστήριο: εξυπηρετεί 45 μαθητές.

Ο Δήμος Κομοτηνής έχει τεχνογνωσία και ένα πολύ αξιόλογο δίκτυο κοινωνικών υπηρεσιών, το οποίο επεκτείνεται και στους άλλους Δήμους της ΠΕ λόγω της αδυναμίας τους να ανταποκριθούν, προς το παρόν, μετά το πέρασμα πολλών αρμοδιοτήτων των πρώην Νομαρχιών στους Δήμους με την εφαρμογή του «Καλλικράτη».

Η καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης στους υπόλοιπους Δήμους έγινε με τη πρωτοβουλία των υπηρεσιών της ΠΕ Ροδόπης οι οποίες ανέλαβαν, στο πλαίσιο της διαβούλευσης για τον σχεδιασμό της περιόδου 2014 – 2020, να συνδράμουν το έργο.

Η Περιφερειακή Ενότητα Ροδόπης έχει στα όρια της ένα μεγάλο μέρος της Μουσουλμανικής Μειονότητας της Θράκης, στους κόλπους της οποίας εντοπίζονται θύλακες ακραίας φτώχειας. Το παράδειγμα της ορεινής περιοχής της Οργάνης του Δήμου Αρριανών είναι χαρακτηριστικό, όπως και των οικισμών των Ρομά στο Δήμο Κομοτηνής και Σαπών (500 άτομα σύμφωνα με τους υπολογισμούς των κοινωνικών υπηρεσιών).

Μια άλλη ομάδα, στην οποία εμφανίζονται προβλήματα ακραίας φτώχειας, είναι οι ηλικιωμένοι παλιννοστήσαντες από τις χώρες της πρώην ΕΣΣΔ, οι οποίοι χωρίς κανένα απολύτως εισόδημα ή προοπτική, εξαρτώνται απόλυτα από τα προνοιακά επιδόματα, και τις παροχές.

Οι Υπηρεσίες Πρόνοιας παρείχαν **ασφαλιστική** κάλυψη σε **4.226** πολίτες της ΠΕ το 2013 και επιδόματα διαφόρων κατηγοριών σε **2.369**.

Από τις δομές **Βοήθεια στο Σπίτι** εξυπηρετήθηκαν τουλάχιστον **1700** ηλικιωμένοι και ΑΜΕΑ.

Οι **παιδικοί σταθμοί** των Δήμων φιλοξένησαν **614** παιδιά.

Τα **Κέντρα Στήριξης Ρομά** στους Δήμους Κομοτηνής και Σαπών εξυπηρετήσαν με υπηρεσίες συμβουλευτικής, προληπτικής ιατρικής, πρόσβασης σε υπηρεσίες, διανομές τροφίμων μέσω συλλόγων εθελοντών συνολικά **1.200** πολίτες.

Άλλα στοιχεία τα οποία δεν περιέχονται στην έρευνα για το σύνολο των ΠΕ αλλά έχουν καταγραφεί από την ΠΕ Ροδόπης και είναι ενδεικτικά της σταδιακής φτωχοποίησης του συνόλου του πληθυσμού, είναι:

Καταθέσεις πινακίδων αυτοκινήτων για το 2013 **2.248** σε σχέση με το 2009 που κατατέθηκαν **1005**

Διαγραφές επιχειρήσεων από το Επαγγελματικό και Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Κομοτηνής και Σαπών **569** με 313 εγγραφές για το 2013, ενώ το 2009 οι διαγραφές ήταν 235 με 401 εγγραφές.

Συμβουλευτική παρέμβαση για την αντιμετώπιση των συνεπειών της κρίσης το 2010 τα αιτήματα ήταν 350 και το 2013 αντιμετωπίστηκαν **770** αιτήματα.

Διανομή ιματισμού το 2009 σε 260 οικογένειες, το 2013 ενισχύθηκαν **450**.

Διανομή τροφίμων για το πρόγραμμα Δωρεάν Διανομή Τροφίμων σε απόρους της ΕΕ αιτήθηκαν **4.120** πολίτες ενώ το 2013 οι αιτήσεις ήταν 1720

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η καταγραφή για μερικά από τα στοιχεία που συλλέχθηκαν για το σύνολο της Περιφέρειας γνωρίζουμε ότι αντιπροσωπεύει τους **ελάχιστους αριθμούς**, λόγω της τεράστιας αύξησης των εθελοντών, οργανωμένων σε συλλόγους ή μεμονωμένων πολιτών, οι οποίοι ασκούν προνοιακό έργο σε όλη την περιφέρεια, το οποίο διαφεύγει της παρούσας καταγραφής (σίτιση, διανομή τροφίμων και ρουχισμού, έκτακτα βοηθήματα κ.λ.π.).

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΒΙΒΛΙΑΡΙΑ ΑΠΟΡΙΑΣ	ΕΠΙΔΟΜΑΤΑ	ΣΥΣΣΙΤΙΑ	ΡΟΜΑ	ΕΚΤΑΚΤΕΣ ΕΠΙ/ΣΕΙΣ	ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ
ΕΒΡΟΥ	4.570	2.550	1.206	900	733	975
ΚΑΒΑΛΑΣ	1.716	2.169	2.580	576	3.038	1.100
ΞΑΝΘΗΣ	4.450	2.358	1.185	632	500	742
ΔΡΑΜΑΣ	1.466	1.700	395	380	6.229	1.550
ΡΟΔΟΠΗΣ	4.226	2.369	400	1.200	1.320	1.500
ΣΥΝΟΛΟ	16.428	11.146	5.766	3.688	11.820	5.867

Στις **πρωτεύουσες** των ΠΕ λειτουργούν επίσης **κοινωνικά παντοπωλεία** με **2.500** ωφελομένους συνολικά. Επίσης λειτουργούν **κοινωνικά ιατρεία και φαρμακεία** σε Ορεστιάδα, Αλεξανδρούπολη και Καβάλα εξυπηρετώντας **2.580** άπορους ανασφάλιστους, ενώ για τις άλλες πόλεις που λειτουργούν αντίστοιχες δομές δεν έγινε δυνατή προς το παρόν η συλλογή στοιχείων.

Οι πληροφορίες που δίνουν οι αρμόδιες υπηρεσίες ανεπίσημα είναι ότι για το 2014 οι αριθμοί είναι από 5 έως 10% υψηλότεροι και ο μόνος λόγος που δεν εκτινάσσονται είναι η έλλειψη πόρων και η αυστηροποίηση των κριτηρίων.

Κάποια πρώτα **συμπεράσματα** που μπορούν να εξαχθούν από την **διαβούλευση - έρευνα** και να χρησιμοποιηθούν για την εξειδίκευση της Περιφερειακής Στρατηγικής για την κοινωνική ένταξη και την καταπολέμηση της φτώχειας είναι τα εξής:

- Ο μοναδικός τρόπος που έχει χρησιμοποιηθεί μέχρι σήμερα, για την καταπολέμηση της φτώχειας είναι η **επιδοματική πολιτική**, η οποία μετά και την αύξηση των αιτημάτων, έχει καταστεί σε μέγιστο βαθμό αναποτελεσματική.

- Υπάρχει έλλειψη ενιαίας αντιμετώπισης από τους δήμους, αλλά και συχνά **απουσία συντονισμού** μεταξύ των υπηρεσιών του ίδιου Δήμου (π. χ δημοτικών υπηρεσιών και νομικών προσώπων), παρά τις μεγάλες προσπάθειες που καταβάλλονται από όλους για την αντιμετώπιση της κρίσης.
- Ένας αριθμός που φτάνει τα **16.428** άτομα, τουλάχιστον, βιώνουν συνθήκες **ακραίας φτώχειας**. Είναι οι ασφαλισμένοι με τα « βιβλιάρια απορίας», άνεργοι με εισόδημα κάτω των 6000 ευρώ ετησίως και συχνά μηδενικό. Οι ΠΕ που έχουν το μεγαλύτερο αριθμό ατόμων αυτής κατηγορίας, είναι εκεί όπου υπάρχει μεγαλύτερος αριθμός ευπαθών ομάδων (Έβρου, Ροδόπης, Ξάνθης).
- Ένας επίσης σημαντικός αριθμός πολιτών, **στερείται ασφάλισης**, λόγω οφειλών σε ασφαλιστικά ταμεία, και καταφεύγει περιστασιακά για ιατροφαρμακευτικές υπηρεσίες στα νοσοκομεία, αδυνατώντας να πληρώσει ακόμη και την αναγκαία οικονομική συμμετοχή. Οι ανεπίσημες μαρτυρίες των στελεχών των Κέντρων Υγείας (λόγω μη υποχρέωσης διατήρησης στοιχείων ασφάλισης) εκτιμούν το ποσοστό συμμετοχής των ανασφάλιστων στο 30% των ασθενών τους. Οι υπηρεσίες προειδοποιούν για την δημόσια υγεία, διότι οι πολίτες αποφεύγουν τις ιατρικές εξετάσεις, λόγω οικονομικής αδυναμίας.
- Στις ΠΕ που δεν παρουσιάζονται υψηλοί αριθμοί προστατευόμενων πολιτών μέσω των «βιβλιαρίων απορίας» έχουμε μια έκρηξη **«έκτακτης βοήθειας»** σε τρόφιμα, φάρμακα, οικονομική στήριξη κ.λ.π.. Για το σύνολο της Περιφέρειας ο αριθμός ανέρχεται στις **11.820** οικογένειες, μόνο από τις υπηρεσίες των Δήμων. Τα αιτήματα είναι συνήθως διπλάσια των εγκεκριμένων.
- Στις πόλεις, τα τρία τελευταία χρόνια, δημιουργήθηκαν **οργανωμένα δίκτυα** δημοτικά, εθελοντών, της εκκλησίας, σε αντίθεση με τις μικρότερες συγκεντρώσεις όπου φαίνεται να λειτουργούν ακόμα, στο βαθμό που αυτό είναι δυνατόν, οι οικογενειακοί δεσμοί και η άτυπη κοινωνική αλληλεγγύη.
- Υπάρχει μεγάλη κινητοποίηση όσον αφορά την **σίτιση των μαθητών** και κάποιοι Δήμοι με την βοήθεια εθελοντών προσφέρουν δεκατιανό στα σχολεία σε παιδιά των οποίων οι γονείς δεν μπορούν να ανταποκριθούν.
- **Σχολική διαρροή** (δημοτικό – γυμνάσιο) άρχισε να εμφανίζεται όχι μόνο στις παραδοσιακές ειδικές ομάδες πληθυσμού αλλά και στις ορεινές περιοχές λόγω αδυναμίας των γονιών να αντεπεξέλθουν στα έξοδα μετακίνησης στους οικισμούς όπου λειτουργούν Γυμνάσια.

4.2. Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΦΤΩΧΕΙΑ (ΠεΣΚΕ)

Βασικό χαρακτηριστικό της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης αποτελεί η συνοριακή της θέση τόσο ως προς τη χώρα αλλά και ως προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία μέχρι πρόσφατα (1989), επέβαλλε σημαντικούς περιορισμούς στην προς βορρά και ανατολικά κινητικότητα. Την τελευταία δεκαετία η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης μετασχηματίζεται από «ακριτική περιφέρεια» σε «πύλη εισόδου» της χώρας αλλά και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κύριοι παράγοντες που συντελούν σε αυτό είναι η ολοκλήρωση της Εγνατίας Οδού και των Καθέτων Αξόνων και η διεύρυνση της ΕΕ στα γειτονικά κράτη (Βουλγαρία, Ρουμανία).

Συγκριτικά με τις άλλες Περιφέρειες της χώρας, η οικονομία της ΠΑΜΘ διακρίνεται από τρία κύρια χαρακτηριστικά:

- Ιστορικά χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης
- Παραδοσιακή παραγωγική δομή με έντονο αγροτικό προσανατολισμό και
- Σημαντική συσσώρευση επενδεδυμένου κεφαλαίου κυρίως με τη μορφή υποδομών μεταφορών και ενέργειας

Στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης τα διαρθρωτικά προβλήματα δεν έχουν μέχρι σήμερα αντιμετωπισθεί συστηματικά και παρά τις πολιτικές που εφαρμόστηκαν στο παρελθόν, οι ανισότητες επιμένουν, ενώ η φτώχεια και η ανεργία αυξάνονται μετά το 2008. Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης αποτυπώνονται στην απώλεια 34.205 θέσεων εργασίας κατά την περίοδο 2008-2011- με το δευτερογενή τομέα να σημειώνει τη μεγαλύτερη μείωση (46,8%) και αύξηση του ποσοστού ανεργίας από 14,4% το 2010 σε 26,4% το 2013, με μεγαλύτερη ένταση στους νέους (59,8% το 2013). Παράλληλα η συμμετοχή της Περιφέρειας στην απασχόληση (49,1% το 2013 για τις ηλικίες 15-64), συνεχίζει να υπολείπεται τόσο του Ευρωπαϊκού μ. ο. όσο και του Εθνικού (64,1% και 49,3% αντίστοιχα) ενώ είναι ιδιαίτερα χαμηλή στους νέους (έως 24 ετών).

Από το 2005 οι ρυθμοί συμμετοχής του πληθυσμού της ΠΑΜΘ (15-64 ετών) στην απασχόληση παρουσιάζουν υστέρηση τόσο από το μέσο όρο της χώρας (κατά 0,6%) όσο και από το μ. ο. της ΕΕ-27 (κατά 4%). Από το 2008 και μετά ακολουθούν μία δραματική πτωτική πορεία, η οποία οδηγεί το 2013 σε οριακή μεν σύγκλιση με τον εθνικό μ. ο. (σε 0,2 ποσοστιαίες μονάδες) και στη μεγαλύτερη δε από τότε απόκλιση από τον Ευρωπαϊκό μ. ο. (κατά 15%). Η εξέλιξη αυτή οφείλεται στη ραγδαία αύξηση της ανεργίας – λόγω των επιπτώσεων της

οικονομικής κρίσης και της δημοσιονομικής Προσαρμογής- στην Ελλάδα και στην ΠΑΜΘ, από την οποία δεν έχει καταφέρει να ανακάμψει ούτε η χώρα, ούτε η ΠΑΜΘ.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα της ΠΑΜΘ σε σχέση με την απασχόληση είναι η δραματική αύξηση της ανεργίας κατά 17,7 ποσοστιαίες μονάδες λόγω της κρίσης (από 8,7% το 2008 σε 26,4% το 2013) και κατά 37,9 ποσοστιαίες μονάδες για τους νέους (από 21,8% το 2008 σε 59,8% το 2013).

Διαχρονικά η Βόρεια Ελλάδα παρουσιάζει υψηλότερο ποσοστό πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας απ' ότι ο εθνικός μ. ο. κατά 4-6 ποσοστιαίες μονάδες. Από το 2009 και μετά η φτώχεια παρουσιάζει μία έξαρση στην Ελλάδα (αύξηση 2009-2012 κατά 17%), και παρόλο που απουσιάζουν τα αντίστοιχα περιφερειακά στατιστικά δεδομένα, εκτιμάται ότι η ΠΑΜΘ αντιμετωπίζει παρόμοιας έκτασης επέλαση της φτώχειας αυξάνοντας τόσο τα προβλήματα κοινωνικής ένταξης όσο και κάλυψης του πληθυσμού από υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας.

Μία πρώτη έρευνα που υλοποιήθηκε με τη συνεργασία των κοινωνικών υπηρεσιών των Δήμων και των υπηρεσιών της Περιφέρειας της ΠΑΜΘ δείχνει μία ανησυχητική αύξηση των ρυθμών φτωχοποίησης του πληθυσμού, η οποία αποτυπώνεται στην ολοένα αυξανόμενη ζήτηση για υπηρεσίες των οποίων έκανε χρήση, μέχρι το 2010, μόνο ένα μικρό και περιθωριοποιημένο τμήμα του πληθυσμού. (από το ΕΣΠΑ 2014-2020).

Η επεξεργασία των στοιχείων μιας αρχικής έρευνας πεδίου που, με αφορμή την εκπόνηση του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Σχεδίου για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας, συγκεντρώθηκαν σε συνεργασία με φορείς της Περιφέρειας (Δήμοι, Εκκλησία, ΜΚΟ, βεβαιώνουν ότι τα στοιχεία της πρώτης έρευνας που πραγματοποιήθηκε στην περιφέρεια ΑΜΘ με αφορμή την εκπόνηση του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος 2014-2020 απεικονίζουν τα προβλήματα που υπάρχουν στην ΠΑΜΘ με την αυξανόμενη φτωχοποίηση του πληθυσμού της. Στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης οι φτωχότερες περιοχές συγκεντρώνονταν είτε στην ορεινή ζώνη, είτε σε πυρήνες συγκέντρωσης ειδικών ομάδων πληθυσμού. Πρόσφατα – λόγω της οικονομικής κρίσης - οι χωρικές συγκεντρώσεις διαφοροποιήθηκαν με τους πυρήνες φτώχειας να έχουν αυξηθεί. Η στατιστική επεξεργασία του φορολογητέου εισοδήματος σε επίπεδο Τοπικών Κοινοτήτων έδειξε ότι πολλές από τις φτωχότερες περιοχές εντοπίζονται στη βόρεια και ανατολική συνοριακή περιοχή (Οργάνη, Πέπλος, Μεταξάδες, Πύθιο). Η έρευνα και η στατιστική επεξεργασία των στοιχείων φορολογητέου εισοδήματος έδειξε ότι η περιοχή της Οργάνης στην ΠΕ Ροδόπης, στο βόρειο τμήμα του νομού - ορεινή και μεθοριακή περιοχή - είναι η «φτωχότερη» της Περιφέρειας. Με μέσο φορολογητέο εισόδημα λιγότερο από 8.000 €, κατατάσσεται αναμφισβήτητα μεταξύ των ασθενέστερων οικονομικά περιοχών της χώρας. Ακολουθούν οι

περιοχές των Σαπών και του Ιάσμου με μέσο φορολογητέο εισόδημα ελάχιστα πάνω από τις 10.000 €. Στην ΠΕ Ξάνθης οι «φτωχότερες» περιοχές είναι οι περιοχές του Εχίνου και του Ευλάλου όπου συγκεντρώνονται και ειδικές ομάδες πληθυσμού. Η ΠΕ Καβάλας παρουσιάζει μεγάλες αντιθέσεις με την πλειονότητα των περιοχών της πάνω από το όριο φτώχειας. Η «φτωχότερη» εν τούτοις περιοχή της ΠΕ Καβάλας είναι ο ορεινός Κεχροκάμπος (Δήμος Νέστου) με μέσο φορολογητέο εισόδημα 9.474 €. Η ΠΕ Έβρου παρουσιάζει κάποιες περιοχές εμφανώς κάτω του ορίου της φτώχειας (Πέπλος, Μεταξάδες, Πύθιο) με μέσο όρο φορολογητέου εισοδήματος περί τα 10.500 €. Η ΠΕ Δράμας τέλος, παρουσιάζει την ομαλότερη εικόνα με μικρές μόνο αποκλίσεις πάνω και κάτω από το όριο.

Θύλακες φτώχειας παρατηρούνται πλέον και μέσα στον αστικό ιστό. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι μεταξύ 2011-2013, τα επιδόματα έκτακτης οικονομικής ενίσχυσης αυξήθηκαν στην Αλεξανδρούπολη κατά 450%, στην Καβάλα κατά 400%, ενώ στην Κομοτηνή το πρόγραμμα δωρεάν διανομής τροφίμων σημείωσε αύξηση 240%. Σημαντικό τμήμα του πληθυσμού που βιώνει έντονα το φαινόμενο της φτώχειας εντοπίζεται στην κοινότητα των Ρομά. Ο πληθυσμός των Ρομά της ΠΑΜΘ, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των ΙΑΚ, ανέρχεται σε 13.000 άτομα. Οι οικισμοί που έχουν αναπτυχθεί, ως επί το πλείστον, εντοπίζονται στις παρυφές των αστικών και ημιαστικών κέντρων. Για την υποστήριξη των πληθυσμών αυτών έχουν αναπτυχθεί Κέντρα Στήριξης Ευπαθών Ομάδων του πληθυσμού (πρώην ΙΑΚ), στη Δράμα, στη Ξάνθη, στη Χρυσούπολη, στις Σάπες, στο Διδυμότειχο, στην Ορεστιάδα, και δυο στην Κομοτηνή. Στους οικισμούς οι οποίοι ενσωματώνονται στον ιστό ημιαστικών περιοχών, παρά τα προβλήματα κοινωνικής απομόνωσης, δεν εμφανίζεται έντονη εικόνα υποβάθμισης ή απειλής της Δημόσιας Υγείας, ούτε είναι αξιοσημείωτη η διαφορά του επιπέδου διαβίωσης. Αντίθετα οι οικισμοί με τα μεγαλύτερα προβλήματα εντοπίζονται στις παρυφές των μεγάλων αστικών συγκεντρώσεων.

Σύμφωνα με το ΠΕΠ 2014-2020 της ΠΑΜΘ και με βάση τα στοιχεία που έχουν συλλεχθεί αποτυπώνεται

- Αύξηση του αριθμού των ανασφάλιστων πολιτών κατά 90% από το 2012 και μετά και αύξηση των ανασφάλιστων πρώην επαγγελματιών και των οικογενειών τους λόγω μεγάλου αριθμού πτωχεύσεων επιχειρήσεων
- Αύξηση του αριθμού των οικογενειών που αδυνατούν να καλύψουν τις βασικές βιοτικές ανάγκες (από το 2011 αύξηση στα συσσίτια κατά 350%, στα κοινωνικά παντοπωλεία & διανομές τροφίμων κατά 150%)
- Εμφάνιση μιας νέας κατηγορίας πολιτών σε απόλυτη ένδεια, των παλιννοστούντων άνω των 65 ετών, οι οποίοι στερήθηκαν το δικαίωμα στη συνταξιοδότηση και την ασφάλιση.

Επισημαίνεται ότι οι παλιννοστούντες αποτελούν σημαντικό τμήμα του πληθυσμού στην ΠΑΜΘ και ένα από τα ποιο υποβαθμισμένα οικονομικά τμήμα.

Διαπιστώνεται ύπαρξη θυλάκων απόλυτης φτώχειας οι οποίοι συχνά ταυτίζονται με οικοσμούς Ρομά ή άλλων πληθυσμών με πολιτισμικές ιδιαιτερότητες ή/και απομονωμένους γεωγραφικά. Η οικονομική κρίση –που έχει σαν αποτέλεσμα τη μείωση των κρατικών παροχών με ταυτόχρονη άνοδο του αριθμού των δικαιούχων–εντείνει την κοινωνική τους εξαθλίωση. Ιδιαίτερα για τους Ρομά –που στην πλειοψηφία τους είναι εργάτες γης μόνιμα εγκατεστημένοι στην περιοχή–η αθρόα έλευση εποχικών εργατών από γειτονικές Βαλκανικές χώρες χαμηλότερου κόστους ζωής που δέχονται ανασφάλιστη εργασία και ιδιαίτερα χαμηλά ημερομίσθια –εντείνει την ανεργία η οποία είναι πλέον της τάξης του 95%. Αυτή ήρθε να προστεθεί σε μια σειρά από προβλήματα που αντιμετωπίζουν παραδοσιακά η υποαπασχόληση, η πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και εκπαίδευσης, η αστικό-δημοτική τακτοποίηση, η συμμετοχή στις τοπικές υποθέσεις, κ.α. Στον τομέα της απασχόλησης, η αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης των Ρομά της ΠΑΜΘ, αναδεικνύει την αναγκαιότητα παρέμβασης για την υποστήριξη τους και την ένταξη τους στην αγορά εργασίας.

Οι αδυναμίες και στρεβλώσεις στις προνοιακές πολιτικές στην Ελλάδα –και κατ' επέκταση και στην ΠΑΜΘ–εντοπίζονται κατά κύριο λόγο στην έλλειψη στοχευμένων στρατηγικών προστασίας των ατόμων που βρίσκονται σε κατάσταση ανάγκης και στην απουσία ολοκληρωμένων ενεργητικών δράσεων εργασιακής και κοινωνικής ένταξης των ευπαθών ομάδων (ΑΜΕΑ, ηλικιωμένοι, ψυχικά πάσχοντες κλπ) (ΠΕΠ 2014-2020) και επιπρόσθετα στην έλλειψη περιφερειακού μηχανισμού σχεδιασμού, υλοποίησης, παρακολούθησης και αξιολόγησης των προνοιακών πολιτικών και την υποστήριξη του πληθυσμού που βρίσκεται σε ανάγκη αλλά και συντονισμού των ευρωπαϊκών, εθνικών, περιφερειακών και τοπικών πρωτοβουλιών αντιμετώπισης των αποτελεσμάτων της κρίσης.

Σύμφωνα με το ΠΕΠ 2014-2020 της ΠΑΜΘ, εντοπίζονται σοβαρά ζητήματα υγείας στον πληθυσμό της ΠΑΜΘ. Σύμφωνα με τη Eurostat και στις τρεις βασικές αιτίες θανάτου που παρακολουθούνται σε επίπεδο περιφερειών (ασθένειες του αναπνευστικού, του κυκλοφορικού και νεοπλασίες), η ΠΑΜΘ έχει για την περίοδο 2008-2010 υψηλότερο δείκτη θανάτων ανά 100.000 κατοίκους τόσο σε σχέση με τον εθνικό όσο και τον Ευρωπαϊκό μ. ο. (ΠΑΜΘ:1.102,8 Ελλάδα:964,5 ΕΕ-28:971,8). Ο δείκτης παρουσιάζει διαχρονικά σταθερά αυξανόμενη τάση, όπως και στο σύνολο της χώρας, τη στιγμή που σε Ευρωπαϊκό επίπεδο η τάση είναι αρνητική από το 2003 και μετά.

Παρά τις «καλές» κοινωνικό-οικονομικές συνθήκες των ετών πριν το 2008 που διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο στη βελτίωση των υγειονομικών συστημάτων, οι διαθέσιμες κλίνες

ανά 100.000 κατοίκους στην ΠΑΜΘ συνεχίζουν το 2009 να είναι λιγότερες κατά 10,8% σε σχέση με τον εθνικό μ. ο. και κατά 33% σε σχέση με τον αντίστοιχο Ευρωπαϊκό, και το νοσηλευτικό προσωπικό υστερεί κατά 10% από τον εθνικό μ. ο. και κατά 50,4% από τον αντίστοιχο Ευρωπαϊκό. Λόγω των επιπτώσεων της κρίσης, εκτιμάται ότι η ζήτηση και η χρήση δημόσιων υπηρεσιών υγείας πρόκειται να αυξηθεί ραγδαία σε όλη την Ελλάδα επηρεάζοντας το επίπεδο δημόσιας υγείας. Ήδη από το 2010 σημειώνεται αύξηση κατά 20% στη χρήση υγειονομικών υπηρεσιών στα δημόσια νοσοκομεία, και ταυτόχρονη μείωση κατά 15% περίπου στη χρήση των ιδιωτικών υπηρεσιών υγείας. Χάρτης Υπηρεσιών Υγείας και πίνακας με τα περιστατικά παροχής υπηρεσιών Υγείας (στοιχεία από Νοσοκομεία).

Επιπρόσθετα στον τομέα της υγείας ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα των οικισμών της Περιφέρειας αφορούν, στο υψηλό ποσοστό του πληθυσμού με προβλήματα Ψυχικής Υγείας και προβλήματα Ψυχικών εξαρτήσεων, στη δυσκολία πρόσβασης του πληθυσμού στο Σύστημα Υγείας και τις αντίστοιχες δομές και στην ανεπάρκεια πρόληψης και φροντίδας σε θέματα αγωγής υγείας.

Όσον αφορά στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού τα προβλήματα εντοπίζονται κυρίως τον τομέα της εκπαίδευσης. Στο ΠΕΠ 2014-2020 αναφέρεται ότι ο δείκτης πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου βάσει στοιχείων Eurostat (δηλ. το ποσοστό νέων ηλικίας 18-24 ετών που δεν έχουν ολοκληρώσει τον ανώτερο κύκλο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και δεν παρακολουθούν άλλο πρόγραμμα εκπαίδευσης ή κατάρτισης) είναι διαχρονικά κατά πολύ υψηλότερος για την ΠΑΜΘ από το μ. ο. για τη χώρα και την ΕΕ 27 και υψηλότερος από κάθε άλλη Περιφέρεια της χώρας. Το 2013 διαμορφώθηκε σε 10.1 % σε επίπεδο χώρας και 12% σε επίπεδο ΕΕ-27, ενώ στην ΠΑΜΘ το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 21,9%. Αξιοσημείωτη επίσης ιδιαιτερότητα της ΠΑΜΘ αποτελεί το γεγονός ότι η μεγαλύτερη σχολική διαρροή εμφανίζεται διαχρονικά στο Γυμνάσιο σε αντίθεση με τα πανελλαδικά στοιχεία που αναδεικνύουν ότι τα μεγαλύτερα ποσοστά σχολικής διαρροής παρουσιάζονται στο Λύκειο. Οι αλλαγές αυτές πιθανά οφείλονται σε μεγάλο βαθμό στην αύξηση της συμμετοχής της μουσουλμανικής μειονότητας στην εκπαίδευση.

Η εξασφάλιση της πρόσβασης στα προαναφερθέντα δημόσια αγαθά και υπηρεσίες είναι απολύτως απαραίτητη για την παροχή στον πληθυσμό που βρίσκεται σε φτώχεια ή είναι σε κίνδυνο φτώχειας της Περιφέρειας ΑΜΘ (Ρομά και μη Ρομά) ενός ελάχιστου αποδεκτού επιπέδου αξιοπρεπούς διαβίωσης. Η δραματική συρρίκνωση των εισοδημάτων, η αύξηση του κόστους διαβίωσης, η αύξηση των επιπέδων φορολόγησης, η συρρίκνωση ή η διακοπή μιας σειράς επιδοματικού χαρακτήρα ενισχύσεων, διέδρυναν το τμήμα του πληθυσμού που

είναι ήδη, ή τίθεται, εν δυνάμει, αντιμέτωπο με το φαινόμενο της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

4.3. Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΤΩΝ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΠΟΥ ΠΛΗΤΤΟΝΤΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΑΠΟ ΤΗ ΦΤΩΧΕΙΑ

Σύμφωνα με το ΠΕΠ 2014-2020 πρόθεση της ΠΑΜΘ είναι η αναστροφή του αρνητικού κλίματος που δημιουργήθηκε από την πρόσφατη οικονομική κρίση, και η εδραίωση ενός νέου προτύπου ανάπτυξης το οποίο στοχεύει σε «ενδογενή-αυτοτροφοδοτούμενη» και όχι «επιδοτούμενη» ανάπτυξη και βασίζεται στην ανασυγκρότηση του παραγωγικού προτύπου. Το αναπτυξιακό όραμα όπως διατυπώνεται στο κείμενο του ΠΕΠ 2014-2020 της ΠΑΜΘ στον κοινωνικό τομέα βασίζεται:

- Βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας, μέσα από στοχευμένες δράσεις για την ισότιμη πρόσβαση όλων των κατοίκων της ΠΑΜΘ σε αυτές.
- Αύξηση της απασχόλησης και καταπολέμηση της φτώχειας, μέσα από την υλοποίηση ολοκληρωμένων τοπικών σχεδίων και πρωτοβουλιών, ενεργητικών πολιτικών για ένταξη στην αγορά εργασίας ειδικών ομάδων που βρίσκονται εκτός εργασίας, εκπαίδευσης, ή/και δια βίου μάθησης και την ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας ως μοντέλου οργάνωσης της παραγωγής, της οικονομίας και της συλλογικής ζωής.
- Βελτίωση των υποδομών και των υπηρεσιών εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης ποσοτικά και ποιοτικά, με τη συμπλήρωση της κτιριακής υποδομής, την πρόληψη και μείωση της σχολικής διαρροής, την ενίσχυση της συμμετοχής ειδικών ομάδων του πληθυσμού στην εκπαίδευση και σε προγράμματα δια βίου μάθησης και τη σύνδεση της κατάρτισης με τις ανάγκες του κοινωνικό-οικονομικού συστήματος της ΠΑΜΘ.

Ως επιμέρους στοχεύσεις της ΠΑΜΘ στην χάραξη περιφερειακής πολιτικής για την κοινωνική ένταξη και την καταπολέμηση της φτώχειας αποτελούν τα παρακάτω:

- Η δημιουργία και λειτουργία μόνιμου περιφερειακού μηχανισμού σχεδιασμού και υλοποίησης της στρατηγικής για την κοινωνική ένταξη και την φτώχεια καθώς επίσης και την παρακολούθηση και συντονισμό της εξειδίκευσης των δράσεων του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου που συμπεριλαμβάνονται στο ΠΕΠ 2014-2020 της ΠΑΜΘ και τέλος η κινητοποίηση ιδιωτικών κεφαλαίων και του δικτύου εθελοντικών κοινωνικών συλλογικοτήτων (η δομή στήριξη που έχει δημιουργηθεί στην Ξάνθη μπορεί να αποτελέσει τη βάση του μηχανισμού). Παράλληλα με το Περιφερειακό μηχανισμό προτείνεται η δημιουργία 5 δικτύων αλληλεγγύης ανά περιφερειακή ενότητα, που θα αποτελέσει τη δικτύωση

των φορέων και προσωπικοτήτων που ενεργοποιούνται στην αντιμετώπιση των φαινομένων της φτώχειας αλλά και την υποστήριξη λοιπών ειδικών και ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού. Η πρωτοβουλία που έχει αναπτυχθεί στην Δράμα (στο δίκτυο συμμετέχουν ήδη 35 φορείς) μπορεί να αποτελέσει το πρότυπο της διαδικασίας.

- Η δημιουργία και λειτουργία Κέντρων Στήριξης Ευπαθών Ομάδων του πληθυσμού, ιδιαίτερα σε περιοχές όπου υπάρχει μεγάλη συγκέντρωση πληθυσμού σε κοινωνικό αποκλεισμό. Αφορά τη δημιουργία και λειτουργία τουλάχιστον 9 Κέντρων.
- Την ενεργοποίηση όλων των δημόσιων, ιδιωτικών και κοινωνικών φορέων για την εξασφάλιση τροφής σε παιδιά έως 18 ετών.
- Η ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας και η δημιουργία συνθηκών απασχολησιμότητας για ειδικές και ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού και των ατόμων που πλήττονται περισσότερο από τη φτώχεια με την δημιουργία και λειτουργία σε πρώτη φάση 2 κέντρων One – Stop Shops σε περιοχές με μεγάλη συγκέντρωση πληθυσμού σε κοινωνικό - οικονομικό αποκλεισμό
- Δημιουργία και λειτουργία μόνιμου μηχανισμού παρακολούθησης του φαινομένου της σχολικής διαρροής, καταγραφή των χαρακτηριστικών του φαινομένου και αξιολόγησης των στοιχείων που προκύπτουν
- Η προώθηση της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων και την υποστήριξη δομής περιφερειακού παρατηρητηρίου στήριξης της κοινωνικής οικονομίας και επιχειρηματικότητας

Η Περιφέρεια ΑΜΘ έχει ήδη εκπονήσει Επιχειρησιακό Σχέδιο για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά και λοιπών πληθυσμών που διαβιούν σε ιδιαίτερα υποβαθμισμένες περιοχές της περιφέρειας, τμήμα του οποίου έχει υλοποιήσει με σημαντικές παρεμβάσεις σε περιοχές της Περιφέρειας με ιδιαίτερα προβλήματα στον δημόσιο χώρο και τις βασικές υποδομές. Επιπρόσθετα προτίθεται να υλοποιήσει και νέα ολοκληρωμένη χωρική παρέμβαση για την ένταξη των Ρομά και λοιπών πληθυσμών στο πλαίσιο του ΠΕΠ 2014-2020 της ΠΑΜΘ.

Η ΠεΣΚΕ βασιζόμενη σε αυτή τη υπαρκτή εμπειρία και αξιοποιώντας τις κατευθύνσεις της Εθνικής Στρατηγικής ΕΣΚΕ, προέβη σε μία πρώτη προσπάθεια

α) «χαρτογράφησης» των φαινομένων φτώχειας και της έντασης με την οποία υφίστανται στην επικράτεια της Περιφέρειας ,

β) διαβούλευσης με τους «βασικούς ενδιαφερόμενους φορείς» για να προσδιοριστούν οι προτεραιότητες και οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν εξαιτίας της οικονομικής κρίσης και της φτωχοποίησης τμήματος του πληθυσμού -εν δυνάμει ωφελουμένων- και

(γ) επικαιροποίησης των τοπικών υπηρεσιών, των διαθέσιμων πόρων και γενικότερα του περιβάλλοντος των τοπικών κοινωνικών συλλογικοτήτων / κοινωνιών / (έρευνα – κεφάλαιο 3).

Η ανάγκη για καλύτερη πληροφόρηση σε τοπική κλίμακα γεωγραφικής περιοχής αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο ως ζωτικής σημασίας για την αντιμετώπιση της φτώχειας, της στέρησης και του κοινωνικού αποκλεισμού. Λεπτομερή στοιχεία σε επίπεδο περιοχής βοηθούν στον εντοπισμό του φαινομένου της φτώχειας σε αγροτικές περιοχές όπου η φτώχεια είναι συχνά «κρυφή» ή και σε περιοχές όπου η φτώχεια είναι διεσπαρμένη, και η στέρηση συχνά εκδηλώνεται με διάφορους και όχι πάντα εμφανείς τρόπους.

Επιπρόσθετα, οι έρευνες που εστιάζουν στο τοπικό επίπεδο προκειμένου να καταρτίσουν «τοπικά προφίλ της φτώχειας», μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη των στρατηγικών καταπολέμησης της φτώχειας και να «καλύψουν» τα κενά στις υπάρχουσες εθνικές πηγές δεδομένων.

Για το λόγο αυτό η υπό εκπόνηση Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης (*ολοκλήρωση του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Πολιτικής για τη μείωση της φτώχειας στο τέλος 2014*) θα εξειδικεύεται σε Περιφερειακά Στρατηγικά Σχέδια Κοινωνικής Ένταξης, τα οποία με τη σειρά τους θα βασίζονται σε Τοπικά Σχέδια Κοινωνικής Ένταξης.

Η ολοκλήρωση των διαδικασιών αυτών θα διασφαλίσει την ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου πλέγματος παρεμβάσεων, μέσω των οποίων θα προωθείται η κοινωνική ένταξη και η καταπολέμηση της φτώχειας των ευάλωτων και των ειδικών ομάδων πληθυσμού. Ως συνεκτικές πολιτικές ενεργού ένταξης θα ανταποκρίνονται σε μία πολυτομεακή προσέγγιση και θα στοχεύουν στην ενίσχυση των δυνατοτήτων πρόσβασης σε κοινωνικού χαρακτήρα υπηρεσίες, σε υπηρεσίες εκπαίδευσης και υγείας και προώθησης στην απασχόληση και ιδιαίτερα στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας / επιχειρηματικότητας/ καινοτομίας. Οι συγχρηματοδοτούμενες πράξεις θα βασίζονται στα πορίσματα της χαρτογράφησης και τις προτεραιότητες της στρατηγικής για τη φτώχεια και επίσης θα είναι σε συνάφεια με τον περιφερειακό σχεδιασμό για την φτώχεια. Μέσω της ΠεΣΚΕ η ΠΑΜΘ διακηρύσσει, ρητώς, την πρόθεσή της για καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων, προαγωγή της ισότητας ευκαιριών, διασφάλιση της προσβασιμότητας των ΑμεΑ, αρχές που διατρέχουν οριζόντια το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, ενώ επιπλέον προσανατολίζεται στην ανάληψη ενεργειών για την:

- Ισότιμη πρόσβαση στην αγορά εργασίας.
- Ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην κατάρτιση και τη δια βίου μάθηση.
- Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμησης της φτώχειας.

- Καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω, φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

Οι αρχές αυτές βρίσκονται σε συμφωνία με τις αρχές του ΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης 2014-2020, και για το σκοπό αυτό έχουν ενταχθεί επενδυτικές προτεραιότητες και παρεμβάσεις που στοχεύουν στην ενεργό ένταξη, στην κοινωνικοοικονομική ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, στην καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων, στη βελτίωση της πρόσβασης σε υψηλής ποιότητας κοινωνικές και υγειονομικές περίθαλψης υπηρεσίες.

Επιπλέον, στο πλαίσιο των Αξόνων Προτεραιότητας, προβλέπονται δράσεις, χρηματοδοτούμενες από το ΕΤΠΑ, οι οποίες αφορούν ενδεικτικά στην ενίσχυση των υποδομών υγείας και κοινωνικής φροντίδας καθώς και των υποδομών εκπαίδευσης, που συμβάλλουν καθοριστικά στην ισότητα ευκαιριών και κατάργηση των διακρίσεων.

Τέλος, κατά τη διάρκεια σχεδιασμού και εφαρμογής του προγράμματος προβλέπεται η ανάληψη πρόσθετων πρωτοβουλιών για:

- Την ενεργό συμμετοχή σε δημόσια διαβούλευση, περιφερειακές και τομεακές αναπτυξιακές ημερίδες, εθνικά συνέδρια αρμόδιων δημόσιων φορέων και οικείων κοινωνικών οργανώσεων.
- Την ισόρροπη, κατά το δυνατόν, συμμετοχή ανδρών και γυναικών στην Επιτροπή Παρακολούθησης του ΕΠ και την εκπροσώπηση σε αυτή δημόσιων αρχών που είναι αρμόδιες για θέματα ισότητας, καθώς και κοινωνικών οργανώσεων ειδικών πληθυσμιακών ομάδων (Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων, Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία, κλ.π.).
- Τη λήψη κατάλληλων μέτρων για τη δημοσιοποίηση του ΕΠ (που αποτελούν και δράσεις της ΠεΣΚΕ) και των ειδικότερων δράσεων που περιλαμβάνονται σε αυτό, ώστε να διασφαλίζεται η κατά το δυνατό ευρύτερη δυνατότητα πρόσβασης στην κοινοτική συγχρηματοδότηση.
- Την παρακολούθηση και τη σχετική ενημέρωση της Επιτροπής Παρακολούθησης του ΕΠ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μέσω της ετήσιας έκθεσης, όσον αφορά τα μέτρα που έχουν ληφθεί σε σχέση με την παροχή ίσων ευκαιριών στο πλαίσιο του ΕΠ, την αποτελεσματικότητα τους και τις διορθωτικές παρεμβάσεις που απαιτούνται ώστε να διασφαλίζεται η αρχή της μη διάκρισης.
- Τη χρήση εξειδικευμένων κριτηρίων για την τήρηση της αρχής της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της μη διάκρισης, καθώς και για την ενίσχυση της προσβα-

σιμότητας, κατά τη διαδικασία επιλογής, υλοποίησης και αξιολόγησης πράξεων για συγχρηματοδότηση, ανάλογα με το φυσικό αντικείμενο των παρεμβάσεων.

Οι συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί τόσο στη χώρα όσο και στην Περιφέρεια συνθέτουν ένα ώριμο περιβάλλον, όπου τίθεται με επιτακτικό τρόπο, η ανάγκη ανάπτυξης ενός συστήματος – μίας στρατηγικής για την επιβράδυνση αρχικά, και την συμβολή στην αναστροφή στη συνέχεια, των υφιστάμενων συνθηκών ένδειας και απομόνωσης σημαντικού τμήματος του πληθυσμού. Αναγνωρίζεται ξεκάθαρα η σκοπιμότητα εναρμονισμένης λειτουργίας της Περιφερειακής Στρατηγικής προς τις Εθνικές Πολιτικές που θα αναπτυχθούν τα αμέσως επόμενα έτη. Σταθερά στοιχεία εξάρτισης για την συνέργεια της Εθνικών Πολιτικών με τις δράσεις της Περιφερειακής Στρατηγικής αποτελούν οι τρεις (3) Πυλώνες της Εθνικής Στρατηγικής όπως εξειδικεύονται μέσα από τους άξονες, τις προτεραιότητες και τα μέτρα που έχουν παρουσιασθεί αναλυτικά στο Κεφάλαιο 2 και συνοπτικά αποτυπώνεται στον πίνακα που ακολουθεί.

ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ		
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ	ΜΕΤΡΑ
1. Καταπολέμηση της ακραίας Φτώχειας (ΠΥΛΩΝΕΣ 1.Καταπολέμηση της φτώχειας, 2.Πρόσβαση σε υπηρεσίες)	1.1: Πρόσβαση σε Βασικά Αγαθά	1.1.1. Πρόσβαση σε βασικά είδη διαβίωσης
		1.1.2. Πρόσβαση σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη
		1.1.3. Αντιμετώπιση κρίσεων
		1.1.4. Πρόσβαση σε κατάλληλη στέγη
		1.1.5. Πρόσβαση σε ενέργεια
		1.1.6. Πρόσβαση στο χρηματοπιστωτικό σύστημα
		1.1.7. Πρόσβαση στη Δικαιοσύνη
		1.1.8. Πρόσβαση σε δραστηριότητες πολιτισμού και αναψυχής
	1.2: Πρόσβαση σε Επαρκείς Πόρους	1.2.1. Πιλοτική εφαρμογή ενός Γενικού Προγράμματος Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος
		1.2.2. Θεσμοθέτηση ενός Γενικού Συστήματος Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος
2. Πρόληψη και Καταπολέμηση του Αποκλεισμού των Παιδιών (ΠΥΛΩΝΕΣ 1.Καταπολέμηση της φτώχειας, 2.Πρόσβαση σε υπηρεσίες)	2.1: Πρόσβαση σε Οικονομικούς Πόρους	2.1.1. Πρόσβαση στο επίδομα απροστάτευτων παιδιών
		2.1.2. Πρόσβαση στο ενιαίο επίδομα στήριξης τέκνων
		2.1.3. Πρόσβαση στο επίδομα στήριξης Τρίτεκνων και Πολύτεκνων
	2.2: Πρόσβαση σε Οικονομικά Προσιτές και Ποιοτικές Υπηρεσίες	2.2.1. Πρόσβαση σε υπηρεσίες προσχολικής αγωγής
		2.2.2. Πρόσβαση σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης, ψυχαγωγίας και αναψυχής
		2.2.3. Πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες ανοικτής φροντίδας
		2.2.4. Πρόληψη της παραπομπής σε δομές κλειστής φροντίδας
		2.2.5. Προώθηση της αποϊδρυματοποίησης, αποκατάστασης και επανένταξης
		2.2.6. Αναβάθμιση της ποιότητας των υπηρεσιών κλειστής φροντίδας
		2.2.7. Πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες Νομικής Συνδρομής
	2.3: Πρόσβαση στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση	2.3.1. Πρόσβαση σε υπηρεσίες προσχολικής εκπαίδευσης
		2.3.2. Πρόσβαση σε υπηρεσίες σχολικής εκπαίδευσης
		2.3.3. Ειδική αγωγή των παιδιών με αναπηρία
		2.3.4. Εκπαιδευτική Ένταξη παιδιών Ρομά
		2.3.5. Καταπολέμηση της σχολικής διαρροής
3. Προώθηση της Ένταξης, (ΠΥΛΩΝΕΣ 1.Καταπολέμηση της φτώχειας, 2.Πρόσβαση σε υπηρεσίες, 3. Αγορά εργασίας χωρίς αποκλεισμούς)	3.1: Ενίσχυση εισοδηματικών πόρων των ανέργων	3.1.1. Πρόσβαση στο Επίδομα Μακροχρόνιως Ανέργων
		3.1.2. Πρόσβαση σε ειδικά επιδόματα για ευάλωτες ομάδες ανέργων χαμηλού εισοδήματος
	3.2: Πρόσβαση των ανέργων σε υπηρεσίες ενεργοποίησης	3.2.1. Πρόσβαση των ευάλωτων ομάδων ανέργων σε προγράμματα μη τυπικής εκπαίδευσης και άτυπης μάθησης
		3.2.2. Πρόσβαση των ευάλωτων ομάδων ανέργων σε προγράμματα ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης
		3.2.3. Πρόσβαση των ευάλωτων ομάδων ανέργων σε δράσεις Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας
	3.3: Πρόσβαση ανέργων με σωρευτικά χαρακτηριστικά αποκλεισμού και άλλων ομάδων σε οικονομικά προσιτές και ποιοτικές υπηρεσίες	3.3.1. Πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες ανοικτής φροντίδας
		3.3.2. Πρόσβαση σε υπηρεσίες κατ' οίκον φροντίδας
		3.3.3. Πρόληψη της παραπομπής σε δομές κλειστής φροντίδας
		3.3.4. Προώθηση της αποϊδρυματοποίησης, αποκατάστασης και επανένταξης
		3.3.5. Αναβάθμιση της ποιότητας των υπηρεσιών κλειστής φροντίδας
		3.3.6. Πρόσβαση σε υπηρεσίες υποστήριξης της φερεγγυότητας των φτωχών νοικοκυριών
		4.1.1. Εθνικός Μηχανισμός για τον συντονισμό των πολιτικών ένταξης
4. Καλή Διακυβέρνηση των πολιτικών ένταξης,	4.1: Συντονισμός των πολιτικών ένταξης	4.1.2. Περιφερειακά Παρατηρητήρια Ένταξης
		4.1.3. Παρατηρητήριο Φορέων Κοινωνικής Φροντίδας και Αλληλεγγύης
	4.2: Ποιότητα των πολιτικών ένταξης	4.2.1. Χάρτης Ποιότητας Κοινωνικών Υπηρεσιών
		4.2.2. Δίκτυο Κοινωνικής Καινοτομίας
	4.3: Αποτελεσματική εφαρμογή των πολιτικών ένταξης	4.3.1. Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού του δημόσιου τομέα
		4.3.2. Ανάπτυξη του Κοινωνικού Πλουραλισμού
		4.3.3. Ανάπτυξη της Βασικής και Εφαρμοσμένης Έρευνας στο πεδίο των πολιτικών ένταξης

Πίνακας 1: Συνοπτική Παρουσίαση ΕΣΚΕ

4.4. ΣΥΣΤΗΜΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΑΜΘ

Η ΠεΣΚΕ εναρμονίζεται με την Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη (ΕΣΚΕ) όπως εκφράζεται μέσα από τους τρεις Πυλώνες²⁶ που συνδυάζονται με 4 επιχειρησιακούς άξονες, και με τη σειρά τους εξειδικεύονται σε «Προτεραιότητες» και «Μέτρα» (Κεφάλαιο 2). Όμως η μετουσίωση της ΠεΣΚΕ σε δράσεις και μέτρα που θα αναπτυχθούν σε περιφερειακό επίπεδο με διάχυση των ωφελειών στην τοπική κοινωνία, προϋποθέτει ροές πληροφόρησης και ενεργειών, ώστε να διαμορφωθεί ένα «**σύστημα**» που θα συνεισφέρει όχι μόνο στην αντιμετώπιση της φτώχειας, αλλά και στην πρόληψη και την αποτροπή αυτής. Για να λειτουργήσει αυτό το σύστημα είναι ανάγκη να ληφθούν υπόψη και να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες και οι ευκαιρίες από:

- **Πολιτικές**, Ευρωπαϊκές, Εθνικές, Τομεακές, Τοπικές που κρίνεται ότι μπορούν να συμβάλουν στην επίτευξη του απώτερου σκοπού.
- **Θεσμούς και Υπηρεσίες**, που κρίνεται ότι έχουν πετύχει να καθιερωθούν στην κοινωνική συνείδηση για τη συνεισφορά και το έργο τους στην αντιμετώπιση των φαινομένων της φτώχειας και του Κοινωνικού αποκλεισμού. (Εκκλησία, Πρόνοια, ΟΤΑ κλπ).
- **Φορείς και πρωτοβουλίες**, που μπορεί να μην έχουν κατ' ανάγκην σταθερή και συστηματική παρουσία στην Περιφέρεια, αλλά αναπτύσσουν δράσεις υπό συγκεκριμένες συνθήκες και κοινωνικές ανάγκες. Δράσεις δηλαδή, που αναπτύσσονται από εθελοντικές ομάδες (π.χ. Ένωση Κυριών Δράμας), Ιδρύματα με κοινωνικό προσανατολισμό (π.χ. Τμήματα Πανεπιστημίων) ή λοιπές οργανώσεις με κοινωνική συνεισφορά (ΠΝΟΗ, Γιατροί χωρίς σύνορα, Χαμόγελο του παιδιού κλπ).
- **Χρηματοδοτικά Μέσα**, που προέρχονται από Κοινοτικούς πόρους (Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης-Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα), Εθνικούς Πόρους (προγράμματα Εθνικών Πολιτικών-επιδόματα), λοιπές χρηματοδοτικές πηγές (Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος, Ιδιωτικά ιδρύματα π.χ. Ίδρυμα Λάτση, Μποδοσάκη κλπ, Νιάρχος, Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους-FEAD, Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, URBACT κλπ)

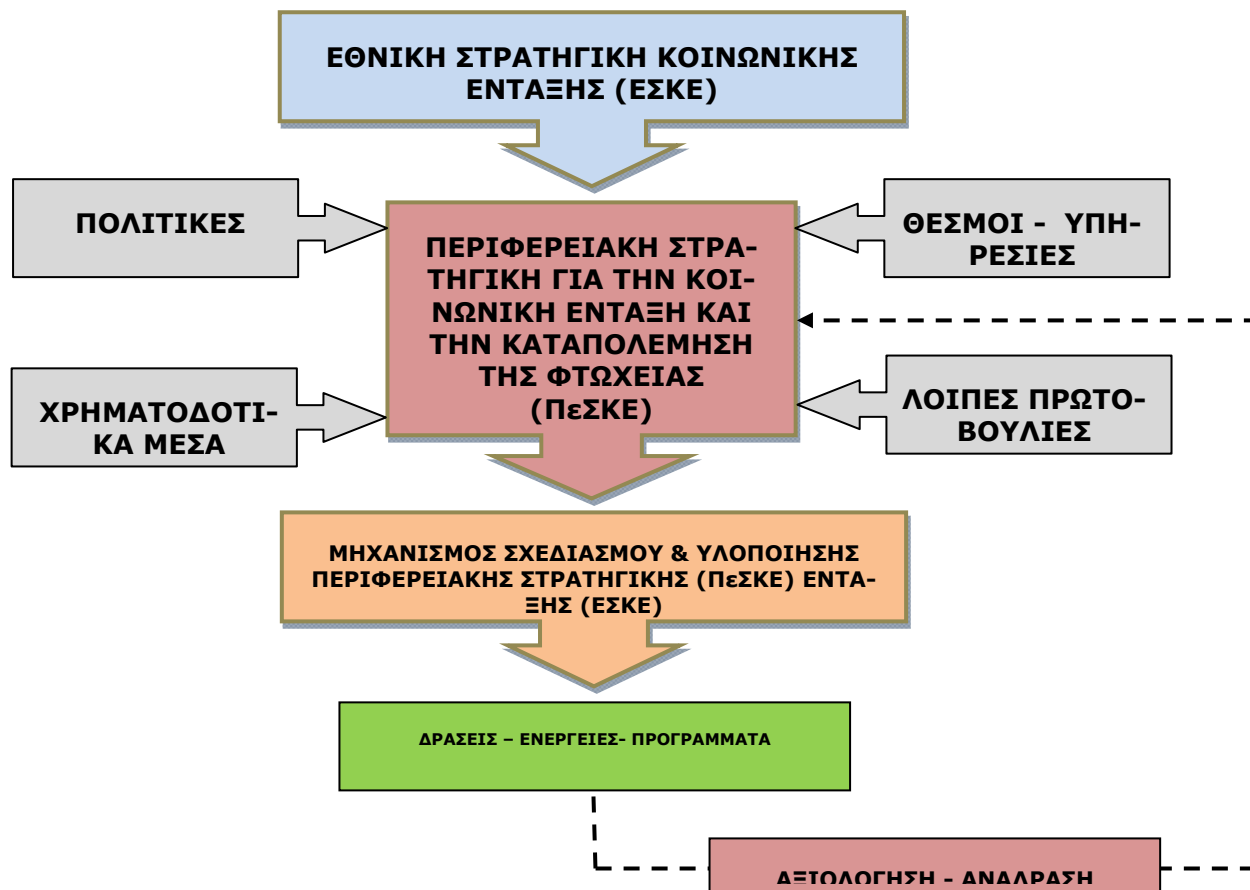
Το σύστημα αυτό θα παράγει μέσω ενός «**μηχανισμού υλοποίησης της ΠεΣΚΕ**», **Δράσεις-Προγράμματα-Ενέργειες**, οι οποίες θα προκύπτουν έπειτα από **διαδικασίες καταγραφής και κατανόησης των τοπικών αναγκών**, και **διαβούλευσης με τους κοινωνικούς εταίρους**. Στόχος της ΠεΣΚΕ είναι η ανάληψη δράσεων από τους τοπικούς φορείς, η κινητοποίηση των τοπικών κοινωνιών και των τοπικών κοινωνικών συλλογικοτήτων, η ενημέρωση των ωφελουμένων και η προώθησή τους έγκαιρα στις εκάστοτε παρεχόμενες υπηρεσίες και αγαθά.

Τέλος προϋπόθεση για την επιτυχή και αποτελεσματική εφαρμογή της ΠεΣΚΕ, μέσω διαδικασιών ευέλικτης εξειδίκευσης και προσαρμογής των εφαρμοζόμενων πολιτικών στα τοπικά χαρακτηριστικά, αποτελεί η υιοθέτηση και ανάπτυξη διαδικασιών **Παρακολούθησης-Αξιολόγησης-Ανάδρασης**. Στόχος αυτής της δυναμικής διαδικασίας, είναι ο εντοπισμός των θετικών αποτελεσμάτων, η ανάδειξη και υιοθέτηση των καλών πρακτικών και η στάθμιση των παραγόντων που έχουν οδηγήσει σε τυχόν αστοχίες ή χαμηλότερης έντασης, από τις

²⁶ ΠΥΛΩΝΑΣ 1 «Καταπολέμηση της φτώχειας», ΠΥΛΩΝΑΣ 2 «Πρόσβαση σε υπηρεσίες», ΠΥΛΩΝΑΣ 3 «Αγορά εργασίας χωρίς αποκλεισμούς»

αναμενόμενες, ωφέλειες, ώστε τελικά να επανακαθορίζονται τα μέσα και οι μέθοδοι επίτευξης των επιθυμητών στόχων κάθε δράσης.

Τα παραπάνω θα μπορούσαν να αποτυπωθούν με συνοπτικό τρόπο στο παρακάτω διάγραμμα

Διάγραμμα 1: Σύστημα υλοποίησης της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και την καταπολέμηση της Φτώχειας στην Περιφέρεια ΑΜΘ

4.5. ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ, ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΣΚΕ

Συχνά, για διάφορα σημαντικά κοινωνικά θέματα αναπτύσσονται σχεδιασμοί, οι οποίοι ενώ διέπονται από εύστοχες προτάσεις, δεν κατορθώνουν να επιτελέσουν το σκοπό τους, διότι δεν έχει διασφαλιστεί η διαδικασία ενεργοποίησης και παρακολούθησής τους. Στόχος της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, υιοθετώντας τον Επιχειρησιακό Άξονα 4 της Εθνικής Στρατηγικής «Καλή διακυβέρνηση των πολιτικών ένταξης» είναι η ανάπτυξη ενός «μηχανισμού» που θα επιτελεί το έργο του σχεδιασμού, της εξειδίκευσης της γενικής πολιτικής του ΠΕΠ 2014-2020 της ΠΑΜΘ, της υλοποίησης, παρακολούθησης, αξιολόγησης

και αποτίμησης των δράσεων για την Κοινωνική ένταξη και την Καταπολέμηση της φτώχειας.

Η σημασία του Μηχανισμού υλοποίησης της ΠεΣΚΕ, έγκειται στην:

- **ενεργοποίηση των διαδικασιών** ανάπτυξης μέτρων και πολιτικών για την Κοινωνική ένταξη,
- **διάχυση της αναγκαίας πληροφορίας** προς όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και την κινητοποίηση μέσω αυτών των ωφελουμένων,
- **διαμόρφωση πλαισίου συλλογής στοιχείων και πληροφοριών** για την παρακολούθηση της πορείας υλοποίησης των επιμέρους δράσεων και πολιτικών,
- **αποτίμηση των αποτελεσμάτων** των υλοποιούμενων δράσεων και
- στον **ανασχεδιασμό και προσαρμογή** των προγραμματιζόμενων δράσεων στις ιδιαιτερότητες των τοπικών δεδομένων

Ο Μηχανισμός **Σχεδιασμού, Υλοποίησης και Παρακολούθησης της ΠεΣΚΕ, θα εποπτεύεται από την Περιφέρεια / Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και θα παρέχει:**

1. Μεθοδολογίες και εργαλεία προς τα Δίκτυα Αλληλεγγύης (δηλ. τοπικούς φορείς και κοινωνικές συλλογικότητες που ενεργοποιούνται στο τοπικό επίπεδο) για την ενιαία παρακολούθηση του φαινομένου της φτωχοποίησης του πληθυσμού και των αποτελεσμάτων των ενεργειών και δράσεων που αναπτύσσονται για την αντιμετώπιση του φαινομένου της φτώχειας,
2. Επιστημονική υποστήριξη για την ανάπτυξη, οργάνωση και διαχείριση των δικτύων αλληλεγγύης ως μηχανισμών εξειδίκευσης και υλοποίησης των ενεργειών και δράσεων αντιμετώπισης της φτώχειας
3. Επιστημονική και τεχνική στήριξη στην υλοποίηση δράσεων κινητοποίησης και δικτύωσης των τοπικών φορέων, δημόσιων και ιδιωτικών και των κοινωνικών συλλογικοτήτων για την ανάπτυξη των Τοπικών Σχεδίων Κοινωνικής Ένταξης
4. Επιστημονική κατάρτιση, εκπαίδευση και υποστήριξη κατά την υλοποίηση των δράσεων
5. Ανάπτυξη μόνιμου φόρουμ διαλόγου για την αποτελεσματικότερη και ουσιαστικότερη λειτουργία του μηχανισμού και των δικτύων αλληλεγγύης

6. Ανάπτυξη μηχανισμού διερεύνησης και κινητοποίησης ιδιωτικών κεφαλαίων (χορηγίες ιδρυμάτων κλπ) και ανάπτυξης διακρατικών και άλλων προγραμμάτων

Ο Μηχανισμός Σχεδιασμού και υλοποίησης της περιφερειακής στρατηγικής περιλαμβάνει και άλλη μία αλυσίδα, **το Δίκτυο Αλληλεγγύης σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας**, ουσιαστικά ένα cluster των φορέων που ασχολούνται με την υποστήριξη των ευάλωτων και ειδικών ομάδων του πληθυσμού, με τυπική μορφή (π.χ. Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία), που ουσιαστικά θα αποτελεί τον τοπικό μηχανισμό υλοποίησης των πολιτικών κοινωνικής ένταξης και καταπολέμησης της φτώχειας και ταυτόχρονα θα παρακολουθεί, καταγράφει συγκεντρώνει τα στατιστικά εκείνα στοιχεία που θα αποτελούν τη βάση για την χάραξη των δράσεων και των ενεργειών, την εξειδίκευση δηλαδή των επενδυτικών προτεραιοτήτων του ΠΕΠ 2014-2020 του Θ.Σ. 9. Ουσιαστικά, το Δίκτυο Αλληλεγγύης (ενδεχομένως με τη μορφή μιας Αναπτυξιακής Σύμπραξης) θα αποτελέσει το τμήμα εκείνο του μηχανισμού που θα υλοποιήσει και εξειδικεύσει την περιφερειακή στρατηγική για την κοινωνική ένταξη και την καταπολέμηση της φτώχειας σε επίπεδο περιφερειακής ενότητας και ταυτόχρονα θα συντονίζει σε τοπικό επίπεδο φορείς και χρηματοδοτικά μέσα για αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των περιορισμένων χρηματοδοτικών μέσων και ανθρώπινου δυναμικού για ουσιαστικότερα αποτελέσματα στην εφαρμογή της ΠεΣΚΕ. Αποτελεί μορφή κοινωνικής καινοτομίας. Η προσπάθεια συλλογής στοιχείων από τους τοπικούς φορείς κατέδειξε την ανάγκη να αναπτυχθεί σε περιφερειακό επίπεδο ένας μηχανισμός ο οποίος θα παρέχει τις κατάλληλες μεθοδολογίες και τα εργαλεία που είναι απαραίτητα για την υποστήριξη, ανάπτυξη και διαχείριση των εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών κοινωνικής ένταξης και καταπολέμησης της φτώχειας αλλά και ανάπτυξης κοινών μεθοδολογικών εργαλείων παρακολούθησης του φαινομένου της φτωχοποίησης του πληθυσμού και ταυτόχρονα και των επιπτώσεων των μέτρων και ενεργειών που γίνονται από πλήθος φορέων με διαφορετικά χαρακτηριστικά και επιδιώξεις.

Ο Μηχανισμός παρακολούθησης δύναται να ενεργοποιηθεί στο πλαίσιο της περιφέρειας με εκπροσώπηση των υπηρεσιών και δομών που εμπλέκονται στην υλοποίηση δράσεων κοινωνικού χαρακτήρα (Περιφέρεια, Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή, Πρόνοια, ΟΑΕΔ, Εκκλησία κλπ). Η λειτουργική κάλυψη του μηχανισμού κατά το πρώτο στάδιο λειτουργίας του διασφαλίζεται μέσω του Άξονα 6, Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ, του Επιχειρησιακού Προγράμματος της Περιφέρειας ΑΜΘ.

4.6. ΠΟΡΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΠΕΣΚΕ

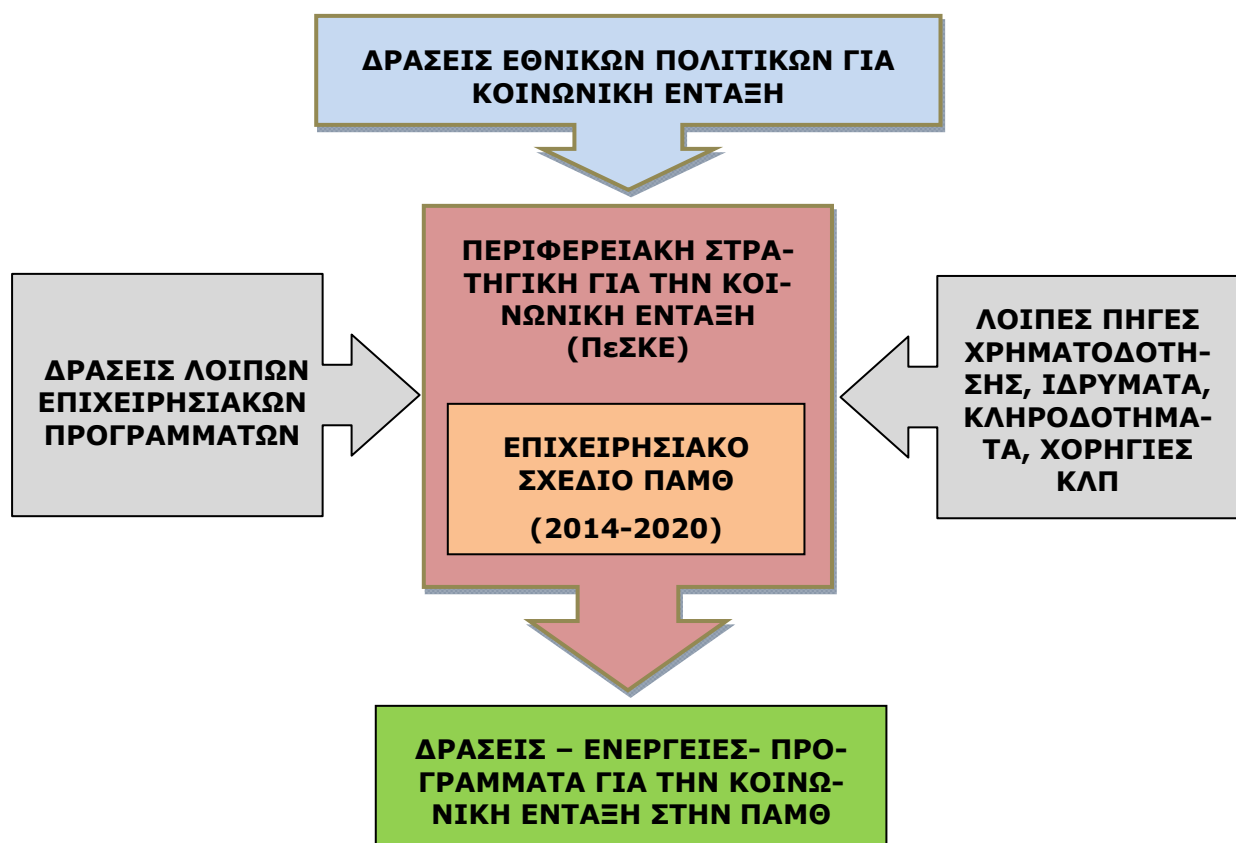
Η ΠΕΣΚΕ αποτελεί ένα Πλαίσιο Αρχών για το Σχεδιασμό και την Άσκηση Πολιτικών με στόχο την καταπολέμηση της φτώχειας και την κοινωνική ένταξη των ασθενέστερων ομάδων του πληθυσμού της Περιφέρειας. **Θεμελιώδης αρχή της ΠΕΣΚΕ ΑΜΘ, είναι η αξιοποίηση κάθε ευκαιρίας που συνεισφέρει άμεσα ή έμμεσα στην αντιμετώπιση κάθε μορφής κοινωνικού αποκλεισμού.** Για το σκοπό η ΠΕΣΚΕ της ΑΜΘ επιδιώκει τη διαμόρφωση συνθηκών σύνθεσης-σύνδεσης πολιτικών, πρωτοβουλιών, θεσμών χρηματοδοτικών μέσων και λοιπών πρωτοβουλιών για την μεταφορά και υλοποίηση σε περιφερειακό επίπεδο της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη (ΕΣΚΕ).

Η υλοποίηση της ΠΕΣΚΕ προϋποθέτει την αξιοποίηση πόρων από κάθε δυνατή κατεύθυνση. Έτσι στόχος για την μεγιστοποίηση των ωφελειών είναι βέλτιστη διοχέτευση στην τοπική κοινωνία χρηματοδοτικών πόρων που προέρχονται από:

- Κοινοτικούς Πόρους, μέσω των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων,
- Εθνικούς Πόρους για την άσκηση Εθνικών πολιτικών Κοινωνικής ένταξης
- Λοιπών Πηγών Χρηματοδότησης (Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος ΕΟΧ, Ταμείο Απόρων FEAD, Ιδρύματα, Κληροδοτήματα, Χορηγίες κλπ)

Για την αποτελεσματικότερη λειτουργία του Μηχανισμού **Σχεδιασμού, Υλοποίησης και Παρακολούθησης της ΠΕΣΚΕ είναι η ενεργοποίηση ιδιωτικών πόρων που αποτελεί μία από τις κύριες επιδιώξεις του Μηχανισμού.**

Κύριο μέσο στήριξης της υλοποίησης της ΠΕΣΚΕ, τόσο από απόψεως υλοποιούμενων δράσεων, όσο και από διασφάλισης πόρων για την υλοποίηση τους, πρόκειται να αποτελέσει **το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (2014-2020)**

Διάγραμμα 2: Απεικόνιση των πηγών χρηματοδότησης για την υλοποίηση της ΠΕΣΚΕ

4.7. ΣΥΝΔΕΣΗ ΕΣΚΕ ΜΕ ΠΕΣΚΕ

Η Περιφέρεια αξιοποιώντας το κύριο χρηματοδοτικό μέσο που διαθέτει, δηλαδή, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (2014-2020), και λαμβάνοντας υπόψη τις καταγεγραμμένες ανάγκες του πληθυσμού της Περιφέρειας, προτίθεται να κινητοποιήσει πόρους για την κάλυψη των Πυλώνων και των Επιχειρησιακών Αξόνων της Εθνικής Στρατηγικής.

Στον Πίνακα που ακολουθεί φαίνεται αναλυτικά η σύνδεση της Εθνικής Στρατηγικής με τους Άξονες, τις Επενδυτικές Προτεραιότητες και τους Ειδικούς Στόχους του Επιχειρησιακού Προγράμματος της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (2014-2020).

4.8 ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ – ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ

Το όραμα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης στον κοινωνικό τομέα βασίζεται στην:

- Βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας, μέσα από στοχευμένες δράσεις για την ισότιμη πρόσβαση όλων των κατοίκων της ΠΑΜΘ σε αυτές
- Αύξηση της απασχόλησης και καταπολέμηση της φτώχειας, μέσα από την υλοποίηση ολοκληρωμένων τοπικών σχεδίων και πρωτοβουλιών, ενεργητικών πολιτικών για ένταξη στην αγορά εργασίας ειδικών ομάδων που βρίσκονται εκτός εργασίας, εκπαίδευσης, ή/και δια βίου μάθησης και την ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας ως μοντέλου οργάνωσης της παραγωγής, της οικονομίας και της συλλογικής ζωής.
- Βελτίωση των υποδομών και των υπηρεσιών εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης ποσοτικά και ποιοτικά, με τη συμπλήρωση της κτιριακής υποδομής, την πρόληψη και μείωση της σχολικής διαρροής, την ενίσχυση της συμμετοχής ειδικών ομάδων του πληθυσμού στην εκπαίδευση και σε προγράμματα δια βίου μάθησης και τη σύνδεση της κατάρτισης με τις ανάγκες του κοινωνικό-οικονομικού συστήματος της ΠΑΜΘ.

Η στρατηγική που θα ακολουθηθεί για την υλοποίηση του οράματος της ΠΑΜΘ, στον κοινωνικό τομέα, εναρμονιζόμενη με τις αρχές της Εθνικής Στρατηγικής, επικεντρώνεται στα παρακάτω:

- Υποδομές Υγείας – Πρόνοιας
- Εκπαίδευση και δια βίου μάθηση
- Απασχόληση και κοινωνική συνοχή
- Αναβάθμιση αστικού περιβάλλοντος
- Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων

Οι παραπάνω τομείς παρέμβασης διέπονται από τις ακόλουθες αρχές που παρουσιάζονται αναλυτικά στη συνέχεια

4.8.1. ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΥΓΕΙΑΣ - ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Το Ευρωπαϊκό πλαίσιο αναδεικνύει τον ρόλο της υγείας ως αναπόσπαστου μέρους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Στο έγγραφο της ΕΕ «Annual Growth Survey (AGS) 2013, 28.11.2012 (Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης) αναγνωρίζεται ότι η ανάπτυξη στην υγεία συμβάλλει στο στόχο «Ευρώπη 2020» για μια έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, στην προετοιμασία μιας πλούσιας σε θέσεις εργασίας ανάκαμψης, καθώς επίσης στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας.

Το όραμα του Υπουργείου Υγείας για την περίοδο 2014-2020 διατυπώνεται ως: «Η βελτίωση της υγείας του πληθυσμού και η μείωση των ανισοτήτων στον τομέα της υγείας εξασφαλίζοντας παράλληλα τη βιωσιμότητα του Εθνικού Συστήματος Υγείας για τις επόμενες γενεές» εξειδικεύεται σε τρεις επιμέρους στρατηγικές, οι οποίες εξειδικεύονται σε περιφερειακό επίπεδο επιδιώκοντας να ικανοποιήσουν το κύριο στόχο. Οι τρεις στρατηγικοί στόχοι έχουν να κάνουν με τη:

1. Βιωσιμότητα του Συστήματος Υγείας μέσω της ριζικής αναδιάρθρωσης του υφιστάμενου εθνικού μοντέλου ώστε να βελτιωθεί η σχέση κόστους - αποτελέσματος
2. Η Υγεία ως επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο καθόσον τα τελευταία χρόνια η επένδυση στην υγεία θεωρείται ως μια παραγωγική δαπάνη που προάγει την οικονομική μεγέθυνση μέσω της θετικής επίδρασης στην παραγωγικότητα της εργασίας και στο προσδόκιμο ζωής.
3. Μείωση των ανισοτήτων στον τομέα υγείας. Έχει διαπιστωθεί ότι οι πληθυσμιακές ομάδες με χαμηλότερο εισόδημα και εκπαιδευτικό επίπεδο αλλά και όλες όσες χαρακτηρίζονται ευάλωτες ομάδες, έχουν χαμηλό προσδόκιμο ζωής και επίπεδα υγείας κυρίως λόγω των δυσχερειών που αντιμετωπίζουν στην ζωής τους και που η οικονομική κρίση έχει επιτείνει επιπλέον.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω επιδιώκεται η:

«Ενίσχυση του κοινωνικού κράτους κεντρικά και στην τοπική αυτοδιοίκηση. Ιδιαίτερα το κοινωνικό κράτος στους ΟΤΑ Α' και Β' Βαθμού αποτελεί τη μοναδική ασπίδα προστασίας των ευάλωτων, των ευπαθών ομάδων και ανθρώπων που αδυνατούν να επιβιώσουν. Η επιτυχία αυτής της προοπτικής συναρτάται με τη συγκρότηση ενός δικτύου οργανώσεων και ομάδων.»

Το παραπάνω αναπτυξιακό πρότυπο μπορεί να επιτευχθεί μέσω αλληλο-συνδεόμενων **στρατηγικών όπως συνοψίζονται στα παρακάτω:**

- Σχεδιασμός του συστήματος υγείας με βάση τις τρέχουσες και τις μελλοντικές ανάγκες για τη διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας του συστήματος, με δράσεις όπως π.χ. διαμόρφωση ενός βιώσιμου συστήματος ασφάλισης υγείας συμπεριλαμβανόμενου σε αυτό και του τρόπου και επιπέδου **κάλυψης των ανασφάλιστων**, βελτίωσης των παρεχόμενων υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας Υγείας σε αντιστοιχία με τη ζήτηση και τα γεωγραφικά της χαρακτηριστικά της και με στόχο τη διασφάλιση καθολικής και δίκαιης πρόσβασης όλων σε υπηρεσίες υψηλής ποιότητας και συνεχιζόμενης φροντίδας, καθώς επίσης και υπηρεσιών παροχής υπηρεσιών ψυχικής υγείας και φροντίδας στο σπίτι, αποτίμηση της δυναμικότητας και της επάρκειας των δομών υγείας, ανάλυση των επιδημιολογικών δεδομένων και των νοσολογικών προτύπων που επικρατούν στην περιφέρεια, εκτίμηση των υγειονομικών αναγκών του πληθυσμού, διαμόρφωση πολιτικής προτεραιότητων.
- Βελτίωση της αποτελεσματικότητας του συστήματος υγείας και του ανθρώπινου κεφαλαίου του και μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων με δράσεις όπως π.χ. επενδύσεις σε υποδομές υγείας και κοινωνικές υποδομές (ανάπτυξη εξειδικευμένων δομών σε περιοχές που δεν υπάρχουν), ανάπτυξη προγραμμάτων προαγωγής της υγείας, διαχείρισης χρόνιων νοσημάτων κλπ σε ομάδες του πληθυσμού που αντιμετωπίζουν ή βιώνουν ήδη κοινωνικό - οικονομικό αποκλεισμό, σχεδιασμό και υλοποίηση στοχευμένων προγραμμάτων εκπαίδευσης του προσωπικού, αξιοποίηση του δικτύου Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας, προώθηση της αγωγής υγείας μέσω εξειδικευμένων εκστρατειών Ενημέρωσης του γενικού πληθυσμού, προώθηση επιδημιολογικού ελέγχου και προληπτικών ενεργειών.
- Οργάνωση Περιφερειακού Δικτύου Κοινωνικής Αλληλεγγύης με δράσεις όπως π.χ. καταγραφή και αξιολόγηση των κοινωνικο-προνοιακών δομών (επικαλύψεων, κενών, κλπ), συγκρότηση δικτύων και μηχανισμών συντονισμένης δράσης, προώθηση εθελοντισμού, ανάπτυξη υποδομών κοινωνικής φροντίδας σε περιοχές ή ειδικές ομάδες του πληθυσμού που δεν καλύπτονται από το υφιστάμενο δίκτυο π.χ. ημερήσιας φροντίδας ΑΜΕΑ κλπ.
- Εκσυγχρονισμός δομών πρόνοιας με έμφαση στις δομές για παιδιά και ηλικιωμένους όπως π.χ. εκσυγχρονισμός κέντρων ημερήσιας φροντίδας ηλικιωμένων, δημιουργικής απασχόλησης παιδιών, νηπιακών σταθμών, υποδομών υγείας και διεύρυνση παρεχόμενων υπη-

ρεσιών κυρίως σε απομακρυσμένες περιοχές ή περιοχές με ιδιαίτερα κοινωνικό-οικονομικά προβλήματα, ανάπτυξη υποδομών κοινωνικής φροντίδας σε περιοχές ή ειδικές ομάδες του πληθυσμού που δεν καλύπτονται από το υφιστάμενο δίκτυο π.χ. ημερήσιας φροντίδας ΑΜΕΑ κ.α.

- Βελτίωση ποιότητας ζωής μειονεκτούντων και περιθωριοποιημένων με δράσεις όπως π.χ. η ενδυνάμωση και δικτύωση των κέντρων ευπαθών ομάδων (πρώην ΙΑΚ) στις περιοχές συγκέντρωσης των ομάδων αυτών, ολοκληρωμένες χωρικές παρεμβάσεις, πληροφόρηση/ευαισθητοποίηση σε θέματα θρησκείας, ισότητας των φύλων κλπ., προώθηση στην εκπαίδευση και στη συμμετοχή σε άλλες κοινωνικές δραστηριότητες .

4.8.2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ

«Επένδυση στην εκπαίδευση, τις δεξιότητες και τη δια βίου μάθηση ώστε να καταστεί το σύστημα εκπαίδευσης – δια βίου μάθησης της ΑΜΘ, περιφερειακό πρότυπο σε ότι αφορά την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών που ανταποκρίνεται στις σύγχρονες ανάγκες και απαιτήσεις.»

Το παραπάνω αναπτυξιακό όραμα μπορεί να επιτευχθεί μέσω αλληλο-συνδεόμενων **στρατηγικών** όπως:

- Ανάπτυξη επαρκούς κτιριακής υποδομής και βελτίωση της υλικοτεχνικής υποδομής με δράσεις όπως π.χ. πρόγραμμα επενδύσεων και ενίσχυσης της υλικοτεχνικής υποδομής στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, η ανάπτυξη βιβλιοθηκών, εργαστηρίων, καταγραφή και μελέτη των παρόντων και μελλοντικών αναγκών σε υποδομές εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης
- Μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και προώθηση της ισότιμης πρόσβασης σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, με δράσεις όπως π.χ. παρακολούθηση και καταγραφή του φαινομένου της σχολικής διαρροής, ενίσχυση των ειδικής εκπαίδευσης, ευαισθητοποίηση της σχολικής κοινότητας, ενίσχυση των δράσεων συμμετοχής των παιδιών μειονοτήτων στο σύστημα εκπαίδευσης.
- Προώθηση της συνεργασίας των υφιστάμενων φορέων και δομών εκπαίδευσης και κατάρτισης με την ανάπτυξη Ολοκληρωμένου Συστήματος Περιφερειακής Δομής Δια Βίου Μάθησης.
- Σύνδεση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης με τις ανάγκες της Περιφέρειας και ιδιαίτερα με τις ανάγκες που καταγράφονται κατά την εφαρμογή της «έξυπνης εξειδίκευσης», σε νέες επαγγελματικές και επιχειρηματικές δραστηριότητες.

4.8.3. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ

«Ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς με αύξηση της απασχόλησης και της κοινωνικής συνοχής. Προώθηση της ενεργού ένταξης και της πρόληψης του κοινωνικού αποκλεισμού των μειονεκτούντων και εξαιρετικά περιθωριοποιημένων κοινοτήτων»

Το παραπάνω πρότυπο μπορεί να επιτευχθεί μέσω των εξής **στρατηγικών**:

- Κοινωνικός Σχεδιασμός και υλοποίηση Τοπικών Ολοκληρωμένων Παρεμβάσεων με δράσεις όπως π.χ. δημιουργία περιφερειακού μηχανισμού παρακολούθησης των χαρακτηριστικών της τοπικής αγοράς εργασίας και της εξέλιξής τους, προώθηση Τοπικών Πρωτοβουλιών Απασχόλησης στηριγμένα στα χαρακτηριστικά της τοπικής αγοράς εργασίας και της

προσέγγισης της «έξυπνης εξειδίκευσης», δημιουργία νέων ή/και υποστήριξη υφιστάμενων δομών παροχής επιμόρφωσης - κατάρτισης και συμβουλευτικής υποστήριξης ανέργων.

- Πρωώθηση της ενεργού ένταξης και της πρόληψης του κοινωνικού αποκλεισμού των μειονεκτούντων και εξαιρετικά περιθωριοποιημένων κοινοτήτων με δράσεις όπως π.χ. δράσεις προώθησης στην εκπαίδευση, κατάρτιση και απασχόληση, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών και των επιχειρήσεων σχετικά με τα δικαιώματα των ευπαθών κοινωνικά ομάδων.
- Περιορισμός της φυγής νέων επιστημόνων (brain drain) με δράσεις όπως π.χ. ενισχύσεις/επιστρεπτές επιχορηγήσεις για την ανάληψη από νέους επιχειρηματικών πρωτοβουλιών που εστιάζουν σε προϊόντα και υπηρεσίες υψηλής προστιθέμενης αξίας και ενσωματώνουν την καινοτομία ή/και τον εξωστρεφή προσανατολισμό.
- Ανάπτυξη και εφαρμογή σχεδίων Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης κατ' αρχάς για την ένταξη των Ρομά και πληθυσμών που διαμένουν σε ιδιαίτερα υποβαθμισμένους οικισμό και των σχεδίων ολοκληρωμένης ανάπτυξης περιοχών που συγκροτούν δίκτυο πολιτιστικών – φυσικών πόρων με στόχο την τουριστική τους αξιοποίηση. Πρωώθηση της κοινωνικής οικονομίας μέσα από δράσεις όπως π.χ. ενίσχυση σχεδίων δράσης στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας, σχεδιασμός και υλοποίηση εξειδικευμένων προγραμμάτων κατάρτισης και συμβουλευτικής σε θέματα οργάνωσης και διοίκησης της κοινωνικής οικονομίας, υποστήριξη της δημιουργίας και λειτουργίας κοινωνικών επιχειρήσεων, κ.α.).
- Ενθάρρυνση δημιουργίας νομικών σχημάτων πολιτών (ΚΟΙΝΣΕΠ) για την προώθηση της Ανακύκλωσης και της Διαλογής στην Πηγή στερεών αποβλήτων. Τα εταιρικά αυτά σχήματα κοινωνικής οικονομίας θα μπορούν, σε συνεργασία με τους Δήμους και τα Συστήματα Εναλλακτικής Διαχείρισης, να έχουν ολοκληρωμένη ευθύνη στη διαχείριση των ανακυκλώσιμων υλικών και να συμμετέχουν στον "ανταγωνιστικό διάλογο" προκειμένου να εξασφαλιστεί υψηλό ποσοστό κοινωνικής συναίνεσης και ενσωμάτωσης της άτυπης συλλογής. Αξιοποίηση του δικτύου "Πράσινων Σημείων" στο πλαίσιο του Περιφερειακού Σχεδιασμού Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ). Τα "Πράσινα Σημεία" είναι χώροι για τη συλλογή χωριστών ρευμάτων αποβλήτων που οι πολίτες ή επιχειρήσεις διαθέτουν, όπως ανακυκλώσιμα υλικά συσκευασίας, έντυπο χαρτί, ευμεγέθη πλαστικά ή μέταλλα, απόβλητα κήπων και πάρκων, αδρανή υλικά εκσκαφών κατασκευών και κατεδαφίσεων, επιπλα και ρουχισμό, συσσωρευτές, συσκευές ηλεκτρικές και ηλεκτρονικές κ.α. ανακυκλώσιμα. Παράλληλα, μπορούν να χρησιμοποιηθούν σαν χώροι προσωρινής αποθήκευσης αντικειμένων προς επαναχρησιμοποίηση (ηλεκτρικές συσκευές, ρούχα, βιβλία κλπ). Παράλληλες δράσεις ενημέρωσης του κοινού.
- Σχεδιασμός και κατασκευή κέντρων επιδιόρθωσης - επαναχρησιμοποίησης διαφόρων χρησιμοποιημένων υλικών, σε συνδυασμό με δράσεις ενημέρωσης και κατάρτισης, με στόχο την απασχόληση καθώς και την πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων. Τα κέντρα αφορούν ηλεκτρικές συσκευές και ηλεκτρονικό εξοπλισμό, έπιπλα, ρουχισμό και βιβλία και θα μπορούσαν να οργανωθούν από τους δήμους και να συνδέονται με κοινωνικές οργανώσεις, ΜΚΟ, κεντρικές υπηρεσίες, ιδιωτικούς φορείς και τον Εθνικό Οργανισμό Ανακύκλωσης.
- Λειτουργία των Κέντρων Ανακύκλωσης (ΚΔΑΥ) ως δημοτικής και/ή κοινωνικής πρωτοβουλίας.

4.8.4. ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Για την διαμόρφωση καλύτερων συνθηκών διαβίωσης τμήματος του πληθυσμού που βιώνει συνθήκες κοινωνικού αποκλεισμού, διαμένοντας συγχρόνως σε περιοχές χαμηλού οικιστικού επιπέδου, προβλέπεται η ανάπτυξη:

- Δράσεων ολοκλήρωσης των υφιστάμενων δικτύων υποδομών με έμφαση στην ολοκλήρωση των δικτύων αποχέτευσης (όμβριων και ακαθάρτων υδάτων) και
- Δράσεων για την υλοποίηση παρεμβάσεων Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (BAA). Τα σχέδια BAA θα καταρτιστούν από τις τοπικές αρχές και θα χρηματοδοτηθούν βάσει ανταγωνιστικών διαδικασιών, ενώ θα αντιμετωπίζουν πολλαπλές προκλήσεις στον τομέα της οικονομίας, του περιβάλλοντος και της κοινωνίας. Στα σχέδια BAA θα περιλαμβάνονται δράσεις για την βελτίωση του αστικού Περιβάλλοντος και την ανάπλαση των πόλεων

4.1.5. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Η «διεύρυνση της οικονομικής δραστηριότητας» και η «αύξηση της απασχόλησης» αποτελούν κεντρικούς στόχους της αναπτυξιακής στρατηγικής της ΠΑΜΘ. Η ΠΑΜΘ χαρακτηρίζεται ως Περιφέρεια έντασης του πρωτογενούς τομέα με διαρθρωτική αδράνεια ή/και αποβιομηχανοποίηση και η ενδεδειγμένη στρατηγική είναι συνδυασμός ανάκτησης του χαμένου εδάφους και υποστήριξης του κοινωνικού-οικονομικού μετασχηματισμού μέσω της αξιοποίησης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της ΠΑΜΘ με την στόχευση

- ο Σε προϊόντα υψηλής αξίας του αγροδιατροφικού τομέα
- ο Ενίσχυσης σε συνεργατικά σχήματα είτε μεταξύ ομοειδών επιχειρήσεων είτε επιχειρήσεων που σχηματίζουν ολοκληρωμένη αλυσίδα αξίας για την εισαγωγή καινοτομικών χαρακτηριστικών στα παραγόμενα προϊόντα / υπηρεσίες
- ο Δημιουργίας δομών υποστήριξης υιοθέτησης τεχνολογικής και μη καινοτομίας
- ο Ίδρυσης και υποστήριξης στα αρχικά στάδια λειτουργίας Νέων Επιχειρήσεων Έντασης Τεχνολογίας (NEET)
- ο Ενίσχυσης του εξωστρεφούς προσανατολισμού ομάδων επιχειρήσεων (οριζόντια και κάθετα clusters)
- ο Ολοκλήρωσης της αλυσίδας αξίας του τομέα τουρισμού – πολιτισμού
- ο Διεύρυνσης του τουριστικού προϊόντος μέσω οργανωτικών και προωθητικών καινοτομιών
- ο Προσέλκυσης ή υποστήριξης επενδύσεων σε επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών που υπηρετούν εμπεδωμένους ή αναδυόμενους κλάδους της περιφερειακής οικονομίας)

(Αυτό να το συζητήσουμε εάν το θέλουμε)

4.8.5. ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Για την υποστήριξη της υλοποίησης των δράσεων της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της φτώχειας, έχει προβλεφθεί στο Επιχειρησιακό δέσμευση πόρων για την εκπόνηση μελετών και δράσεων ευαισθητοποίησης – δημοσιότητας (Τεχνική Βοήθεια). Στόχος των παραπάνω δράσεων αποτελεί η διαμόρφωση συνθηκών μόχλευσης του τοπικού δυναμικού (τοπική κοινωνία, φορείς, επιχειρηματικός κόσμος) για την ανάπτυξη πολλαπλασιαστικών αποτελε-

σμάτων και τη διασφάλιση της διάχυσης των ωφελειών από την χρηματοδότηση των επιμέρους δράσεων της ΠεΣΚΕ. Η υλοποίηση των δράσεων της Τεχνικής Βοήθειας του ΕΚΤ, αποτελεί σχεδόν στο σύνολο της, υποστηρικτικές ενέργειες της εφαρμογής της ΠεΣΚΕ. Η Τεχνική Βοήθεια περιλαμβάνει:

- *Αξιολόγηση, Μελέτες, Εμπειρογνωμοσύνες, Τεχνικοί Σύμβουλοι:*
 - Εκπόνηση των αξιολογήσεων που προβλέπονται από τον Κανονισμό (ΕΕ) 1303/2013 και το Σχέδιο Αξιολόγησης του ΠΕΠ, συμπεριλαμβανομένων ειδικών μελετών για τη διαμόρφωση και παρακολούθηση των δεικτών εκροών και αποτελέσματος και του Πλαισίου Επίδοσης του ΠΕΠ.
 - Παρεμβάσεις για την βελτίωση της αποτελεσματικότητας και ποιότητας υλοποίησης, με την εκπόνηση εξειδικευμένων μελετών και εμπειρογνωμοσυνών προετοιμασίας / ωρίμανσης / εξειδίκευσης / βελτιστοποίησης της εφαρμογής / αποτίμησης των παρεμβάσεων του ΠΕΠ σε όλους τους τομείς παρέμβασης του ΕΚΤ.
 - Εκπόνηση Επιχειρησιακών Σχεδίων Δράσης, οδηγών εφαρμογής κλπ., όπως κατά περίπτωση απαιτούνται στο ΠΕΠ (Ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης περιοχών, καταπολέμησης της φτώχειας, Σχολικής Διαρροής, κοινωνικής επιχειρηματικότητας, άρσης της απομόνωσης ειδικών ομάδων πληθυσμού, κοινωνική καινοτομία, κλπ).
 - Εκπόνηση στρατηγικών και προπαρασκευαστικών μελετών και εμπειρογνωμοσυνών και εξασφάλιση εξωτερικών συμβουλευτικών υπηρεσιών και Συμβούλων Τεχνικής Υποστήριξης σε εξειδικευμένα θέματα.
 - Κατάρτισης και εκπαίδευσης - κατάρτισης και υποστήριξης δυνητικών δικαιούχων.
- *Εξειδικευμένα μέτρα ανάλογα με τις ειδικές ανάγκες του δικαιούχου και τη φύση του έργου που υλοποιεί:*
 - Υποστήριξη δομών και υπηρεσιών για τη διαχρονική παρακολούθηση του φαινομένου της σχολικής διαρροής.
 - Υποστήριξη δομών και υπηρεσιών για τη διαχρονική παρακολούθηση και το συντονισμό των δράσεων καταπολέμησης της φτώχειας σε επίπεδο Δήμων και Περιφέρειας.
 - Ανάπτυξη μηχανισμών καταγραφής των αναγκών και παρακολούθησης των πολιτικών ένταξης, της συμμετοχής των ωφελούμενων και της κοινωνίας των πολιτών στο σχεδιασμό και την παρακολούθηση των πολιτικών ένταξη και αξιολόγησης των πολιτικών ένταξης.
 - Υποστήριξη περιφερειακής υπηρεσίας με αρμοδιότητα την απασχόληση για την καταγραφή, παρακολούθηση και αξιολόγηση των δεδομένων απασχόλησης μετά την ολοκλήρωση της παρέμβασης.
 - Υποστήριξη - Ανάπτυξη - Λειτουργία Περιφερειακού Παρατηρητηρίου / Δομής στήριξης φορέων κοινωνικής οικονομίας και επιχειρηματικότητας.
- *Διενέργεια Ελέγχων, Επιθεωρήσεων, Πιστοποιήσεων, Αξιολογήσεων και Νομικής Υποστήριξης:*
 - Υποστήριξη των αρμοδίων μονάδων της Υπηρεσίας για τη διενέργεια ελέγχων, επιθεωρήσεων και πιστοποιήσεων - Συνδρομή εξωτερικών ελεγκτών για τη διενέργεια ελέγχων, επιθεωρήσεων, πιστοποιήσεων, αξιολογήσεων και ελέγχων μεμονωμένων περιπτώσεων για τις οποίες απαιτείται υψηλής εξειδίκευση.
 - Δράσεις Νομικής Υποστήριξης σε όλα τα επίπεδα άσκησης αρμοδιοτήτων.
- *Συμπληρωματικά / εξειδικευμένα συστήματα και Εργαλεία Οργάνωσης της Διαχείρισης:*

- Δράσεις ανάπτυξης / αναβάθμισης συμπληρωματικών / εξειδικευμένων υποστηρικτικών συστημάτων και εργαλείων, προμήθεια υλικοτεχνικού εξοπλισμού, αγορά ή/και ανάπτυξη λογισμικού, ανάπτυξη και διάχυση μεθόδων οργάνωσης, προμήθεια / ανάπτυξη ειδικών εφαρμογών κλπ. που ενδέχεται να είναι απαραίτητες για την εξυπηρέτηση ειδικών αναγκών αποτελεσματικής υλοποίησης, παρακολούθησης και διαχείρισης των παρεμβάσεων του ΠΕΠ, πέραν εκείνων που καλύπτονται κεντρικά από τον αντίστοιχο Ειδικό Στόχο του ΕΠ «Τεχνική Βοήθεια 2014-20» για όλα τα ΕΠ.

▪ *Πληροφόρηση, Δημοσιότητα και Δικτύωση:*

- Ενέργειες πληροφόρησης, προβολής και δημοσιότητας του ΠΕΠ και των επιμέρους παρεμβάσεων του που απευθύνονται τόσο σε ενδιαφερόμενους φορείς (Περιφερειακές, τοπικές και λοιπές δημόσιες αρχές, κοινωνικοί και οικονομικοί εταίροι, επαγγελματικές οργανώσεις, μη κυβερνητικές οργανώσεις, οργανώσεις ΑμεΑ κλπ), όσο και στην κοινή γνώμη
 - Ενέργειες ενημέρωσης των δυνητικών δικαιούχων και της κοινής γνώμης σχετικά με όλες τις φάσεις σχεδιασμού και υλοποίησης των παρεμβάσεων του ΠΕΠ, την δυνατότητα πρόσβασης και συμμετοχής σε αυτές, την σύσταση και παρακολούθηση της εταιρικής σχέσης κλπ.
 - Εξειδίκευση και εφαρμογή Στρατηγικών Επικοινωνίας και Επικοινωνιακών Σχεδίων Δράσης, με σκοπό τη δημοσιοποίηση στους πολίτες της χώρας και της ΕΕ του ρόλου και των επιτευγμάτων του ΠΕΠ ή/και των επιμέρους παρεμβάσεων του, στην Ελληνική οικονομία και κοινωνία.
- Ενέργειες διάχυσης καλών πρακτικών και δικτύωσης εταίρων.

4.9. ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΤΗΣ ΠεΣΚΕ ΑΝΑ ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΣΤΟΧΟ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΗΣ ΠΑΜΘ 2014-2020

Όπως έχει ήδη αναφερθεί η ΠεΣΚΕ στοχεύει στην αξιοποίηση κάθε χρηματοδοτικής ευκαιρίας για την διασφάλιση της ευημερίας του πληθυσμού της ΠΑΜΘ. Ειδικό βάρος δίδεται στην αξιοποίηση του βασικού αναπτυξιακού εργαλείου για την άσκηση πολιτικής Περιφερειακής Ανάπτυξης, για το οποίο άλλωστε φέρει και την ευθύνη της διαχείρισης. Έτσι το Επιχειρησιακό Σχέδιο 2014-2020 της ΠΑΜΘ, αποτελεί βασικό μέσο εξειδίκευσης της Στρατηγικής σε δράσεις. Επομένως είναι σκόπιμο να υπάρχει σαφής κατανόηση της σύνδεσης της ΠεΣΚΕ για την Κοινωνική ένταξη και την φτώχεια με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2014-2020 της ΠΑΜΘ.

Η ΠΑΜΘ για την πραγματοποίηση των αρχών (που παρουσιάστηκαν στην προηγούμενη ενότητα αυτού του κεφαλαίου) μέσω του εγκεκριμένου Επιχειρησιακού Σχεδίου 2014-2020, έχει προχωρήσει στην **ανάδειξη προτεραιοτήτων, ανά θεματικό στόχο, για δέσμη δράσεων**, το περιεχόμενο των οποίων παρουσιάζεται παρακάτω:

1. Βελτίωση των παρεχομένων υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας, (Θ.Σ. 9) μέσα από:

- στοχευμένες δράσεις για την αντιμετώπιση της ανισοκατανομής των πόρων προκειμένου όλοι οι κάτοικοι να απολαμβάνουν τις ίδιες παροχές, το ίδιο επίπεδο διαβίωσης, τις ίδιες ευκαιρίες ανάπτυξης σε κάθε σημείο της Περιφέρειας,
- την διευκόλυνση της πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας,
- την ενεργό συμμετοχή των πολιτών στο σχεδιασμό και τη λειτουργία των υπηρεσιών,
- την συνεργασία με άλλους τομείς όπως εκπαίδευση, δημόσια διοίκηση, δημοτικές υπηρεσίες για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής,
- ενεργοποίηση των φορέων της δημόσιας διοίκησης για την προστασία των δικαιωμάτων των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού.

2. Αύξηση της απασχόλησης και καταπολέμηση της φτώχειας (Θ.Σ. 8,9) , μέσα από :

- το σχεδιασμό και υλοποίηση ολοκληρωμένων τοπικών σχεδίων και πρωτοβουλιών,
- την ανάπτυξη συνδυασμένων ενεργητικών πολιτικών για ένταξη στην αγορά εργασίας ατόμων (νέων, γυναικών, ΡΟΜΑ κλπ.) που βρίσκονται εκτός εργασίας, εκπαίδευσης, δια βίου μάθησης κλπ.,
- την ανάπτυξη της κοινωνική οικονομίας ως μοντέλου οργάνωσης της παραγωγής, της οικονομίας και της συλλογικής ζωής και συμβίωσης,

3. Βελτίωση των υποδομών και των υπηρεσιών εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης (ΘΣ 10) ποσοτικά και ποιοτικά, μέσα από

- ανάπτυξη επαρκούς κτιριακής υποδομής,
- πρόληψη και μείωση της σχολικής διαρροής και προώθηση της ισότιμης πρόσβασης
- προώθηση της συνεργασίας των υφιστάμενων φορέων και δομών εκπαίδευσης και κατάρτισης
- ενίσχυση της συμμετοχής των ειδικών ομάδων του πληθυσμού σε προγράμματα δια βίου μάθησης
- αξιοποίηση των τοπικών δυνατοτήτων και πλεονεκτημάτων
- σύνδεση της κατάρτισης με τις ανάγκες της περιφέρειας.

4. Προστασία και αναβάθμιση του (Αστικού) Περιβάλλοντος (ΘΣ 6), μέσα από

- Δράσεις αστικών αναπλάσεων
- Δράσεις ανάδειξης και πολιτιστικής κληρονομιάς
- Δράσεις ολοκλήρωσης των υφιστάμενων δικτύων
-

Ειδικότερα, στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται το περιεχόμενο των αξόνων προτεραιότητας, των Θεματικών Στόχων και των Επενδυτικών Προτεραιοτήτων του Επιχειρησιακού Προγράμματος της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (2014-2020) που εξυπηρετούν τους στόχους της ΠεΣΚΕ όπως προκύπτουν από την υιοθέτηση των Πυλώνων και των Επιχειρησιακών Αξόνων της ΕΣΚΕ.

Άξονας	Θεματικός Στόχος	Επενδυτική προτεραιότητα
ΑΞΟΝΑΣ 2: Βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας ως τόπου εγκατάστασης επιχειρήσεων και ατόμων	Θ. Σ. 6: Προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικής χρήσης των πόρων	Ανάληψη δράσης για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος, για την ανάπλαση των πόλεων, αναζωογόνησης και απολύμανσης των υποβαθμισμένων περιβαλλοντικά εκτάσεων (συμπεριλαμβανομένων των προς ανασυγκρότηση περιοχών), τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και την προώθηση μέτρων για τον περιορισμό του θορύβου (Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη)

ΑΞΟΝΑΣ 3: Υποδομές Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού και Ενίσχυσης της Κοινωνικής Συνοχής	Θ. Σ. 9: Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και των διακρίσεων	Επενδύσεις στις υποδομές υγείας και στις κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην εθνική, περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη, μείωσης των ανισοτήτων όσον αφορά την κατάσταση στον τομέα της υγείας και προώθησης της κοινωνικής ένταξης με τη βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες κοινωνικού, πολιτιστικού και ψυχαγωγικού χαρακτήρα και με την μετάβαση από θεσμικές υπηρεσίες σε υπηρεσίες σε επίπεδο κοινότητας.
ΑΞΟΝΑΣ 4: Ανάπτυξη Ανθρώπινων Πόρων και Κοινωνική Συνοχή	Θ. Σ. 10: Επένδυση στην εκπαίδευση, κατάρτιση και επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και τη δια βίου μάθηση	Επενδύσεις στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και δια βίου μάθηση με την ανάπτυξη υποδομών κατάρτισης και εκπαίδευσης
	Θ. Σ. 8: Προώθηση της βιώσιμης απασχόλησης υψηλής ποιότητας και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων	Αυτοαπασχόληση, επιχειρηματικότητα και δημιουργία επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων καινοτόμων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων
	Θ. Σ. 9: Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και των διακρίσεων	Επενδύσεις για την ενεργό ένταξη με σκοπό, μεταξύ άλλων, την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών και της ενεργούς συμμετοχής και της βελτίωσης της απασχολησιμότητας
		Επενδύσεις για την κοινωνικό-οικονομική ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά
		Επενδύσεις για τη βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων της υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών γενικού συμφέροντος
		Επενδύσεις για την προαγωγή της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της επαγγελματικής ένταξης σε κοινωνικές επιχειρήσεις καθώς και προώθηση της κοινωνικής οικονομίας και της οικονομίας της αλληλεγγύης προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην απασχόληση
ΑΞΟΝΑΣ 6: Τεχνική Βοήθεια	Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ 1. Αποτελεσματική εφαρμογή, διαχείριση, παρακολούθηση, έλεγχος και αξιολόγηση του προγράμματος 2. Εξασφάλιση δημοσιότητας και πληροφόρησης φορέων και πολιτών και κινητοποίησή τους για συμμετοχή στο σχεδιασμό και εφαρμογή τοπικών αναπτυξιακών δράσεων	

Πίνακας 2: Παρουσίαση Αξόνων και Θεματικών Στόχων ΠΕΠ ΑΜΘ που εξυπηρετούν τους στόχους της ΠεΣΚΕ, όπως προκύπτουν από την υιοθέτηση των Πυλώνων και των Επιχειρησιακών Αξόνων της ΕΣΚΕ.

4.9.1. ΑΞΟΝΕΣ, ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ, ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ

4.9.1.1. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2: ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΩΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΤΟΜΩΝ

Σύμφωνα με το εγκεκριμένο από τις υπηρεσίες της ΕΕ Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2014-2020 της ΠΑΜΘ, ο Άξονας Προτεραιότητας 2 περιλαμβάνει και τον Θεματικό Στόχο 6: «Διαφύλαξη και προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων» με δράσεις συμπληρωματικές και υποβοηθητικές στην ανάπτυξη και υλοποίηση «ολοκληρωμένων παρεμβά-

σεων» κυρίως μέσω των ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων (ΟΧΕ), αλλά και λοιπών παρεμβάσεων που βελτιώνουν την αποδοτικότητα των υποδομών στήριξης της τοπικής οικονομίας, την προστιθέμενη αξία που υφιστάμενοι πόροι συνεισφέρουν στις ενισχυόμενες παραγωγικές δραστηριότητες (όπως τουρισμός κλπ) και τέλος την ελκυστικότητα της ΠΑΜΘ ως τόπου εγκατάστασης ατόμων και επιχειρήσεων μέσα από τη βελτίωση της ποιότητας ζωής. Με την προσέγγιση αυτή επιδιώκεται τόσο η χωρική συγκέντρωση των πόρων και η συμπληρωματικότητα των δράσεων/έργων όσο και η παρακολούθηση των χρηματοδοτικών ροών και των αποτελεσμάτων ώστε να ενισχύεται η λειτουργικότητα και αποτελεσματικότητά τους.

Ιδιαίτερη σημασία για τη βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας ΑΜΘ ως τόπου εγκατάστασης επιχειρήσεων και ατόμων έχει η ΟΧΕ Τουρισμού-Πολιτισμού η οποία στοχεύει στη δημιουργία «ολοκληρωμένων τουριστικών προορισμών» με ένα πλέγμα παρεμβάσεων σε σημαντικούς πόρους φυσικής ή/και πολιτιστικής κληρονομιάς, σε αστικά κέντρα και σε πόλους τουριστικής ανάπτυξης που δημιουργούν τουριστικά δίκτυα, συνδυαζόμενες με παρεμβάσεις προσβασιμότητας - είτε αυτές αφορούν τη διασύνδεση με τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα και τους δευτερεύοντες/τριτεύοντες κόμβους όπως π.χ. τα λιμάνια, είτε αυτές αφορούν την τοπική προσβασιμότητα - και παρεμβάσεις βελτίωσης χωρικού σχεδιασμού και Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (θεσμοθετήσεις, αναπλάσεις, κ.α.).

Μία μεγάλη κατηγορία παρεμβάσεων στο πλαίσιο υλοποίησης του Άξονα Προτεραιότητας 2 αποτελούν δράσεις βιώσιμης αστικής ανάπτυξης επιδιώκοντας την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των κατοίκων της ΠΑΜΘ δημιουργώντας τις συνθήκες για την αύξηση της απασχόλησης και της ποιότητας ζωής των κατοίκων της περιοχής. Θα αναπτυχθούν δράσεις όπως: Κατασκευή / Επέκταση / Αναβάθμιση ποδηλατοδρόμων, συστήματα παρακολούθησης της ποιότητας του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένων σχεδίων δράσης αντιμετώπισης ατμοσφαιρικής ρύπανσης και θορύβου, κατασκευή / επέκταση / αναβάθμιση αστικού οδικού δικτύου με στόχο την βελτίωση συνθηκών κυκλοφορίας, την ασφάλεια των πολιτών, δημιουργία / αναβάθμιση ανοικτών δημοτικών χώρων αναψυχής, πρασίνου και χώρων στάθμευσης, επέκταση / αναβάθμιση / βελτίωση αποχετευτικών δικτύων και δικτύων ύδρευσης, εγκαταστάσεις και συστήματα διαλογής και ανακύκλωσης απορριμμάτων, βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας των δημόσιων κτιρίων και κοινόχρηστων χώρων, εισαγωγή, επέκταση της χρήσης ήπιων-εναλλακτικών μορφών ενέργειας σε δημόσια κτίρια και κοινόχρηστους χώρους, εφαρμογή νέων τεχνολογιών στην παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες και απλοποίηση της επικοινωνίας δήμου – πολιτών, δομές στήριξης επιχειρηματιών-επαγγελματιών και νέων, πεζοδρομήσεις οδών, αντιπλημμυρική προστασία, διευθέτηση ρέματος, συστήματα για την πρόληψη φυσικών κινδύνων, **επέκταση-βελτίωση υποδομών εκπαίδευσης, δημιουργία-αναβάθμιση κέντρων δημιουργικής απασχόλησης παιδιών, δημιουργία-αναβάθμιση κέντρων επιμόρφωσης ενηλίκων**, βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών από τα δημόσια μέσα μαζικών μεταφορών, κυκλοφοριακές ρυθμίσεις (εξοπλισμός, εργασίες).

Εκτιμάται ότι με την ολοκλήρωση και υλοποίηση των δράσεων του Άξονα Προτεραιότητας 2 θα διαμορφωθούν νέες αναπτυξιακές συνθήκες στην ΠΑΜΘ συνεισφέροντας άμεσα και έμμεσα στην αύξηση της απασχόλησης και τη διαμόρφωση ενός αστικού περιβάλλοντος με καλύτερες συνθήκες διαβίωσης για τους κατοίκους της Περιφέρειας.

4.9.1.2. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 3: ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ

Ο Άξονας Προτεραιότητας 3 επιτελεί διττό ρόλο:

- αφενός λειτουργεί συμπληρωματικά και υποστηρικτικά τόσο προς τον Άξονα Προτεραιότητας 1 βελτιώνοντας τις υποδομές εκπαίδευσης και μακροπρόθεσμα το μορφωτικό επίπεδο του ανθρώπινου δυναμικού της ΠΑΜΘ, όσο και προς τον Άξονα προτεραιότητας 2 μέσα από τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας και επομένως βελτιώνει την ποιότητα ζωής των κατοίκων της Περιφέρειας, αυξάνουν την ελκυστικότητα της ΠΑΜΘ ως τόπου εγκατάστασης ατόμων και επιχειρήσεων και συμβάλλουν έμμεσα στην καταπολέμηση της φτώχειας και το κοινωνικού αποκλεισμού και
- αφετέρου συμβάλλει άμεσα στην «Ανάπτυξη Χωρίς Αποκλεισμούς» με τη συνδυασμένη παρέμβαση του ΕΤΠΑ σε δύο τομείς οι οποίοι επιδεικνύουν μεγάλη συσχέτιση με φαινόμενα φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού: την υγεία και την εκπαίδευση.

Ως κύριες ανάγκες στην ΠΑΜΘ στον τομέα της υγείας καταγράφονται:

- η κτιριακή βελτίωση των υφισταμένων μονάδων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας Υγείας, κυρίως προς την κατεύθυνση της ενεργειακής εξοικονόμησης
- ο εκσυγχρονισμός και αντικατάσταση πεπαλαιωμένου εξοπλισμού, και η λειτουργική αναβάθμιση των υποδομών με την προσθήκη ειδικών διαγνωστικών τμημάτων, κ.α., και
- η εξειδικευμένη εκπαίδευση των λειτουργών υγείας στη χρήση του νέου εξοπλισμού, των διαγνωστικών υπηρεσιών, κλπ.

Βασική στόχευση του Άξονα Προτεραιότητας 3 είναι να αυξηθεί η δυναμικότητα των συστημάτων υγείας και εκπαίδευσης, να προσφέρουν υπηρεσίες υψηλής ποιότητας, και να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα τους στην παροχή υπηρεσιών, επιτρέποντας έτσι τη διεύρυνση της κάλυψης του πληθυσμού και ιδίως των ομάδων που χρήζουν ειδικής μέριμνας.

Σύμφωνα με το ΠΕΠ 2014-2020 της ΠΑΜΘ ως κύριες ανάγκες στην ΠΑΜΘ στον τομέα της υγείας καταγράφονται:

- η κτιριακή βελτίωση των υφισταμένων μονάδων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας Υγείας, κυρίως προς την κατεύθυνση της ενεργειακής εξοικονόμησης
- ο εκσυγχρονισμός και αντικατάσταση πεπαλαιωμένου εξοπλισμού, και η λειτουργική αναβάθμιση των υποδομών με την προσθήκη ειδικών διαγνωστικών τμημάτων, κ.α., και
- η εξειδικευμένη εκπαίδευση των λειτουργών υγείας στη χρήση του νέου εξοπλισμού, των διαγνωστικών υπηρεσιών, κλπ.

Το Επιχειρησιακό Σχέδιο για την Κοινωνική Ένταξη και την καταπολέμηση της Φτώχειας μέσα από την υλοποίηση των δράσεων που περιλαμβάνονται στον Άξονα Προτεραιότητας 3 επιδιώκει την κάλυψη με τις απαραίτητες υποδομές Υγείας και Κοινωνικής πρόνοιας όλες τις περιοχές της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Την κάλυψη του συνόλου του πληθυσμού που ανήκει στις ευπαθείς ή ειδικές ομάδες του πληθυσμού με υψηλής ποιότητας υγειονομικές υπηρεσίες. Ο αριθμός των ατόμων που χρήζουν υποστήριξη δεν μπορεί να είναι μικρότερος από τον αριθμό των ατόμων που εξυπηρετήθηκαν από τις υπηρεσίες πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας για το 2013 σε επίπεδο δομών υγείας της Περιφέρειας ΑΜΘ.

Σύμφωνα με το ΠΕΠ 2014-2020 της ΠΑΜΘ ως κύριες ανάγκες στην ΠΑΜΘ στον τομέα της υγείας καταγράφονται:

- η κτιριακή βελτίωση των υφισταμένων μονάδων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας Υγείας, κυρίως προς την κατεύθυνση της ενεργειακής εξοικονόμησης

- ο εκσυγχρονισμός και αντικατάσταση πεπαλαιωμένου εξοπλισμού, και η λειτουργική αναβάθμιση των υποδομών με την προσθήκη ειδικών διαγνωστικών τμημάτων, κ.α., και
- η εξειδικευμένη εκπαίδευση των λειτουργών υγείας στη χρήση του νέου εξοπλισμού, των διαγνωστικών υπηρεσιών, κλπ.

Η Υλοποίηση των παραπάνω δράσεων θα συμβάλλουν στην επίτευξη της περιφερειακής στρατηγικής στον τομέα της υγείας που είναι η βελτίωση των υποδομών των μονάδων πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας (π.χ. Κέντρα Υγείας, Πολυδύναμα Περιφερειακά Ιατρεία, Περιφερειακά Ιατρεία κλπ) και η εξασφάλιση του αναγκαίου εξοπλισμού για την παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών υγείας, η προμήθεια του αναγκαίου εξοπλισμού αλλά και η βελτίωση των υποδομών δευτεροβάθμιας φροντίδας Υγείας (1 Πανεπιστημιακό και 5 Γενικά Νοσοκομεία), ανάπτυξη εξειδικευμένων μονάδων για τη διαχείριση του πόνου, κέντρων αποκατάστασης και αποθεραπείας, Μονάδων Ημερήσιας Νοσηλείας καθώς και λοιπών εξειδικευμένων μονάδων που θα προκύψουν ως ανάγκες της τοπικής κοινωνίας.

Πιλοτικά θα αναπτυχθούν και εξειδικευτούν και νέα μοντέλα παροχής υπηρεσιών υγείας (π.χ. φροντίδα κατ' οίκον κλπ) για την διευκόλυνση της πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας των οικονομικά ασθενέστερων αλλά και των ευάλωτων κοινωνικά ομάδων καθώς και για την αντιμετώπιση γλωσσικών και πολιτισμικών ανισοτήτων με την ενεργοποίηση των δικτύων αλληλεγγύης στις περιφερειακές ενότητες και των κοινωνικών συλλογικοτήτων. Ειδικότερα για τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού θα επιδιωχθεί η ανάπτυξη προγραμμάτων μέσω του μηχανισμού σχεδιασμού και υλοποίησης της Περιφερειακής Στρατηγικής και των δικτύων Αλληλεγγύης και σε συνεργασία με τις υγειονομικές αρχές της Περιφέρειας προγραμμάτων προαγωγής και αγωγής υγείας, διαχείρισης χρόνιων νοσημάτων, εμβολιασμών, προγεννητικού ελέγχου κλπ στις ομάδες του πληθυσμού που είναι αποδέκτες προνοιακών παροχών (άποροι, ανασφάλιστοι, Ρομά κλπ) ή βρίσκονται σε αυξημένο κίνδυνο κοινωνικού – οικονομικού αποκλεισμού.

Πιλοτικά θα αναπτυχθεί σε ΚΑΠΗ αστικού Δήμου της Περιφέρειας, πιλοτικά, η λειτουργία μονάδα ΠΕΔΥ για την κάλυψη των αναγκών των ηλικιωμένων κυρίως, ώστε να αποσυμφορηθούν οι υγειονομικές υπηρεσίες του αστικού Δήμου. Η εφαρμογή του πιλοτικού προγράμματος και η παρακολούθηση της λειτουργίας, η αξιολόγηση της παρέμβασης επιδιώκεται να οδηγήσει σε ένα νέο μοντέλο παροχής υπηρεσιών υγείας.

Παράλληλα θα ενισχυθεί το δίκτυο των προνοιακών δομών υποστήριξης των ασθενέστερων ομάδων του πληθυσμού, κυρίως τα παιδιά και οι ηλικιωμένοι με τη βελτίωση τόσο των υφιστάμενων υποδομών όσο και την ανάπτυξης νέων (π.χ. Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης ΑΜΕΑ, Κέντρα Μέριμνας Παιδιών κλπ).

Στόχος της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη αποτελεί η συμπλήρωση των υποδομών προστασίας παιδιών, ΑΜΕΑ, ηλικιωμένων με την υλοποίηση δράσεων όπως: Ανάπτυξη νέων / αναβάθμιση και βελτίωση υφιστάμενων δομών και υποδομών Κοινωνικής Φροντίδας (π.χ. κτιριακές παρεμβάσεις, εκσυγχρονισμός εξοπλισμού, ανάπτυξη εξειδικευμένων δομών φροντίδας και υποστήριξης όπως Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΜΦΗ), παιδικές κατασκηνώσεις, κέντρα παιδικής μέριμνας, κέντρα ημιαυτόνομης διαβίωσης ατόμων με αναπηρίες κλπ).

Στον τομέα της εκπαίδευσης, ο Άξονας Προτεραιότητας 3 στοχεύει στην καταπολέμηση του φαινομένου της σχολικής διαρροής - το οποίο έχει ιδιαίτερα ανησυχητικές διαστάσεις στην ΑΜΘ – με δύο τρόπους:

- με την ανάπτυξη/αναβάθμιση υφιστάμενων υποδομών προσχολικής, πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και επαγγελματικής εκπαίδευσης (π.χ. κτιριακές παρεμβάσεις, εκσυγχρονισμός εξοπλισμού, κ.λπ.) εκεί όπου παρατηρούνται σήμερα ανεπάρκειες, είτε λόγω πρόσφατης αύ-

ξης της συμμετοχής του τοπικού πληθυσμού στην εκπαίδευση, είτε λόγω μετακινήσεων πληθυσμών, είτε λόγω παλαιότητας υποδομών, και

- με δράσεις που αντιμετωπίζουν απευθείας τη σχολική διαρροή (πχ ενημέρωση, συμβουλευτική, αντιμετώπιση προβλημάτων που αφορούν στη μετακίνηση μαθητών ευπαθών ομάδων, κλπ).

Βασικά εργαλεία προς αυτή την κατεύθυνση είναι:

1. η δομή που δημιουργείται στην ΕΥΔ ΠΕΠ ΑΜΘ και η οποία θα εκπονεί έρευνες/μελέτες για τα αίτια του φαινομένου της σχολικής διαρροής αλλά και θα παρακολουθεί στενά την εξέλιξή του και την αποτελεσματικότητα των σχετικών παρεμβάσεων, και δημιουργία και λειτουργία **μόνιμου** περιφερειακού μηχανισμού καταγραφής, μελέτης, παρακολούθησης και αξιολόγησης του ποσοστού, των αιτίων σχολικής διαρροής και των παραγόντων που συμβάλλουν σε αυτή.
2. η ένταξη των έργων υποδομής κατά προτεραιότητα σε περιοχές που παρουσιάζουν υψηλά ποσοστά σχολικής διαρροής και ιδιαίτερα σε περιοχές όπου βρίσκονται συγκεντρωμένοι πληθυσμοί με πολιτισμικές ή άλλες ιδιαιτερότητες. Επιπρόσθετα κάθε σχολική υποδομή θα πρέπει να εξασφαλίζει την ισότιμη πρόσβαση των ατόμων με κινητικές δυσκολίες

Η αποτελεσματική καταπολέμηση της σχολικής διαρροής θα πετύχει μακροπρόθεσμα την άνοδο του μορφωτικού επιπέδου του συνόλου των ανθρώπινων πόρων της περιφέρειας, με απώτερο στόχο τη δημιουργία βιώσιμων θέσεων εργασίας, αλλά και ιδιαίτερα του μορφωτικού επιπέδου και της απασχολησιμότητας μειονεκτούντων ομάδων πληθυσμού.

4.9.1.3. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 4: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ

Ο Άξονας Προτεραιότητας 4 συνδυάζει παρεμβάσεις για την ικανοποίηση βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων κοινωνικών αναγκών στην ΠΑΜΘ και αποτελεί τον κύριο τμήμα του ΠΕΠ 2014-2020 που στοχεύει στην ανάπτυξη δράσεων κοινωνικής ένταξης των ειδικών και ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού και ταυτόχρονα επιδιώκει την αντιμετώπιση του φαινομένου της φτωχοποίησης του πληθυσμού της Περιφέρειας εξαιτίας της οικονομικής κρίσης. Αποτελεί το «εργαλείο» της περιφέρειας που θα συμβάλλει στην «Ανάπτυξη Χωρίς Αποκλεισμούς» με την υλοποίηση δράσεων που θα χρηματοδοτηθούν από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και θα ικανοποιήσουν τους Θεματικούς στόχους 8: «Πρώθηση βιώσιμης απασχόλησης υψηλής ποιότητας και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων» και 9: «Πρώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και των διακρίσεων».

Οι παρεμβάσεις του Θ. Σ. 8 από το ΠΕΠ θα αφορούν:

- ο Ολοκληρωμένες δράσεις προώθησης της απασχόλησης (π.χ. Νέοι Ελεύθεροι Επαγγελματίες) σε τομείς της περιφερειακής στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης. Ενδεικτικά θα πραγματοποιηθούν προγράμματα ανάπτυξης δεξιοτήτων απασχολούμενων, νέων επιχειρηματιών και αυτοαπασχολούμενων που δραστηριοποιούνται σε τομείς αιχμής της περιφερειακής οικονομίας. Επιμέρους ενέργειες αυτών των προγραμμάτων δύναται να αφορούν σε συμβουλευτική, κατάρτιση, δικτύωση, κλπ. των νέων επιχειρηματιών και αυτοαπασχολούμενων, επιδότηση της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας)
- παρεμβάσεις που σχετίζονται με τις Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις τουρισμού-πολιτισμού (που συνδέεται άμεσα με τη στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης, καθώς ο τουρισμός αποτελεί αναδυόμενο κλάδο), ενδεικτικά θα πραγματοποιηθούν προγράμματα

υποστήριξης και ενίσχυσης της τοπικής απασχόλησης αξιοποιώντας τη δυναμικότητα των τομέων τουρισμού (π.χ. ειδικές μορφές τουρισμού) και πολιτισμού (π.χ. δημιουργικές βιομηχανίες) και ενέργειες σε συμβουλευτική, κατάρτιση, δικτύωση, κλπ ανέργων, με στόχο την (επαν)ένταξή τους στην αγορά εργασίας μέσω των κλάδων τουρισμού και πολιτισμού και Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης.

Ο φορούν και τα σχέδια Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης.

Αναμενόμενα αποτελέσματα της παρέμβασης αποτελούν η αύξηση του αριθμού των απασχολούμενων, συμπεριλαμβανομένων και των αυτοαπασχολούμενων κατά άτομα σε τομείς της έξυπνης εξειδίκευσης.

Βασικές παράμετροι της στρατηγικής του Άξονα Προτεραιότητας είναι:

Η καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού με δύο τρόπους:

- άμεσα, δηλ. αντιμετωπίζοντας τη φτώχεια, την ανεργία και την πρόσβαση στην εκπαίδευση, υγεία και άλλες κοινωνικές υπηρεσίες για τις ευπαθείς ομάδες πληθυσμού, και
- έμμεσα, δηλ. μέσα από την ενίσχυση των δύο άλλων αξόνων προτεραιότητας του προγράμματος και κυρίως συμβάλλοντας στον ΑΠ 1 μέσα από τις δράσεις του ΘΣ 8.

Η στήριξη του ανθρώπινου δυναμικού της ΠΑΜΘ, η κοινωνική ένταξη των μειονεκτούντων ατόμων καθώς επίσης και η αντιμετώπιση του φαινομένου της φτώχειας απαιτούν μία πολυεπίπεδη προσέγγιση που θα δημιουργεί τις προϋποθέσεις οικονομικής ανάπτυξης ώστε να δημιουργούνται βιώσιμες θέσεις απασχόλησης και ταυτόχρονα με την ενεργοποίηση όλου των τοπικών κοινωνιών και τοπικών φορέων να αντιμετωπισθεί η κρίση που πλήττει τα φτωχά λαϊκά στρώματα του πληθυσμού της ΑΜΘ. Η Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας μέσω κυρίως του μηχανισμού σχεδιασμού και υλοποίησης των δράσεων όπως έχουν αποτυπωθεί στο ΠΕΠ 2014-2020, που αποτελεί σήμερα και τη μοναδική κύρια πηγή χρηματοδότησης δράσεων αντιμετώπισης του φαινομένου, θα επιδιώξει την αποδοτικότερη εφαρμογή των πολιτικών που ορίζονται από το ΠΕΠ. Επιπρόσθετα θα ενεργοποιήσει και θα υποστηρίξει το δίκτυο αλληλεγγύης σε επίπεδο περιφερειακών ενοτήτων και τις ομάδες εθελοντών, ΜΚΟ, ΑΜΚΕ, τοπικούς δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς ή και μεμονωμένων ατόμων που είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένο στην περιφέρεια ώστε να υπάρξει καλύτερος συντονισμός των παρεμβάσεων.

Μία πρώτη έρευνα που υλοποιήθηκε με τη συνεργασία των κοινωνικών υπηρεσιών των Δήμων της ΠΑΜΘ δείχνει μία ανησυχητική αύξηση των ρυθμών φτωχοποίησης του πληθυσμού, η οποία αποτυπώνεται στην ολοένα αυξανόμενη ζήτηση για υπηρεσίες των οποίων έκανε χρήση, μέχρι το 2010, μόνο ένα μικρό και περιθωριοποιημένο τμήμα του πληθυσμού.

Τα στοιχεία που συλλέχθηκαν μέχρι σήμερα αποτυπώνουν:

- Αύξηση του αριθμού των ανασφάλιστων πολιτών κατά 90% από το 2012 και μετά και αύξηση των ανασφάλιστων πρώην επαγγελματιών και των οικογενειών τους λόγω μεγάλου αριθμού πτωχεύσεων επιχειρήσεων.
- Αύξηση του αριθμού των οικογενειών που αδυνατούν να καλύψουν τις βασικές βιοτικές ανάγκες (από το 2011 αύξηση στα συσσίτια κατά 350%, στα κοινωνικά παντοπωλεία & διανομές τροφίμων κατά 150%)
- Ύπαρξη θυλάκων απόλυτης φτώχειας οι οποίοι συχνά ταυτίζονται με οικισμούς Ρομά ή άλλων πληθυσμών με πολιτισμικές ιδιαιτερότητες ή/και απομονωμένους γεωγραφικά. Η οικονομική κρίση - που έχει σαν αποτέλεσμα τη μείωση των κρατικών παροχών με ταυτόχρονη άνοδο του αριθμού των δικαιούχων - εντείνει την κοινωνική τους εξαθλίωση. Ιδιαίτερα για τους Ρομά - που στην πλειοψηφία τους είναι εργάτες γης μόνιμα εγκατεστημένοι - η αθρόα έλευση εποχι-

κών εργατών από γειτονικές Βαλκανικές χώρες χαμηλότερου κόστους ζωής που δέχονται ανασφάλιστη εργασία και ιδιαίτερα χαμηλά ημερομίσθια - εντείνει την ανεργία η οποία είναι πλέον της τάξης του 95%.

Για την αντιμετώπιση των αναγκών, του πληθυσμού που βρίσκεται σε αποκλεισμό και έξω από την αγορά εργασίας, όπως έχουν προσδιορισθεί στο ΠΕΠ 2014-2020 της ΠΑΜΘ έχουν σχεδιασθεί παρεμβάσεις που σκοπό έχουν την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών, της ενεργούς συμμετοχής και της βελτίωσης της απασχολησιμότητας του πληθυσμού που βρίσκεται σε κοινωνικό-οικονομικό αποκλεισμό και φτωχοποίησης του με τον σχεδιασμό, εφαρμογή, παρακολούθηση και αξιολόγηση δράσεων προώθησης στην απασχόληση μειονεκτούντων ατόμων επιδιώκοντας την αύξηση της απασχόλησης και της αυτοαπασχόλησης περιθωριοποιημένων ομάδων. Ο αριθμός των ατόμων που εντάσσεται στη δράση ανέρχεται σε Οι δράσεις αυτές ενδεικτικά είναι Επαγγελματικός προσανατολισμός και επαναπροσανατολισμός, δράσεις προώθησης στην απασχόληση, στοχευμένα προγράμματα κατάρτισης, παροχή υπηρεσιών φροντίδας παιδιών, Λειτουργία One – Stop Shops σε στοχευμένες ευπαθείς ομάδες με διευρυμένες υπηρεσίες ενίσχυσης της επαγγελματικής αποκατάστασης, παροχή υπηρεσιών απεξάρτησης - αποτοξίνωσης – αποκατάστασης κλπ. Συμπεριλαμβάνονται και δράσεις για τους αιτούντες άσυλο / διεθνούς προστασίας και μετανάστες προς συγχρηματοδότηση από το ΕΚΤ, θα καλύπτουν υπηρεσίες που προωθούν την απασχολησιμότητα και την κοινωνική ένταξη των ωφελούμενων, όπως συμβουλευτική, νομική υποστήριξη, μετάφραση / διερμηνεία.

Ιδιαίτερη βαρύτητα θα δοθεί στην προστασία και την κοινωνικοοικονομική ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά, που αποτελεί για την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης σημαντική παρέμβαση. Επιδίωξη των παρεμβάσεων είναι η ανάπτυξη στοχευμένων ενεργειών προστασίας των ατόμων που βρίσκονται σε ανάγκη και στον σχεδιασμό και υλοποίηση ολοκληρωμένων ενεργητικών πολιτικών εργασιακής και κοινωνικής ένταξης αυτής της κατηγορίας του πληθυσμού. Οι δράσεις που αφορούν τις περιθωριοποιημένες κοινότητες θα υλοποιηθούν μέσω της στήριξης της δημιουργίας (όπου θα απαιτηθεί επιπλέον των υφιστάμενων) και λειτουργίας των Κέντρων Στήριξης Ευπαθών Ομάδων με στόχο την καταπολέμηση του αποκλεισμού που υφίστανται αυτές οι ομάδες του πληθυσμού. Κάθε Κέντρο Στήριξης Ευπαθών Ομάδων θα αποτελέσει μία ολοκληρωμένη υποστηρικτική δομή, μέσω της οποίας θα παρέχεται πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας, στήριξη των παιδιών, των γυναικών και της οικογένειας, πρόσβαση στην εκπαίδευση και στην απασχόληση, ενέργειες ευαισθητοποίησης της τοπικής κοινωνίας για την ομαλή ένταξη της ομάδας στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Μέσω των Κέντρων Στήριξης Ευπαθών Ομάδων του Πληθυσμού και θα παρέχονται:

- Υπηρεσίες στήριξης και κοινωνικής ένταξης: συμβουλευτικές υπηρεσίες για την ένταξη της οικογένειας στην ελληνική κοινωνία, στήριξη και ενεργοποίηση των γυναικών, παροχή βοήθειας για την διευκόλυνση και συνηγορία για τη ρύθμιση προνοιακών αιτημάτων, δικαστικών, αστικοδημοτικών και νομικών εκκρεμοτήτων, και πρωτοβάθμια ιατρική περίθαλψη, ενεργοποίησης κοινωνικών συλλογικοτήτων για τη συμπλήρωση αναγκών δραστηριοτήτων λόγω αδυναμίας κάλυψης με ίδιους πόρους των αναγκών (π.χ. είδη ένδυσης, υπόδησης κλπ σε παιδιά που πηγαίνουν σχολείο κλπ)
- Υπηρεσίες εκπαίδευσης: υπηρεσίες εκπαίδευσης και κατάρτισης ενηλίκων, δημιουργικής απασχόλησης παιδιών και νέων, παροχή υπηρεσιών ενισχυτικής διδασκαλίας σε παιδιά,
- Υπηρεσίες για την προώθηση στην απασχόληση: υποστήριξη για την δημιουργία και ανάπτυξη Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών, συνεταιρισμών και επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας,

υποστήριξη για ανεύρεση εργασίας, προώθηση σε δράσεις συμβουλευτικής και κατάρτισης, ανάπτυξη νέων και καινοτόμων μορφών στήριξης της επιχειρηματικότητας. Η δομή θα αποτελέσει Κέντρο προώθησης της απασχόλησης για Ρομά, παρακολούθησης και αξιολόγησης της ενεργούς ένταξής τους στην αγορά εργασίας.

- Υπηρεσίες ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης κοινού: ευαισθητοποίηση του κοινωνικού συνόλου και άρση των στερεοτύπων και προκαταλήψεων, ενημέρωση/ευαισθητοποίηση των ωφελουμένων για θέματα δημόσιας Υγείας.

Κύριος στόχος της Περιφερειακής Στρατηγικής για την κοινωνική ένταξη και την καταπολέμηση της φτώχειας αποτελεί η

1. Ανάπτυξη / αναβάθμιση δομών (π.χ. κέντρα ημέρας, κινητές μονάδες, κέντρα στήριξης ευπαθών ομάδων, γραφεία διαμεσολάβησης, δημιουργική απασχόληση παιδιών, ενισχυτική διδασκαλία, κ.α.)..
2. Δημιουργία μηχανισμού συντονισμού των φορέων και δράσεων προνοιακής φύσης που λειτουργούν στην ΑΜΘ,

Ένα από τα οξύτερα προβλήματα που τα άτομα από ευπαθείς ομάδες πληθυσμού καλούνται να αντιμετωπίσουν είναι οι περιορισμοί πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας – πρόνοιας. Η συνεχιζόμενη ύφεση, η αύξηση της ανεργίας, η υποαπασχόληση, και η μετανάστευση, έχουν αναγκάσει μεγάλη μερίδα πολιτών να απολέσουν την ασφαλιστική τους ικανότητα και κατά συνέπεια την ιατροφαρμακευτική τους κάλυψη (αναφορά στα στοιχεία των νοσοκομείων ως προς τους ανασφάλιστους και των δήμων για τα χορηγούμενα βιβλιάρια απορίας)

Ομάδες ευπαθών πληθυσμών, ωφελούμενοι μιας ήδη θεσμοθετημένης και συστηματοποιημένης μέριμνας όπως οι ΡΟΜΑ, ή οι άποροι καλύπτουν σε μεγάλο βαθμό τις ανάγκες τους αυτές μέσω βιβλιαρίων απορίας και δημοσίων υπηρεσιών μέριμνας (ΚΣΕΟ). Η παρατεταμένη εν τούτοις οικονομική κρίση έχει δημιουργήσει νέες ευάλωτες ομάδες πληθυσμού. Μακροχρόνια άνεργοι, ανασφάλιστοι ελεύθεροι επαγγελματίες, εργαζόμενοι σε καθεστώς μαύρης εργασίας, μετανάστες, χαμηλοσυνταξιούχοι, ασθενείς με οξεία ή χρόνια νοσήματα (χρόνια καρδιοπάθεια, πνευμονοπάθεια, διαβήτη κλπ), ασθενείς με ψυχική νόσο, αδυνατούν να καλύψουν το κόστος ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και αναλωσίμων, διαγνωστικών εξετάσεων και νοσηλίων. Σε αυτούς θα πρέπει να προστεθούν - μετά τις περικοπές ειδικών επιδομάτων (φυσιοθεραπείας, λογοθεραπείας, ψυχολογικής και οικογενειακής στήριξης) – τα άτομα με αναπηρίες, και οι παλιννοστούντες άνω των 65 ετών, οι οποίοι στερήθηκαν το δικαίωμα στη συνταξιοδότηση και την ασφάλιση. Επισημαίνεται ότι οι παλιννοστούντες αποτελούν σημαντικό τμήμα του πληθυσμού στην ΠΑΜΘ και ένα από τα ποιο υποβαθμισμένα οικονομικά.

Τα στοιχεία που παραθέτουν οι Υγειονομικές Υπηρεσίες δείχνουν ότι οι μη δικαιούχοι ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης τείνουν να αρνούνται νοσηλείας λόγω αδυναμίας κάλυψης των νοσηλίων ενώ τα νοσοκομεία τείνουν να μειώνουν τις ημέρες νοσηλείας τους.

Οι κύριες διαπιστωμένες ανάγκες περιλαμβάνουν:

- κάλυψη ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, διαγνωστικών εξετάσεων και νοσηλίων για ανασφάλιστους,
- πρόσβαση σε υπηρεσίες και κέντρα παροχής υπηρεσιών αντιμετώπισης, αποκατάστασης, ψυχολογικής υποστήριξης και συμβουλευτικής σε χρόνια νοσούντες και ΑΜΕΑ,

Οι δράσεις που αφορούν τον τομέα της υγείας, μέσω της εφαρμογής ενός δικτύου ολοκληρωμένης παροχής υπηρεσιών υγείας (Health Safety Net), υπηρετούν την Εθνική Στρατηγική για την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας, με σκοπό την καθολική κάλυψη και ίση πρόσβαση, με ειδική μέριμνα για τους μη έχοντες ασφαλιστική ικανότητα, τους διαβιούντες κάτω

από το όριο της φτώχειας και άλλες απειλούμενες από κοινωνικό αποκλεισμό ομάδες του πληθυσμού (Ν.4238/14, και λοιπές σχετικές υπουργικές αποφάσεις).

Στοχεύουν στη διατήρηση της υγείας των πολιτών σε υψηλό επίπεδο, στοιχείο που θα επιτρέπει την ενεργό συμμετοχή τους στον παραγωγικό και κοινωνικό ιστό της χώρας, ενώ η εξειδίκευση της στοχοθεσίας και η ακριβής ποσοτική και ποιοτική αποτύπωση των παρεχόμενων υπηρεσιών ήδη γίνεται από το Υπουργείο Υγείας και τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας.

Προγραμματίζεται να υλοποιηθούν με την εφαρμογή συνεκτικής σειράς παρεμβάσεων, σε περιφερειακό επίπεδο, που διασφαλίζουν προς τους πολίτες υψηλού επιπέδου υπηρεσίες υγείας, με σκοπό την διατήρηση της υγείας τους σε υψηλό επίπεδο, έτσι ώστε να αποφευχθεί η τυχόν επιδείνωση των δεικτών υγείας των πολιτών ως αποτέλεσμα της κρίσης, καθώς και την υποστήριξη/ενίσχυση του συστήματος παροχής των υπηρεσιών ΠΦΥ σε περιοχές όπου εντοπίζονται θύλακες φτώχειας (υψηλή ανεργία, αγροτικές, ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές, κ.α), συμβάλλοντας άμεσα στην εθνική στρατηγική για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Οι προτεινόμενες παρεμβάσεις ταξινομούνται ενδεικτικά στις κάτωθι ενότητες:

- Δράσεις παροχής υπηρεσιών στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας για ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού στη βάση μοναδιαίου κόστους.
- Ολοκλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από το Μνημόνιο Συνεργασίας μεταξύ του Επιτρόπου Απασχόλησης και του Υπουργού Υγείας για τα έτη 2014-15 και υλοποίηση καινοτόμων δράσεων ή πιλοτικών προγραμμάτων σε τοπικό επίπεδο για την αντιμετώπιση νέων αναδυόμενων αναγκών.
- Δημιουργία δικτύου Μονάδων Οικογενειακής Ιατρικής (Family Health Units).
- Ενδυνάμωση των Κέντρων Υγείας στις αγροτικές περιοχές και αναδιοργάνωση των μονάδων υγείας του ΠΕΔΥ (πρώην μονάδες υγείας του ΕΟΠΥΥ/ΙΚΑ), μέσω της απόκτησης γνώσεων και ενίσχυσης των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού.
- Συντονισμός της παροχής υπηρεσιών υγείας μεταξύ της πρωτοβάθμιας και της νοσοκομειακής φροντίδας υγείας.

Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:

- Δράσεις για την προληπτική ιατρική, αγωγή και προαγωγή της υγείας, διαχείριση χρόνιων παθήσεων, δράσεις για τη θεραπεία και την έγκαιρη παρέμβαση και πρόληψη της εξάρτησης, παρεμβάσεις σε ομάδες του πληθυσμού που βρίσκονται σε αποκλεισμό κ.α.
- Βελτίωση πρόληψης έναντι παραγόντων κινδύνου για τη δημόσια υγεία (π.χ. με δράσεις αντιμετώπισης δημόσιας υγείας στους τομείς παιδείας, εργασίας, μεταναστών, ειδικών ομάδων πληθυσμού, ευπαθών ομάδων πληθυσμού, κ.λπ.).
- Νέα μοντέλα παροχής υπηρεσιών υγείας – κοινωνικής φροντίδας (ΠΕΔΥ Δήμων).

Η υποστήριξη δράσεων για την προαγωγή της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της επαγγελματικής ένταξης σε κοινωνικές επιχειρήσεις καθώς και την προώθηση της κοινωνικής οικονομίας και της οικονομίας της αλληλεγγύης προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην απασχόληση αποτελεί μία από τις σημαντικότερες παρεμβάσεις της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης ώστε ένα εναλλακτικό σενάριο αντιμετώπισης της κρίσης και την επανένταξης του πληθυσμού στην αγορά εργασίας.

Σήμερα αν και το επίπεδο δραστηριοποίησης φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας στην περιφέρεια είναι σχετικά χαμηλό (στην ΠΑΜΘ έχουν ιδρυθεί 28 ΚΟΙΝΣΕΠ, από αυτές, 8 δραστηριοποιούνται

στον τομέα πολιτισμού - τουρισμού, 3 στον τομέα υπηρεσιών υγείας, 6 στην πρωτογενή παραγωγή και μεταποίηση τροφίμων, 4 στον τομέα εξωραϊσμού και καθαριότητας, 7 στον τομέα συμβουλευτικής, προγραμμάτων και μελετών) η Κοινωνική Οικονομία μπορεί να δώσει διέξοδο στα προβλήματα από-ανάπτυξης και έλλειψης τραπεζικής πίστης ενώ κεφαλαιοποιεί τη μεγάλη παράδοση στο συνεταιριστικό κίνημα και την έκρηξη εθελοντισμού που παρατηρείται στην περιφέρεια. Σημαντικά θα συνεισφέρει στην ανάπτυξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας η δημιουργία και λειτουργία του περιφερειακού μηχανισμού στήριξης της κοινωνικής οικονομίας για την περίοδο έως το τέλος του 2016 από πόρους του ΕΠΑΝΑΔ και μετά από πόρους του ΠΕΠ 2014-2020 της ΠΑΜΘ. Θα αναπτυχθούν ολοκληρωμένες παρεμβάσεις δημιουργία κι στήριξης των κοινωνικών επιχειρήσεων από την ίδρυση έως την εδραίωση τους στην αγορά.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΔΗΜΟΣ:	
Στοιχεία Επικοινωνίας Συντάξαντα	
Ονοματεπώνυμο:	
Δ/ση, Τ.Κ.:	
Τηλ:	
e-mail:	

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΔΗΜΟΥ	
Πληθυσμός (Αριθμός)	
Αστικός - Ημιαστικός - Αγροτικός	

ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΔΥΝΑΜΙΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ	
Παρουσίαση φαινομένου Συνοπτικά: Αναφορά στα χαρακτηριστικά του πληθυσμού: - Ποιοτικός Προσδιορισμός - Δημογραφική κατανομή του φαινομένου δηλαδή ηλικιακά χαρακτηριστικά, άνδρες γυναίκες, νέοι ηλικιωμένοι παιδιά κλπ, - Πολιτισμικές ιδιαιτερότητες π.χ. Ρομά- Παλιννοστούντες κλπ., - Χωρική κατανομή του φαινομένου π.χ. εντοπισμός θυλάκων - π.χ. αστικές συγκεντρώσεις, ορεινοί οικισμοί κλπ, - Συσχετισμός με Μορφωτικό επίπεδο κλπ - Ειδικές Ομάδες Πληθυσμού - ΑΜΕΑ κλπ	
Κινητικότητα Φτωχού Πληθυσμού (π.χ. Μόνιμα εγκατεστημένοι, μετακινούμενοι, από άλλη χώρα κλπ)	

ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ-ΑΝΕΡΓΙΑ		
Παραγωγική διάρθρωση και πηγές εισοδήματος για τους κατοίκους (Αναφορά σε σημαντικές παραγωγικές δραστηριότητες εντός της περιοχής του ΟΤΑ και ενδεχομένως και στην ευρύτερη περιοχή, που απασχολούν κατοίκους του ΟΤΑ)	Αναφερθείτε στην δική σας εκτίμηση με τα στοιχεία που διαθέτετε.	
Ανεργία-Αναφορά στα χαρακτηριστικά της ανεργίας στην περιοχή και στα χαρακτηριστικά των ανέργων. Αναφορά σε: -Ηλικιακή διάρθρωση, -Μορφωτικό επίπεδο, -Επαγγελματικές δεξιότητες, -Τομείς που εντοπίζεται η ανεργία κλπ	Αναφερθείτε στην δική σας εκτίμηση με τα στοιχεία που διαθέτετε.	
Παιδική εργασία (Περιγραφή και ποσοτικά στοιχεία αν υπάρχουν)		
	Άνδρες	Γυναίκες
Άνεργοι		
Μακροχρόνια Άνεργοι		
Ανεργία Νέων 15-24		
Ευκαιρίες για επαγγελματική εξέλιξη - Επιχειρηματικότητα		
Παρατηρήσεις Συνοπτικά:		

Draft ΠεΣΚΕ 07 31 12 vεο

	2009	2010	2011	2012	2013
Βιβλιάρια Ανασφάλιστων και οικονομικά αδυνάτων πολιτών (Αθροιστικά από σύστημα OPSNA Συνολικά)	Ωφελούμενοι	Ωφελούμενοι	Ωφελούμενοι	Ωφελούμενοι	Ωφελούμενοι
	2009	2010	2011	2012	2013
Προνοιακά Επιδόματα Ηλικιωμένων Ομογενών (από σύστημα OPSNA)	Ωφελούμενοι	Ωφελούμενοι	Ωφελούμενοι	Ωφελούμενοι	Ωφελούμενοι
	2009	2010	2011	2012	2013
Προνοιακά Επιδόματα Απροστάτευτων Παιδιών (από σύστημα OPSNA)	Ωφελούμενοι	Ωφελούμενοι	Ωφελούμενοι	Ωφελούμενοι	Ωφελούμενοι
Παρατηρήσεις:(Σύντοπικά):					

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΤΗ ΝΕΟΛΑΙΑ					
	2009	2010	2011	2012	2013
Παιδικοί Σταθμοί ΕΣΠΑ	Ωφελούμενοι	Ωφελούμενοι	Ωφελούμενοι	Ωφελούμενοι	Ωφελούμενοι
Κοινωνικά Διδασκαλεία					
Κοινωνικά Φροντιστήρια					
Προγράμματα υποστηρικτικής διδασκαλίας					
Μαθητική Διαρροή Α' Βάθμια Εκπαίδευση					
Μαθητική Διαρροή Β' Βάθμια Εκπαίδευση					
Παρατηρήσεις:(Συνοπτικά):					
ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΝΤΑΞΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ					
Παρατηρήσεις:(Συνοπτικά):					
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ					
	2009	2010	2011	2012	2013
Προνοιακά Επιδόματα Ατόμων με Αναπηρίες (από σύστημα OPSNA)	Ωφελούμενοι	Ωφελούμενοι	Ωφελούμενοι	Ωφελούμενοι	Ωφελούμενοι
Προνοιακά Επιδόματα Στεγαστικής Συνδρομής Μεμονομένων Ατόμων και Ζεύγους (από σύστημα OPSNA)	Ωφελούμενοι	Ωφελούμενοι	Ωφελούμενοι	Ωφελούμενοι	Ωφελούμενοι
Προνοιακά Επιδόματα Στεγαστικής Συνδρομής Μεμονομένων Ατόμων και Ζεύγους (από σύστημα OPSNA)	Ωφελούμενοι	Ωφελούμενοι	Ωφελούμενοι	Ωφελούμενοι	Ωφελούμενοι
Καύσιμη ύλη (Καυσόξυλα) - Ενεργειακή Φτώχεια	Νοικοκυριά	Νοικοκυριά	Νοικοκυριά	Νοικοκυριά	Νοικοκυριά
	Άτομα	Άτομα	Άτομα	Άτομα	Άτομα
Πλυθυσμός Αστέγων	Νοικοκυριά	Νοικοκυριά	Νοικοκυριά	Νοικοκυριά	Νοικοκυριά
Επανασυνδέσεις Ρεύματος					
Θύλακες με ιδιαίτερη υποβάθμιση (Σύντομη Παρουσίαση):					
Παρατηρήσεις:(Συνοπτικά):					
Φορείς που υλοποιούν δράσεις καταπολέμησης της Φτώχειας στην περιοχή του Δήμου:					

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΝ ΣΕ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Πίνακας Επισκέψεων σε φορείς της Περιφέρειας

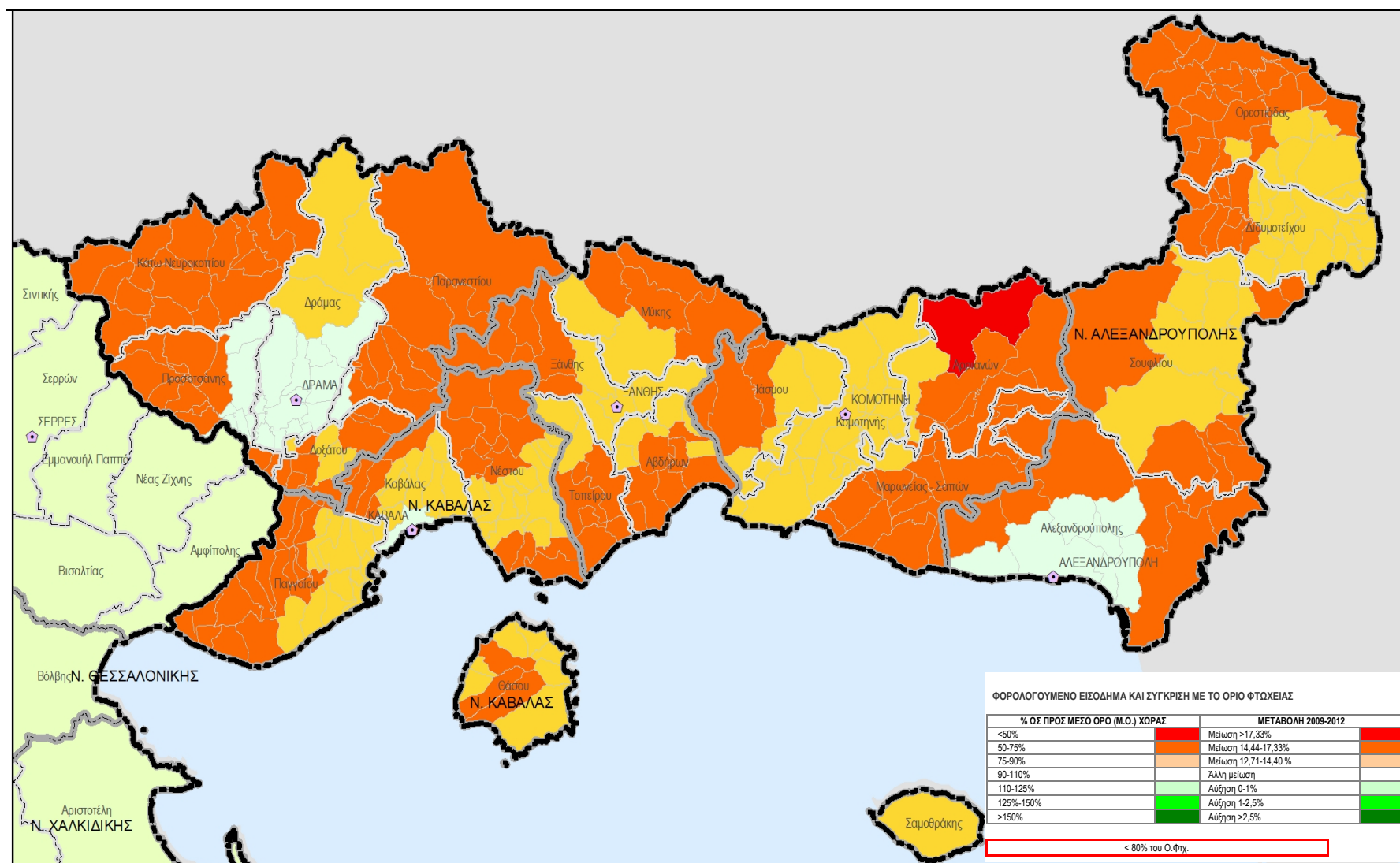
α/α	ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΦΟΡΕΑ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ
1	ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ	16/10/2014	Συμμετοχή 10 στελεχών των τμ/των προγ/μού & κοιν. υπηρεσιών
2	ΔΗΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ	17/10/2014	Συμμετοχή 8 στελεχών των τμ/των προγ/μού & κοιν. υπηρεσιών
3	ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	29/10/2014	Συμμετοχή 8 στελεχών των τμ/των προγ/μού & κοιν. Υπηρεσιών και του Αν/δημάρχου
4	ΔΗΜΟΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ	4/11/2014	Συμμετοχή 7 στελεχών των Δ/σεων των κοιν. υπηρεσιών
5	ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΔΡΑΜΑΣ	16/12/2014	Συνάντηση με Μητροπολίτη
6	ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΚΑΒΑΛΑΣ	16/12/2014	Συνάντηση με Μητροπολίτη
7	ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΚΑΒΑΛΑΣ	17/12/2014	Συνάντηση με Πρωτοσύγκελο

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ & ΧΑΡΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ

	ΤΚ	ΜΕΣΟ ΦΟΡΩΛ. ΕΙΣ. 2012	ΜΕΣΟ ΦΟΡΩΛ. ΕΙΣ. 2009	% ΩΣ ΠΡΟΣ Μ.Ο. ΧΩΡΑΣ 2012	% ΩΣ ΠΡΟΣ Μ.Ο. ΧΩΡΑΣ 2009	ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2009 - 2012	+ Όριο Φτώχειας (11.986) 2012
ΙΑΣΜΟΣ	69200	10.196,61	9.439,76	60,7%	54,3%	8,0%	0,85
ΚΟΜΟΤΗΝΗ	69100	15.019,09	15.265,45	89,4%	87,9%	-1,6%	1,25
ΞΥΛΑΓΑΝΗ	69400	12.097,77	11.707,21	72,0%	67,4%	3,3%	1,01
ΟΡΓΑΝΗ	69500	7.834,99	5.306,02	46,7%	30,5%	47,7%	0,65
ΣΑΠΕΣ	69300	10.084,18	8.708,62	60,0%	50,1%	15,8%	0,84
ΡΟΔΟΠΗ		13.474,40	13.259,53	80,2%	76,3%	1,6%	1,12
ΑΒΔΗΡΑ	67061	11.575,17	10.430,31	68,9%	60,1%	11,0%	0,97
ΓΕΝΙΣΕΑ	67064	11.173,52	10.170,08	66,5%	58,6%	9,9%	0,93
ΕΥΛΑΛΟ	67200	10.288,93	8.986,55	61,3%	51,7%	14,5%	0,86
ΕΧΙΝΟΣ	67300	10.421,39	9.439,69	62,1%	54,3%	10,4%	0,87
ΛΑΓΟΣ	67063	12.220,52	11.896,58	72,8%	68,5%	2,7%	1,02
ΞΑΝΘΗ	67100	14.885,11	15.178,17	88,6%	87,4%	-1,9%	1,24
ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗ	67062	10.829,95	11.146,02	64,5%	64,2%	-2,8%	0,90
ΞΑΝΘΗ		13.829,74	13.805,01	82,3%	79,5%	0,2%	1,15
ΑΜΥΓΔΑΛΕΩΝΑΣ	64012	14.945,02	15.279,28	89,0%	88,0%	-2,2%	1,25
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΟΛΗ	64100	12.902,86	13.470,47	76,8%	77,6%	-4,2%	1,08
ΘΑΣΟΣ	64004	12.611,76	12.594,66	75,1%	72,5%	0,1%	1,05
ΘΕΟΛΟΓΟΣ	64005	10.165,05	9.490,31	60,5%	54,6%	7,1%	0,85
ΚΑΒΑΛΑ	65000	16.734,48	18.579,40	99,6%	107,0%	-9,9%	1,40
	65001	16.040,65	17.280,58	95,5%	99,5%	-7,2%	1,34
	65110	15.378,50	18.011,13	91,6%	103,7%	-14,6%	1,28
	65201	15.196,88	15.867,95	90,5%	91,4%	-4,2%	1,27
	65302	15.876,52	16.595,28	94,5%	95,5%	-4,3%	1,32
	65403	17.885,16	18.996,26	106,5%	109,4%	-5,8%	1,49
	65404	18.371,30	18.927,08	109,4%	109,0%	-2,9%	1,53
	65500	14.541,10	14.707,00	86,6%	84,7%	-1,1%	1,21
ΚΕΡΑΜΩΤΗ	64011	11.126,78	11.272,53	66,3%	64,9%	-1,3%	0,93
ΚΕΧΡΟΚΑΜΠΟΣ	64009	9.474,69	9.036,85	56,4%	52,0%	4,8%	0,79
ΚΡΗΝΙΔΕΣ	64003	11.592,95	10.714,80	69,0%	61,7%	8,2%	0,97
ΛΙΜΕΝΑΡΙΑ	64002	11.112,56	11.273,09	66,2%	64,9%	-1,4%	0,93
ΜΟΥΣΘΕΝΗ	64008	11.019,86	11.119,25	65,6%	64,0%	-0,9%	0,92
Ν ΚΑΡΒΑΛΗ	64006	13.090,94	12.914,62	78,0%	74,4%	1,4%	1,09
Ν ΠΕΡΑΜΟΣ	64007	13.402,74	14.182,89	79,8%	81,7%	-5,5%	1,12
ΝΙΚΗΣΙΑΝΗ	64001	11.874,68	11.716,79	70,7%	67,5%	1,3%	0,99
ΠΡΙΝΟΣ	64010	10.955,73	10.995,56	65,2%	63,3%	-0,4%	0,91
ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΗ	64200	12.836,02	12.936,92	76,4%	74,5%	-0,8%	1,07
ΚΑΒΑΛΑ		14.271,70	14.691,68	85,0%	84,6%	-2,9%	1,19
ΑΙΣΥΜΗ	68011	11.915,77	12.004,85	71,0%	69,1%	-0,7%	0,99
ΑΛΕΞ/ΠΟΛΗ	68100	17.554,06	18.085,06	104,5%	104,1%	-2,9%	1,46
ΓΕΦΥΡΑ ΚΗΠΩΝ	68012	17.994,15	18.182,77	107,1%	104,7%	-1,0%	1,50
ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟ	68300	13.388,61	13.038,12	79,7%	75,1%	2,7%	1,12
ΔΙΚΑΙΑ	68007	10.987,41	9.892,17	65,4%	57,0%	11,1%	0,92
ΚΑΣΤΑΝΙΕΣ	68008	12.270,06	11.484,60	73,1%	66,1%	6,8%	1,02
ΚΥΠΡΙΝΟΣ	68006	11.074,17	10.480,13	65,9%	60,3%	5,7%	0,92
ΛΑΒΑΡΑ	68004	11.899,64	11.529,48	70,9%	66,4%	3,2%	0,99
ΜΕΤΑΞΕΔΕΣ	68010	10.691,07	9.873,45	63,7%	56,8%	8,3%	0,89
ΜΙΚΡΟ ΔΕΡΕΙΟ	68005	11.734,62	10.070,71	69,9%	58,0%	16,5%	0,98
Ν ΒΥΣΣΑ	68001	12.110,95	11.197,93	72,1%	64,5%	8,2%	1,01
ΟΡΕΣΤΙΑΔΑ	68200	15.064,30	14.547,79	89,7%	83,8%	3,6%	1,26
ΠΕΠΛΟΣ ΕΒΡΟΥ	68013	10.606,54	9.886,56	63,2%	56,9%	7,3%	0,88
ΡΙΖΙΑ ΕΒΡΟΥ	68014	11.864,19	10.459,86	70,6%	60,2%	13,4%	0,99
Σ Σ ΠΥΘΙΟΥ	68009	10.443,84	10.333,35	62,2%	59,5%	1,1%	0,87
ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ	68002	12.787,08	12.783,90	76,1%	73,6%	0,02%	1,07
ΣΟΥΦΛΙ	68400	14.066,40	14.191,04	83,8%	81,7%	-0,9%	1,17
ΤΥΧΕΡΟ	68003	12.250,27	12.339,16	72,9%	71,0%	-0,7%	1,02
ΦΕΡΕΣ	68500	12.583,24	12.424,87	74,9%	71,5%	1,3%	1,05
ΕΒΡΟΣ		15.070,85	14.972,68	89,7%	86,2%	0,7%	1,26
ΔΟΞΑΤΟ	66300	12.686,91	12.572,84	75,5%	72,4%	0,9%	1,06
ΔΡΑΜΑ	66100	15.472,90	15.950,96	92,1%	91,8%	-3,0%	1,29
Κ ΝΕΥΡΟΚΟΠΙ	66033	10.937,02	10.381,29	65,1%	59,8%	5,4%	0,91
ΚΑΛΑΜΠΑΚΙ	66031	12.310,47	11.809,84	73,3%	68,0%	4,2%	1,03
ΚΥΡΙΑ	66032	11.448,51	11.267,39	68,2%	64,9%	1,6%	0,96
ΜΙΚΡΟΠΟΛΗ	66036	10.790,36	10.112,14	64,3%	58,2%	6,7%	0,90
ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ	66037	11.310,38	11.318,14	67,3%	65,2%	-0,1%	0,94
ΠΑΡΑΝΕΣΤΙ	66035	12.011,97	13.388,67	71,5%	77,1%	-10,3%	1,00
ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗ	66200	11.893,23	11.761,66	70,8%	67,7%	1,1%	0,99
ΣΙΔΗΡΟΝΕΡΟ	66038	12.854,11	13.837,58	76,5%	79,7%	-7,1%	1,07
ΦΩΤΟΛΙΒΟΣ	66034	11.667,89	10.733,50	69,5%	61,8%	8,7%	0,97
ΔΡΑΜΑ		14.187,08	14.414,98	84,48%	82,99%	-1,58%	1,18
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ		14.243,54	14.330,25	84,81%	82,51%	-0,61%	1,19

Πηγή: «ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ», ΒCS, Νοέμβριος 2013.

Πηγή: «ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ», ΒCS, Νοέμβριος 2013.

Χάρτης 1.2: Χαρτογράφηση Φορολογούμενου Εισοδήματος: Κατάσταση 2012 / ΠΑΜΘ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ

**ΔΥΝΑΤΑ ΚΑΙ ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ
ΦΤΩΧΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ
(SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ)**

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
8. Προώθηση της απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων	- Ευρεία παραγωγική βάση - Προοπτικές εξωστρέφειας του οικονομικού και παραγωγικού τομέα	- Υψηλή και αυξανόμενη ανεργία - Χαμηλή επιχειρηματικότητα - Χαμηλότερη παραγωγικότητα εργασίας στη χώρα - Υψηλός ρυθμός αστικοποίησης – εγκατάλειψης της υπαίθρου - Κατακόρυφη μείωση ιδιωτικών και δημόσιων επενδύσεων. - Η μετακίνηση παραγωγικών μονάδων σε γειτονικές χώρες - Κυριαρχία παραδοσιακών κλάδων έντασης εργασίας χαμηλής ανταγωνιστικότητας και χαμηλής εξειδίκευσης - Χαμηλός βαθμός απασχόλησης του οικονομικά ενεργού πληθυσμού και πολύ υψηλά ποσοστά ανεργίας, ιδιαίτερα των νέων και γυναικών. - Μικρή κινητικότητα του ανθρώπινου δυναμικού - Έλλειψη επαγγελματικού προσανατολισμού	- Προσέλκυση επενδύσεων σε εναλλακτικές καλλιέργειες, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και τουρισμό. - Νέες θέσεις απασχόλησης και επιχειρηματικής δράσης σχετικά με τα παραδοσιακά, ποιοτικά και οικολογικά είδη διατροφής και εν γένει αγροτικά προϊόντα - Αξιοποίηση του νόμου για την κοινωνική οικονομία & επιχειρηματικότητα	- Παρατεταμένη ύφεση με εθνική και διεθνή οικονομική κρίση. - Υψηλή διαρροή επιστημονικού δυναμικού υψηλού επιπέδου - Δημογραφική γήρανση και εγκατάλειψη υπαίθρου
9. Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας	- Επαρκώς αναπτυγμένες μονάδες υγείας - Ανεπτυγμένο δίκτυο εθελοντικών οργανώσεων - Κουλτούρα κοινωνικής αλληλεγγύης	- Ατελής ανάπτυξη πρωτοβάθμιων υγειονομικών υποδομών και υποδομών φροντίδας παιδιών - Ύπαρξη κοινωνικών ομάδων που απειλούνται ή βιώνουν σε συνθήκες κοινωνικού αποκλεισμού - Σημαντικές ανισότητες μέσα στην Περιφέρεια, ως προς τα κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά των κατοίκων και τη συγκέντρωση ομάδων σε αποκλεισμό - Χαμηλός βαθμός απασχόλησης του οικονομικά ενεργού πληθυσμού και πολύ υψηλά ποσοστά ανεργίας, ιδιαίτερα των νέων και γυναικών. - Αποσπασματικότητα χρηματοδοτήσεων - Αναποτελεσματικότητα εφαρμογής πολιτικών ενσωμάτωσης κοινωνικών ομάδων	- Δυνατότητες διαβαθμικής συνεργασίας (Υπουργεία, ΟΤΑ, φορείς) και ανάδειξης του Στρατηγικού Ρόλου της Περιφέρειας - Θετικό θεσμικό πλαίσιο και πολιτικές Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη στήριξη κοινωνικής-χωρικής συνοχής - Προώθηση στρατηγικών δια βίου μάθησης, προκειμένου να δοθούν ίσες ευκαιρίες, αλλά και νέες δυνατότητες σε άτομα που βρίσκονται στα πρόθυρα του κοινωνικού αποκλεισμού	- Παρατεταμένη ύφεση με εθνική και διεθνή οικονομική κρίση. - Αυξητική τάση των ομάδων του πληθυσμού που χρήζουν κοινωνικής στήριξης λόγω της οικονομικής κρίσης - Παράνομη εισροή μεταναστών που δημιουργεί πιέσεις στην αγορά εργασίας ενώ ενέχει τον κίνδυνο περιθωριοποίησης της συγκεκριμένης ομάδας.
10. Επένδυση στην εκπαίδευση, τις δεξιότητες και στη δια βίου μάθηση	- Η λειτουργία σημαντικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης - Λειτουργία δημοσίων Ι.Ε.Κ. και Κ.Ε.Κ.	- Έλλειψη σχολικών αιθουσών στις αστικές περιοχές - Μορφωτική και πολιτισμική ανισότητα του πληθυσμού - Χαμηλή εμπέδωση στα ΑΕΙ επιχειρηματικού πνεύματος - Κατακόρυφη μείωση ιδιωτικών και δημόσιων επενδύσεων στην εκπαίδευση. - Έλλειψη ικανοποιητικής διασύνδεσης της εκπαίδευσης με την παραγωγή. - Χαμηλό επίπεδο τεχνικής εκπαίδευσης και προγραμμάτων δια βίου μάθησης	Αποτελεσματική διασύνδεση Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης με την τοπική οικονομία	- Υψηλή διαρροή επιστημονικού δυναμικού υψηλού επιπέδου - Μικρό ποσοστό των πόρων του κρατικού προϋπολογισμού που κατευθύνεται σε εκπαίδευση και δια βίου μάθηση

Πηγή: «ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ», ΒCΣ, Νοέμβριος 2013.